

**SPORTİF REKREASYON UYGULAMA POLİTİKALARI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Sefa Şahan BİROL

**DOKTORA TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KASIM 2014

Sefa Şahan BİROL tarafından hazırlanan “SPORTİF REKREASYON UYGULAMA POLİTİKALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Başkan): Prof.Dr.Suat KARAKÜÇÜK
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Üye: Doç.Dr.Metin YAMAN
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Üye: Doç.Dr.Mehmet GÜÇLÜ
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Üye: Yrd.Doç.Dr.Fatih YENEL
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Üye: Yrd.Doç.Dr.Mehmet DEMİREL
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Dumlupınar Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

.....

Tez Savunma Tarihi: 19 / 11 / 2014

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Doç.Dr.Ufuk KOCA ÇALIŞKAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Sefa Şahan BİROL

...../...../2014

SPORTİF REKREASYON UYGULAMA POLİTİKALARI

ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

(Doktora Tezi)

Sefa Şahan BİROL

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Kasım 2014

ÖZET

Bu araştırma, Türk Spor Teşkilatının değişik kademelerinde görev yapan yöneticilerin Boş Zaman ve Rekreasyon kavramlarının alt boyutları ile birlikte anlamları konusunda yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarının araştırılması ile Sportif Rekreasyon uygulamalarının planlanması hususunda kendi üzerlerine düşen görevlere yönelik görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Türk Spor Teşkilatının değişik yönetici kademelerinde görev yapan 1717 kişi, örneklemi ise Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda şef, koordinatör, federasyon yönetim kurul üyeleri, uzman, şube müdürü, genel sekreter, federasyon başkanı, daire başkanı ve diğer kademelerinde görev yapan 478 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Sportif Rekreasyon Uygulama Politikaları Ölçeği" ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine göre frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmış olup; araştırmanın amacına uygun olarak katılımcılara uygulanan "Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin" içerisinde yer alan alt boyutlara ve sorulara ilişkin dağılımları incelemek için ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin uygulanan "Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin" alt boyutları ve içinde yer alan sorulara yönelik algı düzeyleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde; katılımcıların cinsiyet, medeni durum, teşkilattaki şuanaki görev, öğrenim süresince rekreasyon konusunda bilgi/egitim alma durumu değişkenlerine göre algı düzeyleri arasındaki farklılığa İndependent-Sample t-testi bakılmıştır, katılımcıların spor teşkilatındaki hizmet süresince rekreasyon konusunda bilgi/egitim konusunda algı düzeyleri arasındaki farklılıklara Mann-Whitney U Testi analizi ile bakılmıştır, katılımcıların yaş, halen yapmakta olunan görevdeki hizmet süresi, yetiştiği çevre, mesleki kıdem, ekonomik gelir, öğrenim düzeyi değişkenlerine göre algı düzeyleri arasındaki farklılığa One-Way ANOVA analizi ile bakılmıştır. Katılımcılara "Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin" alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri ile ilgili sorulan sorulara vermiş olduğu cevapların analizleri sonucunda; istihdama yönelik algılarının yüksek olduğu, kavram bilgisine yönelik algılarının çok yüksek olduğu, politikalara yönelik algılarının orta düzeyde olduğu ve tesis kavramına yönelik algılarının çok yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bilim Kodu	: 1301
Anahtar Kelimeler	: Boş zaman, rekreasyon, sportif rekreasyon
Sayfa Adedi	: 179
Danışman	: Prof.Dr.Suat KARAKÜÇÜK

A RESEARCH
ON SPORTS RECREATION PRACTICE POLICIES

(Ph. D. Thesis)

Sefa Sahan BIROL

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF HEALTH SCIENCES

November 2014

ABSTRACT

This research was carried out with the aim of their awareness levels of their duties in order to determine in respect of sporty recreation applications about planning by investigating in Managers', acting at different stages of Turkish Sports Organization, whether they have enough information about the topic of meanings along with Leisure and Recreation sub-dimensions of Concepts. Total participants under survey consist of 1717 people working at different manager stages of Turkish Sports Organization and the sample of the survey consists of 478 people (chief, coordinator, federation board member, expert, branch manager, general secretary, federation president, head of department and other) working in stages in Youth and Sports Ministry. "Sports Recreation Policy Implementation Scale" as The data collection tool developed by researchers and personal information forms in the survey was used. The frequency (f) and percentage (%) values according to demographic characteristics of the participants are calculated; mean and standard deviation values were measured to examine the distribution related to questions and the sub-dimensions placed in "Sports Recreation Politics of Scale" practiced to the participants for the purpose of the study. When differences between perception levels demographic characteristics of the respondents applied for sub-dimensions of "Sports Recreation Politics Scale" and for contained in the questions were examined; participants' gender, marital status, current duty in the organization, having level of education and information about recreation during their education / training according to state variables to the difference between the level of perception independent-Sample t-test were analyzed. Differences between the perception levels with One-Way ANOVA analysis were analyzed according to the age of the participants, the incumbent still be doing service life, the environment grows, seniority, economic income, education level variables. As a result of Participants given answer of the questions relating to sub-asked questions in the "Sports Recreation Politics of Scale"; it was concluded that their perceptions towards employment is high, the concept of knowledge is very high perception, their perception about policies is a medium level and perception towards the concept of property is very high.

Science Code	: 1301
Key Words	: Leisure, Recreation, Sports Recreation
Number of Pages	: 179
Adviser	: Prof.Dr.Suat KARAKUCUK

TEŞEKKÜR

Rekreasyon kavramı, bireylerin yaşam algısı içerisinde yer alması ve bireylerce yaşam tarzı olarak benimsenmesi gereken önemli bir olgudur. Refah seviyesi yüksek toplumlarda bu bilincin bireyler üzerindeki etkisi kolaylıkla görülmektedir. Ülkemizde çok eski bir geçmişe sahip olmayan bu kavram, gün geçtikçe toplum düzeyinde hak ettiği değeri görmeye başlamış olmasına rağmen istenilen düzeye ne yazık ki ulaşamamıştır. Toplumumuzda rekreasyon anlamı daha çok pasif katılımlı etkinliklerle yer bulmuş olup; asıl içinde bulunulması gereken aktif rekreatif etkinliklere katılımı henüz istenilen seviyeye gelinememiştir. Aktif rekreatif etkinliklerin temeli olan sportif rekreasyon ile ulaşılması gereken asıl hedef, ülkemizde henüz tam anlamıyla oluşmamış olan spor bilincini oluşturmaya çalışmaktır. Bu bağlamda, ülkemiz spor teşkilatı ve teşkilat içerisinde görev yapan yöneticilerin, toplumuzu bu konuda olumlu yönlendirmelerde bulunmaya yönlendirecek güçlü politikalara sahip olması gerekmektedir. Bu araştırmanın temelini; bahsedilen politikaları üretecek kişilerin bakış açıları oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, spor teşkilatımızın değişik kademelerinde görev yapan yöneticilerimizin, boş zaman ve rekreasyon kavramlarının alt boyutları ile birlikte anlamları konusunda yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarının araştırılması ile sportif rekreasyon uygulamalarının planlanması hususunda kendi üzerlerine düşen görevlere yönelik farkındalık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla yapılan bu tezin özellikle sportif rekreasyon ve rekreasyon, boş zaman politikaları ile ilgili yapılan ve yapılacak olan diğer çalışmalara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Tez çalışmam süresince, çalışmalarımın her aşamasında beni yönlendiren, eğiten ve yardımcı olan çok değerli Hocam, tez danışmanım sayın Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK'e, teşvik ve önerileri ile tecrübelerinden her alanda faydalandığım değerli hocalarım Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Fatih YENEL ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet DEMİREL'e, verilerin toplanmasında yardımlarını esirgemeyen Spor Genel Müdürlüğü'nde ki eski çalışma arkadaşlarıma, her zaman bana destek olan canım aileme ve varlığıyla her daim beni hayata bağlayan biricik oğlum Tunahan BİROL'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
2. ZAMAN, BOŞ ZAMAN ve REKREASYON	7
2.1. Zaman Kavramının Analizi.....	7
2.1.1. Zaman kavramının tanımı	7
2.1.2. Zamanın önemi	9
2.1.3. Zamanın kullanımı	10
2.2. Boş Zaman Kavramının Analizi	10
2.2.1. Boş zaman kavramının tanımı	11
2.2.2. Boş zamanın temel fonksiyonları.....	13
2.2.3. Boş zamanın önemi.....	14
2.2.4. Boş zamanın tarihi süreci.....	15
2.2.5. Boş zaman anlayışındaki gelişim süreci	17
2.2.6. Boş zaman değerlendirme eğilimini etkileyen faktörler.....	21
2.3. Rekreasyon Kavramının Analizi.....	25
2.3.1. Rekreasyon kavramının tanımı	25
2.3.2. Rekreasyonun tarihi süreci.....	27

2.3.3. Rekreasyonun özellikleri	29
2.3.4. Rekreasyon ihtiyacı.....	31
2.3.5. Rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri	34
2.3.6. Rekreasyonel faaliyetlere oluşan artışın nedenleri	38
2.3.7. Rekreasyonun sınıflandırılması	46
2.3.8. Türkiye’de rekreasyonel durum	49
2.4. Rekreasyon ve Spor	60
2.4.1. Bir rekreasyon faaliyeti olarak spor	61
2.4.2. Boş zamanları değerlendirme açısından spor	62
2.4.3. Sporun topluma yaygınlaştırılması bakımından kitle sporu	65
2.4.4. Sportif rekreasyon.....	67
2.5. Boş Zaman ve Rekreasyon Politikaları	71
2.5.1. Dünya üzerinde boş zaman ve rekreasyon politikaları	71
2.5.2. Türkiye’de boş zaman ve rekreasyon politikaları	81
3.YÖNTEM.....	113
3.1. Araştırma Modeli	113
3.2. Evren ve Örneklem	113
3.3. Veri Toplama Aracı	114
3.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	114
3.5. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	115
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik.....	116
4. BULGULAR.....	123
5. TARTIŞMA.....	145
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	153

Sayfa

KAYNAKLAR	163
EKLER.....	173
Ek-1. Kişisel bilgi formu.....	174
Ek-2. Sportif rekreasyon uygulama politikaları ölçeği	176
ÖZGEÇMİŞ	179

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1.	Sportif rekreasyon politikaları ölçeğinden ortalama puanların yorumlanmasında kullanılan kriterler 116
Çizelge 3.2.	KMO ve bartlett testi sonuçları 117
Çizelge 3.3.	Boyut özdeğerleri ve açıklama varyansları..... 117
Çizelge 3.4.	Maddelere ait faktör yük ve madde toplam korelasyon sonuçları 120
Çizelge 3.5.	Boyutlara Ait Alfa Güvenirlilik Katsayıları..... 121
Çizelge 3.6.	Maddelerin alt boyutlara göre dağılımı..... 121
Çizelge 3.7.	Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları 125
Çizelge 3.8.	Katılımcıların Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algılarına Ait Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları 126
Çizelge 3.9.	Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample T-Testi Sonuçları 128
Çizelge 3.10.	Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample T-Testi Sonuçları 129
Çizelge 3.11.	Katılımcıların Yaşlarına Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları 131
Çizelge 3.12.	Katılımcıların Yetiştikleri Çevreye Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları 132
Çizelge 3.13.	Katılımcıların Teşkilattaki Yaptıkları Görevlere Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample T-Testi Sonuçları 134

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.14. Katılımcıların Görevdeki Hizmet Süresine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları.....	135
Çizelge 3.15. Katılımcıların Mesleki Kıdemlerine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları	137
Çizelge 3.16. Katılımcıların Ekonomik Gelir Düzeylerine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları	139
Çizelge 3.17. Katılımcıların Öğrenim Düzeylerine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları	140
Çizelge 3.18. Katılımcıların Öğrenimleri Süresince Rekreasyon Konusunda Eğitim Alma Durumlarına Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample T-Testi Sonuçları	142
Çizelge 3.19. Katılımcıların Spor Teşkilatındaki Hizmet Süresince Rekreasyon Konusunda Eğitim Alma Durumlarına Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları	143

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	33
Şekil 3.1. Scree-Plot Grafiği	118

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklama

χ^2

Ki-kare

sd

Serbestlik derecesi

p

Anlamlı farklılık

r

Korelasyon değeri

f

Frekans

%

Yüzde

$\bar{X}$

Ortalama

S

Standart sapma

t

Bağımsız Örneklem t değeri

F

ANOVA'ya ilişkin F değeri

U

Mann-Whitney U değeri

Kısaltmalar

Açıklama

ABD

Amerika Birleşik Devletleri

BTGM

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü

BTSGM

Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü

DSB

Alman Sporları Konfederasyonu

GSGM

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü

MEGSB

Milli Eğitim ve Gençlik Spor Bakanlığı

Kısaltmalar**Açıklama****SGM**

Spor Genel Müdürlüğü

TBMM

Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK

Türk Dil Kurumu

TİCİ

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı

TSK

Türk Spor Kurumu

YMCAYoung Men's Christian Association
(Genç Hristiyan Erkekler Birliği)

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımları, sınırlılıklar ve tanımlar alt başlıkları yer almaktadır.

Problem Durumu

Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın en önemli unsuru insandır. İnsanların bedenlen, ruhen, fıkren gelişmelerini ve bunlar arasında koordinasyon yeteneğini sağlayan ise spordur (Başaran, 1998: 1). Spor, "fiziki güç ile irade ve azmin, akıl ile tekniğin bir sentezi" (Cin, 1989: 13), sosyal bir bilim ve çağımızın en önemli toplumsal güçlerinden birisidir. Toplumsal bir güç olarak sporun, katılımcılara hem ruhsal hem bedensel faydaları vardır. Sağlıklı olma hissinden ve memnuniyetten kaynaklanan yararların yanında aktif rekreasyonla birlikte sağlık üretimi işlevine direk pozitif girdi sağlar (Gökmen, Açıkalin, Koyuncu ve Saydar, 1985: 10-22).

Bu girdiler sayesinde rekreasyon alanıyla beden eğitimi yakın ilişkiye sahiptir. Beden eğitiminde öğrenilen hünler rekreasyonun bütün şekillerinde kullanılır ve her iki alanın durumu ve sosyal amaçları birbirini tamamlayıcıdır (Tillman, Voltmer, Esslinger ve Mccue, 1995: 397-398).

Rekreasyon aktiviteleri içinde temeli fiziksel egzersize veya çeşitli spor branşlarının rekreatif amaçlı uygulanmasına dayanan ve rekreasyon aktivitelerinin büyük bir bölümünü oluşturan türüne sportif rekreasyon denmektedir. Sportif rekreasyonun temeli fiziksel egzersizdir (Zorba ve Bakır, 2004: 106). Boş zamanın fiziksel egzersizle değerlendirilmesi açısından rahatlama ve dinlenmenin elde edilebilmesi için bu olumlu faydaların yapısının ve sebeplerinin iyi anlaşılması gerekir. (Tinsley ve Tinsley, 1986: 1-45) Spor, rekreasyonun en kapsamlı, çeşitli ve ilgi çeken alanlarından birini oluşturmaktadır. Spor ve rekreasyon karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedir. Spor insanların rekreatif gereksinimlerini karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken, rekreasyon da, sporun toplumsal yaygınlaşmasında ve sportif başarılar elde edilmesinde önemli roller üstlenmektedir (Şahin, 1997).

Yapılan araştırmalar, rekreasyon amaçlı sportif faaliyetleri tercih eden insanların sayısının, diğerk faaliyetlere katılanların sayılarından daha fazla olduğunu göstermektedir. Bazı Avrupa ülkelerinde 1950'lerden beri boş zaman faaliyetleri içinde sporda artış gözlemlenmiştir. 1960-1970'ler spor dallarının yükselme yılları olmuştur. Hükümetler halkını boş zaman faaliyetlerinde özellikle spor yapmalarını teşvik etmiştir. Boş zamanın artmasıyla spora katılımda, kendi kendine yapılan spor faaliyetlerinde artış olmuştur (Robers, 1992). Boş zamanlarda sportif faaliyetlere aktif katılmayı tercih etme oranının yüksek olması, sporun kişisel ve toplumsal özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Yine sportif faaliyetlere katılım kolaylığı, çalışma rahatlığı, her yaşın, her cinsin ve herkesin zevk ve isteklerine yanıt verebilecek tercih imkanı bulunmaktadır (Ramazanoğlu, Altungül ve Özer, 2004: 177-178).

Rekreatif bir etkinlik olarak spora ilginin artması çeşitli toplumsal kurumları bu konuda organizasyonlar yapmaya yöneltmektedir. Böylece sporun tanıtılması ve yaygınlaşması da sağlanmaktadır (Ramazanoğlu ve diğerkleri, 2004: 177-178).

Kentler büyüdükçe ve nüfus arttıkça bununla birlikte doğal kaynaklar kötü kullanıma maruz kalınca yerel ve resmi yönetimler onları korumak için efor sarf eder. Bununla birlikte halka açık rekreasyon alanlarının kurulması girişiminde bulunur. Bu parklar hem kültürel hem de fiziksel boş zaman değerlendirme uğraşları için birçok faaliyet arz eder. Hükümetlerde halkın rekreasyon teşebbüslerini; kaynak kullanımıyla, programlarla, korumayla, standartlarla, teşvikle ve kanun yaparak destekler (Cordes ve İbrahim, 1996: 124).

Yıllar boyunca her sınıfa mensup insanlarda, hükümetlerin politik yapısına bakmaksızın kendi boş zaman değerlendirme aktivitelerini sürdürmüşlerdir (Cordes ve İbrahim, 1996: 152-158). Bu aktiviteler özel olabileceğı gibi resmi kurumlar tarafından da sunulmaktadır. Kurumlar bu konuyla ilgili yönetimler oluşturmuşlardır. Herhangi bir endüstride olduğu gibi yönetim pozisyonları, spor endüstrisinin tüm dallarında da geçerlidir. Bu pozisyonlar bütün sporlar için olan programlar ile rekreasyonel sporlar için olan programlarda değişmekte ve spor yönetimi hüneline sahip insanlara ihtiyaç duymaktadır (Tillman ve diğerkleri, 1995: 397-398).

Vatandaşın, moral, sağlık ve refahına yaptığı katkılardan dolayı rekreasyon, yönetimin bir fonksiyonu olarak tanımlanırken, aynı zamanda hükümetlerin bir sorumluluğu olduğu ve devam eden bir faaliyeti olarak kabul edilir (Başaran, 1998: 2). Devlet tarafından yürütülecek bir politika, bu konuda sağlıklı, ayrıntılı ve parasal kaynak oluşturma yöntemlerini getirecektir (Akasen, 1978: 30).

Bu bağlamda araştırmanın problemini, Türk spor teşkilatı içerisinde yer alan yöneticilerin boş zaman ve rekreasyon kavramlarının alt boyutları ile birlikte anlamları konusunda ne derecede bilgiye sahip oldukları ve sportif rekreasyon uygulamalarının planlanması hususunda kendi üzerlerine düşen görevlere ilişkin görüşlerinin ne olduğu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, günümüz spor teşkilatı içerisinde yer alan yöneticilerin boş zaman ve rekreasyon kavramlarının alt boyutları ile birlikte anlamları konusunda yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarının araştırılması ve sportif rekreasyon uygulama politikalarının planlanması hususunda kendi üzerlerine düşen görevlere ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Spor teşkilatı içerisinde yer alan yöneticilerin, rekreasyon kavram bilgisine yönelik görüşleri nelerdir?
- Spor teşkilatı içerisinde yer alan yöneticilerin, rekreasyon alanında eğitim almış bireylerin istihdamına yönelik görüşleri nelerdir?
- Spor teşkilatı içerisinde yer alan yöneticilerin, ülkemizde uygulanmış ve halen uygulanmakta olan rekreasyon politikalarına yönelik görüşleri nelerdir?
- Spor teşkilatı içerisinde yer alan yöneticilerin, ülkemizdeki spor ve rekreasyon kullanım amaçlı tesislerin yapılış ve kullanım düzeylerine yönelik görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Günümüzün en büyük sorunları, hareketsizlik, pasif katılımlı etkinlikler, boş zamanı bilinçli olarak değerlendiremem, gelişen teknoloji sayesinde monoton bir hayat yaşama, buna bağlı olarak sağlık problemlerinin yaşanması ve en önemi olarak da bireylerin sosyal toplumun aktif bir parçası olamaması ve özellikle gençliğimizin dinamizmini kaybetmesi olarak göze çarpmaktadır.

Bu çalışma ile bahsedilen problemlerinin çözümünde, ülkemiz spor teşkilatı yöneticilerinin bu hususlardaki görüşlerinin saptanması ve saptanan durum karşısında gerekli düzenlemelerin yapılması ile ilgili Spor Teşkilatı ile ortak çalışmaların yapılması, özellikle sportif rekreasyon ile ilgili programların ön plana çıkarılması ve genç neslimizin daha sosyal, dinamik ve aktif katılımlı bireyler olarak yetiştirilmesine imkan sağlanılabilecektir.

Varsayımlar

Araştırmada kabul edilen varsayımlar aşağıdaki gibidir.

- Araştırmaya katılanların cevaplarının doğru ya da gerçek olduğu kabul edilmektedir.
- Anketleri uygulayan araştırmacının, anket sonuçlarını objektif olarak yansıttığı kabul edilmektedir.
- Araştırma konusu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklardan elde edilen bilgilerin objektifliği yansıttığı varsayılacaktır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- Türk spor teşkilatı ile,
- Gençlik ve spor bakanlığı, gençlik hizmetleri genel müdürlüğü ve spor genel müdürlüğü'nde görev yapan şef, koordinatör, federasyon yönetim kurul üyesi,

uzman, şube müdürü, genel sekreter, federasyon başkanı, daire başkanı ve diğer kademelerindeki 478 kişi ile,

- “Sportif rekreasyon uygulama politikaları ölçeği” verileri ve kişisel bilgi formu sonucu elde edilen veriler ile,
- Araştırma, konu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklarla ve literatür taraması sonucu elde edilen bilgiler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Boş Zaman (Leisure Time): Yapılması zorunlu olan eylemlerin olmadığı, istenildiği gibi kullanılan bir zaman dilimi.

Rekreasyon: Boş zamanların bireyin tercih ettiği spor, sanat, kültürel vb. gibi etkinliklerle değerlendirilmesidir.

Sportif Rekreasyon: Boş zamanın, özgürce seçilmiş, gönüllü olarak yapılan, aktif veya pasif katılımlı sportif etkinliklerle değerlendirilmesi.

2. ZAMAN, BOŞ ZAMAN ve REKREASYON

2.1. Zaman Kavramının Analizi

Zaman, insan için yaradılışından bu yana büyük önem taşımıştır. İnsanın gelişmesinde ve hangi alanda olursa olsun mesleki başarısında zaman anlayışının payı büyüktür. Bu fertler kadar toplumlar içinde böyle gelişmiştir. İş hayatını, sosyal ilişkilerini, eğlence ve dinlenme alışkanlıklarını bu anlayış içinde tanzim eden toplumlar, diğerlerine nazaran daha fazla gelişmişlerdir (Demirel, 2009: 7).

Günümüzde yokluğundan en çok şikayet edilen konuların başında zaman ve para gelmektedir. Para belki bulunabilmekte ancak geçen zamanın geri dönüşümü mümkün olmamaktadır. Bu nedenle zaman çok verimli bir biçimde kullanılmalıdır. Diğer bir ifadeyle, “*zamandan, zaman tasarruf edilmeli*” dir. Çünkü, zamanın çoğu başkaları tarafından değil, bireyin kendisi tarafından boşa harcanmaktadır (Demirel, 2009: 7).

Zaman demokratik bir şekilde paylaşılan bir kaynaktır; hepimizin günde 24 saati, her haftada 7 günü vardır (Scoot, 1995: 9). Zaman, insanların kendilerini, planlamak, hayatlarını organize etmek ya da organize edilen planlara uyum sağlamak için kullanılan hayatımızdaki en önemli kavramdır (Özbey ve Çelebi, 2003: 230). Birey ve toplum için ifade ettiği önem, zamanı tüm çağlar boyunca insan yaşamının önemli bir sorunsalı haline getirmiştir. Geçmişte olduğu gibi, günümüzde ve gelecekte bu önem anlamını ve etkisini sürdürmeye adaydır (Doğan, 2002: 364).

2.1.1. Zaman kavramının tanımı

Kelime anlamına göre zaman; Bir iş veya oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit anlamındadır (TDK, 1998: 2495).

Zaman, insan için yaradılışından bu yana büyük önem taşımıştır. İnsanın gelişmesinde ve hangi alanda olursa olsun mesleki başarısında zaman anlayışının payı büyüktür. Bu, fertler kadar toplumlar için de böyle gelişmiştir. İş hayatını, sosyal ilişkilerini, eğlence ve

dinlenme alışkanlıklarını bu anlayış içerisinde tanzim eden toplumlar, diğerlerine nazaran daha fazla gelişmişlerdir (Karaküçük, 1999: 3).

Zaman; canlı, cansız, tüm varlıkların hayat olcusu olan, tasarruf edilemeyen, ödünç alınamayan sadece kullanılan ve kaybedilen, tekrarı mümkün olmayan, nesnelerin uzaydaki hareketlerine göre ölçülebilen ve bölümlere ayrılabilen bir kavramdır (Eren, 1993: 5).

İnsanlar zamanı psikolojik yönden farklı olarak algırlar. Olayların birbiriyle zincirlemesi, geçmiş anıların etkisi ve geleceğe yönelik arzu ve istekler saatle ölçülen gerçek zamanın insan tarafından daha kısa veya daha uzun olarak algılanmasına yol açar. İnsan zamana bağlı olarak yaşar, ancak herkes bu zaman sürelerini birbirinden farklı algılar. Dersini iyice öğretmek isteyen öğretmen için ders saati kısa gelir. Aynı ders saati, dersten sonra oyunu düşünen bir öğrenci için oldukça uzun gelebilir. (Karaküçük, 1999: 2-3).

Aslında zaman, çoğu kez insanların eşit olarak sahip olduğu bir değer olarak görülmektedir. Homojen bir yapıya sahip bir gruba dahi; yeterince zamanınız var mı? Şeklinde bir soru yöneltildiğinde çoğunlukla yeterince zamanı olmadıklarını belirttikleridir. Nitekim ABD’de yöneticiler üzerinde yapılan bir araştırmada, yöneticilerin sadece %1’i yeterli zamanı olduğunu, her on kişiden biri %10; dördü %25; beşi %50 oranda yeterli zamanı olmadığı ve işlerini yapmak için bu düzeylerde zamana ihtiyaçları olduklarını belirtmişlerdir. (Karaküçük, 1999: 2-3)

Genel olarak burada yöneticiler aynı zamana sahiptirler. Ama zaman ihtiyaçları farklı çıkmaktadır. Bu durumda sorun zamanın kendisinden çok kişinin kendisindedir denilebilir. Yani esas önemli olan, insanın ne kadar zamana sahip olmasından çok, sahip olunan zamanı iyi değerlendirerek neler yapılması gerektiğindedir (Karaküçük, 1999:2-3).

Günlük hayatta karşılaşılan ve peş peşe gelişen bütün olaylar “zaman” denilen soyut bir kavramı düşünmeye zorlamaktadır. Çünkü çok değerli olan bu kavram içinde, olaylar sıralanır, yaşanır ve değerlendirilir. Zaman kavramı dışında meydana gelen hiçbir olay ve olgu olamaz. Zaman hayattır ve zamanı boşa geçirmek, hayatı boşa geçirmek anlamını taşımaktadır (Baltaş ve Baltaş, 1987: 241).

Zaman, olayların geçmişten bugüne gelip, geleceğe doğru birbirini takip ettiği, bireyin kontrolü dışında kesintisiz devam eden bir süreçtir (Smith ve Hyrum, 1998: 24). Zaman, hareket ve oluşu çevreleyen, varoluşun içinde cereyan ettiği kozmik süreç olarak da tanımlanır (Demir ve Acar, 2005: 445).

Özetleyecek olursak zaman kıymetli bir kaynaktır. Ona yaklaşımımız ve kullanma biçimimiz; başarı ya da başarısızlığımız arasındaki ibreyi belirleyecek, sağlıklı ya da gergin veya depresif biri olmamıza sebebiyet verebilecektir (Smith, 1998: 4). Zamanı nasıl kullanacağımızın bilincinde olmak, çalışma biçimimizi sürekli geliştirmenin anahtarıdır. Bu bakımdan, zamanı iyi kullanan bir insan, yaşam kalitesini yükseltir ve diğer kaynaklar gibi kendisi ve amaçları için zamanı etkili bir biçimde değerlendirir ve harcayabilir (Güngörmüş, 2007: 14).

2.1.2. Zamanın önemi

Zaman verimli kullanıldığında önem kazanır. Bu da bir eğitim ve uygarlık işidir. Eğitim, okul ve çevre sorumluluğunda bütünleşir. Zamanı iyi kullanmak için, öncelikle kişinin kendisini iyi tanıması gereklidir. Yani ne yapacağını, hedeflerinin, amaçlarının ne olduğunu kavramalıdır. Neyi yapıp yapamayacağını sınırlarını iyi çizmelidir. Düşünce ve ayrıntılarda zaman kaybetmeyip, kısa zamanda çok iş yapmak, zamanı iyi kullanmak anlamına gelmektedir. Tam tersi olarak, amaç ve öncelikler iyi belirlenip, sadece yapılmak istenenlerin yapılması, zamanın iyi kullanılması demektir (Baltaş ve Baltaş, 1987: 241). İnsan zamanı iyi planlamak ve kullanmak zorundadır. Çünkü zaman,

1. Tasarruf edilemeyen,
2. Ödünç alınamayan, kiralanamayan,
3. Satın alınamayan, çoğaltılamayan,
4. Para gibi toplanamayan, hammadde gibi depolanamayan,
5. Sadece kullanılan ve kaybedilen bir varlıktır (Karaküçük, 1999: 8-9).

2.1.3. Zamanın kullanımı

Zamanın yemek yemek, uyumak gibi fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasıyla ilgili, çalışmakla ilgili ve oyun, eğlence, spor gibi etkinliklerin yapıldığı kullanım bölümleri mevcuttur (Gediz, 2012: 5).

Bu üç zaman turu kullanılma biçimlerine göre farklı olsa da belirli ortak özellikleri vardır. Her türün ayrı ayrı çeşitli durumlara göre azaltılıp çoğaltılabilen esnek yönleri bulunmaktadır. Ayrıca, bu türler iyi ve kötü olduklarına göre tanımlanamamaktadırlar. Zira bir kişinin boş zamanlarındaki eğlence seçimi olan kötü tercihi, diğer bir kişinin yemekte veya uyumada istenmeyen alışkanlıkları olabilmektedir (Gediz, 2012: 5).

Garsia zamanı,

1. Çalışma zamanı,
2. Çalışmaya bağlı etkinliklere ayrılan zaman,
3. Yaşamı sürdürmeye yönelik etkinlikler,
4. Serbest zaman olarak bölümlere ayırırken,

Megyeri,

1. Temel ihtiyaçların giderilmesine ayrılan zaman (uyku, temizlik, giyinme, yemek yemek vb),
2. Çalışma ve buna bağlı etkinlikler ve görevler için ayrılan zaman (iş, yolculuk, ödev, öğrenim için geçen süre vb.),
3. Serbest etkinliklere ayrılan zaman (eğlence, spor, dinlenme vb.),
4. Diğer etkinliklere ayrılan zaman olarak gruplama yapmıştır (Gediz, 2012: 5).

2.2. Boş Zaman Kavramının Analizi

20. yüzyıl başlarında özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra başta sanayileşmiş batı toplumlarında olmak üzere yeni bir toplumsal değer ve anlayışın geliştiği görülmüştür. Bu anlayışa göre; sanayi toplumu içerisinde sadece verimli ve çok çalışan insan bütünüyle refaha ve huzura kavuşamamaktadır. Disiplinli, kalıplaşmış ve monoton bir çalışma, düzen,

yabancılaşma, işe uyumsuzluk, manevi tatminsizlik gibi kişisel ve toplumsal birçok sorunun kaynağını oluşturmuştur. Bu sorunların çözümlerine yönelik tepki sadece dinlenme ve yeniden işe dönme anlayışından uzak, eğlenme ve diğer moral etkinliklerin de içinde yer alacağı, işten arta kalan boş zamanın arttırılması ve değerlendirilmesi şekline bir anlayışın doğmasıyla kendini göstermiştir (Karaküçük, 2005: 25).

2.2.1. Boş zaman kavramının tanımı

Boş zaman kelimesi (leisure) latin kökenli bir kelimedir ve “licer” kelimesinden gelmektedir. Ayrıca “izin vermek” veya “müsaade etmek” anlamlarına da gelmektedir. Genellikle özgürlük ve özgür seçme hakkı gibi kavramlarla ilişkilendirilen boş zaman kavramı kısaca yapılması zorunlu olan eylemlerin olmadığı, istenildiği gibi kullanılan bir zaman dilimi olarak tanımlanabilir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 19).

Boş zaman kavramı çok çeşitli cevaplara olanak verir. Boş zaman genelde çalışmanın zıttı olarak düşünülür. Fakat bir kişinin çalışma saati bir başkasının boş vakti olabilir ve birçok etkinlik çalışmanın ve boş zamanın özelliklerini bir araya getirir. Zorunluluklardan kurtuluş, sıklıkla boş zamanın temel çekiciliği olarak düşünülür ama birçok meslek dışı etkinlikler, ev içinde gerçekleşen aktiviteler, sosyal gönüllü ve topluluk aktiviteleri dikkate alınır derecede zorunluluk içerir (Torkildsen, 2005: 46). Bu nedenle, boş zamanın tanımı sembolik bir anlamdan öte, öznel bir karakteristik taşıyor yani herkes için farklı bir anlam ifade edebilir (Madrigal, 2006: 268).

Boş zaman kelimesi en temel anlamıyla bireyin, iş, çalışma, uyku ve ev işlerinden sonra özgürce kullanabileceği zaman dilimidir (Broadhurst, 2001: 3). Bu zaman dilimini nasıl kullanacağı kişinin kendi özgür iradesi ve sağduyusuna bağlıdır (Boud ve Lawson, 2002: 1).

Kemp ve Pearson’a göre boş zaman, çalışma, uyku, yemek yeme ve diğer zorunlu işler için ayrılan (harcanan) vakit sonrasında arta kalan zaman dilimidir (Kemp ve Pearson, 1997: 2). Bir diğer bakış açısı ise boş zamanı işten ve zorunlu olarak yapmak zorunda olduğumuz aktiviteler dışında kalan zaman birimi olarak görürken, bir kültürü anlamının en iyi yolunun boş zaman olduğunu savunur (Cordes ve İbrahim, 1999: 4). Ayrıca bazı kesimler boş zamanı işten arta kalan zaman olarak görürken diğerleri boş zamanı sosyal kontrolün

önemli bir parçası veya bireyin statüsünün sembolü olarak görmektedir (Cordes ve İbrahim, 1999: 3). “Dünya Boş Zaman ve Rekreasyon Birliği”nin tanımına göre ise boş zaman; seçme şansı, yaratıcılık, hoşnutluk ve memnuniyet içeren ve kişisel doyumu arttıran eğlencelere öncülük eden yararları ile insan hayatının özel bir alanıdır. Aktivite kavramının çoğunlukla fiziksel buna ek olarak entelektüel, sosyal, estetik ve ruhsal özellikteki öğelerinin çok yönlü formlarını kapsamaktadır (Özdemir, Karaküçük, Gümüş ve Kıran, 2006: 10).

Boş zaman faaliyetleri kendi felsefesini oluşturmali, psikolojik, sosyal ve fiziksel olarak sahip olduğu değerlere destek sağlamalıdır. İnsanların uğraş alanı içindeki yaşam biçimini etkileyen çabaları da içermeli, onların toplumun içinde yer alan bireyler olmasına yardım etmeli ve birlikte yaşamı güzelleştirmelidir (Balcı ve İlhan, 2006: 12).

Torkildsen, boş zamanı dört kategoriye ayırmıştır,

1- Vakit olan boş zaman: Boş zaman bir insanın para kazanmak için çalışmadığı zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır. Fakat bu tanım bazı yanlışlıklara yol açmaktadır. Bu nedenle Torkildsen’e göre “Boş zaman” sadece para kazanmak için ayrılan zamanı değil ayrıca zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan süreden arta kalan zamanı da simgeler.

2- Etkinlik olarak boş zaman: “Uluslararası boş zaman ve sosyal bilimler” grubuna göre boş zaman bireyin dinlenmek, eğlenmek, yeteneklerini tarafsızca geliştirmek, mesleki, ailevi ve sosyal görevlerini yerine getirdikten sonra kendi özgür iradesi ile seçebildiği etkinliklerdir. Bu etkinlikler çoğunlukla fiziksel aktiviteler olarak görülse de, bu aktiviteler fiziksel olduğu kadar zihinsel ve duygusal öğeleri de içerebilir.

3- Yaşam biçimi olarak boş zaman: Antik Yunan toplumunda (en azından eğitimin ayrıcalıklı tabakasında) “zihnin hazineleri” hayatın eğlence ve coşkusunu içeren boş zamanların meyveleriydi. Aristo, boş zamanın bir var olma, iş yapma gerekliliğinden arta kalan zamanı ve bir yaşam biçimini karakterize ettiğini düşünmekteydi. Çünkü boş zamanda yapılan aktiviteler insan yaşamında çok önemli bir yer alarak bazen bireyin yaşamındaki diğer şeylerin değerini belirlemektedir.

4- Rekreatyon olarak boş zaman: Rekreatyon ve boş zaman anlamsal olarak iç içe geçmiş iki kelimedir. Aralarındaki farkın ne olduğunu belirlemek ise bizim bu kavramları nasıl düşündüğümüz ile ilgilidir. Diğer bir görüşe göre ise rekreatyon ve boş zaman birbirlerinden farklı iki kavramdır fakat birbirlerini tamamlamaktadır. Buna göre boş zaman temel, zorunlu ihtiyaçlardan sonra arta kalan zamanı simgelerken, rekreatyon boş zamanlarda gerçekleştirilen etkinliklere verilen isimdir (Torkildsen, 2005: 50).

Günümüzde boş zaman, bireyin kendine ait zamanı içerisinde, zorunlu olarak yapması gereken işlerin dışında kalan zamanı olarak kabul edilmektedir (Russel, 1996: 32). Her tanım ve sınıflandırma ancak kullanıcı açısından taşıdığı değerle bağlantılı olarak kabul görür ya da görmez. Bu da tabi ki büyük ölçüde kullanıcının tanımla varmayı amaçladığı belirli hedeflere uygun olup olmamakla belirlenir. Ancak, “kavramın geniş ve amaca uygun düşebilecek kapsamlı bir açıklaması şu şekilde yapılabilir; boş zaman, insanın zorunluluklara bağlı olmadan, amaç, şart koşmadan, kişinin eğilim ve arzusu yönünde, kendi örf, adet ve geleneklere uygun tarzda başkaları ile birlikte veya yalnız başına meşguliyeti ve dinlenmesi için hak ettiği zamandır” (Karaküçük, 2005: 37).

2.2.2. Boş zamanın temel fonksiyonları

Boş zaman, dinlenme veya kendini bırakma, eğlenme, kendini gerçekleştirme veya gelişim olmak üzere üç önemli fonksiyona sahiptir (Ulubey, 2010: 17);

Dinlenme fonksiyonu

Karaküçük, dinlenme fonksiyonunun, boş zamanı en fazla karakterize eden ve farklı algılamalarla, çalışma hayatı boyunca değerlendirilen temel bir fonksiyon olduğunu ifade etmektedir. Dinlenme, yeniden elde etme veya iş sonrası stres ve yorgunluk atma ile bedensel aşınmaları ve sinir gerilimlerini ortadan kaldıran bir fonksiyon üstlenmiştir. Çalışma saatlerinin 12-15 saat olduğu sanayi devriminin ilk dönemlerinde, işçiler boş zamanlarında dinlenme fonksiyonunu sadece fiziksel gücü yeniden elde etmek anlamında kullanmışlardır. Çalışan için boş zaman, sadece bir sonraki çalışma gününe fiziksel olarak hazırlanmayı ifade etmektedir (Güngörmüş, 2007: 20).

Dinlenme, yeniden elde etme veya iş sonrası stres ve yorgunluk atma ile bedensel aşınmaları ve sinir gerilimlerini kaldıran bir fonksiyon üstlenmiştir. Günümüz sanayileşmiş toplumlarda çalışma ve çalışma dışı süreleri düzene konulmuş çağdaş insan için dinlenme bedensel ve ruhsal yönden yenilenmek için aktif veya pasif birçok boş zamanı değerlendirme etkinliğini gerçekleştirmesini ifade etmektedir (Tolukan, 2008: 24).

Eğlence fonksiyonu

Hayatın monotonluğunu, yaşam güzelliğini, bulundukları atmosferi değiştirmek isteği özellikle gençlerde görülür. İnsan yaşamında acı ve kederini unutturacak bir vesileye ihtiyaç vardır oda eğlencedir. Eğlenmek, zamanı hoş bir şekilde geçirmek ve bunu bazen can sıkıntısından kurtulmak için değil ayrıca tasayı, merakı gidermek için yapmak anlamını da taşımaktadır (Tolukan, 2008: 26). Can sıkıntısını yok eden veya sıkıntı sonrası eğlenme ve rahatlamayı ifade eden, uğraşların günlük ihtiyacın gereklilikleri dışında katılımını da ifade etmektedir (Ertem, 2000: 17).

Gelişim fonksiyonu

İnsan düşüncesini günlük eylemlerin otomatizminden kurtaran, daha geniş sosyal katılıma imkan sağlayan ve insan kişiliğini geliştirip göstermesine eğilimli olan ve çıkarıcı olmayan faaliyetleri içerir (Karaküçük, 2005: 43). Bu gelişme fiziksel artistik veya entelektüel gelişme olabilir. Kişinin yaratıcılık karakteri olması müzik, resim, spor gibi alanlarla ilgilenmesi onun gelişmesine olanak sağlayacaktır (Tolukan, 2008: 25). Boş zaman yerinde ve değerli kullanılabildiği durumlarda insana dinlenmek, eğlenmek, kendini yetiştirmek, kendi sorumluluğunu özgürlüğünü yaşamak, çalışmada kendi isteğine göre bir seçim yapmak ve böylece kendi kendini bulma imkanı verir (Hazar, 2003: 58).

2.2.3. Boş zamanın önemi

Dru Scott; “Çalışma zamanı berrak düşünmeyi ve etkili çalışmayı ifade eder. Dinlenme zamanı, akülerimizin yeniden dolmasını ve gücümüzün yenilenmesini sağlar. Çalışmak mecburiyetinde olduğumuz günlerde muntazam, yüksek verimli sabahlar istiyorsanız, kendinize devamlı bir miktar dinlenme zamanı ayırınız. Tam olarak verimli zaman, toplam

dinlenme zamanına bağlıdır.” şeklinde boş zamanın önemini vurgulamaktadır (Güngörmüş, 2007: 14-42).

Çağın olgusu olan ileri teknoloji ve otomasyon bir yandan üretim artışı ve sermaye birikimi sağlamakta ve insan gücünün daha kısa süre çalışarak gerekli ve yeterli üretimi gerçekleştirmesine imkan vermekte; öte yandan yarattığı monotonluk, yabancılaşma, gürültü, çevre kirlenmesi gibi faktörlerle yıpranmasına ve fazla yorulmasına yol açmaktadır. Bunun için insanlar stres, monotonluk, karmaşadan kurtulmak ve kendini dengelemek için boş zamanlara ihtiyaç duymaktadır (Güngörmüş, 2007: 14-42).

Stres, organizmanın, fiziksel ve sosyal çevreden gelen uyumsuz şartlar nedeniyle, fiziksel ve ruhsal olarak zorlanması ve tehdit edilmesi sonucu ortaya çıkan ve bireyde hem bedensel, hem de psikolojik düzeyde birtakım belirtilerle kendini hissettiren bir durumdur. Bazı araştırmalar özellikle stresten ve kalp-damar hastalıklarından korunmada boş zamanların fiziksel aktivitelerle değerlendirilmesinin önemine işaret etmektedir (Güngörmüş, 2007: 14-42).

Uzmanlar, kendimize boş zaman ayırmamız gerektiğini söylemektedir. Boş zaman, işler tamamlandığında alınan bir ödül değil, gerekliliktir. Araştırmacılar, boş zaman elde etmek için plan yapmayı önermektedirler. Çünkü sağlıklı kalmak ve enerji toplamak için gereken kişisel zaman, asla kendi kendine ortaya çıkmamaktadır (Güngörmüş, 2007: 14-42).

2.2.4. Boş zamanın tarihi süreci

En eski uygarlıklardan beri, boş zaman soyluluk ve yüksek sınıf imtiyazlarıyla nitelendirilmiştir. Halbuki, boş zaman ilkel kültürlerde; gıda, güvenlik ve temel ihtiyaçların karşılanması için yapılan avcılık gibi faaliyetlerden sonra kutlama olarak ortaya çıkmıştır (Torkildsen, 2005: 10). Daha sonraları tarımın gelişmesi, yöneten sınıfla toplumun geri kalanı arasındaki boşluğu daha da genişletmiştir. Birbirinden açıkça ayrılmış olan çalışma rolleriyle eski gelişmiş kültürler, elit sınıflar oluşturmuş ve boş zaman, yüksek kültür, sosyal kalkınma ve siyasi statü ile ilişkilendirilmiştir. Örneğin Mısır, Asur ve Babil kültürleri birçok “boş zaman” aktivitesine sahiptir fakat bu aktiviteler öncelikli olarak üst düzeye ait aktivitelerdir. Bu üst düzey ise soylular, askerler ve dini liderlerden oluşmaktadır.

Antik Yunan medeniyetlerinde ise boş zaman düşüncesi daha da gelişmiştir. Bu öncelikle Plato ve Aristotle’ nin yazılarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Yunan uygarlığında profesyonel spor, eğlence ve yarışmalar “boş zaman ahlakının” doğumuna neden olmuştur. Fakat toplumun tamamının ideal boş zamana sahip olamayacağı belirtilerek ayrılıklar olduğu da sık sık dile getirilmiştir. Antik Yunan medeniyetlerinde boş zaman hayatın bir amacı ve toplumda bir araya getirici bir öge olarak görülmüştür.

Roma İmparatorluğu dönemine baktığımızda ise askeri fetihler zenginliğe, güçlü bir ulusa ve sınıfsal bir yapıyla tarımsal demokrasiden sanayi toplumu olmaya yönelik harekete neden olmuştur ve bu da daha fazla boş zamanı beraberinde getirmiştir. Boş zaman Romalılar için önemliydi ama onun önemi Yunan boş zaman ahlakında olduğundan farklıydı. Spor müsabakaları fiziksel zindeliği elde etmek ve savaşlara hazırlık için yapıldı. Romalılarda boş zaman estetikten çok faydacıydı. Ama boş zaman, bu anlayış yüzünden bir sorun haline geldi. Hükümdarlar insanları bedava yiyecek ve eğlenceyle memnun etmeye çalışıyorlardı. Köleler sadece çalıştırılmaz bunun yanında önceleri müzik, tiyatro ve spor müsabakalarında eğlence amaçlı, sonrasında ise kara ve deniz savaşlarında, at arabası yarışlarında ve şiddet gösterilerinde kullanıldı. Bu şiddet gösterileri sonucu müsabakalar için inşa edilen Collesseum, Roma’daki hayatın merkezi oldu. Tarihçiler, imparatorluğun çöküşünün nedenlerinden biri olarak da boş zamanı kullanmayı becerememelerinden bahsetmektedir (Torkildsen, 2005: 11).

Rönesans ve Reform hareketleriyle gelişen bilim hayatının ittifakı suretiyle, yeni keşiflerin ortaya çıkmasıyla fabrikaların kurularak hızlı üretim, otomasyon gibi çalışma içi veya dışı hayatta önemli değişikliklerin meydana geldiği 18’ inci yüzyıl sonlarına doğru oluşan I. Sanayi Devrimi döneminde çalışmaya büyük önem verilmiş, insanların verimli çalışmakla kişisel ve toplumsal kalkınmayı sağlayabilecekleri ve refah elde edebilecekleri düşüncesiyle haftalık 70 saatin üzerinde çalışmaya zaman ayrılmıştır (Karaküçük, 2005: 24).

Çalışan insan için bu dönemde boş zaman sadece yorulan insanın fiziksel gücünü tamir etmek ve dinlenmek amacıyla kullanıldı. Zamanın bu işlevleri dışında eğlenmek ve kişiyi özgür kılma fonksiyonları gibi ferdi ve toplumsal değerlerin gelişmesi için kullanılması, savurganlık ve tembellik olarak görülmüştür (Karaküçük, 2005: 25).

1870’li yıllarda II. Sanayi devrimi ile birlikte gelişen teknoloji, sanayileşme ve mekanikleşen çalışma ortamı özellikle 1930’ lu yıllardan sonra insan yaşamındaki iş ve yaşam şartlarını hafifletmiş ve daha fazla boş zaman kazanımını sağlamıştır. Bu yönü ile boş zaman kavramı günümüzde çağdaş sanayi toplumunun yapısal bir özelliğini oluşturmaktadır (İlban ve Özcan, 2003: 200).

18. yüzyılda gerçekleşen sanayi devrimi buhar gücünün ve elektriğin keşfi ve kullanımı ile günümüze nükleer bilim, bilgisayar ve iletişim teknolojileri olarak yansımaktadır. Bir başka deyişle 18. yüzyıl insanı üretim yapabilmek için hayvan, doğa ve kendi gücünü kullanmaktaydı. Günümüzde ise insan yaşamının zaruri ihtiyaçları olan gıda maddeleri, insanların evine pişirilmeye ya da tüketilmeye hazır bir şekilde ulaşmaktadır. Bu da bize, sanayileşme ve teknolojik gelişmelerin insan yaşamında ne büyük kolaylıklar sağladığını ve bu kolaylıkların boş zaman kavramını genişlettiğini göstermektedir. Bunun bir kanıtı da 19. yüzyıl sonlarından günümüze doğru okulda ve işte geçirilen sürelerde kısaltmalar olurken, günlük yaşamda boş zaman sürelerinin uzamasıdır. Bucher’ın 1885, 1950 ve 2000 yıllarındaki Amerika’daki zaman kullanımı üzerine yaptığı araştırma, bize sanayileşme ve teknolojik gelişmelerin zaman kullanımında yarattığı değişikliği göstermektedir (Küçüktopuzlu, Gözek ve Uğurlu, 2003: 33).

2.2.5. Boş zaman anlayışındaki gelişim süreci

Bireylerin boş zaman tutumları, içinde bulundukları fiziksel çevrenin bir parçası olan sosyal yaşam, iş, eğlence gibi faktörlerden etkilenmektedir (Cordes ve İbrahim, 1999: 133). Evrenin oluşumu ile birlikte zaman kavramı hep ön plana çıkmıştır. Ancak insanlığın bu zaman kavramı içerisinde boş zamanı yoktu. İlkçağlarda insanlar ancak kendi kendilerine yetmeye, avlanmaya, beslenmeye, barınmaya ve savunmaya zaman ayırabiliyorlardı. Daha sonra ise insanlar yerleşik hayata yöneldiler. Toplulukların bir bölümü toprakla uğraşarak tarıma yönelirken, diğer bir bölümü de hayvancılıkla uğraşmaya başladı. Üretimin ön plana geçmesiyle insanlar kendilerine yeterinden fazlasını elde etmeye başladı. Bu da boş zaman etkinliklerinin oluşması için geçerli sebeplerinden birisi olmuştur (Gülbahçe, 1996: 28-34).

Ancak, boş zaman ve turizm konuları kamu politikası hususunda önem teşkil etmesine rağmen; konunun siyasi boyutu yıllardır ihmal edilmiştir (Veal, 2006: 33).

Sanayileşmemiş toplumlarda boş zaman değerlendirilmesi

Boş zamanların iyi bir şekilde kullanılması ve değerlendirilmesi konusu, sanayi öncesi toplumlarında günümüzdeki gibi ele alınmamıştır. Her şeyden önce sanayi öncesi toplumlarda çalışmaya ayrılan zamanla, bunun karşıtı olan boş zaman arasında bir ayırım yapılmamıştır. Çünkü insanlar avlanmak, beslenmek, barınmak ve kendilerini savunmak için devamlı çalışmak, aktif olmak zorundaydılar. Yavaş yavaş yerleşik hayata geçilmesiyle boş zaman kavramı ortaya çıkmış, insanlar bu zamanlarını günlük ihtiyaçlarını giderecek ev eşyaları yaparak, basit de olsa dokuma işleriyle uğraşarak, vahşi hayvanlardan korunmak için silahlar yaparak ve dini törenlere katılarak değerlendirmeye çalışmışlardır.

İlken insan, boş zaman ve iş arasında belirli bir ayırım yapmamıştır. İş ve boş zaman kesin olarak birbirinden ayrılmamıştır. Oysa modern insan günün belirli saatlerinde çalışıp, belirli saatlerinde dinlenmektedir. İlkel insan ise gerektiği zaman ve iş mevcut olduğu zaman çalışmıştır.

İlkel toplumların hemen hemen hepsinde, boş zamanlarda her yaştaki insana göre çeşitli oyunlar görülür. O dönemlerde var olan bu oyunlar en belli başlı boş zamanları değerlendirme aracı olarak görülmüştür. Bu sebeple, ilkel toplumların boş zaman faaliyetleri doğrudan doğruya kültür seviyeleri ile kendilerine has bir özellik taşımaktadır denilebilmektedir.

Tunç ve demir teknolojisinin tarım ve üretime girmesiyle insan gücüne ek ihtiyaç olduğu ortaya çıktı. Bunun da çözümü köleler bulup çalıştırmakla sağlandı. Kölecilerde toplumlarında kölelerin çalıştırılması sonucu, köle sahiplerinin boş zamanları fazlalaştı ve buna bağlı olarak da spor, müzik ve resim vb. boş zaman uğraşlarına yönelmeye başladılar. Böylece tarihin ilk devletleri kurulurken, diğer yandan da boş zaman faaliyetlerinin uygulanabileceği ortamlar yaratılmış oldu.

Kısaca, ilkel toplumlarda insanlar modern toplumdaki insanlar gibi çalışma zamanı ve boş zamanı birbirinden ayırma gereği bile hissetmemişlerdir. Çünkü, ilkel toplum insanı, hayatı için gerekli çalışmaları yaptıktan sonra, artan boş zamanını bulunduğu toprak

parçasının iklimine, coğrafi özelliklerine ve kültürüne göre değişik şekillerde değerlendirmiştir (Gülbahçe, 1996: 28-34).

Sanayileşmiş toplumlarda boş zaman değerlendirilmesi

18. yüzyılın başlarında meydana gelen ekonomik ve sosyal yenilikler, her alanda olduğu gibi boş zamanların değerlendirilmesi konusunda da kendini hissettirmiştir. Sanayi devrimi ile birlikte insan ve yerine göre de hayvan gücü yerini makinelere bırakmıştır. Makineleşme sayesinde, günlük, haftalık, aylık, yıllık boş zamanlarda bir artış meydana gelmiş, insanlar bu boş zamanlarını nasıl ve ne şekilde değerlendireceklerini düşünür hale gelmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerin en önemli problemlerinden birisi olan hızlı nüfus artışı, boş zamanların değerlendirilmesinde kullanılan alanlarında yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Nüfus artışına, köyden kente göç olayı da eklenince, insanların yoğun olarak bulundukları bölgelerde boş zamanların değerlendirilmesi için ayrılan oyun alanları, parklar, spor salonları, statlar vb. yetersiz kalmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde boş zamanların değerlendirilmesinde sportif faaliyetlerin yanı sıra çeşitli kültürel ve mesleki faaliyetlerle insan unsurunun, toplumun sosyal ve ekonomik kalkınmasına daha çok katkıda bulunması sağlanmaktadır. Gelişmiş ve sanayileşmiş ülkeler sürekli olarak üretimde teknoloji yenileyen ülkelerdir. Modern ve ileri teknolojilerin uygulanması ve yeni bir takım buluşların yapılması, gelişmiş ülkelerde zaman olarak daha az emeğe ihtiyaç hissettirmektedir. Çünkü bu ülkeler uyguladıkları ve devamlı yeniledikleri metotlarla yoğun üretim metodu kullanmaktadırlar. Gelişmiş ülkelerde yer alan bireyler, bu metotla daha çok boş zamana sahip olurlar. Gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelere, fertler esas meslekleri dışında değerlendirebilecekleri zamana yeteri kadar sahip değildirler.

Modern toplumlarda, gelişen teknoloji sayesinde makineleşmenin başlaması, çalışan insan gücünü aza indirmiş, boş zamanları çoğaltmıştır. Bu noktada önemli olan bireyin bu boş zamanları hem kendisine, hem de çevresine faydalı olacak şekilde hangi kurum ve kuruluşlarda değerlendirebileceğini sağlıklı bir şekilde tespit etmesidir.

Türklerin XI. yüzyılda İslamiyet'i kabul etmesi boş zaman anlayışında büyük farklılıklar meydana getirmiştir. Özellikle İslam dininin etkisiyle rekreasyonel faaliyetlerde bir çeşitlilik göze çarpmaktadır. Selçuklular döneminde ki ahilik teşkilatı sayesinde çalışma ve çalışma dışı zaman birbirinden ayrılmış, Osmanlı İmparatorluğu'nda ise boş zamanlar pasif etkinliklerle değerlendirilmeye çalışılmıştır. Cumhuriyetin kurulması ile birlikte boş zaman değerlendirme faaliyetleri pasif etkinliklerden kurtarılıp, aktif hale getirilmiştir. Modern ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bu konu sanayileşme ile birlikte gelişmiştir (Gülbahçe, 1996: 28-34).

Sanayi sonrası (bilgi toplumu) toplumlarda boş zaman değerlendirilmesi

Batı'da, başta A.B.D. olmak üzere ileri sanayi ülkelerinin, sanayi toplumu safhasından, bilgi toplumu safhasına geçişi ve bu geçişin yarattığı sosyo-ekonomik değişimler bugün üzerinde en çok tartışılarak teoriler geliştirilen konular arasında yer almaktadır. Araştırmacılar, tartışmalarını çağdaş batı toplumlarında mesleki ve sınıfsal yapıdaki büyük değişimler neticesinde oluşan bir sınıf üzerine "Bilgi Sınıfı (Knowledge-Class)" veya öteden beri "Yeni Sınıf (New Class)" adı verilen bir kesim üzerine yoğunlaştırmıştır. Batı toplumları bugün esas itibariyle imalata dayalı sanayi toplumuna geçişine benzer bir dönüşüm içerisinde. Bedeni olan çalışmanın yerini esas itibariyle zihni çalışma, mal üretiminin yerini de hizmet üretimi almaktadır.

Ayrıca, bilgisayarların sağladığı kolaylıklar bilgisayar kullanımını yaygınlaştırmakta ve özellikle son yıllarda bilgisayarlar toplumsal hayatın her alanında ilkokullardan, üniversitelere kadar kullanılmaktadır.

Bilgisayar kullanımı bireylerin emek ve zaman kayıplarını en aza indirmekte, bu da boş zamanlarının artmasına olanak sağlamaktadır. Ancak bilgisayar kullanımı sayesinde bireylerin arta kalan boş zamanlarını yine bilgisayarla geçirmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bilgisayarlarda oynanan oyunlar, özellikle bilgi çağında bireylerin boş zamanlarını değerlendirdikleri zekalarını aktif tutmayı başardıkları en çok tercih edilen faaliyetlerden birisi olmaktadır.

İletişim alanındaki her türlü teknolojik gelişme bireylerin boş zamanlarını arttırmakta ve buna karşılık bireylerin boş zamanlarını değerlendirmede kullandıkları faaliyetler de bilimsel bir yapıya sahip olmaktadır (Gülbahçe, 1996: 28-34).

2.2.6. Boş zaman değerlendirme eğilimini etkileyen faktörler

Günümüze kadar gelen süre içerisinde boş zamanı değerlendirme eğilimini etkileyen birçok faktör göze çarpmaktadır. Bu faktörler insanların yaşamında önemli rollere sahip olgular olarak dikkat çekmekte, insan yaşamı üzerinde sahip olduğu bu etkiyle de bireylerin boş zamanlarını değerlendirmede etkili değişkenler olarak farklılıklar yaratmaktadır. Bu faktörler,

Sosyal faktörler

İnsanın doğasıyla ilişkisi çerçevesinde başlayan toplumsal yaşam, yine insanın temel gereksinimlerini doğadan karşılamasıyla süre gelmektedir.

Toplum, tarihsel gelişim içinde kültürün ve uygarlığın somutlaştığı ve bu niteliği ile de bireylerden farklı gerçekliği olan önemli bir bütünlüktür. Toplumu, sosyo-kültürel bir olay olarak tanımlandığımız zaman Sorokin'in belirlediği öğelere göre toplum belli anlam değer ve kurallara sahip olan; belli bir çerçevede bu anlam, değer ve kuralları birbirleri ile yaptıkları etkileşimlerde kullanan bilinçli kişi ve gruplardan meydana gelir. Böylece Sorokin'e göre toplum, manevi kültür (anımlar, değerler, kurallar), maddi kültür (bio-fiziksel araçlar) ve toplumsal ilişkiler (anamlı etkileşim) bütünü olarak ortaya konmaktadır. Sorokin zaten toplumsal ve kültürel ayrımını çözümleme amacı ile yaptıktan sonra "sosyo-kültürel" terimi ile bu iki kavramın bir birinden ayrılmaz nitelikte olduğunu belirlemektedir. Sorokin'in "bilinçli" terimi, belli etkileşimlerde bulunan kişi ve grupların çeşitli davranış ve eylemlerinin belli amaçlara yöneldiğini ve bu kişi ve grupların, aralarındaki ortak noktaların farkında olduklarını belirler (Kongar, 1979: 34-35).

Toplumu oluşturan temel öge insandır. İnsan toplum içinde rast gele hareket etmez. İnsanın eylemlerinin büyük bir kısmı toplumsaldır. Eylemin toplumsal olması demek, toplumun işleyişine uyması demektir. Birey, diğer bireylerle olan ilişkilerinde onların kendisinden

nasıl davranmasını beklediklerini ve kendisinden ne istediklerini dikkate alır (Sayın, 1987: 11).

Kültür yapısı

Kültür; yeryüzünde beşeri hayatın başlangıcından bugüne kadar insanoğlu tarafından üretilmiş olan her şeydir (Sayın, 1987: 11). Kültür bir toplumun üretkenliği ile yeteri derecede tanımlanamaz, tam tersi etkinliği üzerine etki etme yetkinliğinin ilişkileri ile tanımlanmalıdır (Yetim, 2000: 48-130).

Bir başka deyişle kültür, bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan devredilen ve bir değişim süreci içinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıpları ile bu kalıpların (İnanç, değer, tavır ve maddesel öğeleri kapsayan) ürünlerinin oluşturduğu bir yaşam biçimidir (Tam, 1981: 147).

Birey, toplum yapısı ve kültür birbirinde ayrılmayan karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen bir üçgen oluşturur (Aslan, 1994: 38). İnsan içindeki yaşadığı doğal çevrenin etkisi altında kalır. Toplum-doğa ilişkileri ve bunların bireye yansınması, kişiliğin ilk çizgilerini ortaya çıkarır. Kişiliğin gelişmesini etkileyen değişkenler arasında arkadaşlık ilişkileri, çalışılan ve öğrenim yapılan çevrenin nitelik ve nicelik bakımından özellikleri, boş zamanlarını değerlendirme başta gelir (Köknel, 1985: 22).

Birey çevredeki kültürel unsurların baskınlığı ile toplumsallaşırken tabiatın kapsadıklarının ötesinde bazı özellikler kazanmakta ve kazanılmış veya öğrenilmiş özellikleri yansıtan toplumsal davranışlar sergilemeye başlamaktadır. Kültür, bilimsel bir kavram olarak, bir toplumu meydana getiren bireylerin, hem kendi aralarındaki hem kendileri ile toplum arasındaki hem de toplumlar arasındaki ilişkileri düzenler. İnsan, eğer belirli bir tarzda davranmıyorsa, belirli bir kültürün sahibi olmasındandır. İnsanın her tavır ve hareketi, davranışı kültürün bir fonksiyonudur (Ertürk, 1972: 7).

Sınıfsal farklılık

Bireyin yaşam biçimlerini oluşturmada önemli etken, sınıfsal farklılığı, günlük yaşantımızın birçok alanında kendini göstermektedir.

Sınıf, yalnızca ücret maaş veya gelir miktarı sayısal farklılığı değil, gelirlerin dağılışı ve harcama şeklinde nitelik farkları belirtmektedir. Toplumsallaşma sürecinde sosyal sınıfın belirlenmesinde, bireyin bağlı olduğu alt kültürün, çevreye yansımalarıyla geçerlilik kazanır. Bireylerin boş zamanlarını değerlendirmedeki alanlar, bulundukları sınıfsal farklılıklarıyla dikkat çekmektedir. Sınıfsal farklılık, sportif aktiviteleri ve fiziksel uygulamalı alanlarda görülmezken; sanatsal, entelektüel ve sosyal alanlarda önemli boyuttadır (Dumazedier, 1967: 63-113).

Aile ve arkadaş çevresi

Bireylerin boş zaman değerlendirme davranışlarının oluşmasında ve çevre ile iletişimin sağlanarak, toplumsallaşma sürecini yaşamasında önemli faktörlerin biriside ailedir. Aile, bireylerin boş zaman değerlendirme rolünü sergilemeyi öğrendiği ve paylaştığı ilk ortamdır (Tezcan, 1991: 25).

Modern toplumlardaki aile ve toplum arasında yönelim farkı vardır. Aile yayılmış, özel ve ortaklaşa değerler ve ilişkilere önem verirken; toplum, evrensellik, başarı ve bireyci değerlere yönelir (Tezcan, 1991: 25). Bireyin boş zamanını değerlendirme konusunda sahip olduğu tutum ve davranışlar, onun aile içi etkileşim yoluyla edindiği değer ve normlarla belirlenmektedir. Değer ve normları, ailenin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklerinin yanı sıra, kırsal ve kentsel aile oluşuna ve kompozisyonuna göre farklılıklar gösterir (Aslan, 1994: 39).

Bireyin toplumsallaşma süreci içerisinde, çocukluktan yetişkinliğe geçişinde ve yetişkinlik döneminde boş zaman değerlendirme eğilimindeki tutum ve davranışlarında ailesinin ve arkadaş çevresinin önemli bir yeri olmaktadır. Bireylerin boş zaman aktivelerine katılma nedenlerinin incelendiği araştırmalarda, başlıca ve öncelikli nedenin sosyal etkileşim gereksinimi ve arkadaşlık kurma isteğinde odaklaştığı belirlenmiştir. Özellikle grupla gerçekleştirilen aktivitelerde, bireylerin motivasyonun daha yüksek olduğu ve boş zamanlarını değerlendirme açısından informal etkileşimin en yoğun yaşandığı sosyal çevrelerin arkadaş grupları ve aile çevresi olduğu ileri sürülmektedir (Seçkin, 1996: 53).

Arkadaş edinmenin, arkadaşlık ilişkilerini geliştirmenin, bireyin kişilik gelişimi üzerindeki etkisi, onlarla oluşturduğu iletişime ve etkileşime bağlıdır. Arkadaş gruplarının özellikleri

de boş zaman değerlendirmede önemli rol oynamaktadır. Çocukluk döneminde önemli bir yeri olan mahalle arkadaşlığının, sonraki dönemde okul arkadaşlığına daha sonra da benzer duygu, düşünce ve görüşlerin paylaşıldığı arkadaşlığa dönüştüğü görülmektedir (Seçkin, 1996: 53).

Ekonomik faktörler

Boş zaman değerlendirmeyi etkileyen önemli faktörlerden biri de ekonomik faktördür. Gelişmiş endüstri toplumlarında elde edilen ürünün, kullanım alanında değerlendirilmesi, tüketici konumundaki bireyin tutumuna bağlıdır. Birey, istediği boş zaman değerlendirme aktivitesine ulaşabilir veya gerçekleştirebilirse davranışa dönüşebilir. Aksi halde bireyi başka seçime yönelmek durumunda kalmaktadır. Boş zaman değerlendirme eğiliminin davranışa dönüşemeyişi, "bireysel faktörler" içinde yer alan meslek ve gelir ile doğrudan bağlantılı olan "zaman ve para" kaynaklarının özelliği ile açıklanmaktadır (Aslan, 1994: 39).

Bireylerin eğitim düzeylerinin yükselmesi, statü kazanmaları, bireysel boş zaman değerlendirme eğilimlerini daha farklı kılmaktadır. Sosyal statü, meslek seçimleri ile birlikte oluşmakta gelir düzeyi ile de boyut kazanmaktadır. Bireylerin gelir düzeyleri boş zaman değerlendirme etkinliklerine harcadıkları para ile orantılıdır. Bunun yanı sıra, boş zaman değerlendirme etkinliklerinin çeşitliliği ve düzeyi meslek seçimi, sosyal statü, eğitim ve gelir düzeyi ile birlikte cinsiyet farklılığına ve yaşa da bağımlı olmaktadır (Seçkin, 1996: 53).

Cinsiyet ve yaş

Kişileri gruplamak, farklılaştırmak için kullanılan ölçütlerden en önemlisi cinsiyettir. İsmimiz, işimiz, sesimiz, saçımız, giysilerimiz, tutum ve davranışlarımız cinsiyetimizi gösteren simgelerdir (Güvenç, 1972: 132).

Bireyin gelişmesinde ve olgunlaşmasında ailenin ve yakın soysal çevrenin kız ve erkek çocuğa verdiği önem ve rol, onda cinsel kimliğin ruh ve toplum yapısını oluşturur. Bu yapı bedensel yapı ile birlikte gelişir ve değişirse, bireyin cinsel kimliği tamamlanmış olur (Köknel, 1985: 23).

Toplumsal kız ve erkeklere yüklediği roller, geleneksel topluluklarda çok katı çizgilerle belirtilmiş örf ve adetlere göre sınırlandırılmıştır. Modern kentsel toplumlarda ise, cinsiyet farklılığının değişen toplumsal yapı içinde insanların tutum ve davranışlarına daha az yansıdığı söylenebilir (Wilson, 1980: 28).

Boş zaman değerlendirme etkinliklerinin çeşitliliğinde, etkinliğe katılım düzeyi ile cinsiyet farklılığı önemli etkidir. İnsanların gelişme döneminde ilgi ve yeteneklerdeki benzerlikler cinsiyet ayırımı yapılmaksızın, erkeklerde fiziki katılım gerektiren etkinlikler daha fazla yer alırken, kızlarda ise, bu daha toplumsal kültürel etkinliklerle göze çarpmaktadır (Tezcan, 1991: 26).

Bireylerin, cinsiyetle birlikte yaş düzeyinde de boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılma eğilimleri değişmektedir. Sportif etkinlikler çoğunlukla 12–18 yaş diliminde gerçekleştirilirken, 18–24 yaşların arasında daha çok sosyal ve kültürel içerikli aktivitelerle ilgilenildiğini söyleyebiliriz (Yetiş, 2008: 47).

2.3. Rekreasyon Kavramının Analizi

Rekreasyon, aile, eğitim, din, hukuk, ekonomi gibi diğer toplumsal kurumlardan birisi olup, evrensel, zorunlu ve önemlidir. Dinlenme, eğlenme ve zevk alma gibi insan yaşamında önemli olan bu kurumun içeriğini genellikle dinlenme, eğlenme, oyun, spor vb. etkinlikler oluşturur (Köktaş, 2004: 16). Rekreasyon, geleneksel anlamda bireyin yenilenmesi, yeniden yaratılması sürecidir. Rekreasyon genellikle işten farklı bir eylemi veya sosyal boş zaman aktivitelerini içermektedir (Çolakoğlu ve Yenel, 2003: 147). Birey bu süreç içerisinde iş için tekrar yenilenmektedir (Torkildsen, 2005: 46).

2.3.1. Rekreasyon kavramının tanımı

Rekreasyon kavramının da zaman ve boş zaman kavramlarının tanımlarında olduğu gibi herkes tarafından kabul edilmiş olan standart bir tanımı yoktur. Rekreasyon, hava değişimi, gezme, görme sağlık, heyecan duyma ya da farklı yaşantılar elde etme gibi pek çok amaçla yapılan ve boş zamanlarda aktif veya pasif olarak katılan tüm aktiviteleri kapsamaktadır (Kathleen ve İbrahim, 2002:11). Görüleceği gibi rekreasyon çok geniş bir yelpazeyi oluşturan, rahatlatan ve eğlendiren aktivitelerden oluşmaktadır (Colwell, Dehring and

Turnball, 2002: 419). Rekreasyon etkinlikleri çok çeşitli olup aktif, pasif, bireysel, grup halinde, açık alanda, kapalı alanda, genç ve yaşlı herkesimin yapabileceği etkinliklerden oluşmaktadır (Ekici ve Yenel, 2002: 124).

Rekreasyon; yenilenme, yeniden yaratılma veya yapılanma anlamına gelen Latince “recreatio” kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde boş zamanları değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise, bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır (Karaküçük, 2005: 59).

Endüstrileşme ile birlikte artan boş zamanlar ile modern yaşamda rekreasyonun önemi giderek artmıştır. Meyer’e göre rekreasyonun tanımı dinamik bir tanımdır. Bu tanım; oyunları, sporu, müziği, sanatı, açık hava faaliyetlerini içermektedir (Meyer, 1942: 357).

Torkildsen’e göre rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında katıldıkları aktivitelerin tamamıdır ve rekreasyon kelimesi bazen “oyun” kavramı ile eşanlamlı olarak kullanılmaktadır (Torkildsen, 2005: 49). Ancak, Howe ve Carpenter rekreasyonun genellikle bireylerin boş zamanlarında katıldıkları (aktif veya pasif) aktivitelerin tamamı olduğunu söylerken (Howe ve Carpenter, 1985: 3), Cordes ve İbrahim rekreasyonun, bireyin boş zamanlarında gönüllü olarak yer aldığı, birey için bir anlam taşıyan eğlenmesini sağlayan aktiviteler olarak tanımlarken, bu aktivitelerin hem açık hem de kapalı alan aktiviteleri olabileceği gibi spor ve egzersiz aktiviteleri veya daha az fiziksel aktivite gerektiren etkinlikler olabileceğini belirtmiştir (Cordes ve İbrahim, 1999: 7). Boud-Bovy ve Lawson ise rekreasyon kavramını anlamsal olarak biraz daha değiştirerek boş zaman içinde insanların uğraştıkları veya katıldıkları aktiviteleri içerdiğini ve bu aktivitelerin bireyin evle ilgili işleri veya ikinci bir işi gibi zorunlu olduğu etkinliklerden farklı olmak zorunda olduğunu savunmuştur (Boud-Bovy ve Lawson, 2002: 1).

Rekreatif faaliyetler, tamamıyla boş zamanda yapılması, katılımın gönüllü olması, kişilerin kendi arzusuyla mutlu olacağı faaliyetlere katılması, kişisel ve toplumsal yönden fayda sağlaması, toplumsal değerlere aykırı olmaması gibi özellikler taşır (Soyer ve Can, 2003: 106). Boş zaman pozitif kullanımının artmasının kendini gerçekleştiren ve ruhen sağlıklı gençlerin gelişmesine katkıda bulunduğu yaygın olarak ifade edilmektedir (Balcı, 2003: 162). Ancak, bazen rekreatif aktiviteler a-tipik boş zaman aktiviteleri olarak da

sınıflandırılabilen alkol, ilaç ve uyuşturucu kullanımı veya kumar gibi aktiviteler de olabilir. Bu nedenle boş zamanlarda yapılacak tüm aktivitelerin iyi seçilmesi veya bireylerin aktivite seçimi konusunda eğitilmesi gereklidir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 31).

Rekreasyonun kapsamlı bir tanımı Karaküçük tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre rekreasyon, insanın yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden dolayı tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yapılan etkinlikler olarak tanımlanmıştır (Karaküçük, 2005: 61).

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi rekreasyon, bireyin özgürce seçtiği ve gönüllülük esasına dayanan, boş zamanlarda gerçekleştirilen aktif veya pasif olarak yapılabilen, etkinlik sonucu bireye rahatlama, gevşeme, tatmin gibi duygular kazandıran aktiviteler olarak ifade edilebilir.

Rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında yaptığı aktiviteleri tanımlar. (Johnson, Bourke, Morisson, Macintosh ve Dale, 2000: 7). Bir aktivite, bir kültürde rekreasyon faaliyeti olabilirken bir diğerinde iş olabilmektedir. Bir aktivite birey için rekreasyonel faaliyet olabilirken diğer bir kişi için ağır ve sıkıcı olabilmektedir. İçinde bulunulan ortam ve şartlar, aktivitenin bir rekreasyon biçimi olup olmadığı konusunda etkin faktörlerdir. Zevk için araba kullanmak bir rekreasyon şekli olabilirken, işe gidip gelirken araba kullanmak bir ulaşım şeklidir ve zorunluluk mahiyetindedir. Bir barmenin müşterilere içki servisi yapması kendi işidir. Bunun için işletmeden para almaktadır. Eğlenmek için arkadaşları ile gittiği bir barda arkadaşlarına değişik içkiler yaparak servis etmesi ise rekreatif faaliyettir (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç, 2003: 30).

2.3.2. Rekreasyonun tarihi süreci

İlk medeniyetlerde insanlar yaşam boyunca katlandıkları tüm yorgunluklardan, sıkıntılardan uzaklaşmanın manevi alemde ve ebedi huzurla mümkün olabileceği inancındaydılar. Sonraları bu ihtiyaçlar yaşlılıkta, dinlenme, mevsimlik tatil yapma, hafta

sonu tatil yapma ve en nihayet günün boş vakitlerinde rekreasyona yönelme şeklinde gelişmiştir (Hazar, 2003; 58-65).

Preklasik (İsa'dan hemen önceki dönem) dönemde özellikle Mısır'da sürekli kültür karmaşıklığı vardı. Ekonomik sistemde ziraat temel unsurdu. Devlet yöneticileri, mutlak ve ilahi konumdaydılar. Kamu kurumlarının zorlayıcı yönetimi, zorunlu çalışma sistemi, sosyal hayatın genellikle zenginliğe dayanması, orta sınıfın boş zamanlarının olmaması dönemin başlıca özelliklerindendi. Dönemin bu özelliklerinden dolayı orta sınıf vatandaş rekreasyona vakit ayıramamış, imkan bulamamıştır. Sadece ayrıcalıklı sınıfı oluşturan bazı küçük aile grupları spor, savaş oyunları, avcılık vb. gibi rekreasyon etkinliklerine katılabilmişlerdir (Hazar, 2003; 58-65).

Klasik dönemde ise kırsal yaşama, doğaya ve insana önem verme; güzelliklere karşı ilgi ve sevgi duyma, sosyal organizasyonların kurulmasında etkili olmuştur. Genç nesil, kültürel değerlerin öğrenilmesi konusunda aileleri tarafından yetiştirilmiştir. Halk kitleleri; spor gösterileri, toplu geziler, müzik-tiyatro gösterileri, sergi vb. rekreatif etkinliklerden geniş ölçüde yararlanmışlardır (Hazar, 2003; 58-65).

19. yüzyılda gerçekleşen endüstrileşme süreci, insan yaşamında yeni gelişmelere zemin hazırlamıştır. Aşırı şehirleşme, nüfus artışı, yoğun çalışma ve yaşam şartları, çevre kirliliği (hava kirliliği, gürültü gibi) vb. faktörlerden kaynaklanan stresten kurtulma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaçların rekreatif etkinliklere olan ihtiyacı da arttırdığı savunulmuştur (Hazar, 2003; 58-65).

20. yy. başlarında, özellikle I. Dünya savaşında başta sanayileşmiş batı toplumlarında olmak üzere, yeni bir toplumsal değer ve anlayışın geliştiği görülmüştür. Bu anlayışa göre; sanayi toplumu içerisinde, sadece verimli ve çok çalışkan insan bütünüyle refaha ve huzura kavuşamamaktadır. Disiplinli, kalıplaşmış ve monoton bir çalışma düzeni; yabancılaşma, işe uyumsuzluk, manevi tatminsizlik gibi kişisel ve toplumsal birçok sorunun kaynağını oluşturmuştur. Bu sorunların çözümüne yönelik tepki, sadece dinlenme ve yeniden işe dönme anlayışından uzak, eğlenme ve diğer moral etkinliklerinin de içinde yer alacağı, işten arda kalan boş zamanın arttırılması ve değerlendirilmesi şeklinde bir anlayışın doğmasıyla kendini göstermiştir. Buna göre; fazla çalışan bir insanın veriminin yükselmeyeceği hatta düşeceği ileri sürülmüştür. Yapılan araştırmalar sekiz saatin

üzerinde çalışıldığında verimin hızla düştüğünü ortaya koymuştur. Bu anlayış paralelinde, çalışanın çalışma dışında kalan boş zamanlarının nasıl etkili değerlendirileceği düşünülmeye başlanılmıştır (Hazar, 2003; 58-65).

Günümüzde hızla önemi artan rekreasyon faaliyetlerini daha etkili ve daha verimli hale getirebilmenin yolları aranmaktadır. Bu anlamda rekreasyon sürekli değer kazanan bir ivmeyle önemini arttırdığını söyleyebiliriz (Ulubey, 2010: 17-24).

2.3.3. Rekreasyonun özellikleri

Rekreasyon tanımı sembolik bir anlamdan öte, öznel bir karakteristik taşıyor yani herkes için farklı bir anlam ifade edebilir (Madrigal, 2006: 267). Fakat rekreasyonun bu alanda çalışan pek çok kişi tarafından belirtilmiş olan temel özellikleri vardır. Bu temel özellikler Tezcan'a göre (Tezcan, 1994:2 6),

- 1- Birey bu gibi etkinliklere kendi istediği için katılır. Bunu kendisi seçer. Başkasının zorlaması söz konusu değildir. Gönüllülük esastır,
- 2- Bu etkinliklere katılmak, bireye ani ve doğrudan bir doyum sağlar,
- 3- Esnektir. Sayısız durumda bulunabilir. Bireysel, grupsal, örgütlü, örgütsüz vb. gibi,
- 4- Evrensel olarak uygulanır ve aranır. Beşeri mekanizmanın fizyolojik ve psikolojik ifadesidir,
- 5- Kişiye göre bir değeri vardır ve kendisi için bir amaçtır. Ciddi ve amaçlıdır,
- 6- Etkinlik fiziksel, zihinsel, toplumsal ya da duygusal olabilir,
- 7- Rekreasyonel etkinlikler bir tek biçimde değildir. İnsanların boş zamanlarında hoşlanarak yaptıkları etkinlikler sonsuzdur. Seçilen etkinlikler geniştir ve çeşitlilik gösterir,
- 8- Boş zaman etkinliklerini dürtüler saptar. İnsanların seçtikleri etkinlikler dürtülerine bağlıdır. Kişisel doyuma ulaşmak iç dürtüler tarafından teşvik edilir,
- 9- Boş zamanları değerlendirme ikincil ürünlere sahiptir. Yani herhangi bir etkinliğe katılana, entelektüel, fiziksel, toplumsal gelişme, sağlamlık, iyi vatandaşlık vb. gibi kişisel özellikler kazandırır,
- 10- Tamamen özgür zaman içinde başvurulmuş bir etkinliktir.

Bugün boş zamanların değerlendirilmesi kavramı daha çok toplumsal bakımdan kabullenilir ve kişiye yararlı etkinliklerdir. Gerald Fitzgerald, boş zaman etkinliklerinin boş

zaman değeriendirilmesi olması için, ahlaksal olması, zihinsel ve fiziksel olarak inşa edilmiş, başkalarının haklarına saygılı, gönüllü olarak seçilmiş, zevk ve başarı duygusunu sağlaması gerektiği üzerinde durmaktadır. Fakat bugün herkes boş zamanlarını akıllı bir biçimde kullanamamaktadır. Örneğin kumar oynamakta, içki içmekte ve amaçsız biçimlerde geçirmektedir. Oysaki amaç, boş zamanların akıllı olarak değeriendirilmesidir.

Karaküçük ise rekreasyonun temel özelliklerini kapsamlı olarak şu şekilde belirtmiştir (Karaküçük, 2005: 69),

- 1- Rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllü olmalıdır,
- 2- Rekreasyonel etkinlikler özgürlük hissi verir,
- 3- Faaliyetlere devam ve iştirak etme zorunluluğu bulunmamalıdır,
- 4- Rekreasyon, boş zamanda yapılır,
- 5- Rekreasyonel faaliyetler her yaştaki ve cinsteki insanların faaliyetlere katılımlarına imkan verir,
- 6- Rekreasyon faaliyetlerinde “insiyatif” kişinin kendisine bırakılmalıdır,
- 7- Rekreasyonel faaliyetler, her türlü açık veya kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir,
- 8- Rekreasyon bir faaliyeti gerektirir,
- 9- Rekreasyon çok çeşitli faaliyetler içerir,
- 10- Rekreasyon haz ve neşe sağlayan bir faaliyettir,
- 11- Rekreasyon evrensel olarak uygulanmaktadır,
- 12- Rekreasyon, kişinin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkan sağlayıcı faaliyetler içermelidir,
- 13- Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır,
- 14- Rekreasyonel faaliyetlerin katılımcıya kişisel ve toplumsal özellikler kazandırması beklenir,
- 15- Rekreasyon, toplumun geleneklerine, törelerine, ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı, sosyal değerlere ters düşmemelidir,
- 16- Rekreasyon, bir faaliyet yapılırken, ikinci veya daha fazla faaliyetlere de ilgi duyma veya gerçekleştirme imkanı verir,
- 17- Rekreasyon etkinlikleri, rekreasyonistler tarafından üstlenilir. Yani, bu etkinlikler ve uğraşlar başkası tarafından, bir başkası için yerine getirilemez,

18- Rekreasyon eylemi, planlı veya plansız, beceri sahibi kişilerle veya beceri sahibi olmayan kişilerle ya da organize olmamış mekanlarda yapılabilmektedir,

19- Rekreasyon, rekreatif etkinliklere katılma sonucu ortaya çıkan bir deneyimdir. Katılma isteği önceden belirlenmiştir.

Özetleyecek olursak rekreasyonel etkinlikler boş zamanlarda yapılan, özgürlük ve seçimi ifade eden etkinliklerdir. Birey bu etkinlikleri kendini gerçekleştirme, rahatlama ve zevk alma gibi kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için kullanır (Torkildsen, 2005: 50). Birey bu etkinlikleri araçlı veya araçsız, tek başına veya grupta, açık veya kapalı alanlarda gerçekleştirebilir (Demirel, 2009: 18).

2.3.4. Rekreasyon ihtiyacı

İhtiyaç; biyolojik veya psikolojik bir gereksinimdir. Bu gereksinim veya yokluk durumu bireyi bir amaca ulaşmak için amaçlı eylemler yapmaya motive eder. Torkildsen, ihtiyaç kavramını basit ve kısa bir şekilde, bir şeyi özleme veya yokluk durumu olarak tanımlar ve ihtiyacın arzulardan farklı olduğunu belirtir çünkü ihtiyaç, motivasyonun kendisi değil onun oluşmasını sağlayan eksiklik durumudur. İnsanların ihtiyaçlarının tamamen veya mükemmellikle tatmin edilmesi nadiren oluşan bir durumdur. Bu nedenle insanlar bir şeyin eksikliğini duyduğu zaman bu eksikliği ortadan kaldıracak amaçlı eylemlerde bulunarak tatmin olmak ister (Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 45).

İhtiyaçlar, her insan için aynı olmasına karşın, çeşitlilik ve şiddet bakımından farklılıklar taşımaktadır. Bazı insanlarda öncelikle iyi beslenme söz konusuysen, bazılarında eğlenme ön plana çıkabilir. Eğlenirken ise, kimileri ihtiyacını tiyatroya, maça giderek tatmin ederken, kimileri de daha farklı şeyler bulurlar veya bizzat tiyatrodan veya maçta aktif olarak görev alırlar (Karaküçük, 2005: 88).

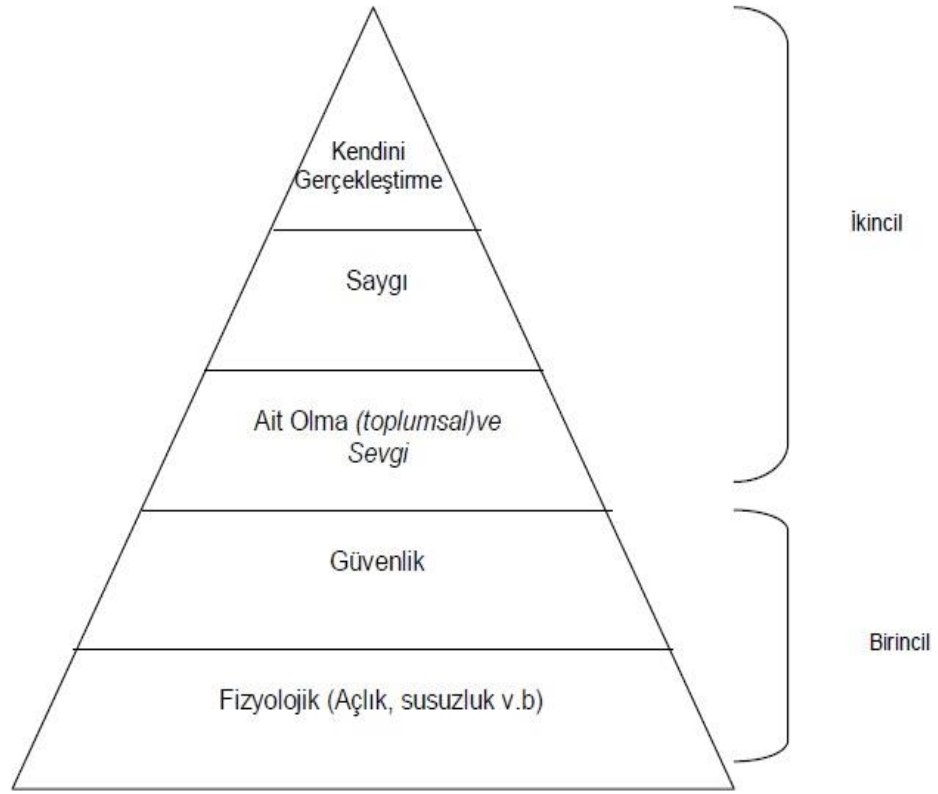
Çalışma yaşamı, günlük koşuşturmalar ve teknolojik imkânların ortaya çıkardığı hareketsizliğin neden olduğu tekrarlanabilen ve yoğunluğu yüksek stresörlerin etkisinin azaltılması, çalışma dışında kişinin öncelikle kendisine ayırabileceği özgür ve seçici olarak kullanabileceği bir boş zamanın olmasına bağlıdır. Sonrasında ise, boş zamanın eğitim, kültür, alışkanlıklar, imkanlar ve kişilik gibi kendisine özgü bir takım değer ölçüleri

çerçevesinde seçebileceği etkinliklerle değerlendirebilmesi önem kazanır (Karaküçük, 1996: 55-64).

Günümüz rekreasyonel endüstrisi, kişilere oldukça zengin olanaklar sunmaktadır. Bu olanaklar sayesinde insanlar, ihtiyaçlarına göre kendilerine uyan faaliyetleri çeşitli yollarla bulma şansına sahiptirler (Masteralexis, Barr ve Hums, 2005: 34-65).

Rekreasyonel ihtiyaçlar, insan davranışlarına temel olabilecek tek bir neden veya faktöre bağlı kalmaksızın birçok nedenden dolayı analiz gerektirmektedir. Rekreasyona duyulan ihtiyaç, rekreasyon faaliyetlerinin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir. Alexandris, rekreasyon faaliyetlerinin bir çok ülkede büyük reklam kampanyaları ile çok ilerleme kaydettiğini ve bunun yanı sıra fiziksel, psikolojik ve sosyal yararların rekreasyona duyulan ihtiyacın potansiyelini arttırdığını belirtmiştir (Güngörmüş, 2007: 25).

Rekreasyon bir ihtiyaç mıdır? Yani spor yapmak, sinemaya, tiyatroya gitmek veya bu ve benzeri sanat etkinlikleri ile uğraşmak, turizme katılmak insanlar için bir ihtiyaç olabilir mi? Kuşkusuz ilk aklımıza gelen ve tereddüt etmeden verilecek cevap evet'tir. Ancak, evet cevabı her koşulda geçerli değildir. Daha temel ihtiyaçlarını giderememiş veya güvenlik sorunu yaşayan bireyin sporla ya da bir sanat dalı ile uğraşması en son beklenebilecek bir davranış şekli olabilir. Bu olgunun daha anlaşılır hale gelmesini sağlayan Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisidir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 43).

Şekil 2.1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Maslow'un insan davranışları hakkındaki önerilerine göre; insan arzulayan bir varlıktır, daima ister ve daha çok ister. Fakat neler istediği o anda sahip olduklarına bağlıdır. İhtiyaçlardan biri karşılandığında onun yerini hemen bir başkası alır. Bu süreç sonsuzdur. Karşılanan bir ihtiyaç yeni davranışları teşvik etmez. Yalnızca tatmin edilmemiş ihtiyaçlar davranışları teşvik eder. İnsan ihtiyaçları bir hiyerarşik seriye göre ve önem derecelerini belirten bir sıraya göre dizilir.

1. Fizyolojik İhtiyaçlar: İnsan hayatını devam ettirecek eylemlerdir. Açlıktan ölmek üzere olan bir insan için sevgi, özgürlük, eğlenme, güvenlik, dostluk gibi kavramlar pek bir şey ifade etmemektedir. Bu yüzden fizyolojik ihtiyaçlar hiyerarşinin en tabanında yer almaktadır.

2. Güvenlik İhtiyacı: Can ve mal tehdidi altındaki bir insan için güvenlik arama ihtiyacı, yerine göre birinci derece önem kazanabilir. Ayrıca iş güvenliği, sosyal güvenlik gibi alanlarda da güvenlik ihtiyacı şiddetle hissedilebilir.

3. Ait Olma ve Sosyal İhtiyaçlar: İnsanın fizyolojik ve güvenlikle ilgili ihtiyaçları giderildikten sonraki düzeyde sosyal ihtiyaçlar önemli olmaktadır. İnsan ait olmak, başkalarıyla bir arada olmak, onlar tarafından kabul görmek, arkadaş olmak, arkadaş olarak kabul edilmek ve çevresini etkilemek ister. İnsan bu ihtiyaçları çoğu kez, aç bir insanın gıdaya olan arzusu kadar şiddetli duyar. Yöneticiler ya da liderler insanların bu ihtiyaçlarından hareketle, onlara spor faaliyetleri, piknikler, akşam yemekleri, doğum günü partileri, sinema veya tiyatro faaliyetleri kurmak, geliştirmek ve bunlara bizzat katılmayı teşvik eder.

4. Saygınlık İhtiyacı: İnsan hem kendi kendine, hem de başkalarına karşı önemli görünme ihtiyacı duyar. İnsan, kendine güven duygusu edinmeye ve her yönüyle hak edilen bir prestij sağlamaya çalışır. Bu ihtiyaç tatmin edilmezse, insanda bir takım aşağılık duyguları oluşabilir. Bunun için saygı görme ihtiyaç düzeyine ulaşan insanlar, oturdukları konutlara, kullandıkları arabalara, konuştukları insanlara, yaptıkları sporlara veya sanat çalışmalarına özel bir önem verirler.

5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı (İnsanın içindeki enerjiyi kullanabilme): İhtiyaçlar hiyerarşisinin en üst basamağında yer alan bu ihtiyaç türü, daha alt düzeydeki ihtiyaçların tatmini gerçekleşmeden ortaya çıkmaz. Bu ihtiyaçlar, kişinin kendi potansiyellerinin farkına varması, bir işi yalnız başına yapması, yaratıcı olabilmek için kendini sürekli bir gelişime tabi tutması ile ilgili ihtiyaçlardır. Kişinin topluma veya dışarıya yönelmesinden kendi içine dönük bir ihtiyaç şeklini ortaya koyar. Ancak bu toplumsal yönden güdülenmektedir (Karaküçük, 2005, 25-30).

2.3.5. Rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri

Genel olarak bir eksiklik hissi ve aynı zamanda bu hissin giderilmesi arzusuna veya doğal ya da sosyal yaşamdan doğmuş bir gerekliliğin ifadesine ihtiyaç denmektedir (Karaküçük, 2005: 25-40). Her davranışın bir amaca yönelik temel gereksinimleri doyumu ile ilgili oluşudur. Bio-psiko-sosyal ve kültürel bir varlık olarak tanımladığımız insanın varoluş sürecinde doğumla başlayan ve yaşam boyu devam eden karşılanması zorunlu temel gereksinimleri vardır. Dünyaya gelen her insanın beslenme, korunma, çoğalma gibi bir takım doğal, fizyolojik gereksinimlerin yanı sıra sevmek, sevilme, ait olma, güvenme,

toplumda bir statüye sahip olma ve kendini gerçekleştirme gibi psikolojik ve sosyal gereksinimleri vardır (Ulubey, 2010; 17-24).

İnsanın yaşamını devam ettirebilmek ve gerekli etkinlikleri yapabilmek için yemek, içmek, sıcaktan ve soğuktan korunmak, dinlenmek, uyumak, solunum ve soyunu devam ettirebilmek için cinsellik gibi faktörler birincil ihtiyaçlardır. Kişisel takdir, görev sorumluluğu, hissetme, iddia etme, şefkat duyma, yarışma, sahip olma, yakınlık kurma gibi ihtiyaçlar da ikinci grup ihtiyaçlar olarak değerlendirilir (Karaküçük, 2005: 25-40).

Rekreatif etkinliklere katılım amaçlarının kişiden kişiye değiştiği kabul edilse de, bu amaçların belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalar benzer sonuçları içermektedir.

Rekreasyona duyulan ihtiyaç, rekreasyon faaliyetlerinin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir. Kişisel yönden; fiziki sağlık gelişiminin yaratılması, ruh sağlığı kazandırılması insanı sosyalleştirmesi, yaratıcılık, kişisel beceri ve yeteneğini geliştirmesi, çalışma başarısı ve iş verimine etkisi, ekonomik hareketlilik, insanı mutlu etmesi, toplumsal yönden ise; toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlaması ve demokratik toplum yaratılması, rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenlerinden bazılarını oluşturmaktadır (Karaküçük, 2005: 94).

Karaküçük rekreasyon ihtiyacının nedenlerini kişisel ve toplumsal olma üzere iki ana başlıkta toplamıştır;

Kişisel yönden rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri;

- Fiziki sağlık gelişimi yaratır,
- Ruh sağlığı kazandırır,
- İnsanı sosyalleştirir,
- Kişisel beceri ve yeteneğin gelişmesini sağlar,
- Yaratıcı gücü geliştirir,
- Çalışma başarısı ve iş verimini artırır,
- Ekonomik hareketi geliştirir,
- İnsanı mutlu eder,

Toplumsal yönden rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri

- Toplumsal dayanışmayı ve bütünleşmeyi sağlar,
- Demokratik toplumun yaratılmasına imkan sağlar (Gediz, 2012: 5-32).

Bireylerin rekreasyon ihtiyaçlarını belirlemede önemli olan unsurları tanımlayan ve ihtiyaçları ortaya koyan birçok araştırmacıdan biri olan Tillman ise rekreasyona duyulan temel ihtiyaçları şu şekilde sınıflandırmıştır;

- Macera, rahatlama, kaçış ve fantezi gibi yeni deneyimler,
- Tanımlama ve teşhis koymak,
- Güvenlik,
- Hakimiyet (diğerlerini yönlendirmek veya kontrol etmek),
- Sorumluluk ve sosyal etkileşim (diğerleri ile birlikte olmak ve etkileşim),
- Zihinsel aktivite (farkındalık ve anlamak),
- Yaratıcılık,
- Başkalarına hizmet etmek (ihtiyaç duyulma ihtiyacı),
- Fiziksel aktivite ve zindelik (Torkildsen, 2005: 22-43).

Fiziksel ihtiyaçlar

Disareli, “hareket her zaman mutluluk vermeyebilir ama hareketsiz mutluluk yoktur” (Zelinski, 2004: 16-17), ifadesiyle fiziksel aktivitelerin önemine değinmiştir. Aktif yaşamın birçok faydalarına karşın, fiziksel aktivite eksikliği bireylerde ciddi sağlık problemlerine yol açmaktadır (Kilpatrick, Heberd ve Bartholomew, 2005: 87-94). Bazı araştırmalar özellikle stresten ve kalp-damar hastalıklarından korunmada boş zamanların fiziksel aktivitelerle değerlendirilmesinin önemine işaret etmekte (Karaküçük ve Şenel, 1998: 29-38) ve düzenli olarak yapılan fiziksel aktivitelerin, kalp krizi riskini azaltarak, damarların sağlıklı olmasını sağladığını belirtilmektedir (İkizler, 2002: 25).

Loehr, düzenli olarak egzersiz yapıldığı sürece, soğuk algınlığı ve grip olma riskinin azalacağını ve bunun nedeninin ise periyodik olarak strese maruz kalmaya bir tepki olarak bağışıklık sisteminin güçlendiğini (Loehr, 1999: 17-18) belirtmiştir.

Sosyal ihtiyaçlar

Torkildsen, rekreatif faaliyetlerin bireylerin sosyal değerlerini yükseltmek için var olduğunu ifade etmektedir. Bireyin sağlığına olanak sağlayan rekreatif faaliyetler, sosyal açıdan rahatlamaya neden olmaktadır. Rekreatif faaliyetlere bu açıdan bakıldığında ise, toplumsal rahatlama, sosyal uyum ve yaşam kalitesinin sağlanması ve geliştirilmesi anlamına gelmektedir. Rekreatif etkinliklere katılan birey, kendini ifade etme imkânı bulur, içinde bulunduğu gruba aidiyet duygusu gelişir, etkinliklerdeki kurallara uymaya çalışarak sosyalleşme süreci içerisinde olur. Şunu ifade etmek gerekir ki; rekreasyon bireye fiziksel ve duygusal olarak katkı sağlayan sosyal bir davranıştır (Torkildsen, 2005: 22-43).

Psikolojik ihtiyaçlar

Boş zamanın, günümüzde çağdaş yaşamın ve çalışma koşullarının bireyler üzerinde oluşturduğu baskı, yorgunluk ve monotonluğu giderme veya dengelemede önemli rol oynadığı bilinmektedir.

Çağın olgusu olan, ileri teknoloji ve otomasyon bir yandan üretim artışı ve sermaye birikimi sağlamakta ve insan gücünün daha kısa süre çalışarak gerekli ve yeterli üretimi gerçekleştirmesine imkân vermekte; öte yandan yarattığı monotonluk, yabancılaşma, gürültü, çevre kirlenmesi gibi faktörlerle yıpranma ve fazla yorulmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla çağdaş insan çevresinde giderek artan stres ve yıpranma faktörlerinin etkisini dengelemek için daha fazla boş zamana sahip olma şansını arttırmaktadır. İleri teknolojiyi yaygın bir biçimde kullanan toplumlarda ortaya çıkan bu boş zaman-çağdaş yaşam-çevre koşulları ilişkisi spiral bir döngü halinde insanın yaşamını etkilemektedir. Bunun için insanlar stres, monotonluk, karmaşadan kurtulmak ve kendini dengelemek için daha boş zamana ve rekreatif faaliyetlere ihtiyaç duymaktadır (Erbeşler, 1987: 28-32).

Kişisel beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi ihtiyacı

Bireylerin kendilerini keşfetmesi veya ne tür becerilere sahip olduklarını anlamasının en kolay yolu denemektir. Bir başka ifade ile, bu durumun gerçekleşebilmesi ancak kişinin istediği veya sevdiği bir işi yapmasına bağlıdır (Karaküçük, 2005: 25-54). Sosyal yapıcılığı vurgulanan rekreasyon bugün vazgeçilmezdir ve kişisel gelişimin en önemli unsuru olarak

kabul edilmektedir (Müftügil, 1993: 63-71). Tamamen kişisel istek ve eğilimler doğrultusunda gerçekleşmekte ve bu etkinlikler bir anlamda kişisel niteliği de gözler önüne serebilmektedir (Applebaum, 1997: 47-51).

Duygusal ihtiyaçlar

Bireyler yukarıda ifade edilen ihtiyaçların yanı sıra, duygusal ihtiyaçlarını da karşılamak için rekreasyonel etkinliklere katılım ihtiyacı duymaktadırlar.

Literatürdeki pek çok araştırmada, bireylerin günlük yaşantılarında maruz kaldıkları stresten fiziksel, sosyal ve duygusal olarak etkilendikleri tespit edilmiştir. Örneğin; Cooper ve Cartwright yaptıkları çalışmanın sonucunda, bireylerin iş ile ilgili stres durumunun hem fiziksel hem de duygusal sağlık üzerinde zararlı birçok etkisinin bulunduğu tespit etmişlerdir.

İnsanların günlük yaşantılarındaki karşılaştıkları stres veren durumlar geçici duygusal çöküntüye neden olmayıp, uzun dönemli tatminlerini de etkilemektedir. Bu nedenle bireyler günlük yaşamdaki streslerden uzaklaşmak veya kurtulmak için, duygusal olarak tatmin olma ihtiyacı hissederler.

Rekreasyonel aktivitelere katılım, duygusal ihtiyaçların karşılanmasını sağlayarak, bireyin yaşamındaki monotonluktan ve stres veren durumlardan uzaklaşmasında önemli etkenlerden biri olmaktadır (Cooper ve Cartwright, 1994: 65-73).

2.3.6. Rekreasyonel faaliyetlere oluşan artışın nedenleri

Rekreasyon ve turizm talebi esas olarak sanayileşmiş olan ülkelerin insanları tarafından yapılmakta ve ülkelerin sanayileşme seviyesi ile talep arasında bir ilginin olduğu gözlenmektedir. Ülkelerin ekonomilerini sağlam temeller üzerine oturtma ve uluslar arası rekabette kendi menfaatlerini koruma, güçlerini arttırma çabalarının sanayileşmeye dönük olması gerekliliği, her ülkede sanayileşme çabalarıyla beraber, rekreasyon ve turizme olan talebi de arttıracaktır.

Gelişen ve değişen toplumlarda, rekreasyonel etkinliklere katılma eğilimleri ve arzularında sürekli bir artış oluğu gözlemlenmektedir. Özellikle rekreasyonun önemli etkinlik alanını oluşturan turizmde Dünya’da ve Türkiye’de hızlı bir artış kaydedilmektedir. İnsanların, rekreasyon etkinliklerine katılımlarındaki bu hızlı artışın nedenlerini bir takım sosyal ve ekonomik faktörlerin teşvik edici, zaman zaman da engelleyici özelliklerini de görmek mümkündür. Rekreasyon ve turizm katılımı faaliyetlerine talebin artmasına etki eden unsurlar şu başlıklar altında toplanabilir,

- Ekonomik verimlilik ve çalışma koşullarındaki gelişmeler (Serbest zamanların artışı),
- Harcanabilir gelirin artması,
- Şehirleşme,
- Nüfus artışı,
- Teknoloji,
- Kitle iletişim araçlarının etkisi, reklam propaganda,
- Kültürel etki düzeyi,
- Çevre bilincinin artması ve eko turizm,
- Siyasi otorite ve diğer kurumların etkisi (Gediz, 2012: 5-32).

Ekonomik verimlilik ve çalışma koşullarındaki gelişmeler

Sanayi ve teknolojik devrimler sonucu ortaya çıkan sermaye ve bilimsel gelişmeler, üretimde mekanizasyonu getirmiş ve büyük bir verimlilik ortaya çıkmıştır. Geleneksel üretim şekillerinin değişmesi ve verimliliğin sürekli geliştirilmesi, artırılması çabaları çalışma koşullarının iyileşmesi, boş zamanlarını artması ve gelirlerin yükselmesine neden olmuştur (Gediz, 2012: 5-32).

Boş zamanların artışı dört şekilde ortaya çıkmaktadır (Sağcan, 1986: 87).

Bunlar,

- Çalışma günlerinin azalması,
- Hafta tatili,
- Yıllık izinler

- Emeklilik yaşının öne alınmasıdır.

Bu sayılan etkenlerin hepsi, turizm ve rekreasyonun gelişmesine katkıda bulunmuştur. Fakat bunlardan en etkili olanı 1930'larda başlayarak birçok ülke tarafından kabul edilen çalışanların büyük bir bölümünün yer değiştirip rekreasyon faaliyetlerine katılmalarını sağlayan yıllık ücretli izin hakkının genelleştirilmesidir. Bu hakkın çoğunlukla yaz dönemlerinde kullanılması kitle turizmini geliştirmiştir (Hacıoğlu, Gödeniz ve Dinç, 2003: 53).

İnsanlara çeşitli turistik ve rekreatif etkinliklerde bulunabilme imkanı veren boş zamanın süresel olarak artmasının yanında, rekreatif hareketliliği geliştirecek, çalışanın dinlenme ve boş zamanlarını uygun etkinliklerle doldurma zorunluluğu gibi bir faktörlerden de söz edilebilir (Gediz, 2012: 28-44).

Harcanabilir gelirin artması

Harcanabilir gelir, sosyo-ekonomik gruplar arasında farklılaşsa da bugün rekreasyon ve turizm aktivitelerine yapılan harcamaların her zamankinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedenleri bir ailede birden fazla kişinin çalışması, daha küçük ailelerin olması, gelişen mali danışma ve para yönetimidir (Gibson ve Wood, 2000: 46).

Gelir düzeyleri ile rekreasyonel katılım arasındaki sıkı ilişki, gelir farklılıklarının, rekreasyon türlerini de yakından etkilemesi şeklinde bir görünüm sergilemektedir. Buna göre, gelir düzeyi düşük olanlar, çok fazla harcama gerektirmeyen daha pasif programlar ile iç turizmi tercih etmektedirler. Gelir düzeyi yüksek olanlar ise pahalı türdeki rekreatif imkanlar ile dış turizmi veya sık seyahati tercih etmektedirler. Sonuç olarak, kişi başına gelirlerin yüksek olduğu ülke vatandaşlarının daha yüksek tatil yapma ve gelirlerin düşük olduğu ülke insanların ise düşük tatil yapma eğilimine sahip oldukları ortaya çıkmaktadır (Gediz, 2012: 28-44).

Kentleşme

Endüstrileşmenin sonucunda, büyük tesislerin inşa edilmesi, çalışmak için insanların bu bölgelere gelmesiyle çok kişinin bu mekanlara yerleşmesine neden olmuştur.

Bunun neticesinde kalabalıklaşan mekanlarda yaşayan insanların rekreasyon ve turizme olan talepleri artmıştır. Endüstri devrimi ile birlikte şehirlerin yakınlarında kurulan fabrikalar ve diğer sanayi işletmeleri, kentlerin havasını yaşanmaz hale getirmiştir. Hava ve gürültü kirliliği, pek çok yerleşim merkezinde hayatı çekilmez hale getirmiştir. Sürekli yaşadıkları bu ortamdan, her fırsatta kaçmak isteyen insanların, her geçen gün sayıca artması rekreasyon ve turizm endüstrisini olumlu yönde etkilemiştir (Kozak, Kozak ve Kozak, 2000: 23).

Kent bölgelerinde, geniş alanlar bireylerin daha çok konut gereksinimini karşılamak için kullanılmıştır. Bunun sonucunda; bireylerin boş zaman değerlendirme imkanları kısıtlanmıştır. Bu bölgelerdeki, geleneksel boş zaman değerlendirme alanları, artık binalarla dolmaya başlayınca kent halkı da boş zaman değerlendirme olanakları sağlayan özel kurumlara, geniş ölçüde bağlı kalmaya başlamıştır. Böylece, kentleşme örgütü boş zaman değerlendirme hizmetleri sağlayan, kamu ve gönüllü kuruluşlara gereksinimini yaratmıştır. Kent yaşantısı, insanı doğadan ve doğal ortamdan uzaklaştırmıştır. Teknolojik kullanım araçları, yoğun çalışma ortamları, sıkıcı iş disiplini, katı kurallar, hareketsizlik ve tek düzelik monotonluğu getirmiştir. Bunun için, insanlar buldukları ilk fırsatta, kendilerini doğal ortama atma gereği duymuşlardır. Hafta sonlarında, piknik yerlerinin ve doğal rekreasyon alanlarının doluluğu bunu göstermektedir. Kentlerin sağlıklı ortamlarında sürdürülmeye çalışılan yaşam, insanları, psikolojik ve sosyal sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bunun için, parklar, spor tesisleri ve oyun alanları rekreasyon etkinlikleri için düzenlenmektedir.

Sonuç olarak, kent yaşamında büyük bir problem içinde yaşayan, çalışan insanların bu problemlerini çözmede rekreasyon ve turizm imdadına yetişmektedir. Ağır kent yaşam şartları, insanın doğaya yönelmesine; dolayısıyla turizm ve rekreasyon hareketinin başlamasına neden olmuştur. Kentsel alanlarda yaşayanların, kent yaşamının monotonluğu ve bunalımından kaçma arzusu, turizm ve rekreasyon faaliyetlerini etkileyen önemli faktörlerden birisidir (Gediz, 2012: 28-44).

Nüfus artışı

Nüfus artışı tüm ülkelerde söz konusudur. Gelişmiş ülkelerde nüfus artışı, gelişmekte olan ülkelere göre çok daha azdır. 20. yüzyılın başlarında bütün ülkelerde artan nüfus günümüzde

gelişmiş ülkelerin birçoğunda durma noktasına gelmiş; az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde ise, artış hızlı bir şekilde devam etmektedir. Örneğin, Türkiye'de nüfus artış oranı %2.17 gibi yüksek bir oranda seyretmektedir. Nüfus artışının getirdiği sorunlar nedeniyle; ortaya çıkan çevre kirliliği ile insanların rekreasyon ve turizme katılması arasında doğrusal bir ilişki vardır. İnsan nüfusunun sürekli artması sonucunda şehirlerde yaşayanların sayısı milyonlarla ifade edilmeye başlanmıştır. Bunun sonucunda, yaşam şartları zorlaşmaya başladığından, insanların bu ortamdan kurtulmak istemeleri, rekreasyona ve turizm olayına katılmayı hızlandırmıştır. Nüfus yoğunluğu ve artışı, özellikle kentlerde rekreatif amaçlı hizmet veren parkların, spor tesisleri, oyun alanları, gençlik merkezleri ve diğer benzer tesislerin ve hizmetlerin yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Burada yaşayan insanlar, yakın merkezlere ve diğer alanlara yönelerek boş zamanlarını değerlendirmeye yönelmişlerdir. Nüfusta meydana gelen hareketlilik önemli bir rekreasyonel potansiyeli oluşturmaktadır. Hareketliği imkan sağlayan ulaşım sektörü, rekabete dayalı ucuzluğu, lüksü ve güven vericiliği ile bir yerden bir yere rekreasyon amaçlı hareket içerisinde olan insanların rekreasyon taleplerini ortaya çıkarmaktadır (Karaküçük, 1997: 102). Hızlı yaşam temposu ve onun yanında dinlenme imkanının yetersiz oluşu insanların yaratıcılıklarını ifade etme fırsatlarından yoksun bırakmakta ve yaptıkları işleri anlamsızlaştırmaktadır. Hafta sonlarındaki büyük şehirlerden yüksek oranlarda yapılan çıkışlar kişilerin dinlenme ve kendine gelme ihtiyacındandır. Genellikle bedenlen ve fiilen çalışan insanların boş zamanlarda günlük yaşantısından ve ortamından ayrılarak doğaya donuk rekreasyon ve turizm olayına katılması; hem eğlenmek, hem de dinlenmek amacını gütmektedir.

Nüfusun dengeli artması sonucunda veya kırsal alanlardan belli merkezlere olan göçler, belli bölgelerdeki taşıma kapasitesini zorlamaktadır. İnsanların rahatça hareket edebilecekleri, dinlenebilecekleri alanlar azalmıştır. İsteddiği rahatlığa bulunduğu ortamda kavuşamayan insanlar, değişik mekanlara gitmeyi ve rekreasyon faaliyetine katılmayı benimsemişlerdir (Gediz, 2012: 28-44).

Gelişen teknoloji

Modern teknolojinin ortaya çıkardığı mekanizasyon ve sonrasındaki otomasyon, bir taraftan çalışanların boş zamanlarını artırırken, diğer taraftan yarattığı yeni ürünlerle günlük hayatın zorunlu işlevi için gerekli süreleri de kısaltmıştır. Çamaşır, bulaşık makineleri, mikrodalga fırınlar, dondurulmuş hazır gıdalar bunlara sadece birkaç örnektir.

Modern teknoloji, bu ürünlerin yanında rekreasyon sektörü içinde, rekreasyon etkinliklerini cazipleştirecek, çeşitlendirecek ve daha fazla amaçlı kullanımları artıracak çeşitli ürünler yaratmıştır. Gelişmiş spor ve oyun ekipmanları, yapay çim, buz, kar, dalga yapma aletleri, tv, film, video gibi görsel, işitsel alanlardaki elektronik ve lazer sistemlerindeki yenilikler, ayrıca önemli bir teknoloji ürünü olan otomobil, rekreasyon etkinlikleri için birçok yeni imkanlar ortaya koymuştur. Dünyanın pek çok yerinde rekreasyon sektörü, ürettiği mal ve hizmetlerle önemli bir sanayi kolu görünümündedir (Karaküçük, 1997: 102).

Kitle iletişim araçlarının etkisi

Kitle iletişim teknolojisindeki gelişme ve yenilikler, milyonlarca insana birden etki eden radyo, televizyon, gazete ve dergi gibi iletişim araçları yaratmıştır. Bu araçlar günümüzde insanların belli düşüncelere, duygulara eğilimlere ve çeşitli yaşam tarzlarına yönlendirmelerinde önemli rol üstlenmiştir. Ayrıca, bu araçlar kitle seyircisi ortaya çıkarmıştır. Kitle iletişim araçlarından olan televizyon, toplum üzerindeki önemli etkisi bilinmektedir. Gerek, turizm işletmelerinin promosyon faaliyeti olarak yaptığı reklamlar, gerekse yeni yerleri görme ve insanlarla ilişki kurmayı özendiren diğer program ve yazılar kişilerin seyahate katılmasında etkili olmaktadır (Gediz, 2012: 28-44).

Modern reklamcılık teknikleri de insanları geniş ölçüde boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine yöneltmiştir. Örneğin; olaylara göre giyim, seyahat, özel bir eğlenceye gitmek ve boş zamanlarında kullanacakları ürünlerden satın almak gibi. Reklamcılık faaliyetlerinin günümüzde kazandığı boyutlar daha önce seyahat etme alışkanlığı olmayan pek çok insanın, turizm faaliyetlerine katılmalarında etkili olmuştur (Sağcan, 1986: 87-89). Kitle iletişim araçları, yaşadıkları toplum içinde ve yeryüzünde olan değişikliklerin, insanlara en kısa zamanda ulaştırılmasını sağlamaktadır. Bu araçlar, en kısa zamanda fazla bilgi toplama ve herhangi bir konu hakkında karar vermede etkili olmaktadır. Kitle iletişim araçları insanların bir mal hakkında iyi veya kötü olmak ya da olmamak gibi konularda karar vermede yönlendirmektedir. Turizm olayına ve rekreasyon faaliyetlerine katılmayı ve gidilecek yerlerin tercihi, buralardaki kalış süresine kadar olan konularda yine kitle iletişim araçları etkindir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve geniş kitlelere hitap edilmesi ile doğal güzellikler, tarihi eserler, verilen hizmetler, turistik kuruluşlar ve

bölgeye ulaşma imkanları hakkında detaylı bilgiler verilmeye başlanmıştır. Kitle iletişim araçlarının gücü ile öncelikle insanların zamanı iyi kullanabilme ve boş zamanlarını kendilerinin de hoşlanabileceği imkanları ölçüsünde değerlendirebilme bilincini ve eğitimini yaratmak mümkündür. Bir ülkenin, gezip görülebilecek, dinlenebilecek yerlerinin, kitle iletişim araçlarıyla tanıtılması, bu bölgelere ulaşım planlarının ilan edilmesi, şüphesiz bir boş zaman etkinliği olan turizm hareketlenmesine neden olmaktadır. Örneğin; bir ünlünün tatilini geçirdiği yörenin veya otelin televizyonda gösterilmesi, insanların o bölgeye, hatta o otele gitmelerinde etkili olabilmektedir. Örneğin; Asmalı Konak dizisi, Kapadokya bölgesine olan iç turizm talebini artırmıştır (Gediz, 2012: 28-44).

Kültürel etki düzeyi

Eğitim ve kültür seviyesinin artması ile turizm ve rekreasyon faaliyetlerine katılım arasında, çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim ve kültür seviyesi yüksek olan toplumlar, rekreatif etkinliklere ve turizm olayına daha fazla katılmaktadırlar. Eğitim seviyesi yükseldikçe, seyahat etme alışkanlığı artmakta buna bağlı olarak insanların gelir seviyesi de yükselmektedir. Kültür düzeyi yüksek kimselerin başka ülkelerdeki tarih ve kültürel yerleri gezip görme eğiliminde oldukları da bilinmektedir. Bir başka dili anlamak ve konuşmak, dış turizmi teşvik eden unsurlardan biridir. Eğitim amacıyla yapılan seyahatlerde turizm ve rekreasyon faaliyetleri üzerinde olumlu etki yaratmaktadır. Dil öğrenme, iyi okullarda öğrenim görme isteği, turizm sektörünün gelişmesini sağlamaktadır. Değişik yörelere, bölgelere, ülkelere yapılan seyahatler, değişik grup, topluluk ve halkların, sosyal ve kültürel yapısını tanıma olanağı sağlamaktadır. Değişik yaşam görüşleri ve fikirleri arasındaki değişim, ilişkilerdeki karşılıklı etkileşim ulusların birbirine yaklaşmasını ve turizm faaliyetlerine olan talebin artmasını sağlamaktadır. Toplumların ve insanların eğitim düzeyi, buna bağlı olarak kültür düzeylerinin artması ile seyahat yoğunluğu arasında doğru orantı vardır. Eğitim durumu yükseldikçe, seyahat yoğunluğunun arttığı gözlenmektedir. Almanya da yapılan bir araştırma da; ilköğrenim görmüş olanların %22'sinin, orta öğrenim görmüş olanların %52'sinin, yüksek öğrenim görmüş olanların ise %62'sinin seyahate çıktıkları görülmüştür. Eğitim ve kültür seviyesi yüksek olan toplumların, kendilerine ayıracak vakitleri de bulunmaktadır. Bu boş zamanlarda kendilerini daha da geliştirmek ve rahatlamak için turizm ve rekreasyonel faaliyetlerine katılmaktadırlar (Gediz, 2012: 28-44).

Çevre bilincinin artması ve eko turizm

Sanayileşme çabaları neticesinde, yeryüzündeki, hava, su ve doğal kaynaklar kirlenmektedir. Toprakların, sanayi işletmeleri ve yaşam için gerekli olan konutlar sebebiyle kullanılması, yerleşim alanlarının büyümesine neden olmuştur. Bunun sonucu olarak, yeşil alanlar daralmış ve insanın doğa ile ilişki kurması zorlaşmıştır. Bu şartlarda, sağlıklı yaşamı bulamayan insanların, rekreasyon faaliyetine ve turizm olayına katılmaları hızlanmıştır.

Turistler aktivitenin gerçekleştiği yöre halkıyla doğa içinde konfor yerine temiz bir servisin bulunduğu güvenli ve egzotik ortamlarda müştereken yaşamayı tercih ederler ve ekolojik hedefleri; ekonomik ve sosyal içerikli hedeflerin üzerinde tutacaklardır. Yerel kültürün ve sosyal yapının taşıyacağı sürdürülebilir turizm anlayışı yeni turizm politikası olacaktır.

Ekonomik verimlilik ve çevre bilinci temelleri üzerine inşa edilen yumuşak turizm veya eko turizm, kültür seviyesi yüksek turistleri hedef alacaktır. Turizm, küresel ekonominin en güçlü sektörü haline gelecek, başka ülkeler hakkında bilgi alma kolaylaşacağından dünya turizminin önündeki engeller kalkacak, sektör patlama noktasına gelecek, turizm acenteleri enformasyon yoluyla birbirine bağlanacak ve turistlerdeki seçicilik artacaktır (Gediz, 2012: 28-44).

Siyasi otorite ve diğer kurumların etkisi

Siyasi otorite, rekreasyonel katılımın sağlanması geliştirilmesinde önemli roller üstlenmiştir. Çalışanların boş zamanlarının güvence altına alınması; boş zamanların değerlendirilmesine imkan sağlayacak yatırımların ve teşviklerin sağlanması; rekreatif etkinliklerin eğitim, tanıtım yollarıyla topluma yaygınlaştırılması; insanların boş zaman etkinliklerine katılımlarını kolaylaştıracaktır (Karaküçük, 1997: 108). Ayrıca, siyasi otoriteler, insanlara tatil ve değişik dalda krediler vererek, insanları turizm ve rekreasyon faaliyetlerine teşvik etmektedirler. Uzun süreli çalışanlara tatil kredileri verilerek, onların dinlenmelerini, sağlıklı bir yaşam sürmeleri sağlanmaktadır. İşçilerin, üye oldukları sendikaların amaçları arasında, ücretlerinin artırılması öncelikli olsa da, çalışanların iş hayatını düzenlenmesi de görevleri arasındadır. Sendikalar, üyelerinin sağlıklı koşullarda

düzenli çalışmalarını sağlayarak, onlara boş zamanlarında rekreatif faaliyetlere katılmaları için imkan hazırlamaktadırlar.

Sonuç olarak, kamu ve özel kuruluşların rekreasyon ve turizm üzerinde, giderek artan ilgi ve etkilerini şu şekilde sıralanabilmektedir (Karaküçük, 1997: 109),

- Çalışma hayatını düzenlemek daha fazla boş zaman sağlamak, ücretli uzun tatiller ve normal çalışma dönemleri süresince rekreasyon için imkan yaratmak,
- Çalışanlarına, rekreasyon ve turizm olayına katılmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için maddi yönden destek olmak,
- Rekreasyon faaliyetlerine ve turizme olan ilgiyi arttırmak, herkesin tanınmasını sağlamaktır (Gediz, 2012: 28-44).

2.3.7. Rekreasyonun sınıflandırılması

Rekreasyon etkinliklerinin çok çeşitli tanımları yapılabildiği gibi, çok farklı kriterlere göre sınıflandırılması da mümkündür (Karaküçük, 2008: 27).

Rekreasyon çeşitlerinin sınıflandırılmasında bir çok kriterin rol oynamasının en önemli nedeni rekreasyonun çok yönlü olmasıdır. Bu nedenle kesin bir sınıflandırma yapmak zordur (Özbey ve Çelebi, 2003: 231).

Örneğin, Karaküçük rekreasyonu, amaçlarına göre, çeşitli kriterlere göre ve özel işlevleri dikkate alınarak belirli eylem ve durgunluk hallerine göre üç bölüme ayırarak sınıflandırmıştır (Karaküçük, 2005: 77).

Amaçlarına göre rekreasyonun sınıflandırılması

a-) Dinlenme amacıyla yapılan rekreasyon etkinlikleri: Boş zamanın tamamen dinlenmek yani beden ve ruh sağlığının devam ettirilmesi veya korunması için yapılan etkinliklerle değerlendirilmesidir.

b-) Kültürel amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri: Boş zamanın, eski sanat ve tarihi eserlerin, müzelerin gezilmesi ve diğer kültürel faaliyetlerle değerlendirilmesidir.

c-) *Toplumsal amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri:* Toplumsal ilişkiler kurmak ve geliştirmek amacına yönelik boş zaman değerlendirme etkinlikleridir.

d-) *Sportif amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri:* Aktif spor yaparak veya pasif şekliyle seyirci, taraftar, yönetici veya başka bir şekilde boş zamanın sportif etkinliklerle değerlendirilmesidir.

e-) *Turizm amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri:* Öncelikle tatil dönemlerinde bulunduğu mekandan başka mekanlara gezmek amacıyla gitmek suretiyle boş zamanın değerlendirilmesidir.

f-) *Sanatsal amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri:* Sanatın birçok dalından biri veya birkaçı ile uğraşarak boş zamanın değerlendirilmesidir.

Çeşitli kriterlere göre rekreasyonun sınıflandırılması

a-) *Yaş faktörüne göre:* Çeşitli yaş gruplarının kendi özelliklerine göre tercih ettikleri etkinlikler.

b-) *Faaliyete katılanların sayısına göre:* Ferdi, grupla, kitlesel veya aile olarak katılınan rekreatif etkinlikler.

c-) *Zamana göre:* Yazın, kışın veya başka bir mevsim de yapılabilen rekreatif etkinliklerdir. Ayrıca, günlük ve hafta sonları ile emeklilik dönemlerini kapsayan uzun boş zamanlarda gerçekleştirilen etkinlikler.

d-) *Kullanılan mekana göre:* Açık veya kapalı alanlarda yapılan etkinlikleri kapsamaktadır.

e-) *Sosyolojik muhtevaya göre:* Lüks, geleneksel ya da belirli halk kesimlerinin desteklenmesiyle katılımın sağlandığı rekreasyon etkinlikleri.

Özel işlevleri dikkate alınarak belirli eylem ve durgunluk hallerine göre rekreasyonun sınıflandırılması

a-) Ticari rekreasyon: Para ile katılınan faaliyetler,

b-) Sosyal rekreasyon: Çeşitli şekillerde insanların bir araya gelip yemek yemeleri gibi beraber yaptıkları etkinlikler,

c-) Uluslararası rekreasyon: Gelişen boş zaman anlayışıyla beraber, şehir içi rekreasyondan sonra kırsal ve sonrasında da eylemler, uluslararası seyahatler ve etkinlikler olarak kendisini göstermeye başlamıştır.

d-) Estetik rekreasyon: Sanat olaylarını izleme, ünlü müzik yapıtlarını dinleme gibi eylemlerden oluşmaktadır.

e-) Fiziksel rekreasyon: Açık veya kapalı alanlarda yapılan tüm spor çeşitlerini kapsamaktadır.

f-) Orman rekreasyonu: Piknik, avcılık veya trekking gibi arazi ve su kullanımını içeren etkinliklerdir.

Hazar ise rekreasyonu katılımcıların özellikleri, mekan, fonksiyon gibi kriterleri dikkate alarak altı ana grupta toplamıştır (Hazar, 2003: 22). Bu gruplar,

1-) Etkinliklere katılma şekline göre rekreasyon,

- Etken (aktif) rekreasyon,
- Edilgen (pasif) rekreasyon.

2-) Mekansal açıdan rekreasyon,

- Açık alan rekreasyonu,
- Kapalı alan rekreasyonu.

3-) Katılımcıların milliyetlerine göre rekreasyon,

- Ulusal rekreasyon,

- Uluslararası rekreasyon.

4-) *Katılımcıların yaşlarına göre rekreasyon,*

- Çocuk rekreasyonu,
- Gençlik rekreasyonu,
- Yetişkin rekreasyonu,
- Üçüncü kuşak rekreasyonu.

5-) *Katılımcıların sayısına göre rekreasyon,*

- Bireysel rekreasyon,
- Grup rekreasyonu.

6-) *Fonksiyonel açıdan rekreasyon,*

- Ticari rekreasyon,
- Estetik rekreasyon,
- Sosyal rekreasyon,
- Terapatik rekreasyon,
- Fiziksel rekreasyon,
- Sanatsal rekreasyon,
- Kültürel rekreasyon,
- Turistik rekreasyon (Demirel, 2009: 22-25).

2.3.8. Türkiye’de rekreasyonel durum

Bugün gelişmekte olan tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de çalışma saatleri giderek azalmaktadır. Buna karşın boş zamanlar giderek artmakta ve bu zamanın tüketilmesi sorunu hem bireyleri ve toplumu hem de siyasi iktidar kesimlerini düşündürmektedir. Ülkemizde boş zaman sorunu hep ihmal edilmiştir. Daha önemli ve hayati konular varken boş zamanların değerlendirilmesi sorunu tali düzeyde kalmıştır. Sanayileşme, kentleşme, ilerleme, nüfus artışı, işsizlik, göç, vb. gibi çok sayıda sosyal problemlerle mücadele eden toplumumuzda boş zaman etkinliğine katılma gereksiz ve önemsiz bir olay olarak görülmüştür. Gelişmekte olan ülkelerde çalışma saatlerinin kısılmasına paralel olarak ülkemizde de çalışma saatleri yeniden düzenlenmiştir. Artan boş zamanı değerlendirmede planlar ve programlar maalesef yapılmamıştır. Bu zamanlar rastlantılarla, gereksiz

oyalanmalarla ve eğlencelerle israf edilmiştir. Örneğin; insanlarımız her gece televizyonun karsısında saatlerce adeta kilitlenmişlerdir (Doğan, 2000: 446-448).

Edilenlik, yararsız ve pasif eylemlerle boş zamanı tüketmek geliştirmekte olan ülkemizde gelişmemişlik sorunlarına yenilerinin eklenmesine yol açmıştır. Türkiye’de insanlarımızın fazla boş zamana sahip olduğu söylenebilir. Çalışanlar için, Türkiye’nin bir tatil cenneti olduğu bilinmektedir. Ülkemizde her kesimden insanın geniş bir boş zamana sahip olduğu söylenebilir. Çalışanların tüm yılda günlerinin yaklaşık olarak 3/1’ini tatillerle geçirdikleri, öğrencilerin yarım günlük eğitimleri, ev kadınlarının günlerinin hemen tamamına yakınının boş olması, tarım kesiminde çalışan çiftçilerin yılın yarısının tamamen boş kalması, işsiz insanların işsizlikten doğan boş zamanları, erken yaşta emekli olan bireylerin, özürli insanların, sosyal kurumlarda ve cezaevlerinde ki insanların boş zamanları Türkiye’de yaşanan “boş zaman bolluğu”na örnek gösterilebilir. Ülkemizde boş zaman etkinliklerinin çeşitli toplum katmanlarına yayılmış şekliyle ve genellikle fazla olarak görünmesi, sorunun bir yönünü oluşturmaktadır (Karaküçük, 1999: 312).

Sorunun ikinci yönü ise, boş zamana fazlaca sahip olan Türk insanının, bu boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri oluşturmaktadır. Burada, boş zamanların aktif ve etkin değerlendirmek suretiyle, aktif nüfusun topluma yararlılık derecesini yükseltmek, bir yandan da hem nüfusu pasiflikten kurtarıp aktif hale getirmek, hem de aktif nüfusun iş saatleri dışında karşılaşacağı can sıkıntısı ile savaşıma ve böylece kişisel ve toplumsal mutluluk duygusunu elde etmek gibi değerlere önem kazandırmaktadır (Tör, 1996: 62).

Günümüz Türkiye’inde boş zamanların değerlendirilmesi, genellikle evlerde dinlenerek pasif bir görüntü sergilemektedir (Özkul, 1997: 138). Televizyon izlemek, radyo dinlemek, sinema, tiyatro, maça gitmek, arkadaşlarla amaçsız dolaşmak, kahve birahanelere gitmek gibi etkinlikler görülmektedir. Doğan’a göre, boş zamanların değerlendirilmesinde ki görünüm tika basa dolu kahvehaneler erkeklerin, mahalle dedikoduları kadınların, boş zaman faaliyeti olarak görülmektedir (Doğan, 2000: 447).

Ülkemizde günün şartları içerisinde rekreatif etkinlikler, Gençlik hizmetleri ve spor il müdürlükleri, gençlik kampları, gönüllü kuruluşlar, genellikle büyük şehirlerde açılan fitness center, oyun kulüpleri vb. ve en önemlisi de üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor

Yüksekokulları bünyesinde kurulan öğretmenlik ve rekreasyon bölümleri tarafından yürütülmektedir (Özen, 2011: 26-31).

Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri her yıl gerek uluslar arası alanda, gerekse de ülke içinde birçok sportif rekreatif etkinlik içeren turnuvalar şampiyonalar düzenlemektedir. Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri bünyesinde faaliyet gösteren spor federasyonları da yıl içerisinde birçok rekreatif etkinlik içeren organizasyonlar düzenlemektedir. Ulusal gençlik kampları ülkemizin değişik bölgelerinden gençleri bir araya getirerek, hoş görü ortamı içerisinde aralarında güçlü dostluk bağları kurmalarını sağlamaktadır. Ülkemizin geleceği olan gençler, aynı zamanda Anadolu'nun zengin tarihsel ve kültürel birikimini daha yakından tanıyacaklar ve yeni yaşam deneyimi kazanmaktadırlar.

Ülkemizde rekreatif etkinlik hizmeti sunan kulüpler metropol olarak adlandırdığımız büyük ve kalabalık şehirlerde bulunmaktadır. Bu kulüpler insanlara boş zamanlarını verimli hale dönüştürme fırsatı veren rekreasyon kavramını öğretmekte, onları iş, yaşam ve geçim sıkıntısından bir parçada olsa uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Kulüpler bu amaçlar doğrultusunda misafirlerine sportif faaliyetler, eğlendirici oyunlar, eğitici ve bilgiye dayanan çeşitli oyun ve aktivite seçenekleri sunmaktadırlar (Özen, 2011: 26-31).

Türkiye’de rekreasyon eğitimi

Rekreasyon, insanların mutlu, sağlıklı ve hayattan zevk alarak yaşamalarını sağlayan, modern teknolojinin ve şehirleşmenin ortaya çıkarttığı kalabalık, kirlilik ve diğer sorunların yarattığı, bedensel ve moral çöküntülerini ortadan kaldıracak önemli bir eğitim konusudur (Karaküçük, 2008: 123).

İnsanlara, boş zamanı en etkin ve olumlu yönleriyle değerlendirebilecek, boş zamanı bomboş ve olumsuzluğa neden olabilecek şekilde değerlendirmeyi de engelleyebilecek imkanı kuşkusuz eğitim sağlayacaktır. Boş zamanın, bireysel ve toplumsal yararlar sağlamak bakımından olumlu değerlendirilmesinin yolu, ancak rekreasyon eğitiminden geçmektedir. Rekreasyon eğitimi, kişilere boş zamanı yapıcı biçimde kullanmalarını öğretmeyi amaçlar. Bunun sonucu olarak da dikkatlice seçimi sağlanır (Karaküçük, 2008: 124).

Rekreasyon, bir anlamda toplumsal refah hizmeti, bir anlamda ise de yaygın eğitim niteliğindedir. Bu ayırımılaştırmayı daha iyi yapabilmek için rekreasyonun tarihi gelişimindeki iki önemli oluşuma bakmak gerekir (Tezcan 1994: 56-68),

1. Rekreasyon, başlangıçta eğlendirme ve dinlendirmeyi amaçlar,
2. Eğitsel önemin kavranmasıyla, kişilere toplumsal değerler aşılamaı amaçlamıştır.

Rekreasyon eğitiminin amacı, farklılaşmış değerleri ve becerileri olan toplumsal varlıklar yetiştirmek için kişiyi kapsamlı deneyimlerden geçirmektir. Yeniden tazelenme, yeniden yaratma, yeniden güçlendirme, yeniden gençlik ve dinçlik kazandırma olarak ele alınan rekreasyonun eğitim alanındaki etkisi yeni görülmekle birlikte kökleri insanın akıl, duygu ve toplumsal durumlarında daha derin olarak görülmektedir (Tezcan 1994: 56-68).

Ülkemizdeki rekreasyon kavramının gelişmesi ve rekreasyon açısından gelişmiş ülkelere yetişebilmek için öncelikle bu kavramın, toplum tarafından anlaşılması bilimsel olarak ilkelerinin, yapılış şekillerinin öğretilmesi, çeşitlerinin sınıflandırılması ve ülkemiz özelliklerine uygun bir formata sokulmasıyla olabileceği düşünülmektedir.

Rekreasyon kavramının ülkemizdeki geleceği ile ilgili beklentilerin odak noktasında rekreasyon bölümünden mezun olan öğrencilerimizin kalitesinin üst seviyelere taşınabilmesi yatmaktadır. Çünkü kaliteli mezunlar verebilen rekreasyon bölümleri, ülkemizin gelişmesinde rekreasyon ile bağlantılı bütün kavramlara pozitif etki sağlayacaktır. Bunun için açılmış ve açılacak bu bölümlerin yörenin konumuna ve ihtiyaçlara göre, eğitimi dejenere etmeden, rekreasyon alanında gelişmiş ülkeleri yakından takip ederek, aynı zamanda kendi toplumsal değerlerimizle birlikte kültürel zenginlikleri de dikkate alarak hizmet vermesi sağlanmalıdır. Rekreasyonun, amaçları doğrultusunda aşağıdaki gibi sınıflandırılması hizmetin daha iyi verilmesine yardımcı olabilir,

- Turizmde rekreasyon,
- Sanayi ve yerel yönetimlerde rekreasyon,
- Terepatik rekreasyon,
- Askeri rekreasyon,
- Eğitimde rekreasyon (çocuklara, gençliğe, yaşlılara, hamilelere ve engellilere yönelik rekreasyon).

Bu sınıflamadan yola çıkarak, Türkiye’de rekreasyonun gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşması için aşağıdaki önerilere dikkat edilmesi gerekir,

- Rekreasyonun çeşitlendirilerek yasal düzenlemelerin yapılması,
- Rekreasyon bölümleri amaca göre açılması ve kaliteye önem verilmesi,
- Yerel yönetim yasalarının çıkarılması,
- Alternatif turizmde önemli yeri olan rekreatif spor turizmi için Bakanlıklar ve Genel Müdürlükler arasında iş birliği ve yasal düzenlemeler yapılması,
- Kitle iletişim araçları ile tanıtımının yaygınlaştırılması ve toplumun bilinçlendirilmesi (Zorba, 2002: 217-226).

Rekreasyon eğitimi ile genel eğitim arasındaki benzerlikler ve farklılıklar

Rekreasyon eğitimi, genel eğitim içerisinde çevre, sağlık, yurttaşlık eğitimleri gibi yer alan, uygulamalarda ve sadece amaçlara ulaşma yollarında farklılıklar olan fonksiyonel bir alanı oluşturmaktadır. Rekreasyon etkinliklerinin, insan üzerinde yarattığı fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal etkileri düşünülecek olursa, genel eğitimle olan benzerlikleri rahatça görülebilir.

Rekreasyon ve beden eğitimi

Rekreasyon ve beden eğitimi birçok yönlerden birbirleri ile ilişkilidir ve birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Ancak, iş ve rekreasyon ilişkisinde olduğu gibi burada da aynı paralelde olan veya ters bir çizgide oluşabilen bir ilişkiden söz etmek mümkündür.

Beden eğitimi, insanın davranışı, kişiliğindeki zihinsel, sosyal ve duygusal değişiklikleriyle ilgilenirken, kasa hareketlerini temel alır. Bugün beden eğitime olan ilgi beden eğitiminin eğitim potansiyelinde, fiziksel sağlığa, becerilere veya arzu edilen sosyal niteliklere olan katkısının gücünde toplanmaktadır. Beden eğitimi, dengeli bir hayatın temeli olan sağlık, canlılık, güç ve sosyal münasebetlerin kurulmasıyla ilgilidir. Eğer beden eğitimiyle insanlar bu özelliklerinin gelişimini desteklemiyorlarsa, başka eğitim bölümleriyle bu kayıplarını karşılamaları pek zor olacaktır.

Rekreasyon ve beden eğitimi, ortak bir organizasyon ortamından daha fazla ilişki içerisinde ve birçok şeyi paylaşabilecek düzeyde görünmektedir. Okullarda beden eğitimi ve rekreasyon faaliyetlerinin daha belirgin ayrıştığını ancak birbirini tamamlayan ve eğitime önemli katkıda bulunan iki unsur olduğu net bir şekilde görülebilir. Klasik beden eğitimi etkinliklerinin yanı sıra açık alan sporları, turizm, gezi gibi rekreatif etkinlikler bu ayrışımı ortaya koyar (Karaküçük, 2008: 127).

Rekreasyon eğitimi ve okul

İnsanın, çok pahalıya elde edebildiği boş zamanı, boş geçirmek yerine kişisel ve toplumsal yararlar bakımından iyi değerlendirebilmesi ve bunu ekonomik ve sosyal hayata entegre edebilmesi, onu bu anlayışı yaygınlaştırma düşüncesine sevk etmiştir. Eğitim ve okul kelimelerinin yaygın olarak kullanılması da, bu anlayışla beraber gelişme göstermiştir. Okul kelimesinin ortaya çıkışında bile bu yaklaşımı görmek mümkündür. Zira, okul kelimesinin Yunanca aslı, boş zamanı ifade eden serbest anlamına gelen bir kelimedir.

Okul fonksiyonları, zaman içerisinde büyük değişikliklere uğramış, günümüzde de bu süreç devam etmektedir. Okulun, değişen bu fonksiyon süreci içerisinde, rekreasyon eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun gelişimine ve isteklerine paralel, okulun üstlendiği fonksiyonlarda da değişimler yaşanmaktadır. Günümüzde rekreasyona olan ilgi, onun eğitim potansiyelinde; fiziki ve ruhsal sağlığa, becerilere, sosyal ve toplumsal niteliklere, ayrıca çalışma verimine olan olumlu katkısının gücünde toplanmaktadır. Bu güç, okulların rekreasyon eğitimine ağırlıklı olarak yönelmeleri gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Okullar öğrencilere bunu; boş zamanı olumlu ve etkin bir biçimde kullanabilmek ve rekreatif etkinliklerin genel eğitimi desteklemesi ve bu amaçla kullanılması şeklinde vermek durumundadırlar.

Okulların belirtilmeye çalışılan fonksiyonları, rekreasyon kuruluşlarının amaç ve fonksiyonlarıyla paralellik göstermektedir. Burada, okullar rekreasyon eğitimi verecek ve lider yetiştirecek önemli kuruluşlardır. Bu anlamda, okullar genel olarak rekreasyon konusunda beş temel sorumluluk ortaya koyarlar,

- 1- Okullar, genç öğrencilerin eğitimden zevk alabilecekleri, resim, müzik, beden eğitimi, sanat gibi rekreatif yolları eğitimin hizmetine sokarak zevkli bir eğitim verirler,

- 2- Okullar, eğitim ve rekreasyon arasındaki ilişkiyi maksimum düzeyde tutarlar,
- 3- Okullar, eğitim programlarıyla, rekreasyon programlarını birlikte geliştirirler,
- 4- Okullar, çevre insanların da imkanlarını rekreasyon alanına teşvik ederler,
- 5- Okullar, rekreasyonun yararlarını çevre insanlarına anlatabilirler.

Rekreasyon eğitiminin, öncelikle ilk ve orta öğretimde verilmesi daha uygun görülmektedir ve bu ailesel eğitimden sonraki ikinci ayağı oluşturmaktadır. Ancak, Türkiye’de rekreasyon eğitiminin bu okullarda gereği gibi verilmediği bir gerçektir. Oysa, okullarımızın çoğu kısmen de olsa bu şansa sahiptirler. Ancak, ilköğretim öğrencileri anadolu liselerine, orta öğretim öğrencileri ise üniversite hazırlık çalışmalarına yönelmişler ve yönlendirilmişlerdir.

Okulların, rekreasyon uygulamalarında üstlendiği fonksiyonlar konusunda yaratılan bu tartışma okullarda yaygın bir rekreatif etkinlik olarak uygulanan spor programlarına katılımda yansıyan olumlu ve olumsuz görüşleri de ortaya çıkarmıştır. Bu görüşler,

Olumlu eleştiriler;

- Bu tür aktivitelere katılan öğrencilerin akademik çalışmalara olan ilgileri artmaktadır,
- Öğrencilerde başarıya yönelme, sorumluluk elde etme ve fiziksel güç kazanma gerçekleşmektedir,
- Öğrenciler katıldıkları rekreatif etkinliklerle, okul içinde ve dışında önemli bir sosyal hareketlilik yaşamakta, saygınlıkları artmakta ve takdir kazanmaktadır,
- Okulun diğer öğrencilerinin rekreatif etkinliklere ilgisi çekilmekte ve teşvik edilmektedir,
- Okul yaşan bir organizasyonu gerçekleştirmek için gerekli birlik ruhunu oluşturup devam ettirmektedir,
- Velilerin ve toplumun, okulun tüm programlarına karşı ilgi ve desteği artmaktadır.

Olumsuz eleştiriler,

- Öğrencilerin akademik çalışmalar konusundaki dikkatleri dağılmaktadır,

- Sürekli bir bağımlılık yaratarak olgunlaşmayı önleyip, endüstriyel toplum değerlerine uyumu zorlaştırmaktadır,
- Çoğu öğrenciyi aktif katılımdan çok pasif katılıma sürüklemektedir,
- Okulun, eğitim amaçlarını saptıran, yüzeysel, vurdumduymaz bir anlayış oluşturmaktadır,
- Eğitim programları için kaynakları, imkanları, personel ve toplum desteğini azaltmaktadır,
- Rekreatif etkinliklere yönelik birçok etkinlik çeşidinde ve özellikle sporda çok görülen amacın, mutlaka başarmak veya rekor kırmak şekline dönüşerek, faaliyetin eğitim ve eğlence yönünün ortadan kalkması, kazanma yönündeki aşırı baskı, aşırı gerginliğe ve strese neden olabilmektedir.

Açıklanmaya çalışılan ve bir tartışma yaratılan, okulların rekreatif uygulamalarındaki rolü konusunda, günümüz şartları, gelişen ve çoğunlukla modern bir görünüm kazanan eğitim sistemi göz önüne alındığında kuşkusuz olaya olumlu bakmak gerekecektir (Karaküçük, 2008: 135-144).

Okullarda ders dışı etkinliklerin rekreasyon eğitimi açısından önemi

Okullar, beden eğitimi, resim, müzik gibi derslerin de içinde bulunduğu öğretim programlarında, aynı zamanda öğrencilere rekreasyon eğitimi sunmaları dışında; esas rekreasyon eğitimini ders dışı rekreatif etkinlik programlarını hayata geçirerek vermektedirler.

ABD’de ders dışı etkinliklerin amacı; çocuğun tam potansiyelini kullanabileceği bir eğitim ortamı ve iklimi içerisinde, sadece “kitap kurdu” olarak mutlu olamayacağı ve gerçek hayata ayak uyduramayacağı düşüncesiyle yetiştirilmesine katkıda bulunmak şeklinde belirtilmiştir. Bunun için yaygın spor faaliyetleri, müzik, resim, tiyatro, folklor, çevre etkinlikleri, bilimsel çalışmalar gibi birçok aktivite gerçekleştirilmektedir. ABD’de her türlü ders dışı katılımlarda en önemli etken “faaliyetlere katılım için ön şart akademik başarıdır”. Bu ön şart bütün eğitim kademeleri için geçerlidir.

Ders dışı etkinlikler, ders saatleri dışında ya da bu amaçla düzenlenen belirli zamanlarda öğrencilerin kendi istekleriyle, okul yönetiminin rehberlik ve denetimi altında yaptıkları

ödevlerdir. Derslerin eksikliklerini tamamlamak, öğrencilerin birbirlerinden çok ayrı olan ihtiyaçlarını doymak ve iyi bir yurttaşlık eğitimi almak amacıyla yapılan etkinliklerdir.

Ders dışı etkinlikler, öğrencilerin zorunlu olarak katıldıkları ve önceden belirlenmiş ve müfredat içeren derslerin dışında, tamamen kendi arzu ve istekleriyle katıldıkları her türlü spor, müzik, resim, edebiyat gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Ders dışı etkinlikler, rekreasyon etkinlikleri karşılığı bir anlam taşımaktadır.

Türkiye’de okullardaki ders dışı etkinlikler; özellikle ve ağırlıkla spor üzerine yoğunlaşmıştır. Öncelikle beden eğitimi öğretmenlerinin genellikle kendi uzmanlık alanlarına giren spor branşlarına doğru öğrencileri yönlendirmeleriyle rekreasyon uygulamaları başlatmaktadırlar. Bu çalışmalar daha sonra okul içinde sınıflar arası veya çeşitli oluşturulan grupların kendi aralarında yaptığı sportif yarışma organizasyonları ile devam ettirilmektedir. Burada okul yönetiminin desteği söz konusudur. Organizasyonlar ilçe veya il bazında Milli Eğitim Müdürlüğü ve Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüklerinin desteğinde devam ettirilmektedir. Daha sonra ise, Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve Spor Genel Müdürlüğü’nün desteğinde bölge veya Türkiye çapında ders dışı organizasyonlara gidilmektedir. Üniversitelerde ise, benzer bir yapı bulunmamaktadır. Ancak, ülke çapında organizasyonlardan Spor Genel Müdürlüğü sorumludur (Karaküçük, 2008: 135-144).

Türkiye’de rekreasyonel istihdam durumu

İş “bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma”dır. Tezcan'a göre; iş, çalışma zamanı içinde yerine getirilen, hayatı kazanmak için başvurulmuş bir etkinliktir. Geçim sağlama, hayat kazanma yoludur. Diğer bir ifade ile iş; kişilerin hayatlarını sürdürebilmek için seçtikleri temel uğraşı alanı, yasal güvence altına aldıkları bir faaliyet alanıdır.

İstihdam, bir görevde, bir işte kullanma olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre istihdam, ülkedeki mevcut işgücünün ekonomik faaliyetler içerisinde sürekli biçimde çalıştırılmasıdır. Bir ekonomide ekonomik faaliyetlere katılabilecek insan gücünün kullanılması, çalışma veya çalıştırma derecesi “istihdamı” göstermektedir.

Daha ayrıntılı bir tanım yapmak gerekirse istihdam, dar ve geniş anlamları ile incelenebilir. Geniş anlamda istihdam, emek, toprak ve sermaye kapasitesinin bir yıllık dönem içindeki kullanılma derecesini ifade eden bir ülkenin sahip olduğu üretim unsurları olarak ifade edilebilir. Bu üretim faktörlerinin tamamı ya da bir kısmı üretimde kullanılabilir. Geniş anlamda istihdam tanımında, bu kullanım oranı o üretim faktörünün istihdamı olarak değerlendirilir. Dar anlamda ise istihdam, emek faktörünün üretim sürecinde bir girdi olarak kullanılmasıdır. İstihdam denildiğinde anlaşılan da genel olarak bu dar anlamdır.

Günümüzde endüstri ve teknolojiye gelişmeler, kalkınma ve refahtaki büyük aşamalar ile makinenin insan üzerindeki egemenliği, bu defa çalışmaya bir tepki oluşturarak, boş zamanlara ilginin artmasına neden olmuştur. Çalışma saatlerinin; refahtaki artış ve otomasyon, dinlenme; rekreasyon etkinliklerinden daha fazla yararlanma, daha çok seyahat edebilme, değişik bir sorun olarak da artan işsizliğe bir çare ve yaşanan ekonomik krizleri yenme amaçlarıyla azaltılması süreci hızlı bir şekilde devam etmektedir. ABD ve çoğu gelişmiş Avrupa ülkeleri çalışma sürelerini sürekli aşağılara çekmektedirler. Çalışma kültürünün yoğun olarak kendini gösterdiği Japonya gibi ülkelerde de çalışma sürelerini azaltmak, tatilleri uzatmak, fazla mesaileri kaldırmak gibi önlemler kendini göstermektedir.

En hızlı gelişen sektörlerden biri spordur. Sanayileşme ve kentleşme olgusu bir yandan insana sınırsız olanaklar sunarken diğer yandan onu hareketsiz bir yaşamın içine itmektedir. Bu yüzden insan, fiziki aktiviteye önem vermekte ve bunu yaşamına yerleştirmek için çaba sarf etmektedir. Gerçekten spor çağımızın yükselen değeridir. Özellikle rekreasyon faaliyetlerine katılım insanların hayatında önemli yer tutmaktadır. Ayrıca, günümüzün kitle iletişim araçları ve özellikle medyanın etkisiyle karlı bir reklam ve tanıtım aracı haline gelen spor, bir taraftan geniş kitlelerin yoğun ilgisini çeken bir gösteri ve eğlence faaliyeti olarak tüketim sektörüne dönüşürken, diğer taraftan müteşebbisler için önemli miktarlarda finans hareketlerinin yaşandığı cazip bir ekonomik faaliyet alanı haline gelmektedir.

Türkiye’de okullar, eğitim sistemi içerisinde kademelere göre düzenlenmiş bir kurumsal yapıya sahiptir. Sistem içerisindeki bu kurumsallaşma örgün eğitim olarak adlandırılmaktadır. Yükseköğretim kurumları da örgün eğitim kapsamı içinde yerini almaktadır. Örgün eğitim kapsamı içerisinde bulunan yükseköğretim, çağdaş eğitim

öğretim esaslarına dayanan bir düzen içerisinde, milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına yönelik insan gücünü yetiştirme amacını taşımaktadır. Yükseköğretim içerisindeki eğitim kurumları üniversitelerdir. Kısaca üniversiteler, bilim ve eğitim kurumları olarak, hem bilgiyi üreten ve yayan, hem de her alanda gereksinim duyulan nitelikli insan gücünü belirlenen amaçlar doğrultusunda yetiştiren kurumlardır.

Üniversitelerin içerisinde de çeşitli akademik birimler bulunmaktadır. Beden Eğitimi ve Spor öğretimi veren yükseköğretim kurumları da bu birimlerin içerisinde yer almaktadır. Ülkemizde ilk olarak 1930’larda “Eğitim enstitüleri” olarak alanlarında eğitim vermeye başlayan, 1990’lardan itibaren de yapılanma dönemleri başlayan beden eğitimi ve spor öğretimi veren yüksek öğretim kurumları genel olarak, ülkemiz sporunun ve bireylerinin sağlıklı gelişimine katkıda bulunmak ve bu alana nitelikli eleman kazandırabilmek için gençlerimize üstün nitelikte akademik/pedagojik formasyon bilgi ve becerisini kazandırmayı hedeflemektedir. Beden Eğitimi ve Spor öğretimi veren yükseköğretim kurumları çeşitli akademik birimler çatısı altında faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu birimler; Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yüksekokulu, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu adı altında yer almaktadır. Bu birimlerde yer alan bölümler ise; ‘Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği’, ‘Spor Yöneticiliği’, ‘Antrenörlük Eğitimi’, ‘Rekreasyon’ ve ‘Spor Bilimleri’ olarak sıralanmaktadır. Çeşitli ve nitelikli bölümlere kavuşturulan bu okullar sporun gelişimine katkı sağlarken, birçok problemleri beraberinde getirmiştir. Söz konusu problemlerin başında ise özellikle öğretmenlik bölümünün dışındaki bölümlerden mezun olan ya da olacak Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunlarının istihdam sorunu gelmektedir.

Sporun giderek toplumda kabul görmeye başladığı bir dönemde halkın fiziki aktivite ihtiyacının giderilmesi ve bu tür faaliyetlere daha yoğun yönlendirilmesi beden eğitimi ve spor alanında eğitim almış bireylerin spor sektöründe istihdamıyla ilişkilidir.

Rekreasyon anlayışının gelişmesi toplumda yeni iş alanlarının ve yeni beklentilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Toplumsal beklentilere uygun olarak da rekreasyon alanında yetişmiş yönetici ve lider ihtiyacı ile bunların yetiştirilmesi gündeme gelmeye başlamıştır. Rekreasyon ortaya koyduğu uygulama amaçlarıyla kişisel ve toplumsal önemli işlevler üstlenmiştir. Kişisel mutluluk ve rahatlık yanında rekreatif uygulamalar önemli toplumsal,

ekonomik ve kültürel değerler taşımaktadır. Rekreasyon liderleri bu fonksiyonların yerine getirilmesinde birinci derecede önemli roller üstlenmiş ve sorumluluklar yüklenmişlerdir (Karaküçük, 2008: 123-168).

Türkiye’de rekreasyonel istihdam sorunu da, rekreasyon bölümü mezunlarının gittikçe artmasına oranla, istihdam edilen kişi sayısının, mezun sayısı ile doğru orantılı olmamasından kaynaklandığı gözlemlenmektedir.

2.4. Rekreasyon ve Spor

Spor, rekreasyonel bir araç olarak insanların; endüstrileşmeyle beraber açıkça hayat ve iş biçimlerini değiştirmeleri sonucu, şehir ve endüstriyel ortamlara taşınmaları, bir taraftan uygarlaşma ve hayat standartlarının yükselmesi, diğer taraftan da negatif olarak zihinsel ve fiziksel eksikliklerin ortaya çıkardığı olumsuzlukları gidermek için önemli fonksiyonlar üstlenmektedir. Endüstriyel ortamda çalışan insanların bedensel olarak yapacağı işin azalması, buna mukabil ruhsal sorunların ortaya çıkması, onun iş veriminin yükselmesi ve her şeyden önce insan olarak mutlu olabilmek için farklı etkinliklerle uğraşmasını, dinlenmesini zorunlu kılmaktadır. Sanayi ve şehir ortamında bu işin saatlerce, günlerce hatta aylarca yapıyor olması bu zorunluluğu daha da arttırmaktadır. Buna ayrıca gürültü, olumsuz kimyasal etkilere maruz bırakılan ortamlar da ilave edilebilmektedir.

Bu olumsuzlukla, insanlarda stres, kalp-damar ve sinir hastalıkları, hava kirliliği olan yerlerde ise solunum sistemi hastalıklarının meydana gelmesi ve aşırı beslenme gibi negatif görüntülerin büyümesine neden olmaktadır. Bütün bu negatif görüntülerin giderilmesinde ise, rekreatif etkinlikler arasında büyük avantaja sahip olan spor ön plana çıkmaktadır. Burada spor, bütün bu olumsuzlukları kısmen de giderecek bir etkinlik çeşidi olarak görülürken, daha çok sporu boş zamanlarda yaparak soruna çözüm aranması önerilmektedir. Ancak, sorunun büyüklüğü nedeniyle hareketsizliğin ve bu olumsuzlukların sporla giderilmesinde harcanacak zamanın bir boş zaman ve eğlenceye dayalı rekreatif etkinlikler olarak değerlendirilemeyeceği de öne sürülmektedir.

Sporu, sadece boş zaman olarak tanımlamak ve algılamak elbette yanlış olur. Zira günümüzde spor, ulaştığı nokta itibarıyla sosyal, ekonomik, politik ve yarışmaya yönelik haliyle kitleler üzerinde bıraktığı etki, yarattığı iş alanlarıyla çok farklı bir yerdedir. Ancak,

spor bu fonksiyonlarının yanında, insanların boş zamanlarında dinlenme, eğlenme, macera, sosyal ilişki, sağlık elde etmek ve daha birçok nedenlerle uğraştıkları gerek aktivite gerekse yapılabilecek yer çeşitliliği bakımından rağbet ettikleri bir fonksiyonu da içermektedir.

İnsanların spora başladığı zamanların, çalışmadıkları boş zamanlara rastladığı unutulmamalıdır. Yani, spora önce bir boş zaman etkinliği olarak başlanılmakta, daha sonra amaçlar değişebilmektedir. Bu sebeple, spor, bir boş zaman uğraşısı olarak, yani amatörce yapılan şekliyle ancak bir rekreatif faaliyet özelliği taşımaktadır. Bir başka ifadeyle, spor insanın emrinde ve hizmetinde olursa rekreasyon faaliyeti, eğer insan sporun emrine girerse o zamanda, bir meslek özelliği taşıyarak rekreasyon faaliyeti kapsamı dışına çıkmaktadır (Karaküçük, 2008: 233-239).

2.4.1. Bir rekreasyon faaliyeti olarak spor

Spor bir rekreasyon faaliyeti olarak genellikle iki türlü etkinlik çeşidi göstermektedir. Bunlardan birincisi, seyirci olarak pasif katılım, ikincisi ise; sporcu olarak aktif katılımdır.

Seyirci olarak pasif katılım:

İnsanların boş zamanlarını değerlendirme ihtiyaçlarının gündeme geldiği ilk yıllardan günümüze kadar, spor aktivitelerine seyirci olarak katılım çok yoğun bir şekilde devam etmektedir.

Sporun pasif yönünün teşvik edilmesi, eğitimsizlikle beraber öncelikle rekreasyonun ticari bir değer taşıdığı yolundaki anlayıştan ileri gelmekteydi ki, bu yüzden sporu aktif olarak yapanların değil, sporu seyredenlerin sayılarında artışlar meydana geliyordu. Bu safhada toplumsal, ekonomik ve teknolojik gelişmenin de etkisiyle durumun tersine çevrilmeye başlandığı görülmüştür. Sporda pasif katılımın görünümü olarak seyirci kavramının arkasında bazı durumlarda aktif sayılabilecek özellikler bulunabilmektedir. Bu özelliklerin seyirciler arasındaki birleştiricilik, psikolojik boşalım sağlama, birbirlerini anlayan insanlar arasında olma ve bir şeyleri paylaşma duygusu olarak belirtebiliriz.

Sporcu olarak aktif katılım:

Yapılan araştırmalar, rekreasyon amaçlı sportif faaliyetleri tercih eden insan sayısının, diğer faaliyetlere katılanların sayısından daha fazla olduğunu göstermektedir.

Boş zamanlarında sportif faaliyetlere katılmayı tercih etme oranının yüksek olmasındaki temel nedenler, sporun kişisel ve toplumsal özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, sportif faaliyetlerin katılım kolaylığı, çalışma rahatlığı, her yaşın, her cinsin ve her kesimin zevk ve isteklerine cevap verebilecek tercih imkanı vardır. Sosyalleştiricidir, toplumsal birliği ve beraberliği sağlayıcıdır. Sanatsal ve folklorik değeri vardır. Bütün bunların yanında rekreasyonla daha yakın ilgisi bakımından sporun çeşitlilik, değişkenlik ve hareket özelliklerinden de bahsedebiliriz (Karaküçük, 2008: 239).

2.4.2. Boş zamanları değerlendirme açısından spor

Spor, insanların rekreatif ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken, rekreasyon da, sporun topluma yaygınlaşması, tanınması ve sportif başarılar elde edilmesinde önemli roller üstlenmiştir (Karaküçük, 1993: 22-23).

Faaliyetlere katılım kolaylığı, çalışma rahatlığı, her yaşın, her cinsin ve herkesin zevk ve isteklerine cevap verebilecek tercih imkanı bulunması rekreatif sporun özelliğidir. Sportif aktivitelere katılmak suretiyle boş zamanların değerlendirilmesi bireyin ve toplumun dengeli, sağlıklı ve mutlu olmalarına yardımcı olmaktadır. Boş zamanları değerlendirmede sportif faaliyetlere katılmak aynı zamanda bireylerin toplumla daha verimli, kaynaşmış ve bütünleşmiş bir millet haline gelmelerini sağlar. Bu yüzden fiziksel aktiviteler sosyal refah ve mutluluk aracı olarak görülmekte ve değerlendirilmektedir (Karaküçük, 1997: 1-117).

Rekreatif spor sayesinde kişiler, olumlu ve sağlıklı yaşama alışkanlıkları kazanarak, açık, temiz havadan yararlanmasını bilir, vücut bilinci gelişir, kendi kendini tanıma isteği oluşur, yeni güne ve faaliyetlere, canlı, istekli, kuvvetli ve arzulu olarak başlar ve olumlu alışkanlıklarını çevreye yaymaya çalışır (Karaküçük, 1997: 1-117).

Japonya ve Amerika gibi ülkelerdeki büyük firmalar iş verimliliğini artırmaya ve çalışanların sağlığını koruyucu tedbirler içerisinde egzersiz programlarını geliştirmeye,

cazip hale getirmeye yönelik çalışmalarını hızlandırmışlardır. Bu ülkelerde 16 yaş üzerindekiilerin üçte biri sağlıklı ve mutlu yaşamak, fiziksel seviyeyi üst düzeye çıkarmak, aynı zamanda fiziksel yapıyı güçlü kılmak, ince ve narin gözükmek gibi sebeplerden, düzenli egzersiz yapma gereğine inanmaktadırlar (Zorba ve Kartal, 1997: 10-11).

Sporun rekreasyon programında yaşansal bir yeri vardır ve bu etkin sporların her aşaması uygun düşünülmüş etkinlik programlarında kabul görmektedir (John, 1956: 48). Sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler rekreatif sporu teşvik etmektedir. Bu faktörler şunlardır,

- Kitle haberleşme araçlarının etkinliği (Aerobik, step gibi),
- Gelir seviyesinin yüksekliği,
- Ülke ekonomisinin genel seviyesi ve sanayileşme durumu,
- Nüfusun sosyal gelişmişlik durumu ve kültürel seviyenin yüksekliği,
- Fertlerin sosyalleşme durumu,
- Eğitim düzeyi,
- Spor ve kültür için ayrılan kaynakların yüksekliği (Sayiner, 1973: 76-80).

Rekreatif amaçlı sportif faaliyetler gayri resmi olarak insanların çeşitli gruplarıyla, kendi başlarına ve kendi yaptıkları programlara tabi olarak doğal bir çevrede veya kapalı bir alanda yaptıkları etkinliklerdir. Yine kullanılan mekanlar da eskisi gibi sadece belirli salonlar, sahalar değil, sokaklar, parklar, dağlar, kumsallar, denizler ve her türlü doğal çevreler bu amaçla kullanılmaya başlanmıştır. Bu anlayışa paralel olarak da birçok yeni spor branşı hayata geçirilmiştir. Jogging, aerobik, step, paten kayma, çim kayağı, sörf, trekking, rafting, yamaç paraşütçülüğü gibi (Karaküçük, 1997: 1-117).

Boş zamana paralel artan boş zaman faaliyetlerinden biri olan sportif faaliyetler, ferdin sosyal statüsünü tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Örneğin iş yerinde sorumluluğu ve üretime katkısı az olan bir işçi, bir futbol takımının aranır bir oyuncusu veya yöneticisi de olabilir (Erkal, 1882: 120). İşçi statüsü içinde olan bir ferdin, işyeri dışında elde ettiği tamamlayıcı statüler ferdi sosyalleştirdiği gibi, kendisini toplumun anlamlı bir üyesi haline de sokabilir. Bu bakımdan, bu kimsenin bir boş zaman faaliyeti olarak değerlendirdiği spor kendisine toplum içindeki sosyal tabakalar arasındaki geçişte yardımcı olmaktadır (Erkal, 1882: 129).

Sportif olayda, sosyal ilişkileri geliştiren ve sağlıklı kılan bir faktör olduğuna göre, sosyal bütünleşme üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir (Erkal, 1882: 135).

Rekreatif spor, “herkes için spor” ve “sağlık için spor” isimleriyle anılan sosyal bir olgudur. Kitle sporcusu, sporu hayatın bir fonksiyonu olarak görmektedir (Karaküçük, 1997: 1-117). Rekreatif spor, insanların boş zamanlarında dinlenme, eğlenme, macera, yarışma, sosyal ilişki, sağlık elde etme, stres atma, yeni arkadaşlıklar edinme ve daha birçok nedenlerle uğraştıkları gerek aktivite gerekse yapılabilecek yer çeşitliliği bakımından rağbet ettikleri bir fonksiyonu içermektedir (Karaküçük, 1997: 1-117).

Spor programlarının yetkisi ve elde edilebilirliği, sporu kimin öğrettiğine bakış, bölgelerin ihtiyaçları ve girişimler, temas edilecek kişiler, rekreasyonel sporun gelişiminde etkendir (Nygaard ve Bone, 1985: 105). Bireylerin gelişiminde ise aile, okul, öğretmen, arkadaş, dini, oyun grupları ve komşular aktif rol oynar.

Spor servislerinden faydalanabilecek rekreasyonel spor talep grupları şunlardır,

- Toplum,
- Şirketler,
- Turizm sektörü,
- Engelliler,
- Hapishaneler vb.

Bu talep gruplarına bir rekreasyonel spor programı planlanırken şu konularda göz önünde bulundurulur,

- 1- Yönetim ve idare rekreasyonel programı,
- 2- Rekreasyonel araçlar,
- 3- Sağlık,
- 4- Spor çeşitleri,
- 5- Uygulama programı,
- 6- Liderlik,
- 7- Açık hava rekreasyonu,
- 8- Bütçe,

9- Özel nüfus grupları,

10-Bölge özellikleri (Fisher, 1986: 196).

Bunun yanında planlama yapılırken katılımcıya bağlı olarak program üretmekte önemlidir. Burada sunulan şey yeni bir bakış açısı ve algılamadır. Rekreatyoneel spor uzmanları katılımcıların gözüyle bakmalı ve sunulan programlar onların penceresinden değerlendirilmelidir (Arnsman, 1990: 16).

Özetlenirse, rekreasyon açısından spor; kişiye yeni bir uğraş alanı getirdiği, zevk aldığı, sevdiği, istediği bir alanda kendini geliştirdiği, deneyimler edindiği, can sıkıntısından, boşluktan kurtulup, hareketli bir ortama girdiği, enerjisini boşalttığı, yeni bir çevre ile aynı duyguları paylaşan, değişik yapıdaki kişilerle birlikte olduğu, yaşam tecrübesi edindiği, topluma daha kolay uyum sağlayıp, iletişim kurabildiği, statü kazandığı, eğlenceli, zevkli, eğitici ve yararlı olduğu bir etkinlik alanıdır. Kısacası rekreasyon açısından spor, anlık zevklerin, hazların alındığı bir ortamdır (Başaran, 1998: 1-54).

2.4.3. Sporun topluma yaygınlaştırılması bakımından kitle sporu

Herkes için spor ismiyle de anılan kitle sporu; sporun bütün bireylerce aktif olarak yapılması anlamındadır. Şekil, biçim ve uygulanış bakımından kişiden kişiye farklılıklar gösterir. Yaş, cinsiyet, fiziksel yapı ve hoşlanış biçimleri bunda etkindir. Spor çeşitlerini seçiş biçiminde de birçok faktör rol oynar. Ama ortak amaç herkesin spor ortamı içerisinde bulunmasıdır.

"Kitle sporu", gönüllü olarak herkes tarafından yapılan çok yönlü bir beden faaliyetidir. Yarışma tarzında olup olmaması önemli değildir (Şipal, 1976: 19-26).

Sanayileşme ile birlikte boş zamanlardaki artış kitle sporunun ortaya çıkış nedenlerinden birisidir. Herkes için spor kavramı toplumsal bir olayın ürünüdür. Bu konu, spor konusunda önemli bir yenilik olarak görülmektedir (Şipal, 1976: 19-26).

Kitle sporunun ülke çapında yaygınlaşabilmesi, sporun toplumda tüm fertler tarafından uygulanabilir olması ve o toplumun yeterli spor kültürüne sahip olmasına bağlıdır. Spor kültür seviyesinin yüksek olduğu ülkelerde, kişilerin gelir seviyesi ve ekonomik koşulların

iyi olduğu bölgelerde spora katılım seviyesi daha fazla olmaktadır (Çimen, 1992:20-22). Spora katılım, sporun bilimsel olarak ele alınarak kitlelere benimsetilmesine bağlıdır. Kitle sporunu etkileyen faktörler ise, iyi organize edilmiş programlar ile uygulanacak bölgelerdeki yaşayan genç ve yaşlı nüfus oranı, yörenin iklim ve coğrafi yapısı, alt yapısı, halkın yetenekleri, sahaların durumu ve uygulayıcı lider öğreticilerdir. "Özellikle teşvik ve yönlendirme konusundaki faaliyetler başarı ile yapılırsa spora katılımı etkili sonuçlar alınabilmektedir" (Tunçtan, 1995: 43).

Merkez teşkilatı ve diğer teşekküller arasındaki bağlar yöneticilere göstermiştir ki, sporun gelişimi kendi ellerinde değildir. Merkez teşkilatı ülkedeki değişikliklerin temeline ait spor içi ve spor dışı toplumsal güçlerin bütünü içerisinde bir çarktan başka bir şey değildir. Buda genel resmi bir yönetim veya tümüyle mevcut olmayan bir spor siyasetidir. Böylece, herkes için spor lehindeki parolaların ilanının, ilk önce bütçelerden aksetmesi gerekeceğini ifade edilir. Bu amaçla yeni ekip, herkes için spor lehinde bütçelerin basın ve yayın fasılalarını yavaş yavaş artırmaya başlar. Buna paralel olarak da, tesislerden herkesin yararlanmasına dönük talimatlar verilir. Herkes için spor parolasını yaşatıp hayata geçirmek önemlidir. İlkeleri ifade etmek başka, onları başarıya ulaştırmak başka şeylerdir (Başaran, 1998: 1-54).

Bazıları yönettiği teşekkülün bulunduğu ülkedeki otoritenin gerçekçi olmaktan çok nazari oluşu hadisesi ile karşı karşıyadır. Gerçektende bu teşkilatın bünyesinde öğrenciler, askerler, çalışanlar, kadınlar, aile ve gençlik sahasında yetkili yerel, bölgesel ve milli mahiyette bir teşekküller serisi, yerel ve özel teşekküller ve ekonomik seviyesi ve büyüklüğüne oranla hayli önemli harcamaları olan profesyonel sporun kulüpleri vardır (Başaran, 1998: 1-54).

Sporun toplumun çeşitli kesimlerinde yapılabilmesi ve yaygın bir hal kazanabilmesi, hem devlet tarafından yerine getirilmesi şart olan fonksiyonlara bağlıdır, hem de fertlerin ve sosyal grupların katkılarını gerektirmektedir. Devletin, spor alt yapısını yeterli hale getiremediği, spor eğitiminin ve hukuki mevzuatının yetersiz olduğu bir ortamda, sporun kitlelere yayılması güçleşecektir. Kitle haberleşme araçlarının fertleri spora yöneltici, uyarıcı rolleri de gözden uzak tutamayız. Sporun kitlelere yaygınlaşma durumunu gösteren gösterge, toplam faal sporcu sayısının spor yapacak yaştaki nüfusa oranıdır (Erkal, 1982: 130).

Türkiye'de ise artan nüfus oranına karşın sporcu sayısındaki düşüş karşısında "nüfus çok sporcu yok" denilmektedir. Bunun sorumlusu ise "toplumun spor anlayışı" gösterilmektedir (Başaran, 1998: 1-54).

Spor seviyesinin yüksekliği bütün aile fertlerinin sporu benimsemelerinde ve uygulamalarında yatar. Ailelerde spor kültürü olmadığı için çocuklara da bunu aşılacak ortam okullardır. Okulların ve ailelerin spora olan ilgileri ise şu yorumla gündeme getirilmiştir. "Çocuklarımız; sporu tanımıyorlar, merak bile etmiyorlar, onlara sporu öğrenmesi için yol gösteren yok gibi... Çocuğun spordaki bildiği ve ailesinden öğrendiği sadece, Fenerbahçe, Beşiktaş, Galatasaray taraftarlığı. Çocuğa bu dersi veren baba, kendi takımına bir taraftar kazandırdığı için mutlu oluyor. Çocuğun eğitimini üstlenen devlet ise; ilkokul beden eğitimi dersleri uygulamasını kaldırarak, sporla olabilecek tek ilişkisini kesiyor." (Başaran, 1998: 1-54).

Kişinin kendisini giderek daha yalnız hissetmesini engellemek, anlatım ve yaratma ihtiyaçlarına cevap vermek, ayrıca insanın doğal organik ve psikolojik ihtiyaçları arasında yer alan hareket, yarışma, oynama, eğlenme, ve dinlenme gibi etkinliklerine olanak sağlamak daha demokratik ortamlarda bulunmak, etnik, inanç, meslek ve ekonomik farklılıkların olmadığı bir toplumsal kaynaşmanın içinde yer almak ve sosyalleşmek gibi birçok fonksiyonu herkes için spor uygulamaları sağlayabilmektedir (Başaran, 1998: 1-54).

2.4.4. Sportif rekreasyon

Çağımızın tekdüze günlük yaşamı içerisinde insanların yaşam zorunlulukları dışında kalan zamanlarını değerlendirmeleri sağlıklı kalabilmeleri için çok önemlidir. Teknolojik gelişmeler neticesinde çalışma saatleri giderek azalmakta, kişilerin kendilerine daha çok zaman ayırabilmeleri mümkün olmaktadır. Bu noktada sporun büyük bir işlevi vardır. Boş zamanların sportif aktivitelerle değerlendirilmesi, teknoloji ve şehirleşmenin birey ve toplum üzerinde meydana getireceği gerilimi önlemek için önerilmektedir (Ramazanoğlu ve diğerleri, 2004: 177-178).

Bireyler, boş zamanlarını değerlendirmek, güçlenmek, kendini savunmak, sağlığını korumak vb. gibi sebepler etkisiyle sportif faaliyetlere yönelmektedir (Tel, Öcalan ve

Yaman, 2000). Bireylerin yaşam kalitesi toplum içinde sağlanan boş zaman hizmetleriyle artar. Rekreasyon daha dolu ve anlamlı bir yaşam için bir araçtır (Tekin, Ramazanoğlu ve Tekin, 2004: 86-87). Rekreasyon aktiviteleri içinde temeli fiziksel egzersize veya çeşitli spor branşlarının rekreatif amaçlı uygulanmasına dayanan ve rekreasyon aktivitelerinin büyük bir bölümünü oluşturan türüne sportif rekreasyon denmektedir. Sportif rekreasyonun temeli fiziksel egzersizdir (Zorba ve Bakır, 2004: 106-108). Boş zamanın fiziksel egzersizle değerlendirilmesi açısından rahatlama ve dinlenmenin elde edilebilmesi için bu olumlu faydaların yapısının ve sebeplerinin iyi anlaşılması gereklidir (Tinsley ve Tinsley, 1986: 1-45). Boş zamanların fiziksel egzersiz ve sportif aktivitelerle değerlendirilmesi, teknoloji ve şehirleşmenin birey ve toplum üzerinde meydana getireceği gerilimi önlemek veya oluşan stresi azaltmak için önemlidir (Tekin ve diğerleri, 2004: 86-87). Spor, rekreasyonun en kapsamlı, çeşitli ve ilgi çeken alanlarından birini oluşturmaktadır. Spor ve rekreasyon karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedir. Spor insanların rekreatif gereksinimlerini karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken, rekreasyon da, sporun toplumsal yaygınlaşmasında ve sportif başarılar elde edilmesinde önemli roller üstlenmektedir. Spor bu rolünü genellikle herkes için spor veya sağlık için spor gibi etkinlik rollerini yerine getirerek gerçekleştirmektedir (Şahin, 1997: 25-43). Bütün sporlar rekreasyon özelliği taşımaktadır. Sporlar oyunlardır ve günümüzde oyunların tüm çeşitleri oyuncular ve seyirciler için genellikle boş zaman faaliyetleridir. Oyuncular ve seyirciler oynadıkları oyunları son derece ciddi olarak görmektedirler (Roberts, York ve Brodie, 1988: 146). Spor hobisi, kazanma veya geliştirme ve bilgi (yarışmacının en iyisini yaptığını düşünmesi gibi) edinme şartlarına bağlıdır. Böylelikle sporlar “sadece oyunlar” olarak görülmektedir. Sonuçlar daha geniş toplum kesimi için nadir olarak önemli bir noktadır. Bu özellikle, spor, ticaret, politika, askeri meseleler ve hatta aile hayatı durumlarından farklıdır (Lengkeek, 1993: 7-32).

Rekreasyonun rekreasyon olmayan spordan farklılığında, elit spor, amatör kulüp sporu ve kişinin kendi başına yaptığı sporu ayırt etmede çok değişik anlayış vardır (Roberts ve Brodie, 1992: 3-4). Spor bir boş zaman uğraşısı olarak yani amatörce yapılan şekliyle rekreatif faaliyet özelliği taşımaktadır.

Yapılan araştırmalar, rekreasyon amaçlı sportif faaliyetleri tercih eden insanların sayısının, diğer faaliyetlere katılanların sayılarından daha fazla olduğunu göstermektedir. Bazı Avrupa ülkelerinde 1950’lerden beri boş zaman faaliyetleri içinde sporda artış

gözlemlenmiştir. 1960-1970 ler spor dallarının yükselme yılları olmuştur. Hükümetler halkını boş zaman faaliyetlerinde özellikle spor yapmalarını teşvik etmiştir. Boş zamanın artmasıyla spora katılımda, kendi kendine yapılan spor faaliyetlerinde artış olmuştur. Boş zamanlarda sportif faaliyetlere aktif katılmayı tercih etme oranının yüksek olması, sporun kişisel ve toplumsal özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Yine sportif faaliyetlere katılım kolaylığı, çalışma rahatlığı, her yaşın, her cinsin ve herkesin zevk ve isteklerine yanıt verebilecek tercih imkanı bulunmaktadır.

Günümüz sporların fiziksel esasları, koşu türleri, atma, yüzme ve vb. oyunun temelleri olmuştur. Endüstri toplumlarında oynanılan çoğu günümüz sporları son zamanlarda biraz farklı bulunmuştur. Onların kuralları düzenlenerek, sporlar ilk olarak organize edilmiş ve modern gönüllü birimler tarafından ilerletilmiştir. Bu gelişmelerin çoğu verimli periyodu 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında yapılmıştır.

Seçkin, profesyonel veya zirve sporları, geniş seyirci kitlelerinin arzu ederek ödediği mali katkıları ve bu seyirci kitlesini çeken çoğu başarılı takım ve kişisel girişimcilerin oluşturduğu amatör kulüplerin içinden gelişmiştir. Başlangıçtan beri amatör ve profesyonel spor yöneticileri arasında gerilim vardır. Çoğu spor dalında yapısal farklılıklar sayesinde bu sorun çözülmektedir. Profesyoneller farklı takımlarda ve kulüplerde oynayıp, profesyonel yarışmalarda yarışır. Bu nedenle elit spor modern eğlence endüstrisinin bir parçası haline gelmiştir.

Birçok spor dalları, kulüpler tarafından organize edildiği gibi kişisel olarak da çalışılabilir. Bununla beraber kulüplerin oluşturduğu oyuncuların özellikleri farklıdır. Amatör kulüp ve profesyonel sporlar daima sokaklarda, parklarda, halka açık havuzlarda, deniz kenarlarında gelişmiştir. Amatör kulüp oyuncuları daima kulüplerinin dışında oynadıkları oyunlarda seyircilerin verdiği manevi destekle kişisel yeteneklerini daha da geliştirmişlerdir. Kendi başına yapılan sporlarda 1950'lerden beri Dünya'nın önde gelen ülkelerinde büyük bir artış vardır. Çok fazla insan jogging, yüzme, golf, tenis, squash, badminton, kayak, sörf, yelken, vb. sporları herhangi bir kulübe üye olmaksızın yapabilmektedir. Takım sporları kulüp üyesi olmayı gerektirir ve bu sporlara göre ferdi sporlarda Avrupa'da daha büyük bir gelişme olmuştur (Başaran, 1998: 1-54).

Spor, çoğu rekreasyon formları arasında boş zamanın artmasıyla, yerini almıştır. Bununla beraber çalışma saatlerinin yoğunluğu ve diğer boş zaman faaliyetlerinin de etkisiyle rekreasyon sporu çok fazla da yaygınlaşmamıştır. Ve zamanla, “zamanı doldurmak” yerine “zamanı bulmak” sorun haline gelmiştir. Ancak, boş zamanın artmasıyla birlikte özellikle kendi kendine yapılan spor faaliyetlerinde artış olmuştur. Kendi kendine yapılan sporlarda malzeme, yer, ulaşım ve kullanım ücreti olmadığı için katılımın artmasına yardımcı olmuştur.

Kadınların rollerindeki değişiklikler spora katılımdaki yayılmayı artırmıştır. Kadınlar daha fazla özgürlük kazanmıştır. Kadınlar kendi ekonomik özgürlüklerini kazandıkları için boş zaman faaliyetlerine sporla beraber ulaşmışlardır (Başaran, 1998: 1-54).

Kendi kendine yapılan favori sporlar kişiselleşmiştir. Bu olay tamamen yeni bir şey değildir. İş dünyası her zaman kişisel olarak, modern demokrasi de halkını yasal çerçevede spor faaliyetlerine katılımını mali olarak desteklemiştir. Bu sayede kişisel sporlara katılım da son yıllarda artış göstermiştir (Apak, 1993: 99). Coğrafi hareketlilik, ticaret endüstrisindeki şekillenmiş yoğunluğun dağılımı ve eğitim ve öğretim sistemlerindeki çok yönlülük ile kişisel spor faaliyetlerinde son yıllarda daha çok artış olmuştur. Kişiselleşmenin objektif ve sübjektif yönleri vardır. Spor becerilerini kapsayan boş zaman becerileri, bir yerden bir yere veya gruptan gruba taşınarak ve faydalanılan değerler haline gelmiştir. Profesyonel elit sporcularının kulüp ve takımlarına bağlılıkları geçici hale gelmiştir (Başaran, 1998: 1-54).

Güçlü büyüme veya düşüşlerden dolayı rekreasyon sporu yapanlar arasındaki yapısal farklılıklar, diğer sporcularda olduğu kadar artmıştır. Bu farklılıklar normal olarak halkın boş zaman değerlendirmesi anlayışını benimsemesini sağlamıştır. Rekreasyon sporu yapanlarla sporu spor için yapanlar arasındaki farklılaşma net olarak bilinmektedir. Çocukluğundan beri spor yapan kuşağın, özellikle ciddi olarak eğilim gösterdikleri oyunlar, onları tesadüfi katılımcılardan ayırmaktadır.

Rekreatif bir etkinlik olarak spora ilginin artması çeşitli toplumsal kurumları bu konuda organizasyonlar yapmaya yöneltmektedir. Böylece sporun tanıtılması ve yaygınlaşması da sağlanmaktadır (Ramazanoğlu ve diğerleri, 2004: 177-178).

Rekreasyon anlayışının artması, sportif hareketliliğin gelişmesine neden olmaktadır. Sporun eriştiği büyük toplumsal başarı ve geniş halk kitlelerini etkisi altına alması da boş zaman uğraşlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır.

Spor, rekreasyonun en kapsamlı, çeşitli ve ilgi çeken alanlarından birini oluşturmaktadır. Spor ve rekreasyon karşılıklı olarak birbirini etkiler. Spor, insanların rekreatif ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir hareket alanı sağlarken, rekreasyon da, sporun topluma yaygınlaşmasını, tanınmasını, ve sportif başarılar elde edinmesinde önemli roller üstlenmiştir. Spor bu rolünü genellikle herkes için spor, her yerde spor veya sağlık için spor gibi etkinlik rollerini yerine getirerek gerçekleştirmektedir (Karaküçük, 2008: 238).

2.5. Boş Zaman ve Rekreasyon Politikaları

Türkiye’de Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze kadar, 1924, 1961 ve 1982 olmak üzere, üç Anayasa yapılmıştır. Spor ilk defa 1982 Anayasasında yer almıştır. 1982 Anayasasında, gençlik ve sporla ilgili olan iki madde vardır. 58. Madde, “Devlet, gençliği alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır”. 59. Madde, “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder, devlet başarılı sporcuyu korur” hükümleri ile spor konusuna Anayasada yer verilmiştir. Spor politikalarının belirlenmesi ve hayata geçirilmesi devletin görevi sayılmıştır (Mersinli, 2009: 12-56).

Bu konu VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda “Serbest zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek nitelikli insan gücü yetiştirilecektir. Şeklinde yer alsa da, boş zaman eğitimi politikamızda eksikliği görülen, şimdiye kadar ciddi biçimde ele alınmayan ve uygulanmayan, çocuk, genç, yetişkin gibi çeşitli yaş gruplarının gereksinimi olan bir sorun durumundadır (Yetiş, 2008: 22-48).

2.5.1. Dünya üzerinde boş zaman ve rekreasyon politikaları

Endüstriyel dönem sonrasında boş zaman çok farklı biçimlerde algılanan bir olguya dönüşmüştür. Başlangıcı İngiltere’de sanayi devrimi ile başlayan bu süreçte Taylorist yaklaşımın boş zaman kavramını şekillendirdiği gözlenmektedir. Taylorist anlayışla iş

hayatı giderek kuralcı, eşgüdümlü, metodik ve baskıcı bir niteliğe kavuşmaktadır. Bu anlayışlar sayesinde çalışmadan kazanç sağlayan, kar elde eden çıkar grupları ve patronlar kitlesel çalışmayı organize ederek toplumu bir çalışma kampına dönüştürmüşlerdir. Uzun mücadeleler ve sendikal hareketler sonucunda işçilerin durumunda görece iyileşmeler olmuştur. Bu sayede tarihsel olarak ilk defa boş zaman net bir anlama kavuşmuş ve iş ve iş dışı olmak üzere ikili bir sosyal alan oluşmuştur (Junia, Samdahl, Scott ve Weissinger, 2000: 69-73). İlk dönemlerde kapitalist etik tarafından pek hoş karşılanmayan boş zaman hakkının üretim verimliliğine olan etkisi kanıtlanması ile, planlı bir şekilde çalışanlara boş zaman hakkı tanınmıştır (Shivers ve Deisle, 1997).

Bugünkü anlamda örgütlü boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin gelişimi ise 1. Dünya Savaşı'ndan sonra 1929 yılında ortaya çıkan ve "great depression" adıyla anılan ekonomik krize dayandırılmaktadır (Currel, 2005: 51). Pek çok aile üzerinde trajik etkileri olan büyük buhran'ın sonrasında, Amerikan hükümeti hem insanlara iş sağlamak, hem de insanlara moral kazandırmak amacıyla rekreasyon tesisleri ve boş zaman değerlendirme hizmetleri oluşturmuştur. Ülke çapında yapılan bu faaliyetler sonucunda organize bir şekilde boş zaman hizmetleri sunan işletmeler ortaya çıkmıştır. Bu nedenle boş zaman hareketinde 1929 ekonomik krizi'nin önemli bir dönüm noktası olduğu söylenebilir (Currel, 2005: 51).

19. yüzyıldan bu yana, bir yandan sürekli değişen turizm olgusu, bir yandan da sanayileşme ve kentleşme sonucu, değişen insan davranışları ve 20. yüzyılda gerçekleşen demografik, politik, ekonomik, sosyal, teknolojik ve bilimsel gelişmeler "modern boş zaman" denilen yeni bir kavramın çıkmasına yol açmıştır. Bu kavram dinlenme, eğlence ve özgür kılma gibi işlevlerin gerçekleşmesi için gerekli zamanın sağlanmasına olanak sağlamıştır (Sağcan, 1986; Godbey, Caldwell, Floyd ve Payne, 2005: 150-158).

Günümüzde ise boş zaman işletmeler, hükümetler ve halklar tarafından da desteklenen bir hal almıştır. İşletmelerde "corporate wellness" adı altında yürütülen faaliyetlerle işletmeler çalışanlardan daha fazla verimlilik almaya ve daha fazla kar etmeye başlamışlardır. Örneğin Travellers Corporation adlı şirket, çalışanların sağlıklı yaşama programlarına yaptıkları 1 \$'lık yatırıma karşılık 3.40 \$ geri dönüş sağlandığını ve toplamda sağlık harcamalarına ödenen masraflardan 7.8 \$ milyon bir azalma sağlandığı tespit edilmiştir. Bu durum işletmeleri çalışma zamanı içerisinde de çalışanlarına boş zaman sağlamalarının aslında işletmeye yararlı olacağını göstermektedir. Ayrıca işletmeler artık spor

organizasyonları, konserler, filmler gibi boş zaman faaliyetlerine sponsor olarak halkla ilişkilerini daha iyi gerçekleştirebileceklerini görmüşlerdir. Bu sebeplerden dolayı bugün artık boş zaman toplumlar, işletmeler ve hükümetlerce bireyin sahip olması gereken bir hak olarak görülmektedir (Shivers ve Deisle, 1997).

Tüm bu olumlu etkiler ışığında, ülke yönetimleri de artık rekreasyonel faaliyetlerin, bireylerin iş ve özel hayatlarını olumlu yönde etkilediği bunun yanı sıra, bireysel olarak ruhsal, zihinsel ve bedensel gelişimlerinde de önemli bir yer tuttuğunu göze alarak, ülke kalkınma ve devlet politikaları arasında rekreasyon kavramına önem vermeye başlamışlardır.

Çeşitli ülkelerin boş zaman ve rekreasyon üzerine devlet politikaları örnekleri

Dünya üzerinde, özellikle refah, gelişmişlik ve ekonomik anlamda diğer ülkelerden üst düzeyde olan ülkeler ile bu başarıyı elde edememiş ülkeler arasındaki fark açık bir şekilde gözlemlenebilmektedir (Tezcan, 2007: 30-38). Geri kalmış ülkelerde, spor ve diğer aktiviteler için zaman kısıtlaması bulunmamaktadır (Bammel ve Bammel, 1996: 103). Başarı ve refah düzeyinin elde edilmesi, ülkelerin planlı ve programlı olarak hazırlanmış, uygulanabilirlik ve gerçeklik düzeyi yüksek devlet ve kalkınma politikalarıyla mümkün olabilmektedir (Tezcan, 2007: 30-38).

Bu bağlamda, ülkelerin uygulamış ve uygulamakta oldukları kalkınma plan ve programları içerisinde rekreasyon faaliyetlerinin varlığından bahsetmek gerekmektedir. Çünkü, kendisini, ailesi ve bulunduğu sosyal çevre içerisinde rahat hisseden, özgüveni olan, işine karşı sorumluluklarını bilen ve boş zamanlarını kaliteli bir şekilde değerlendirebilen bireyler öncelikle kendisine ve yakın çevresine, daha sonra ise içinde bulunduğu sosyal çevreye ve en nihayetinde ülkesine faydalı kişiler olarak toplumda yer edinebilmektedirler.

Rekreasyon alanında devlet politikalarından bahsederken, hükümetlerin belirlemiş oldukları çalışma saatlerinden de mutlaka bahsetmek gerekmektedir. Çünkü, çalışan bireyler çalışma saatlerinin düzenli olması ile rekreatif faaliyetlere zaman ayırabilmektedirler.

Sanayi devriminden önce 12 saat ve daha uzun çalışma zamanları yaygınken, 20. yüzyılın başlarından itibaren haftada 6 gün ve günde 10 saatlik çalışma daha yaygın biçimde kabul edilmiştir. 1960'lardan itibaren de çoğu çalışma sistemi haftada 5 gün ve günde 8 saat biçiminde örgütlenmeye başlamıştır. Günümüzde, çalışanların ve ailelerinin yaşam standartlarının ve refah düzeylerinin yükseltilmesi amacıyla, iş yeri ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi, çalışma saatlerinin azaltılması ve boş zamanın artırılması pek çok ülkenin sosyal hedefi olmuştur (Tezcan, 2007: 30-38).

Sanayileşen ülkelerde çalışma koşullarının farklılaşması ve teknolojik gelişmeler sonucu insanlar, daha kaliteli ve sağlıklı bir yaşam sürdürme arayışına girmişlerdir. Endüstriyel yapı büyüdükçe işveren ile iş görenler arasındaki ilişkiler de doğal olarak açılmaya başlamıştır. Büyük ölçekli bir iş yerinde genel müdürün direktiflerinin bir alt düzeydeki yöneticiyi aşarak en alt seviyedeki iş görenlere ulaştığı görülmektedir. Bu durum, bazı iletişim sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Diğer taraftan bilim ve teknoloji hızla geliştikçe, buna ilaveten toplu üretime geçildikçe, çalışanlar farklı işler yapmak yerine tek düze ve monotonlaşan görevleri gerçekleştirmeye başlamışlardır. Bu nedenle iş veriminde düşüşler görülmektedir. Çalışanları bu tür sıkıntı ve monotonluktan uzaklaştırmak ve işyeri içindeki iletişimi güçlendirmek için, günümüzde endüstriyel kuruluşlarda çeşitli rekreasyon programları uygulamaktadırlar (Tezcan, 2007: 30-38).

Çalışma yaşamında, kişiyi tasalandıran, gücendiren, kuşkulara kapılmasına neden olan, gelecek için umut ve beklentileri tehdit eden, kırgınlık ve kavgalara sürükleyici iş yeri koşullarının yanında, kişinin genel sağlık ve beden bütünlüğünü bozabilen iş yeri ortam ve koşulları, yapılan iş, işlem ve tüm uygulamalardaki; bitkinlik, bezginlik ve yorgunluk gibi zorlamalara neden olan tüm faktörler, genelde psiko-somatik sorunlar şeklinde ifade edilen, organik ve ruhsal zedelenmelere neden olmaktadır (Tezcan, 2007: 30-38).

Çalışanların sağlıklı, güçlü ve yüksek moralli olmaları, çalışma saatleri ve iş yeri koşulları gibi bir çok faktörün yanında, işyerlerindeki sağlık ve rekreasyon programlarına bağlıdır. Günümüzde, işyerlerinde sağlık destekli bir çok rekreasyon programı uygulanmaktadır.

Bunlar arasında,

- Çeşitli egzersiz programları,

- Bel ağrılarını giderme programları,
- Obeziteyi engellemeye yönelik dengeli beslenme programları,
- Sigarayı bırakma programları,
- Alkol bağımlılığını önleme programları,
- Stres ile baş etme uygulamaları,
- Meditasyon programları,
- Doğum öncesi ve sonrasında eğitim veren programlar örnek gösterilebilir (Tezcan, 2007: 30-38).

Bunun yanında, işyeri rekreasyon ortamlarında, sayısız hizmet, program ve uygulama örnekleri mevcuttur. Bunlar arasında; yazılı ve görsel materyal yolu ile çalışanları bilgilendirme, eğitim seminerleri, egzersiz programlarına katılanları ödüllendirme, tıbbi kontrol ve sağlık testleri uygulamaları, doğum günü partileri, piknik organizasyonları, eğlence ve gösteriler, yemekli toplantılar gibi özel hizmetler bulunmaktadır. Bu girişimlerin, çalışanların ruhsal ve fiziksel gelişimlerinde olumlu değişiklikler ortaya koyduğu görülmektedir (Tezcan, 2007: 30-38).

Çoğu ülkede çalışma saatlerini düzenlemek oldukça karmaşık bir hal almıştır ve bu süreler daha çok şirket ve sektör bazındaki ihtiyaçlara göre düzenlenmektedir. Hükümetlerin işsizliği azaltmak için yaratmaya çalıştığı sürekli artan istihdam ise ancak üretkenliğin ve verimin artması ile oluşacak ekonomik gelişme yoluyla sağlanabilir. Bu yüzden, rekabeti artıran daha esnek çalışma saatleri uygulamaları sürdürülmekte, bu durum ise boş zaman kullanımını pek çok şekilde etkilemektedir (Tezcan, 2007: 30-38).

Ülkelerin çoğundaki haftalık çalışma saatlerinin geleneksel düzenleme biçimi artık yerini daha esnek düzenleme biçimlerine bırakmıştır. Örneğin Avrupa Birliği ülkelerinde kabul edilen haftalık 48 saat olan düzenleme, bu sürenin çok sayıda haftanın ortalaması alınarak belirlenmesine olanak vermektedir. Pek çok ülkedeki, günün 24 saat, haftanın 7 gün kabul edildiği toplum olma yönündeki gelişmeler, çoğu kişinin geceleri ve hafta sonları da çalışmalarını beraberinde getirmiştir. Normal haftalık çalışma saatleri (fazla mesai hariç yasal olarak belirlenmiş süre), çeşitli ülkeler arasında farklılıklar göstermektedir (Tezcan, 2007: 30-38).

Günümüzde farklı ülkelerin yine kendilerine has boş zaman değerlendirme alışkanlıkları, uygulamaları ve programları bulunmaktadır. Özellikle çalışan kesim için geliştirilen programlar, “iş yeri rekreasyonu”, “endüstriyel rekreasyon”, ya da “çalışanlar için rekreasyon” olarak adlandırılmaktadır. Bu programlar, iş yerinde çalışanların tüm kademelerine hizmet vermekte, dolayısıyla yöneticiler, alt kademeler, iş görenler ve ailelerine yönelik çeşitli rekreasyon etkinliklerini kapsamaktadır

İşyeri rekreasyon hareketinin başlangıcı olarak, 1854 yılında Peacedale imalat şirketi tarafından Peacedale Rhode Island şehrinin vatandaşları ile kendi çalışanları için kurulan kütüphane örnek gösterilmektedir (Tezcan, 2007: 30-38).

Dünyada mevcut endüstriyel rekreasyon modelleri incelendiğinde, farklı uygulamalar görülmektedir. Bazılarında işletme, tüm rekreasyon programlarının sorumluluğunu üstlenmekte, tesisleri inşa ettirmekte, lider ve eğiticileri istihdam etmekte, rekreasyon etkinliklerini programlamakta ve kontrol etmektedir. Bir başka modelde tesislerin inşası işverenler tarafından gerçekleştirilmekte, ancak işletme ve çalışanlar, işbirliği içinde, programların uygulanışından sorumlu tutulmaktadır. Bir diğer uygulamada ise, rekreasyon programlarının yürütülmesinden çalışanlar sorumludur. Bazı işletmeler ise, rekreasyon programlarını kendi tesislerinden uzaktaki mekanlarda yürütmeyi tercih etmektedirler. Bu tür bir tercihte, çalışanlara ulaşım ve aktivitelere katılım masrafları, kısmen ya da tamamen ödenmekte, işletmelerin faaliyetlerini çalışanlardan oluşan bir dernek veya kuruluş üstlenmektedir (Tezcan, 2007: 30-38).

İngiltere,

İngiltere’de rekreasyon; yerel yönetim ve rekreasyon merkezlerinde, kapalı ve açık alanda yapılmak üzere sınıflandırılmıştır. Açık havada spor, oyun alanları, golf sahaları ve stadyumlarda yapılmaktadır. Kapalı alanları ise; yüzme havuzları, spor salonları ve jimnastik salonları oluşturmaktadır. Açık havada yapılabilecek rekreasyonel etkinlikler için, kent parkları, limanlar, göller ve nehirler, kamp alanları, piknik yerleri, ulusal parklar, su sporları alanları düzenlenmiştir. Kültür, eğitim, turizm ve eğlenceye yönelik rekreasyonel etkinlikler için ise, tiyatrolar, müzeler, tarihi bölgelere geziler, özel ilgi alanlarına yönelik kitaplıklar, gezici kütüphaneler, gençlik ve yetişkin eğitim merkezleri,

konser salonları, sanat galerileri, konferans salonları, iletişim merkezleri örgütlenerek, her kesimin kendine uygun bir etkinliğine katılmasına fırsat verilmiştir (Tezcan, 2007: 30-38).

Ayrıca evde yapılan aktiviteler uzun sürelerdir yapılan ve artık bu topluma özgü geleneksel aktiviteler olarak tanımlanabilmektedirler. Bunlar; bahçe ile ilgilenme, boyama, çeşitli koleksiyonculuklar, el sanatları ve örtü işlemleri, kıyafet stilistliği, aşçılık ve çiçek düzenleme sanatları olarak göze çarpmaktadır (Bull, Hoose ve Weed, 2003: 60).

Yine 2002 yılında İngiltere’de yapılan bir araştırmaya göre, yetişkinlerin katılmış oldukları aktiviteler ve aktiviteye katılım oranları şu şekilde sıralanmıştır;

- %99 oranında televizyon izleme,
- %88 oranında radyo dinleme,
- %83 oranında kayıt (plak, kaset, cd vb.) dinleme,
- %65 oranında kitap okuma,
- %11 oranında kendi zevkine göre enstrüman çalma,
- %11 oranında dans etme, step ve aerobik,
- %9 oranında resim çizme ve heykeltçilik,
- %4 oranında şiir ve roman yazma,
- %3 oranında sanatsal veya kültürel organizasyonlara eşlik etme,
- %2 oranında da sahnede yer alan gösterilerde rol alma şeklindedir (Fox, Rickards, 2004, 13).

Rusya,

Rusya geçmişinde rekreasyonu ekonomik planına ve toplumsal yönetimine alan başlıca ülkedir. 1930’lu yıllardan bu yana sosyal planlama alanında parklar, oyun alanları, spor alanları, konut oyun alanları, kamplar ve kapalı merkezler yer almıştır. Devlet denetiminde sayısız miktarda sanat, tiyatro, opera, bale, konser gibi kültürel etkinliklere sıkça yer verilir (Tezcan, 2007: 30-38).

Japonya;

Japonya’da rekreasyon; geleneksel olarak ev, din, özel kulüpler ve ulusal şenlikler yoluyla sağlanır. II. Dünya savaşı sırasında örgütlü boş zaman değerlendirme hareketine önem verilmiş, 1932 yılında “ulusal boş zaman değerlendirme kurumu” açılmış ve bu kurum, boş zaman değerlendirme imkânlarını geliştirmeye, park programını hazırlamaya, lider yetiştirmeye ve yayınlar yapılmasına çalışmıştır. Japonya’daki bazı iş yerlerinde, “çalışanlar için hizmet” adı altında kurulmuş olan birimler çalışanlara okul yıllarından başlayarak, iş yaşamları boyunca, çok sayıda hizmet vermektedirler. Bu hizmetler arasında çeşitli rekreasyon programları, aile danışmanlığı, lisans üstü eğitim bursu, özel sigorta ve eğitim danışmanlığı bulunmaktadır. Örnek olarak Nissan firması, on bin çalışanı için, kendi çok amaçlı rekreasyon merkezinde, 15 ayrı spor egzersiz etkinliği, meslek içi eğitim kursları, konferanslar, evlenme ve doğum günü partileri ve çeşitli sosyal organizasyonlar gerçekleştirmektedir. Çalışanların bu hizmetlerden yararlanmak için ödeyecekleri ücretler, 20 ila 40 yıla yayılan bir süreyi kapsamaktadır (Tezcan, 2007: 30-38).

Almanya,

Almanya’da, özellikle gençler sporun her türünde oldukça etkindirler. Açık hava etkinlik ve sporları Almanların en büyük zevkleridir. Geleneksel olarak ormanların korunması, kamplar, oteller ve küçük oteller çok yaygındır. Birçok spor ve oyunlar “takım” olarak yapılır. Tüm kış sporları ile birlikte futbol, yüzme, eskrim çok yaygın spor türleridir. Gönüllü spor kulüpleri çok yaygın olup, her farklı spor branşı federal spor örgütüne bağlıdır. Festival ve bayramlar, Almanların çok sevdiği müzik ve dansı doyasıya yaşadığı etkinliklerdir (Tezcan, 2007: 30-38).

Fransa;

Fransa’da, 1958’de Eğitim Bakanlığı’na bağlı “gençlik ve spor yüksek sekretaryası” kurulmuştur. Fiziksel eğitim, çeşitli sporlar, açık hava etkinlikleri ve popüler eğitim bu kuruluş tarafından yönetilmektedir. Gönüllü kuruluşlar devletten ön plandadır. Endüstriyel firmalar ve birlikler tarafından, oyun alanları, toplantı salonları, boş zaman değerlendirme odaları, spor takımları ve kulüpleri, sanat, müzik, tiyatro ve sinema gibi alanlarda kültürel programlar düzenlenmektedir (Tezcan, 2007: 30-38).

İskandinav ülkeleri,

İskandinav ülkelerinde; jimnastik, açık hava sporları ve yüzme çok popüler sporlardır. Finlilerde “sauna” ayrı bir kültür ve boş zaman etkinliğidir. İskandinav ülkelerinde folklor, müzik, edebiyat, sanat ve el sanatları büyük ilgi görür (Tezcan, 2007: 30-38).

Amerika,

Amerika’da ise; rekreasyonla ilgili kuruluşlar, federal hükümet, federe devlet, bölge yönetimi, kent yönetimi, belediyeler ve okullardır. Bu kurumlar boş zaman değerlendirme programları, eğitim hizmetleri ve olanakları sağlamak bakımından geniş rollere sahiptirler. Ayrıca federal fonlar ve personel, hastane, hava kuvvetleri ve yoksul kent yörelerinde boş zaman hizmetleri için yardımcı olurlar. Bunun yanında kar amacı gütmeyen çeşitli dernek ve kulüpler üyeleri için boş zaman hizmetleri sağlar. Golf, avcılık, balıkçılık, tenis, bahçecilik gibi aktiviteler bunlardan bazılarıdır. Diğer yanda ticari amaçlı boş zaman değerlendirme imkânlar arasında, sinemalar, lunaparklar, sergi ve fuarlar, eğlence merkezleri gece kulüpleri bulunmaktadır (Tezcan, 2007: 30-38).

Çeşitli ülkelerin boş zaman ve rekreasyon gelenekleri üzerine örnekleri

Meksika'da,

Meksika'da birçok boş zaman ve rekreasyon faaliyeti İspanya orijinlidir. Önceleri zengin halkla sınırlı olan boğa güreşleri daha sonraları fakir halkada açık hale gelmiştir. Zenginler, süsledikleri arabaları ve şık atlarını belirli bir günde akşam karanlığında gösteri yürüyüşüne soktukları "paseo" adı verilen bir alışkanlıkları vardır.

Küçük çiftlik sahipleri "charreada" adı verilen yarışlarda binicilik hünerlerini sergilerler. Bunlar batı Amerika'daki "rodeo" oyununun öncüleridir. Meşhur bir eğlencesi, yetenekli at sürücüsünün bir boğayı kovalayıp, kuyruğundan tutarak yere serdiği bir oyun olan "colear"dır. Yine horoz dövüşleri, at yarışları ve tazi yarışları favori bahis alanlarıdır.

Meksikalılar müziği severler. En küçük köylerde dahi müzik kulübeleri vardır. "Mariachis" adı verilen gezginci müzisyenler, caddelerde, çarşılarında, bayramlarda, düğünlerde ve diğer tüm kutlamalarda halkı eğlendirirler.

Futbol, beyzbolun yanında "Jai alai" adı verilen oyunu seyretmeyi severler. Bu oyunda, oyuncular bileklerine bağlanmış olan ve "paleta" adını verdikleri oyuk bir file kullanarak topu uzun bir koridorun sonundaki duvara fırlatırlar (Cordes ve İbrahim, 1996: 152) .

Hindistan'da,

Hindistan'da boş zaman faaliyetlerinin bazılarını kulüp ve tepe istasyonları oluşturur. Kulüpler, zengin insanların tenis, squash, badminton oynadıkları ve yüzdükleri özel yerleşim alanlarıdır. Tepe istasyonları da turistlere vahşi hayatı gözleme imkanı verir.

Avcılık, at biniciliği, atmaca avı ve santraç zengin erkeklerin boş zaman uğraşlarıdır. Bugün gece kulüplerinde de verilen eğlenceler haremlere özgü olan dans etmek, enstrüman çalmak, şarkı söylemektir. Yine hamamlar, sosyal bir merkez ve kadınların çeşitli güzelleşme faaliyeti sergiledikleri yerdir.

19 adet bayramı bulunan Hindistan'da bayramlar, sosyal ve dini olaylardır. Bazıları seyahati gerektirir bazıları da ibadeti. Bugün bütün dünyadaki gönüllü kişiler tarafından uygulanmakta olan "yoga" Hindistan'ın rekreasyon ve boş zaman faaliyetlerine en büyük katkısıdır (Cordes ve İbrahim, 1996: 153).

Mısır'da,

Bütün Mısır'da Hz. Muhammed'in doğum gününü kutlamak gayesiyle içinde "zikir" yapılan büyük çadırlar kurulur. Erkekler el ele tutuşarak bir halka oluştururlar ve bir fülütçü ilahiyle onlara eşlik eder. Bu dini bayram 12 gün ve 11 gece devam eder.

Genellikle camilere bitişik boş alanlarda geleneksel sokak eğlenceleri düzenlenir. Dans, el çabukluğu, ip cambazlığı, denge hareketleri ve maymun oynatma bunların arasındadır. Mısır'da en popüler spor futboldur. Bunu hentbol, basketbol, voleybol ve atletizm izler (Cordes ve İbrahim, 1996: 154).

Çin'de,

Komünist rejim, vatandaşların kişisel faaliyetleri üzerinde etkilidir. Bu amaca ulaşmada en önemli adım gencin sosyalleşmesidir. Bakıcılar; kreşler, gündüz bakımevlerinde yeni yürümeye başlayan bebeklerin dahi oyunlarını kontrol eder ve yararlı faaliyetlere teşvik ederler. Okul yöneticileri, ilkokul ve ortaokul esnasında da aynı kontrolü çocuklar üzerinde uygular, çocukları sportif faaliyetlere katılmaya teşvik eder. Okul spor programının yanında okul sonrası spor imkanı vardır.

Çinliler her sabah meydanlarda yapılan ve yavaş hareketler içeren "tai chi chuan" adı verilen sporu yapmaktadır. "Tai chi" batılılar arasında da yaygınlaşmaktadır. Çinlilerin çeşitli bayramlarının yanında çeşitli festivalleri de vardır. Kültürel parkları; atletizm ile eğlence alanlarının birleşimidir. Opera ve drama tiyatroları da yaygındır (Cordes ve İbrahim, 1996: 156).

Polonya'da,

Polonyalılar için rekreasyon ve boş zaman aktivitelerinin merkezi evdir. En popüler olanları ise, arkadaş ve ailece yapılan ziyaretler, tv izleme ve bahçeciliktir. Çok yaygın olmamasına rağmen bazı kesimler, cafe ve sosyal alanlarda içecekler içmek, satranç ve kağıt oynamak gibi aktiviteler katılmaktadırlar (Cordes ve İbrahim, 1996: 153).

2.5.2. Türkiye’de boş zaman ve rekreasyon politikaları

Türkiye’de boş zamanların, çeşitli toplum katmanlarına yayılmış şekliyle ve genellikle fazla olarak görülmesi, sorunun bir yönünü oluşturmaktadır. Sorunun ikinci yönü ise, fazlaca boş zamana sahip Türkiye’de bu boş zamanların nasıl değerlendirileceğidir. Boş zamanların değerlendirilmesinin önemi Türkiye gibi kalkınmakta olan ve her kesimdeki insanların sahip oldukları boş zaman miktarının çoğunluğu nedeniyle, daha fazla bir değer taşımaktadır. Bu noktada, boş zamanların aktif ve etkin bir şekilde değerlendirilmesi suretiyle, aktif nüfusun topluma yararlılık derecesini yükseltmek, pasif durumda olan nüfusu da etkin hale getirmek, ayrıca çalışan nüfusun iş saatleri dışında karşılaşacağı can sıkıntısı ile savaşıma ve böylece kişisel ve toplumsal mutluluk duygusunu elde etmek gibi değerler önem kazanmaktadır (Suiçmez, 2000: 85-87).

Türkiye’de orta öğretim ve üniversite gençliği üzerinde ve diğer bazı araştırmalar, öğrencilerin ve halkın çok büyük bir bölümü, genellikle boş zamanlarında pasif etkinlikleri tercih etmektedirler. Tv izlemek, radyo dinlemek, sinemaya, tiyatroya, maça gitmek, arkadaşlarla amaçsız dolaşmak, kahvehanelere, birahanelere gitmek, gazete okumak, örgü yapmak gibi etkinlikler birkaç örnek oluşturmaktadır. Birinci gençlik şurası’nda gençliğin boş zaman faaliyetleri ile ilgili olarak, gençlerin pasif rekreatif etkinliklere yönelmelerinde üç neden ileri sürülmüştür.

Ekonomik Yetersizlik: Ailelerin ve devletin ekonomik yönden istenilen düzeye ulaşamamış olmaları.

Organize olamama: Gençlerin aktif faaliyete katılması bir ölçüde de, bu amaçla organize olmaya bağlı görülmüştür. Organize olma, amaca yönelik hizmet sunma, çalıştırıcı lider bulma, bina, araç-gereç, malzeme sağlama ile gerçekleşir. Kamu, özel kesim ve gönüllü kuruluşlarca, bu eşit organizasyonlar yeterli derecede gerçekleşmemektedir (Suiçmez, 2000: 85-87).

Boş zaman eğitim eksikliği: Boş zaman eğitimi, kişinin boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirebilme alışkanlığı kazanmasıdır. Bu eğitim aile de, okul da, çevre de, tv de ve diğer kurum ve kuruluşlarca verilebilmektedir. Çoğu aile tarafından bu eğitim, bireyleri derslerinden ayrı koyacak bir olgu olarak gereksiz görülürken, okullar ise konuya gereken önemi hiçbir zaman göstermemişlerdir. Oysaki, asıl önemli olan, özellikle toplumun dinamik kesimini oluşturan gençlerin boş zamanlarını aktif rekreasyonla yani sportif etkinliklerle doldurabilmektir. Burada da etkin görev devlete ve onun kurumlarına düşmektedir. Şöyle ki, Türkiye’de insanların çalışma dışı zamanlarını planlamak, aynı zamanda çalışmalarını da planlayan devlet, belediyeler, sendikalar ve özel sektör kuruluşlarına düşmektedir (Suiçmez, 2000: 85-87).

Çalışma dışı zamanı planlamak, insanlara yemek, içmek, uyumak gibi zaruri ihtiyaçların dışında rahatça ve istedikleri etkinlikleri yapabilecekleri boş zamanları planlamak anlamını taşımaktadır. Türkiye’de boş zamanların planlanmasında ve insanların boş zamanlarında katılabilecekleri hizmetleri sunabilecek ve bu olanağı verebilecek en büyük gücü bugünkü sistem içerisinde devlet oluşturmaktadır. Devlet, insanların boş zamanlarında olumlu ve etkin faaliyetlerle uğraşabilmeleri için spor, kültürel ve sanatsal ortamları hazırlar. Bunun

için tesisler kurar, malzeme ve araç, gereç sağlar, personel çalıştırır ve hepsinden önemlisi politikalar oluşturur (Suiçmez, 2000: 85-87).

Türk toplumunun boş zaman ve rekreasyon gelenekleri

Toplumların, yaşama biçimlerinin şekillenmesinde kendi kültürel geçmişi ile birlikte, etkileşim içerisinde bulunduğu diğer toplumların da etkisinin büyük olduğu bilinmektedir. Türkiye’de rekreasyonel yaşamı incelerken de, toplumun, tarihsel bir gelişim içerisinde sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve düşünsel değişimlerine ve bu değişimlerin, yaşam biçimlerine olan etkilerini de dikkate almak gerekmektedir. Bu anlamda, Türk toplumunun yaşam biçimlerinin oluşumunda Anadolu öncesi Türk toplumlarının, Selçukluların, Bizans İmparatorluğunun, Osmanlı İmparatorluğunun, İslamiyetin ve Batı toplumlarının etkileri bulunmaktadır.

Rekreasyonel yaşamın oluşumunda ise, daha çok İslamiyet, devlet ve batı kültürünün büyük etkilemesi söz konusu olmuştur.

Anadolu öncesi Türk toplumlarında, insanlar kadın erkek ayrımı yapmadan tarım ve hayvancılıkla uğraşır, savaş hazırlıkları yapardı. Atıcılık, silah kullanma, savaş taktikleri gibi birçok etkinliklerle vakit geçirirlerdi. Çalışma dışında ise savaş hazırlıkları oyuna dönüşür, özellikle at üzerinde birçok oyunlar oynanırdı. Ayrıca, düğünler, şölenler, törenler gibi topluca yemeklerin yendiği, içkilerin ikram edildiği, eğlenceler yapıları. Türklerin, XI. yüzyılda Müslümanlığı kabul etmesiyle, yaşam biçimlerinde büyük farklılıklar ortaya çıkmıştır. Rekreasyonel yaşamda da bu durum çok belirgin olarak görülür.

Selçuklu döneminde, Lonca ismi verilen zenaat örgütlerinin doğuşu ve Ahilik geleneği rekreasyon uygulamalarına yeni bir yön vermiştir. Lonca üyesi çalışan erkekler, iş bitiminde beraberce yemekli, rakslı eğlencelere katılırlar, vakit geçirirlerdi. Bu dönem, toplumda çalışma ve çalışma dışı zamanın ayrılaşması, boş zaman kavramlarının yerleşmesi bakımından önem taşımaktadır. Ahilik Osmanlı döneminde de yalnız büyük şehirlerde değil, köylerde hatta göçerlere kadar spor ve şenlikler görülmüştür. Güreşler buna güzel bir örnek teşkil eder. Ahilik teşkilatı, bu tür etkinliklerle bizzat kendisi ilgilenir, kendi tüzüklerine göre gençlerin birer sportmen gibi yetişmesi için de çaba gösterirlerdi.

Türk toplumunda dinin etkisiyle rekreasyonel yaşam her dönemde büyük çeşitlilik ve zenginlik kazanmıştır. Cami ziyaretleri, yatır ziyaretleri, mukabele, mevlit, bayram ziyaretleri ve eğlenceleri, ramazan geceleri eğlence ve şenlikleri, dini sohbetler ve toplantılar sadece birkaç örneği oluşturmaktadır.

Osmanlı imparatorluğu döneminde boş zaman alışkanlıkları, daha çok eğlence ağırlıklı pasif etkinlikler şeklinde kendisini göstermektedir. Bunun yanında, birçok spor türünün de yaygın olarak yapıldığı daha değişik aktif boş zaman etkinliklerine de rastlanılmaktadır. Bu dönemde, kadın-erkek boş zaman uğraşlarının daha belirgin olarak ayrıştığı söylenilebilir. Kadınlar daha çok ev içi boş zaman etkinlikleri olarak, hikaye ve masal anlatma, misafirlik, oyun, saz çalma, şarkı türkü söyleme, oya, dikiş-nakış ve dini etkinlikler gibi faaliyetlere katılırken, erkekler daha çok ev dışı etkinliklere rağbet etmektedirler. Mesire yerlerine ve hamama gitme, meyhanelere gitme, kahvehaneye gitme, çoğunlukla yabancıların uğraştığı spor müsabakalarının izleme, zaman zaman da bunlara katılma, avcılık, atıcılıkla uğraşma, kuşçuluk yapma gibi etkinlikler çoğunlukla erkeklerin tercih ettiği bazı türleri oluşturmaktadır.

Batılaşma sürecine giren Türk toplumunun gerek günlük yaşamı gerekse rekreasyonel yaşam tarzlarındaki değişimleri, Saim Paşazade Sezai'nin "Sergüzeşt", Recaizade Ekrem'in "Araba sevdası", Ahmet Mithat Efendi'nin "Eflatun bey" ve "Rakum efendi" ve Halit Ziya Uşaklıgil'in "Aşk-ı memnu" adlı eserlerinde görmek mümkündür. Bu eserlerde, doğu uygarlığından batı uygarlığına geçişi, değişimin çalkantılarını ve batılılaşma hareketlerinin yaşam biçimlerini nasıl etkilediğini çok güzel bir şekilde görmek mümkündür.

Avrupa'da moda olan bisiklet, rugby, kriket, polo, tenis, harici ve dahili beyzbol, basketbol, voleybol, hentbol ile yol ve meydan atletizmi Osmanlı'da özellikle de azınlıkların ve yabancıların çok rağbet ettiği sporlar olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğuna, batılı anlamda modern sporların girmesinde yabancıların büyük rolü olduğu bilinmektedir. Osmanlı'nın son dönemlerinde, boş zamanların değerlendirilmesi ve birçok sportif etkinliğin, İstanbul'la beraber İzmir ve Adana gibi bazı diğer Osmanlı kentlerinde de yaygınlaşması ve uygulanmalarında önemli rol oynamış YMCA isimli Amerikan kökenli bir uluslar arası örgütten bahsetmek mümkündür. YMCA,

İstanbul’da tam donanımlı jimnastik hanelere ve değişik etkinlikleri için birçok yerlerde şubeye sahiptir. Etkinlikler içerisinde 1922’de açtığı ve tenis, yüzme, balıkçılık ve beyzbol gibi aktivitelerin yer aldığı önce Yeniköy’de daha sonra Suadiye’de açılan Bristol yaz kampı, karadeniz sahilinde açılan ve belki de Türkiye’de açılan Gençlik Kamplarının ilki sayılabilecek Terbiye-i Bedenniye (Camp Perry) gençlik kampları bulunmaktadır. İstanbul’da 1922 yılında “Herkes için spor, herkes için oyun ve evrensel sağlık” sloganlarıyla yola çıkan ve 1447 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen “İstanbul Oyunları” Türk toplumunda sporun yaygınlaşması bakımından batı etkisinin görüldüğü ve bizzat Batılıların organizatör olarak gerçekleştirdiği önemli bir organizasyondur.

Kuşkusuz İstanbul oyunları ve buna benzer yabancı kökenli etkinlikler, Türklerin sportif yaşamlarını yakından etkilemiştir. Özellikle saray çevreleri ve şehzadeler batı kökenli tenis gibi sporlarla uğraşmaktan ve boş zamanlarını bu tür etkinliklerle değerlendirmekten büyük zevk alıyorlardı.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması Türk toplumunun rekreasyonel yaşamında yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Nitekim, Büyük komutan ve devlet adamı Atatürk’ün liderliğinde her alanda gerçekleştirilen devrimler yüzyıllardır oluşan geleneksel yaşam biçimlerine önemli derecede etki etmiştir. Artan bir hızla sanayileşme ve bunun sonucu ortaya çıkan kentleşme ise, çalışma ve çalışma dışı zamanın belirginleşmesine sebep olmuştur. Tatil kavramının çalışan kesimle beraber toplumda yaygınlaşması, gelir düzeyinin yükselmesi, eğitim imkanlarının artması, ulaşım ve haberleşmedeki yenilikler, dışa açılma gibi nedenler, çalışma dışı zaman içinde boş zamanın kullanılması ve değerlendirilmesinin gerekliliği sonucunu ortaya koymuştur.

Bu dönemde, rekreatif etkinlik türlerinde de değişim ve çeşitlenmeler gözlemlenmiştir. Özellikle yaz aylarında gerçekleştirilen geleneksel yaylaya çıkma, bağa bahçeye gitme, şeklindeki etkinlikler 1960’lı yıllardan sonra önemini kaybederek, modanın da etkisiyle deniz kıyılarına gitme şekline dönüşmüştür. Günümüzde de yaylacılık yeniden önemsenmeye başlamıştır. Mesire yerlerine gitme, avcılık her dönemde önemini koruyan faaliyetler olmuştur. Geleneksel sporlarla uğraşan insanların sayıları giderek azalmış, ancak yoğun olarak ve ilgiyle izlenmeye devam edilmektedir. Ayrıca köylere kadar ulaşabilen ancak, ülke genelinde çok yetersiz kalan spor kulüpleri bu konuda önemli bir işlev üstlenmişlerdir.

Günümüzde ise ülkemize boş zamanların değerlendirilmesi, genellikle pasif bir görüntü vermektedir. TV izlemek, radyo dinlemek, sinemaya, tiyatroya, maça gitmek, arkadaşlarla amaçsız dolaşmak, kahvehanelere, birahanelere gitmek, gazete okumak gibi etkinlikler bu görüntüye birkaç örnek oluşturmaktadır (Karaküçük, 2008: 278-328).

Özellikle gelişen teknoloji ile yeni nesil gençliğimizin aşırı internet ve sosyal medya tutkusu, bireyleri aktif etkinliklerden uzak tutup, içine kapalı, anti sosyal bireyler haline getirmekte ve bu durum ülke geleceğini kuracak genç nesil için büyük bir tehlike oluşturmaktadır.

Devlet tarafından uygulanan boş zaman ve rekreasyon uygulama politikaları

İnsanlar örgütsel amaçlarını, yönetim olmadan gerçekleştiremezler. Rekreasyon yönetimi, biçimsel bir çalışma olarak günümüz kentlilerinin bir olgusu olarak görülmektedir. Boş zamanı değerlendirme, bu alanda çalışanların deneyimlerinden oluşmuş yeni bir alandır. Ancak boş zamanı değerlendirme alanında çalışanların, bu alanda profesyonelleşmeleri için yeni yönerge ve kavramlara da gereksinimleri vardır (Kılbaş, 2010: 267).

Rekreasyon ile ilgili planlamaları ülke genelinde yapma ve uygulama ile rekreasyonel yönetimi üstlenme yükümlülüğü hükümetler tarafından uygulanmaktadır.

Türkiye’de rekreasyon politikaları ve uygulamalarının temellerini, öncelikle 1963 yılından beri devam eden kalkınma planları ve hükümet programları oluşturmaktadır (Karaküçük, 2008:324).

Hükümet Programlarında Boş Zaman ve Rekreasyon Politikaları

Birinci dönem (1923-1960) olarak adlandırılan bu dönemde beşinci icra vekilleri heyeti ile birlikte yirmi dört hükümet görevde bulunmuş, bunlardan sadece üç hükümetin programında sporla ilgili konulara yer verilmiştir.

İcra Vekillerin heyeti (14 Ağustos 1923 - 27 Ekim 1923), Ali Fethi Okyar başkanlığındaki hükümetin programında sporla ilgili konuya şu şekilde değinilmiştir." Ferdin bedeni, fikri yetenekleri gibi ahlaki ve sosyal yeteneklerinin de geliştirileceği hususları yer alırken

(Acar, 1993: 3-16), yine 1937'de icra vekillerinin programında spor; Türk vatandaşının düşünce itibarıyla kuvvetli vücut ve tam sıhhatli gürbüz, güzel insan olarak yetiştirmek ve her vatandaşa bir spor branşını benimsetmek gayesi güdülmüştür “(Fişek, 1983: 347-356).

Celal Bayar Hükümeti (01 Ocak 1937 - 01 Kasım 1938), "Her vatandaş spor yapmalıdır. Hafta ve yıl tatillerinden istifade etmeli, seyahatlerden zevk almalıdır. Nasıl ki memleketimizde okuma yazma bilmeyen tek vatandaşın kalmasını istemiyorsak sevdiği ve bütün hayatında tatbik edeceği faal bir sporu olmayan vatandaş da kalmamalıdır” (Baydar, 1992: 367-369), diyen Celal Bayar hükümeti programında spor şöyle yer almıştır.

Sporun profesyonel şampiyonlar yetiştirmekten ziyade, milli kültür kadrosu içinde mütalaa edilmesinin zaruri olduğu vurgulanmış ve sporun teşkilatlandırılması, bir merkeze bağlanması için TBMM'ne bir kanun tasarısı sunulacağı belirtilmiştir (Acar, 1993: 3-16).

Recep Peker Hükümeti (07 Ağustos 1946 - 10 Eylül 1947), bu hükümet programında spor olarak yer alan konu şu ifadelerle yer almıştır. “Her türlü spor faaliyetlerinin icra edilmesi, okullar ve kulüpler için uzman kadroyu yetiştirecek yüksek spor okulunun açılması, kapalı ve açık spor sahalarının kurulması için girişimlerde bulunulması gereğidir“.

1960-1983 yılları arasındaki ve planlı kalkınma dönemine rastlayan bu dönemde spor ve boş zamanlara ilişkin konuya değinilmiş, yirmi yedi hükümet programından beş tanesinde spora ilişkin hedef ve politikaların yer almadığı görülmüştür.

1961-1965 döneminde kurulan dört koalisyon hükümetinin sporu, koşulları devletçe hazırlanan bir boş zaman uğraşısı olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca yurdun bütün il ve ilçelerinde gençliğin yararlanabileceği, boş zamanlarında spor yapabilecekleri, spor alan ve tesislerinin süratle teminine çalışılmıştır (Fişek, 1983: 347-356).

İnönü başkanlığındaki koalisyon hükümeti (20 Kasım 1961 - 25 Şubat 1962) programında spor sadece uzmanlara ihtiyaç duyulduğu yönünde yer alarak "Başbakanlığa bağlı olarak müesseseler arasında, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü için mütehassısların eliyle takip edilen programın takibine çalışacağız" şeklinde ifade edilmiştir (Acar, 1993: 3-16).

Koalisyonun oluşturduğu X. İnönü hükümeti (25 Aralık 1963 - 20 Şubat 1965) tesislere ağırlık vererek "Beden eğitimi alanında daha yeterli teşkilatlanma çalışmaları hızlandırılacak ve yurdun bütün il ve ilçelerinde gençliğin yararlanabileceği spor alan ve tesisleri süratle tamamlanmaya çalışılacaktır" (Başaran, 1998: 66) şeklinde yer almıştır.

Ürgüplü başkanlığındaki koalisyon hükümeti (20 Şubat 1965 - 27 Ekim 1965) programında ilk kez kitle sporuna yer verilirken konu şu şekilde açıklanmıştır. "Sporumuzun her dalını çağdaş seviyede bulundurmak için mevzuatta gerekli değişiklikleri yapmak, sporun kitleye mal edilmesine çalışmak, okul içi ve okul dışı spor faaliyetlerinde bulunan amatörlerle daha yakından ilgilenmek, kaliteli sporcu yetiştirmek ve mevcutlardan daha çok faydalanmak hususlarına dikkat edeceğiz" (Başaran, 1998: 66).

1965 yılına kadar kurulan hükümetler, boş zamanları değerlendirme konusunda açık bir şekilde yer vermezken ilk kez I. Demirel hükümeti (27 Ekim 1965 - 03 Kasım 1969) programına şöyle almıştır. "Üniversite ve yüksek öğrenim gençliğini hayat sıkıntısından kurtarmak, yetişmekte olan gençliğin boş zamanlarını değerlendirmek, kütüphane ve kitap meselelerini halletmek, muhtaç durumda olanlara burs imkanını artırmak ve mevcutları kifayetli hale getirmek, Türk gençliğinin memlekete yararlı, geleceğe güvenle bakan birer vatandaş olarak yetişmesini sağlamak için hiçbir fedakarlıktan kaçınmamak kesin kararımızdır." (Dağlı, 1988: 143). Bu programda gençliğin beden sağlığını geliştirmek, kendilerine ve çevrelerine zarar verebilecek davranışlardan spor yoluyla uzaklaştırabilmek için spor hizmetleri çerçevesinde zaman değerlendirici spor ve kültür faaliyetlerine yer verilmiş, devlet desteğinde boş zamanların değerlendirilmesi anlayışı benimsenmiştir (Fişek, 1983: 347).

İkinci Demirel hükümeti (03 Ekim 1969 - 6 Mart 1970) hükümet programında da boş zamanları değerlendirmeye yer vererek "gençlerimizin her gün biraz daha elverişli okuma, barınma, beslenme, dinlenme, boş zamanları değerlendirme ve tedavi olan şartları artan bir hızla geliştirilecektir" diye belirtmiştir. Spor konusunda da "sporun ruh ve beden eğitimi bakımından değerli bir vasıta olduğuna inanıyoruz. Her yaştaki herkesin sporla ilgisini teşvik amacıyla lüzumlu tesisler inşa edilecek, bedeni, ruhi ve fikri gelişmeler için bir çalışma sistemi kurulacaktır. Türk sporuna bütünüyle ve modern anlamda hizmet imkanları vermenin tedbirleri alınacaktır (Dağlı, 1988: 145), denilirken gayemiz sporun gelişmesini sağlamak, amatör sporu kitlelere yaymak suretiyle gençliğin moral ve fizik gücünü

artırmak olacaktır" diyerek bu hükümet zamanında ilk defa gençlik ve sporu bir araya getiren ve bunlardan sorumlu olan Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulmuştur.

Üçüncü Demirel hükümeti (06 Mart 1970 - 12 Mart 1971) Gençlik ve spor faaliyetlerini bir bütün olarak ele almış ve şu şekilde işlemiştir. "Hükümetimiz, bir taraftan Milli Eğitim çerçevesinde okul içi ve okul dışı eğitim faaliyetleri ile, diğer taraftan gençlik ve spor hizmetleri çerçevesinde zaman değerlendirici spor ve kültür faaliyetleriyle, Türk gençliğinin bu istikametteki maddi ve manevi gelişme ihtiyaçlarına cevap vermek kararındadır (Dağlı, 1988: 144).

Askeri muhtıradan sonra kurulan I. ve II. Erim hükümeti (26 Mart 1971 - 22 Mayıs 1972) programında boş zaman faaliyetleri konusuna hiç yer verilmezken, II. Erim hükümet programında spora "Türkiye'de sporun geliştirilmesine ve yaygın hale getirilmesine gereken önem verilecektir" diyerek değinilmiştir (Dağlı, 1988: 144).

22 Mayıs 1972-15 Nisan 1973 tarihleri arasında görev yapan Melen Hükümeti, hükümet programı içerisinde gençlik ve spor sorunları ana başlığı adı altında ele alınmış olup, gençliğin boş zaman faaliyetleri ile ilgili bir konuya girilmemiştir.

Yine Talu hükümeti zamanında (15 Nisan 1973-26 Ocak 1974) boş zamanları değerlendirme konusu hükümet programında ele alınmamış olup, gençlik konusu, günün şartları içerisinde değerlendirilmiştir.

26 Ocak 1974 - 17 Kasım 1974 tarihleri arasında görev yapan I. Ecevit hükümeti döneminde gençliğin boş zamanlarını değerlendirme ve spor konuları ele alınmış ve programda bir bütün olarak şu şekilde yer almıştır. "Sporda gençliğin ve halkın beden ve ruh sağlığının geliştirilmesine yardımcı olması esas alınarak seyir sporlarından çok kitle sporuna, profesyonel spordan çok amatör spora ve dolayısıyla okul içi spora ağırlık verilecektir. Okul içi ve dışı gençliğin spor, izcilik, beden eğitimi, boş zamanları değerlendirme ve gönüllü olarak toplum kalkınmasına hizmet imkanları geliştirilecektir (Dağlı, 1988: 145).

17 Kasım 1974 - 31 Mart 1975 tarihleri arasında görev yapan Irmak hükümeti programında, boş zamanları değerlendirme ile ilgili konuya değinilmemiştir.

31 Mart 1975 - 21 Haziran 1977 tarihleri arasında görev yapan IV. Demirel hükümeti, gençlik sorunlarını günün siyasi ortamı içerisinde ele almış olup, gençlikle ilgili duygu ve düşünceler bu doğrultuda hükümet programında yer alarak, "gençliğin her dalda kitle sporuna yönelmelerine teşvik edilecektir" (Dağlı, 1988: 145) denilmektedir.

21 Temmuz 1977 - 5 Ocak 1978 tarihleri arasında görev yapan V. Demirel hükümeti programında, gençlik ve boş zamanlar sorununa değinerek "gençlerimizin, yurt, burs, dinlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılayan tesisler kuracağız. Mevcutları ise tam kapasite ile çalıştıracağız. Gençlerimizin boş zamanlarının sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle değerlendirilmesine önem vereceğiz. Sporun yurt sathında ve yaygın kitle sporu halinde geliştirilmesi yolunda geniş çapta alt yapı tesislerini süratle kurup, ikmal edeceğiz" (Dağlı, 1988: 144) denilmektedir.

II. Ecevit hükümeti dönemi (5 Ocak 1978 - 12 Kasım 1979) programında, boş zamanları değerlendirme ve gençlik günün politik ortamı içerisinde ele alınarak "okul ve kitle sporuna büyük önem verilecek, spor, küçük yaşlardan başlayarak ve bütün topluma yaygın hale getirilecektir" denilmiştir (Dağlı, 1988: 144).

VI. Demirel hükümeti programında boş zamanları değerlendirme ve spor konusuna değinilmemiştir.

20 Eylül 1980 - 13 Aralık 1983 tarihleri arasındaki Uluşu hükümeti programında gençliğin boş zamanlarını değerlendirmesine ilişkin bakış açıları şöyle değerlendirilmiş-tir. "Gençliğimize boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme imkanı sağlanacaktır." Spor ise; "Gençliğin boş zamanlarının kıymetlendirilmesinde ve toplum sağlığında büyük yeri olan toplu spor faaliyetlerinin yurt sathında dengeli bir şekilde yayılıp gelişmesi sağlanacaktır. Bu maksatla geniş kitleler tarafından kullanılabilecek semt spor tesislerinin yapımına önem ve öncelik verilecektir. Bu tesisler ve imkanlar bütün gençliğin hizmetine eşit şartlarda sunulacaktır (Dağlı ve Aktürk, 1988: 56).

13 Aralık 1983 - 21 Aralık 1987 tarihleri arasında görev yapan I. Özal hükümeti, hükümet programlarında, gençliğin, boş zaman ve spor faaliyetlerini ele almış olup şu şekilde belirtmişlerdir. "Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmesini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla okul içi eğitim ve öğretime ilaveten, okul

dışı fikir, kültür, sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasını sağlayacak tedbirler büyük öneme haizdir. Bütün okullarda başlıca spor faaliyetlerinin yapılmasına imkan verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır. Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin tatil zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirilmesini sağlayıcı imkan ve faaliyetlerin desteklenmesi gereğine inanıyoruz” (Dağlı ve Aktürk, 1988: 56).

II. Özal hükümeti dönemi (21 Aralık 1987 - 16 Kasım 1989) programında da boş zaman, gençlik ve spor konusu şu şekilde değerlendirilmiştir. "Gençlerimizin, ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla formal eğitim ve öğretime ilaveten, okul içinde ve okul dışında fikir, kültür ve sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkan verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır. Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin boş zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirmelerini sağlayıcı imkan ve faaliyetlerin desteklenmesi için çok önemli adımlar attık" (Dağlı ve Aktürk, 1988: 56).

16 Kasım 1989 - 30 Haziran 1991 tarihleri arasında görev yapan Akbulut hükümeti programında, gençlik ve spor konusu bir önceki 2. Özal hükümeti programında olduğu gibi, aynen alınmıştır.

30 Haziran 1991 - 25 Kasım 1991 tarihleri arasında görev yapan Yılmaz hükümeti programı içerisinde gençliğin boş zaman faaliyetleri konusu ele alınmamıştır.

VII. Demirel hükümeti dönemi (25 Kasım 1991-11 Temmuz 1993) programında boş zaman faaliyeti ve gençlik sorunları birlikte ele alınarak programa konulmuştur. Buna göre "okul içinde ve dışında bulunan, çalışan ve çalışmayan günümüz gençliğinin boş zamanlarının değerlendirilmesi için gerekli önlemler alınacak ve bu konuda yasal düzenlemeler yapılarak, gençliğimiz ileri ülkeler düzeyine çıkarılacaktır. Gençlik sorunları, öğretim kurumlarımız ve gençlerimiz ile birlikte, saptanan bu sorunlarının çözümü için gerekli önlemler alınacaktır.

6 Temmuz 1993 - 20 Eylül 1995 tarihleri arasında görev yapan Çiller hükümeti döneminde gençlerin ders içi ve ders dışı etkinlikleri ile spor bir bütün olarak şu şekilde ele alınmıştır. "Gençlerin yapıcı ve yaratıcı yeteneklerini ortaya çıkarmak üzere kişilik, düşünce ve beden yönünden gelişmelerini sağlayacak okul içi ve dışı, düşünce ve kültür, sanat ve spor

faaliyetleri desteklenecektir. Bu amaçla kısa dönemde büyük illerimizde, uzun vadede diğer illerimizde olmak üzere gençlik merkezleri kurulacaktır. 2000'li yıllarda dünya ile bütünleşme hedefi çerçevesinde olimpiyatların İstanbul'da düzenlenmesi için girişimlere hız verilecektir (Resmi Gazete, 1983: 8).

5 Kasım 1995 - 3 Temmuz 1996 tarihleri arasında görev yapan Yılmaz hükümeti programında, gençlik, boş zaman ve spor konusu ilkeler ve politik başlıklar niteliğinde olup spor kanununun özeti biçimindedir. Bu konu hükümet programında şu şekilde ifade edilmiştir. "Gençlik kesiminin sorunlarını gidermek ve gençlerin bu kesime sunulan hizmetler, toplumun temelini oluşturan ve geleceğin güvencesi olan gençlerin eğitim, sağlık, çalışma hayatı, sosyal güvenlik, istihdam ve boş zamanları değerlendirme konularındaki sorunların çözümüne yönelik önlemler alınacaktır. Gençleri alkol, uyuşturucu, kumar ve benzeri alışkanlıklardan koruyucu ve caydırıcı tedbirlerle onları suça iten ortamları yaratan unsurları yok edecek tedbirlere ağırlık verilecektir. Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yetiştirilmesi için spora gerekli önem verilecektir. Beden eğitimi ve spor alanında eğitim, sağlık, bilim ve teknolojiadaki yeniliklerin takibi ve uygulaması konularına öncelik verilecektir. Özellikle şehir imar planlarının hazırlanmasında spor alanlarına ve yeşil alanlara ağırlık verilmesi ve tesis sayısının artırılması için mahalli idarelerle işbirliğine gidilecektir. Sporun her dalda geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gereken çaba gösterilecektir. Dünya olimpiyatlarının ülkemizde yapılmasını temin için her seviyede gayretler sürdürülecek. Bu nedenle hedefe ulaşmak için çok yönlü çalışmalara ve çabalara hız verilecektir" (Resmi Gazete, 1996: 14-15).

3 Temmuz 1996 - 18 Haziran 1997 tarihinde görev yapan Erbakan hükümeti, hükümet programında boş zamanlarla ilgili konuya yer verilmezken, gençlik ve spor konusu şu şekilde yer almıştır. "Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yapısına ulaşmak amacıyla beden eğitimi ve spor geliştirilecektir. Milletimizin bütün fertleri ve bilhassa gençlerimizin manevi varlıklarının geliştirilmesine özen gösterilecektir".

12 Temmuz 1997'de kurulan Yılmaz hükümeti, programında gençlere, boş zamanların değerlendirilmesine ve sporun topluma yayılmasına ve bedensel engelliler için spora geniş yer verilmiştir. Yılmaz hükümetinin boş zamanları değerlendirme konusundaki programı şu şekildedir.

Toplumsal temelini oluşturan ve geleceğin güvencesi olan gençlerin eğitimleri yanında, boş zamanlarını değerlendirmeleri ve spor ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik her türlü olanak harekete geçirilecektir.

Gençlerimizin boş zamanlarını kendi istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal ve kültürel faaliyetlerle değerlendirmelerine yönelik çalışmalara ağırlık verilecek, sporun kitlelere yayılması, amatör spor ve sporcularımız ile elit sporcularımızın sporda çağdaş düzeyi yakalayabilmeleri amacıyla; okul, aile, kulüp, yurtdışındaki vatandaşlarımız, kamu ve özel teşebbüs ile işbirliği geliştirilecek ve bu amaca yönelik gerekli yasal düzenlemelerle, tesis, malzeme, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik alanlarındaki bütün tedbirler alınacak ve ayrıca, bu amaçla gençlik merkezleri ve gençlik kamplarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Sporun geniş kitlelere yayılması teşvik edilecek, doğanın sunduğu spor olanaklarından herkesin yararlanması için gerekli önlemler alınacaktır.

Bedensel engelliler toplumsal yaşamında sporunda yer alabilmesi için gerekli her türlü önlemler alınacaktır.

Spor kulüplerinin kendi tesislerine kavuşturulması için politikalar oluşturulacak, devlet spor kulüplerinin tesis yapmasını teşvik edecektir.

Spor federasyonları ve spor adamları ile kulüp temsilcilerinden oluşan ve kendi dinamiği içinde özerk bir yapıya kavuşturulacaktır (Resmi Gazete, 1997: 11).

12 Ocak 1999 – 4 Haziran 1999 tarihleri arasında görev yapan Ecevit hükümeti programında gençliğin boş zaman faaliyetleri ile ilgili konulara değinilmemiştir.

4 Haziran 1999 – 18 Kasım 2002 tarihleri arasında görev yapan Ecevit hükümeti programında gençlik ve sporla ilgili konular şu şekilde yer almıştır. “Geleceğimizin güvencesi olan gençlerimizin, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, sağlıklı, bilgili ve nitelikli olarak yetiştirilmesi için, her türlü önlem alınacaktır. Kamu elindeki spor alanlarının ticari hizmet işletmesine dönüştürülmesine izin verilmeyecektir. Tüm yörelerimizde, semt ve kent spor düzenlemeleri ucuz, sağlam ve sağlıklı olarak gerçekleştirilecektir. Yerel yönetimlerin de desteğiyle, gençliğin spor etkinliklerinden

yararlanacağı alan ve mekan sayısı arttırılacaktır. Özellikle imar düzenlemeleriyle, semt spor ve oyun alanları açılacaktır”.

18 Kasım 2002 – 14 Mart 2003 tarihleri arasında görev yapan Gül hükümeti programında gençlik ve sporla ilgili şu ifadelere yer verilmiştir. “Gençlik kesimine sunulan hizmetlerde fırsat eşitliğine, gençlerin kişilik, düşünce ve beden yönünden sağlıklı gelişmelerine dikkat edilecek, kültür, sanat ve spor hizmetlerinde merkezi yönetimin düzenleyici, koordine edici, denetleyici bir rol üstlenmesi, hizmetlerin esas olarak gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün iş birliği ile yerel yönetimlerce yürütülmesi sağlanacaktır. Spor federasyonları idari ve mali özerkliğe kavuşturulacak ve spor teşkilatı yeniden yapılandırılacaktır. Gençlerimizin serbest zamanlarını daha sağlıklı ve verimli kullanmalarına dönük tedbirler alınacaktır.

14 Mart 2003 tarihinden bu yana görev yapmakta olan Erdoğan hükümeti, hükümet programında gençlik ve sporla ilgili ifadeler şu şekilde yer almıştır. “Gençlik, ülkenin sadece zenginliği değil aynı zamanda dinamizminin ve değişim potansiyelinin de kaynağıdır. Dolayısıyla genç nüfusa sahip olmak Türkiye için büyük bir imkandır. Hükümetimiz, toplumun gençler, gençlerin de Türkiye’ye güvenini sağlamayı temel hedefleri arasında görmektedir. Dünyanın ve Türkiye’nin değişen şartları göze alınarak yeni bir spor politikası oluşturulacaktır. Sporun her dalında uluslar arası standartları yakalamak için her türlü destek verilecektir (Karaküçük, 2008: 363).

Kalkınma planlarında boş zaman ve rekreasyon politikaları

Birinci beş yıllık kalkınma planı dönemi (1963 - 1967)

1963'den 1967 yılına kadar planlı kalkınma döneminin başlangıç yıllarını kapsayan birinci beş yıllık kalkınma planında gençliğin boş zaman faaliyetlerine ve spora yer verilmemiştir.

İkinci beş yıllık kalkınma planı dönemi (1968 - 1972)

Gençlik, boş zaman ve spor konuları bu dönemde üç değişik başlık altında ele alınmıştır. "Toplumun güvenlik içinde gelişmesi ve sosyal refahı" bölümünde "gençliğin boş vakitlerini iyi değerlendirmek amacıyla, semt spor tesislerinin spor dışındaki faaliyetlere

de zemin hazırlayacak şekilde birer gençlik ve kültür merkezi niteliğine kavuşturulması, desteklenmesi, bu konuda yapıcı bilgi ve kabiliyetler kazandıracak faaliyetlere ağırlık ve yer verilmesi" diye belirtilirken, "İlkeler" bölümünde "gençliğin boş zamanlarını, verimsiz ve olumsuz sonuçlara sürükleyen faaliyetlerden kurtaracak, yapıcı bilgi ve kabiliyetler kazandırıcı meşguliyetlerle değerlendirme imkanı sağlanacaktır" şeklinde ifade edilmiştir. "Uygulanacak politikalar" bölümünde ise şöyle ele alınmıştır. "Gençliğin seyirci olarak spora ilgisi vardır. Bu ilgiyi gençliği aktif olarak spor yapacak yönde geliştirmek ve mevcut tesislerden yararlanma imkanlarını artırmak için programlar düzenlenecektir (Başaran, 1998: 68).

Gençlik yaz kampları kurulacak, özellikle küçük şehirlerden büyük merkezlere yapılacak gezi programları gençleri eğitici, görgü ve bilgi kazandırıcı yönleriyle ele alınacak ve bu amaçla yaz aylarında çeşitli yörelerdeki yatılı öğretim kuruluşlarından yararlanılacaktır (Başaran, 1998: 70).

Gençliğin boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla spor, yaygın eğitim, kültür ve sosyal faaliyetleri içine alan programlar, çeşitli kuruluşların işbirliğiyle düzenlenecek, bu faaliyetleri yönetecek olan gençlik lideri, yetiştirilecek ve mevcut tesislerden ve normal çalışma saatleri dışında okullardan bu amaçla yararlanılacaktır.

Devletin seyir sporu yerine, okul ve halk sporuna öncelik veren bir nitelik kazandırılacak, tesislerde de kitle sporuna yön verecek bir yatırım politikası izlenecektir (Başaran, 1998: 92).

Üçüncü beş yıllık kalkınma planı döneminde rekreasyon politikası (1973 - 1977)

Planlı dönemde gelişmeler, uzun dönemli gelişme yönü ve üçüncü plan döneminde gelişmeler ana başlıkları altında, yeni strateji ve kalkınma planı olarak ele alınan üçüncü beş yıllık kalkınma planında, hedef ve stratejiler belirlenirken; kalkınma planının "ilkeler ve tedbirler" bölümünde gençliğin kamu kuruluşlarına ait eğitim, kültür, spor ve sosyal tesislerden tam kapasite ile yararlanabilmesi amacıyla mevcut tesislerin kullanılması imkanlarının araştırılması ve tam kullanımını sağlayıcı bir sistemin geliştirilmesi, Gençlik ve Spor Bakanlığınca spor hizmetleri gençliğe çeşitli spor dallarında dengeli olarak spor yapma imkanları verecek şekilde yaygınlaştırılması, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve diğer ilgili örgütlerce yürütülen eğitim, yönlendirme, boş zamanları değerlendirme, izcilik, spor,

kültür ve yayım hizmetleri ve tesisleri gençleri hızlı bir sosyo-ekonomik kalkınmanın gerektirdiği hayat görüşü, milli ülkelerde bütünleşmiş köklü kültür ve bilgi, sağlam karakter, başarıma ve yaratma gücü, ruh ve beden sağlığı ve toplum içinde yaşama ve dayanışma alışkanlığı gibi ortak değerleri kazandıracak yönde düzenlenmesi, spor faaliyetlerine katılmanın yaygınlaştırılması ve sporun geliştirilmesi şeklinde belirtilmiştir (DPT, 1973: 789-792).

Dördüncü beş yıllık kalkınma döneminde rekreasyon politikası (1979 -1983)

Bu plan döneminde, gençlikle ilgili temel noktalara değinilen "ekonomik ve toplumsal gelişmeler" başlığı altında planın birinci kesimi oluşturulmuştur. Planın ikinci kesimini ise "ekonomik ve toplumsal hedefler ve politikalar" kısmı teşkil etmiştir. Bu bölümde gençlik, boş zaman ve spor bir bütün olarak işlenmiş olup, "gençlerin okul içinde ve boş zamanlarında spor, kültür, sanat, folklor gibi ilgi duydukları alanlarda çalışmalarının sağlanması, toplumun dinamik kesimini oluşturan gençliğin öğrenim beslenme, boş zamanlarını değerlendirme, sağlık, barınma, istihdam ve çalışma sorunları ele alınmıştır (DPT, 1979: 285).

Beşinci beş yıllık kalkınma planı döneminde rekreasyon politikası (1985 - 1989)

V. Plan döneminde beden eğitimi ve sporun yaygınlaştırılması ve amatör sporun teşviki esastır. Gençlerle ilgili boş zaman ve spor konuları "sosyal hedef ve politikalar" bölümünde ele alınmış olup, genel ilke ve politikalar tespit edilmiştir. Bunlara göre; gençlerin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmesini sağlamak amacı ile okul içi eğitim ve öğretime ek olarak okul dışında fikir, sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin teşvik edileceği, gençlere götürülecek hizmetlerin ve tesislerin yaygınlaştırılması için gerekli tedbirlerin alınacağı, sporun semtlere ve köylere yayılabilmesi için basit ekonomik tesisler, özel idare ve belediyelerin işbirliği ile gerçekleştirileceği belirtilmiş olup, kitle sporuna ehemmiyet verileceği ve bunun içinde gerekli şartların hazırlanacağı ifade edilmiştir (DPT, 1985: 149-150).

Altıncı beş yıllık kalkınma planı döneminde rekreasyon politikası (1990-1994)

İlk kez bu plan döneminde boş zamanların değerlendirilmesi ayrı bir başlık altında ele alınmış olup, geniş bir biçimde incelenmiştir. Altıncı beş yıllık kalkınma planının dördüncü bölümünde "sosyal hedef, ilke ve politikalar" ana başlığı altında belirlenen "boş zamanların değerlendirilmesi" başlıklı bu özel bölümde ilkeler ve politikalar şu şekilde tespit edilmiştir.

Bireyin iş saatleri dışında istekli olarak katıldıkları ve fiziki, sosyal, psikolojik ve zihni gelişime katkıda bulunan faaliyetlerin tamamını kapsayan boş zamanların değerlendirmesi konusunda eğitici programlar düzenlenecek, tv, radyo, tanıtıcı broşür ve benzeri araçlar ile bilinçlendirme faaliyetlerinde bulunulacaktır.

Boş zaman faaliyetleri ile ilgili alan ve tesislerin planlanmasında uluslararası kriterlere uyulacak, kurulacak merkez ve parkların vatandaşlar için rahat, güvenli, kolaylıkla ulaşılabilen merkezi yerlere ve yerleşim alanlarına dengeli bir şekilde dağılmaları sağlanacaktır.

Boş zamanların değerlendirilmesine ilişkin mevzuat düzenlemeleri yapılarak uygun organizasyonlar oluşturulacak ve bu konuda faaliyet gösteren kamu ve gönüllü kuruluşlar desteklenecektir.

Boş zaman faaliyetleri ile ilgili mevcut alan ve tesislere ek olarak toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yeni alanlar açılacak ve tesisler yapılacaktır.

Merkezi idareler, belediyeler ve köy idareleri boş zamanların değerlendirilmesinde yönlendirici olacaktır.

Boş zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek nitelikli elemanların yetiştirilebilmesi amacı ile üniversitelerden beden eğitimi ve spor bölümlerinde "rekreasyon" adı altında bilim dalı açılacaktır.

Boş zamanların değerlendirilmesinde kullanılacak alan ve tesisler, çocuk, genç, yaşlı, özürlü ve benzeri gruplar tarafından değişik zamanlarda devamlı istifade edilir şekilde geliştirilecektir.

Uluslararası organizasyonlarla da iş birliği yapılarak boş zaman faaliyetlerinin geliştirilmesi sağlanacaktır (DPT, 1989: 297).

Yedinci beş yıllık kalkınma planı döneminde rekreasyon politikası (1996 - 2000)

Dört bölüm ve alt başlıklardan meydana gelen bu kalkınma planının üçüncü bölümünün, eğitim reformu alt başlığının içinde rekreasyon konusu yer almıştır. "Gençlik, beden eğitimi, spor ve boş zamanların değerlendirilmesi" olarak başlıklar halinde işlenen konularda özellikle sporun kitlelere yayılmasına ve boş zamanları değerlendirmenin yaşamın bir parçası haline getirilmesine, toplumun yararlanabilmesi için rekreasyon alanlarının oluşturulmasına yer verilmiş ve bu konular şu şekilde programa alınmıştır.

Gençlik: Gençlik kesiminin sorunlarını gidermek ve gençlerin kalkınma sürecine katkı ve katılımlarını artırabilmek amacıyla bu kesime sunulan hizmetler sayı ve nitelik olarak geliştirilecektir. Toplumun temelini oluşturan ve geleceğin güvencesi olan gençlerin eğitim, sağlık, çalışma hayatı, sosyal güvenlik, istihdam ve boş zaman değerlendirme konularındaki sorunlarının çözümüne yönelik önlemler alınacaktır.

Beden eğitimi ve spor: Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yetiştirilmesinin temel unsurlarından biri olan sporun geniş kitlelerce yapılması teşvik edilecek, yoğunluk tek dal yerine olimpiik sporların tüm alanlarına yöneltilecek, devletin ağırlığı azaltılırken özel kesimin katkısı artırılacak ve tesislerin rasyonel kullanımı sağlanacaktır.

Boş zamanların değerlendirilmesi: Boş zamanların değerlendirilmesini yaşamın bir parçası haline getirmek temel ilkedir.

Boş zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerde rekreasyon anabilim dalı tesis edilecektir.

Boş zamanların değerlendirilmesinde kullanılacak alan ve tesisler, çocuk, genç, ev hanımları, yaşlı, yalnız yaşayanlar, özürlü ve benzeri gruplar tarafından değişik zamanlarda istifade edebilir şekilde geliştirilecektir. Toplumun her kesiminin boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine katılabilmesi için çok amaçlı tesislerin mahalli idarelerin

yardımları ile semtlere, uydu kentlere ve kırsal kesime kadar yaygınlaştırılması çabaları sürdürülecektir (DPT, 1996: 31-32).

Sekizinci beş yıllık kalkınma planı döneminde rekreasyon politikası (2001 - 2005)

Sekizinci beş yıllık kalkınma planında boş zaman faaliyetleri “insan kaynaklarının geliştirilmesi” ana başlığı altında “gençlik ve serbest zamanların değerlendirilmesi” başlıkları ile ele alınmış ve şu ifadelerle yer verilmiştir.

Gençliğe yönelik hizmetlerde sayı ve nitelik olarak bazı iyileşmeler sağlanmakla birlikte, yetersizlikler devam etmektedir. Özellikle öğrenim dışı kalan gençlik kesiminin sorunlarının giderilmesine duyulan ihtiyaç önemini korumaktadır.

Madde bağımlılığı, başta büyük şehirlerde olmak üzere gençler için önemli bir tehdit unsuru oluşturmaktadır.

Gençlik kesimine sunulacak hizmetlerin kalitesinin artırılması çalışmalarında fırsat eşitliği ilkesi gözetilecek, kişilik, düşünce ve beden yönünden gelişmelerini sağlayacak okul içi ve dışı düşünce, kültür, sanat ve spor gibi faaliyetler teşvik edilecektir.

Gençlere yönelik hizmetlerin daha etkin yapılabilmesi için Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü yeniden yapılandırılacaktır.

Sporun bilimsel esaslar dahilinde yapılabilmesinin önemli unsurlarından birisi olan yazılı ve görsel yayın hizmetlerinin çeşitlendirilerek çoğaltılması ve yaygınlaştırılması, bilimsel spor yayınlarının Türkçeye çevrilmesi ve basımı çalışmalarına devam edilmiştir.

Bireylere sağlıklı bir kişilik kazandırma yönünde gelişmeler sağlamak amacıyla; insana değer veren, insan ilişkileri ve yaratıcılığını geliştiren, yaygın spor anlayışına ve performans sporuna yönelik gerçekçi spor eğitim politikalarına ve hukuki düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

Serbest zamanlara ilişkin olarak durum değerlendirilmesinde; serbest zamanların değerlendirilmesinde kullanılacak kamu kesimine ait alan ve tesisler herkesin kullanımına

sunulacaktır. Çocuklar, gençler, yaşlılar, ev hanımları, yalnız yaşayanlar, ve özürllüler başta olmak üzere toplumun bütün kesimleri için serbest zamanların üretken, verimli ve katılımcı bir şekilde değerlendirilmesi için merkezi ve yerel yönetimler ile üniversitelerin alt yapı ve insan gücü geliştirilecektir. Bu konuda sivil toplum örgütleri ve özel sektör desteklenecektir.

Serbest zamanların değerlendirilmesi kültürünün geliştirilmesi için yaygın ve örgün eğitim programlarından yararlanılacaktır. Çocukların erken yaşlarda sanat ve geleneksel el sanatları ile tanışmalarının sağlanması amacıyla Kültür Bakanlığının eşgüdümünde, projeler geliştirilecek ve uygulamaya konulacaktır (Karaküçük, 2008: 356-364).

Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı döneminde rekreasyon politikası (2007 - 2013)

Gençlerin aileleriyle ve toplumla iletişimlerini daha sağlıklı hale getirecek, özgüvenlerini geliştirecek, yaşadıkları topluma aidiyet duygusu ve duyarlılıklarını artıracak, karar alma süreçlerine katılımlarını sağlayacak tedbirler alınacaktır.

2007 - 2013 yıllarını kapsayan dokuzuncu beş yıllık kalkınma planında gençliğin boş zaman faaliyetlerine, beden eğitimine ve spora yer verilmemiştir (İnternet: Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2006).

Onuncu beş yıllık kalkınma planı döneminde rekreasyon politikası (2014-2018)

Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu, öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri ile becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, bilgi ve iletişim teknolojilerine entegre olmuş bir müfredatın bulunduğu, sınav odaklı olmayan, bireysel farklılıkları gözetten bir dönüşüm programı uygulanacaktır.

Sağlıklı ve hareketli bir yaşamın gereği olarak toplumda spor yapma kültürünün yerleştirilmesi, spor hizmetlerinin kalitesi ve çeşitliliği artırılarak sporun geniş kitlelere yaygınlaştırılması ve başarılı sporcular yetiştirilmesi temel amaçtır.

Vatandaşların fiziksel hareketliliğini teşvik edecek programlar geliştirilecek, uygun rekreasyon alanları oluşturulacaktır.

Erken çocukluk eğitiminden başlamak üzere tüm eğitim kademelerinde spor eğitimi içerik ve uygulama olarak iyileştirilecektir.

Spor tesislerinin yapımı ve işletiminde başta kamu-özel işbirliği modeli olmak üzere alternatif finansman ve işletme modelleri hayata geçirilecektir.

Kamuya ait tüm spor tesislerinin bütün vatandaşların kullanımına açık olması sağlanacaktır.

Başarılı sporcu yetiştirmek amacıyla elit sporcu seçme, yönlendirme ve normlandırma sistemleri geliştirilecek, gerekli fiziki ve beşeri altyapı imkânları oluşturulacak, olimpik sporcu kamp eğitim merkezleri kurulacaktır.

Sporcu sağlığı merkezleri, hizmet kalitesi ve çeşitliliği artırılarak yaygınlaştırılacak, spor hekimi ihtiyacının giderilmesine yönelik tedbirler alınacaktır.

Eğitim başta olmak üzere sporun her alanında teknoloji kullanımı yaygınlaştırılacak, federasyonlar ve özel sektörün işbirliği sağlanarak bu alandaki ar-ge çalışmaları artırılacaktır.

Sporda, şiddetin ve etik olmayan davranışların azaltılması için gerekli önlemler alınacaktır (İnternet: Onuncu Kalkınma Planı, 2013).

Türkiye’de Rekreasyonun Yaygınlaştırılmasında Spor Kurumlarının Rolü

Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte kurumsallaşma alanında yapılan büyük devinimlerle birlikte, boş zaman ve rekreasyon alanı ile ilgili gerekli programlı çalışmaları başlatmak ve düzenlemeleri yapma görevi hükümet kanadında yer bulmuştur.

Bu amaç doğrultusunda ülkemizdeki Spor teşkilatlanması ile birlikte, boş zaman ve rekreasyon alanında da gelişmeler yaşanmıştır. Spor teşkilatlarımızın kuruluş sırası itibariyle boş zaman ve rekreasyon alanında yapmış olduğu çalışmalar ve iyileştirmeler şu şekildedir.

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nda Rekreasyon Anlayışı

1922 yılında spor kulüplerinin bir araya gelmeleriyle kurulmuş, 1923'de ilk genel kurul toplantısını yapmış, "1924 Olimpiyat" müsabakalarına Türk sporcularının katılması için TİCİ genel merkezi kararıyla devlet önünde Türk sporunun kamu yararını gözeten ve Türkiye'yi dışarda temsil eden tek sorumlu temsilcisi sayılmıştır. 1936 yılında sekizinci genel kongresinde feshedilerek yerini Türk Spor Kurumuna bırakmış bir tüzel kişidir (Fişek, 1983: 347-356).

Taşra teşkilatını da oluşturan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluş amaçları arasında; millete taze hayat ve kuvvet vermek, gençlere faaliyet sahası temin ederek sporu sevdirmek, yaygınlaştırmak, onları kötü alışkanlıklarından uzaklaştırmak, millet fertlerini küçük yaştan teşkilatçılığa ve müşterek faaliyetlere alıştırmak ilk sırayı alan özelliklerdir.

Bu özellikleri ile TİCİ insanlara sporu sevdirmek bütün Türkiye'ye yaymak, sağlıklı bir toplum yetiştirmek ve kişilerin boş zamanlarını sporla değerlendirebilmek için gerekli imkanların sağlanmasını amaçlamıştır.

Savaş sonrası yoksulluk dönemi oluşu ve halkında oturmaya düşkünlüklerini önlemek için kurulan bu cemiyet insanların boş zamanlarında spor yapmaları için müsabakalar düzenlemiştir. Ayrıca gençlere yönelik antrenman sahası oluşturarak onları kötü alışkanlıklarından korumaya çalışmak istemiştir. Sağlam ve becerikli şahıslar yetiştirip silahşörlüğü, biniciliği ve denizciliği tertip ve teşvik ederek askeri teşkilata ait görevleri hafifletmenin yanında kişilerin bu etkinliklerle zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlamak, gençlere sağlık ve güzel ahlaki edindirmek ve amatörlik ruhunun korunmasına dikkat etmek bu kuruluşun amaçları arasında yer almıştır (Sümer, 1989: 164).

Bu kuruluşun örgüt yapısı, Genel merkez (Merkez-i umumiye) federasyonlar (idman heyet-i müttahidleri), hazırlama heyeti veya kurucu heyet (heyet-i ihzariye) den oluşur. Taşra örgütü; idari teşkilat (mıntika merkez heyeti), kulüpler, birlik ve küme heyetlerinden oluşmaktadır (Çağlar, 1992: 27).

Cumhuriyet rejiminin kurulmasını takiben İstanbul'daki spor kulüpleri, müşterek münasebetleri temin ve yabancı federasyonlarla irtibat kurmak maksadıyla Avrupa'da olduğu gibi bir spor teşekkülleri birliği kurmak istemişlerdir (Baydar, 1992: 367). "Hükümetin spor için yaptığı yardımın az olması spor işlerinde tamamı ile amatör ve başka vazifelerde çok meşgul arkadaşların bulunması, spor merkezinin yarı unsurlarının Ankara'da ve yarı unsurlarının da İstanbul'da oturmaları gibi sebeplerle sporun gelişimi arzu edilen hızlı bir tempoya çıkarılamamıştır" (Apak, 1993: 99). Spor kulüplerinin temsilcilerinden meydana gelen TİCİ'yi, bizde ilk ve ciddi, demokratik ve yararlı bir kuruluş saymak lazımdır. Buna rağmen bir müddet sonra devlet, "Bu kadar mühim bir konu, bir cemiyetin eline bırakılamaz." gerekçesiyle el koymuştur (Hiçyılmaz, 1976: 32).

Türk Spor Kurumu'nda Rekreasyon Anlayışı

1936 yılında toplanan, sekizinci genel kongresinde TİCİ'nin adını "Türk Spor Kurumu" olarak değiştirilmesiyle oluşan ve iktidar partisine bağlanan, merkezi Ankara'da bulunan bir tüzel kişidir.

Kuruluş amaçları arasında; temiz ahlaklı, yüksek karakterli, sağlam bünyeli, daima canlı ve şevkli, nefesine ulusuna inançları pek, Türk inkilabını, Cumhuriyeti ve yurdu korumayı en üstün amaç bilen ve bu uğurda bütün varlıklarını vermeye hazır olan bir spor gençliği yetiştirmek; Türkiye'de sporun milli ve fenni esaslara göre yayılmasına ve yükselmesine çalışmak vardır.

Yurtta sporun milli amaçlara, sağlık şartlarına ve teknik icaplarına uygun olarak yükselmesine ve yayılmasına çalışmak, spor bölgelerini, spor çevrelerini, spor kulüp ve yuvalarını kurmak ve kurdurtmak, yurtta spor alan ve sahalarını fenni şartlara göre yapmak, her tarafta yayılmasına çalışmak, spor neşriyatını teşvik etmek, yurtta sporun amatörlük esasına göre gelişimini sağlamak ve korumak görevleri arasındadır.

TİCİ'de olduğu gibi Türk Spor Kurumunun amaç ve görevleri amatörlüğü esas alarak, sporu tüm yurda yayarak, insanların spor yapabilmelerine, sevebilmelerine imkan sağlayan tesislerin yapılmasını ve korunmasını, spor yayınlarının çıkartılması ve gelişimini sağlamaktır.

Türk Spor Kurumu'nun teşkilat yapısı TİCİ'ye benzemektedir. Merkez örgütü; genel merkez, federasyonlar. Taşra örgütü; spor çevreleri, spor bölgeleri ve bölge kongreleri, ajanlar ve lig heyeti, spor kulüpleri, spor yuvalarından oluşmaktadır.

TSK. bu nizamnamesiyle her vilayetin bir spor bölgesi olduğu kaydını koymuştur (Çağlar, 1992: 43). Bu teşkilatta, daha fazla bir canlılık ve daha alakalı ve verimli bir sevk ve idare göze çarpar (Apak, 1993: 99).

"Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için." Türk Spor Kurumunun parolası budur. "Ulusal spor kalkınmasını, üç beş kişinin şampiyon yetişmesinden ziyade, bütün millet kuvvetlerinin gelişmesi ve kenetlenmesi için yapıyoruz. Şerefî ve faydası her şeyden evvel, sporcu karakterinde ve spor disiplinde arıyoruz. Sporcu olmak için mutlaka bir spor şubesine üye olmak şart değildir" (Çağlar, 1992: 142) diyen Çağlar sporu, herkes için spor olarak benimseyip, TSK'yı buna imkan verecek bir kurum olarak nitelendirmiştir.

Türk Spor Kurumu spor hayatımıza büyük katkıda bulunmakla beraber tesis işini ele almış, 31 yerde teşebbüse geçilmiştir. Sevk ve idareyi bir miktar merkezileştirmiş, gençliğin sporunu futboldan başka diğer sporada önem vermek dönemini açmıştır (Baydar, 1992: 369).

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nde Rekreasyon Anlayışı

1938 tarih ve 3530 sayılı kanunla Başbakanlık makamına bağlı olarak kurulmuş, TSK'nın bütün mallarıyla hukuk ve vecibelerini devralmış, katma bütçeli bir tüzel kişi, devletin resmi spor örgütüdür (Fişek, 1983: 354).

Oyun, cimnastik ve spor çalışmalarını düzenleyerek gerekli yapıların meydana getirilmesi çarelerini bulup yaymak ve bunların uygulamalarını sağlamak kuruluş amaçlarından olup, görevleri; yurttaşları fizik ve moral bakımından yetiştirmek, gençlerin kulüp ve gruplara girerek boş zamanlarını beden terbiyesiyle değerlendirmeleri konusunda spor mükellifiyetini tatbik etmek vardır. Boş zamanları değerlendirme açısından TİCİ ve TSK'ya göre kapsamı en geniş ifadedir. Bu konuda ilk ciddi çalışmada bu dönem kanununda yer almıştır. Kanunun görevlerinden biri olan kişilerin boş zamanlarında spor

yaparak değerlendirmesi zorunluluğu getirilmiş ve tüm yurda yayılması ve sporun benimsenmesi için çalışma içine girilmiştir.

Memur ve işçi sayısı beş yüzden çok olan müesseseler ve kurumların cimmastik salonu, spor alanı ve yüzme havuzu gibi tesisler yapması ve uzman beden eğitimi ğretmeni ve antrenör tutması için gerekli çalışmaları yapmak, mecbur tutularak çalışanlara spor yapma imkanı hazırlanmıştır.

Cezaevi ve okul gibi kamu müesseseleri için beden eğitimi esaslarını tespit etmek şartı getirilmiştir. Böylece pasif insanların hareket edebilmesi ve gençlerin sporla i ie olması sağlanmıştır.

Federasyonların kurulması ve meşgul olacakları spor şubeleri hakkında ilgili karar merciine mütalaa ve teklif vermek, beden terbiyesi ve sporla ilgili tesis ve yapıların projelerini hazırlamak ve hazırlatmak, uygulamak, uygulama sonuçlarını kontrol ve takip etmek, beden eğitimi ve spor alanlarındaki teknik bilgilerini ve ilgisini artıracak yayınlar yapmak, bölgeler arası uyurşmazlığı gidermek, bölgelerde spor faaliyetlerini programlamak, kulüplerin kurulmasını teşvik etmek genel müdürlüğün görevleri arasındadır.

Burada sporu tabana indirmek, herkesin spor konusunda bilgilendirmek ve insanların tesislerden yararlanarak boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlamak hedef alınmıştır.

3530 sayılı kanunun (m.7) gerekçesinde, "sporun şehirden başka bütün kasaba ve köylere kadar yaymak" gibi olumlu bir girişim gaye edinilmiş ve bu düşünce federasyonlar erevesi içine alınmıştır (Başaran; 1998: 68).

Yurttaşlara spor yaptıracak müesseseler okul ve ordu dışında kulüp olacaktır. Spor kulüpleri ne kadar çoğalırsa sporunda yurda yayılması o oranda artacaktır (Başaran; 1998: 68). düşüncesi 3530 sayılı kanunun gerekçesinde belirtilmiş, "gençlerin beden eğitimi ve sporu bu kanun ile kurulacak kulüpler ve gruplar aracılığı ile yaptıracasını" belirten madde(13) ile de açıklık ve esneklik getirilmiştir (Başaran, 1990: 38).

Önceleri toplumda etkin bir yeri olan halkevleri için "kendi mensuplarına ve arzu edenlere kapalı ve açık salonlarda BTGM ile müşterek olarak tertip edilecek programlara göre cimnastik, eskrim, güreş, yürüyüş, salon oyunları ve halk oyunları gibi beden eğitimi hareketlerini yaptırabilir diye bir madde ekleyerek kulüplere eşdeğer tutmuş ve isteyen herkesin spor yapmasına zemin hazırlanmıştır.

BTGM'de örgüt yapısı şöyledir;

Merkez örgütü: Genel müdürlük, genel müdürlük kurulları, esas, danışmacı ve yardımcı birimlerden oluşur.

Taşra örgütü: Bölge başkanlığı, bölge yönetim kurulu, danışma kurulu, ajanlıklar, ilçe, bucak, köy bölge başkanlıkları, bunların yönetim ve danışma kurulları, kulüp ve gruplardır.

Aynı dönem içerisinde, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün yanı sıra sürekli gerçekleştirilen iyileştirme çalışmaları çerçevesinde 3 Kasım 1969 tarihinde Cumhurbaşkanına sunulan yeni Bakanlar Kurulunda, yeni bir Devlet Bakanlığının yanı sıra Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda yer almış ve Gençlik ve Spor Bakanı olarak da Aydın Milletvekili İsmet SEZGİN'in atanması uygun görülmüştür (Gül, 2008: 14-27).

Yeni oluşturulan Bakanlığın teşkilat yapısına bakıldığında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ve Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü gibi iki bağlı kuruluş yanı sıra merkez ana birimleri, Gençlik Sorunları Genel Müdürlüğü, Okul içi Beden Eğitimi ve Spor Genel Müdürlüğü, İzcilik ve Boş Zamanları Değerlendirme Genel Müdürlüğü, Eğitim Genel Müdürlüğü yer almıştır (Gül, 2008: 14-27).

Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü'nde Rekreasyon Anlayışı

Türk sporunun bulunduğu durumdan daha ileriye götürülmesi, kitlelere dönük hizmet üretebilmesi, teşkilat yapısının geliştirilmesi, bilimsel ve teknolojik verilerle spora yaklaşılması, ayrıca hükümetlerde sürat, verimlilik ve etkinlik artışı sağlanması düşünülerek 3530 sayılı kanunun yerine 1986 yılında 3289 sayılı kanunla MEGSB'a bağlı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü teşkilat ve görevleri hakkındaki kanun yürürlüğe konulmuştur.

Vatandaşların fizik, moral, güç ve yeteneklerini sağlayan beden eğitimi, oyun cimmastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin esasını tesbit etmek, yürütmek, bu faaliyetlere ait araç, gereç ve benzeri ihtiyaçları sağlamak, saha, tesis, malzemeleri yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettmek ve bu tesisleri vatandaşın istifadesine sunmak, beden eğitimi ve spor alanında yayınlar yapmak, faaliyetlerde bulunmak, gençliğin boş zamanlarının değerlendirilmesi hususunda diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak görevleri arasındadır (Başaran, 1998: 88).

Halen yürürlükte de olan bu kanunla sporun teşvik edilerek topluma yayılması düşünülmüş ve gençlerin boş zamanlarını olumlu bir şekilde sporla değerlendire-bilmeleri için çalışmalar öngörülmüştür. Bu amaçla görevleri arasına gençlikle ilgili olarak şu maddelere yer verilmiştir.

Gençlerin boş zamanlarını sportif, sosyal ve kültürel faaliyetlerle değerlendirmelerine ilişkin hizmetleri yürütmek, ihtiyaç duydukları alanda bilgi ve beceri kursları düzenlemek,

Gönüllü gençlik hizmetleri, boş zamanları değerlendirme faaliyet çeşitlerini bünyesinde toplayan ve yürüten "gençlik birliklerinin" programlarını düzenlemek ve desteklemek, takip ve denetim altında bulundurmak.

3289 sayılı kanunun getirdiği önemli bir yenilik tabana yayılması için sporda altyapı seferberliğinin başlatılmasıdır. Böylece iki yeni daire başkanlığı kurularak (spor faaliyetleri ve spor kuruluşları) 500 ilçeye, ilçe müdürlükleri atanmıştır. Ancak il ve ilçe danışma kurulu üyelerinin tarafsızlıklarını korumaları açısından spor kulüplerinde görev almaları engellenirken spor ile yerel kuruluşlar arasındaki akımı hızlandırması açısından olumlu bir gelişme olmuştur (Başaran, 1990: 38).

Memlekette spor sahalarını ve tesislerini meydana getirmek için girişilen teşebbüsü devam ettirmek, memlekette sporu yaymak en önde gelen tedbirlerden olup, sporun kısa zamanda ileriye yol almasını sağlayacak bir etkende kitleleri toplu halde bulunduran müesseselerin kendi adamlarına ve ailelerine spor yaptırmak için tesis yapmaya mükellef tutan (TBMM, 1938: 332) gerekçesiyle 3530 sayılı kanunun 21. maddesi, 3289 sayılı kanunda 26. madde olarak alınmış ve bu maddeye yatırım getirilmesine karşı uygulanamamıştır.

Tesis yapımını konu alan bu maddeler "memur ve işçi sayısı 500'den fazla olan kuruluşlar ve fabrikalar, öncelikle kendi personeline beden eğitimi ve spor yaptırmak için spor tesisi yapmaya ve antrenör tutmaya mecburdurlar" diyerek 26. Maddeyle de yapmayanlar için "asgari ücretin üçte biri tutarında ceza ödeme zorunluluğu getirmiştir". Yine aynı maddeyle "gerek şehir planlarında, gerekse imar planlarında spor tesislerine tahsis edilecek yerlerin tespitinde, ilgili mercilerin görüşü alınır" derken "toplu konutlar, organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, eğitim kurumları ile fabrika projelerine spor alanı ve tesisi konulmasını" zorunlu kılarak isabetli bir adım atılmıştır. Böylece halkın spora çekilmesi hedef alınmıştır.

3289 sayılı kanunda eğitim, öğretim kurum ve kuruluşlarına tesis inşaatı, işletilmesi, eleman tahsisi ve malzeme yardımını sağlayan maddesiyle (m.37) eğitim sorununa akılcı çözümler getirirken, isteyen herkese spor yapması için okul salonlarını açması gibi sporu ilgilendiren tüm konuların bir kurum altında toplanması özlenen bir olaydır.

BTSGM'nin teşkilat yapısı BTGM ile aynı olup merkez ve taşra teşkilatı ile alt birimlerden meydana gelmiştir (Başaran, 1998: 94).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nde Rekreasyon Anlayışı

1989 tarih ve 356 sayılı kanun hükmünde kararname ile BTSGM'nin adı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olarak değiştirilerek Başbakanlığa bağlı bir kuruluş haline getirilirken 1991 tarihinde çıkarılan 356 sayılı kararnameyi kanunlaştıran 3703 sayılı kanunla da yeni maddeler eklenmiştir.

Görevleri; vatandaşın ve okul dışı gençlerin fizik, moral güç ve yeteneklerini sağlayan beden eğitimi, oyun, cimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek; gençliğin boş zamanının değerlendirilmesine ilişkin hizmetleri yürütmek, bilgi ve beceri kursları düzenlemek, gençlerin kötü alışkanlıklardan korunması için gerekli tedbirleri almak; beden eğitimi, gençlik ve spor faaliyetleri için gerekli olan gençlik merkezleri, kampları ile saha, tesis, ve malzemeleri yapmak, yaptırmak, işletmek ve bu tesisleri vatandaşın istifadesine sunmaktır.

BTSGM'ye ek maddeler getiren bu kanunda sporun tabana yayılması, tesisler yapılıp bunu bütün vatandaşların yararına sunulması ile gençliğin boş zamanlarını sporla değerlendirebilmeleri için gerekli ortamın hazırlanması hedeflenmiştir (Başaran, 1998: 94).

Spor Genel Müdürlüğü'nde Rekreasyon Anlayışı

Spor Genel Müdürlüğü; Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulması ile Bakanlığa bağlı kuruluş olarak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü çatısı altında yürütülen çalışmalara devam etmektedir.

18 Mart 1989 tarihinde, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde, Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı adı altında göreve başlayan Gençlik Hizmetleri; gençliğin ve gençlikle ilgili rekreatif faaliyetlerin artan önemi nedeniyle 638 sayılı kanun hükmünde kararname ile birlikte Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinden ayrılarak Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı “Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü” olarak yeni bir teşkilatlanma içine girmiştir.

Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kurulmasından sonra Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Uluslararası Organizasyonlar Dairesi Başkanlığı adını almıştır. Daire Başkanlığının yürütmüş olduğu tüm faaliyet ve çalışmalar Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir.

Yasal dayanağını Anayasamızın 58 inci maddesinden alan Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde gençlerin serbest zamanlarını sosyal ve kültürel etkinliklerle değerlendirmelerini sağlamak amacıyla faaliyetlerin yürütüldüğü birimdir.

Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır,

1. Gençlere yönelik istismarın ve şiddetin engellenmesi ile gençler arasında her türlü ayrımcılığın giderilmesi amacıyla gerekli tedbirleri almak ve bu hususlarda öneriler geliştirmek,
2. Yurtiçi veya yurtdışında gençlikle ilgili toplantı, kurs, seminer ve benzeri faaliyetler düzenlemek, düzenlenen faaliyetlere katılmak ve bu faaliyetleri desteklemek,

3. Gençlere hizmet veren gençlik merkezi ve benzeri tesisler ile gençlik ve izcilik kamplarının kurulması ve çalışmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, bunları geliştirici ve tanıtıcı faaliyetlerde bulunmak,
4. Sosyal hayatın her alanına gençliğin etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek,
5. Gençlik derneklerinin tescil, vize ve aktarma işlemlerini yapmak,
6. Gençleri kötü alışkanlıklardan koruyacak çalışmalar yapmak ve bu konuda faaliyetler yürütmek,
7. Ulusal ve yerel düzeyde gençlik etkinlikleri düzenlemek,
8. Gençlik haftası etkinliklerini düzenlemek,
9. Gençlik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler ve üniversitelerin ilgili birimleriyle ilişkileri yürütmek,

Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün boş zaman ve rekreasyon çalışmaları içerisinde projeler, Türk Halk Müziği ve Halkoyunları Senlikleri, Gençlik Haftası Etkinlikleri ve Gençlik Kampları yer almaktadır.

Projeler:

a-) Bilecik - Çanakkale Gezileri: Tarihimizin yeniden yerinde yaşatmak ve gençlerimizin tarih bilincinin önemini anlamalarını sağlamak amacıyla 2004 yılı itibarı ile başlatılan bu gezilere dahilinde her ilden 40 genç olmak üzere her hafta 3 ilden yaklaşık 120 genç katılmaktadır.

b-) Gençlik Merkezleri Arası Değişim Projesi: Ülkemiz gençliğinin birbirlerini tanımaları, kendi kültürlerini yaşamaları ve dostluklar kurmaları amacıyla 2005 yılında başlatılan “gençlik merkezleri arası değişim projesi”nde her yıl Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca eşleşen iller, aralarında anlaşarak birbirlerini yaklaşık 15 genç ile 5 gün süreyle ziyaret etmektedirler. Gençlik Merkezleri Arası Değişim Projesi kapsamında her gençlik merkezi ilinin özelliklerini ve kültürünü misafir ettiği gençlik merkezine sergilemektedir.

Bu iki projeye de gençlik merkezi üyesi olan ancak maddi imkanları elvermediği için illerinden başka bir ile gitme imkânı bulamayan gençlerin katılımına öncelik verilmektedir.

Ayrıca gençlerin seçimlerinde okullarındaki başarı durumları, şehit ve gazi yakını olmak gibi kriterler de dikkate alınmaktadır (Gediz, 2012: 72).

Türk Halk Müziği ve Halkoyunları Senlikleri:

Kültürümüzü özümsemek, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak, duygu ve düşüncelerimizi yöre yöre ifade eden türkülerimizi sergilemek, köklü ve zengin değerlere sahip örf ve adetlerimizi yansıtan halk oyunlarımızı yaşatarak milli gurur ve heyecan yaratan bu etkinliklerle gençlere kendilerini ifade edebilme fırsatı vermek amacıyla; yıl boyu tüm yurttaki Türk halk oyunları ve Türk halk müziği yarışma ve etkinlikleri düzenlenmektedir.

Gençlik merkezleri arası Türk halk müziği solist yarışmaları 13-17 ve 18-24 yaş gruplarında, kulüp, dernek, kurum ve kuruluşlar arası Türk halk müziği yarışmaları ise 15-20 ve 21-30 yaş gruplarında yapılmaktadır. Halk müziği yarışmaları solo ve koro şeklinde iki ayrı bölümden oluşmaktadır.

Türk Halk Oyunları etkinlikleri ise; kültürümüzün özümsemesi halk oyunlarımızın yaşatılması ve yayılması amacıyla gençlik merkezleri arasında halk oyunları yarışmaları düzenlenmektedir. 13-17 ve 18-24 yaş grubunda yapılan halk oyunları yarışmaları grup ve final olmak üzere iki aşamada yapılmaktadır.

Gençlik Haftası Etkinlikleri:

Gençlerimizin serbest zamanlarında yapmış oldukları sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri aktif olarak sergilemelerini, milli değerler etrafında toplumda bütünleşmelerini, görev ve sorumluluk duygularını geliştirmelerini sağlamak amacıyla her yıl 15-21 Mayıs tarihlerini kapsayan haftanın “Gençlik haftası” olarak kutlanması 1983 yılında Bakanlar Kurulunca karara bağlanmış olup, Gençlik haftası başta Ankara olmak üzere tüm yurttaki kutlanmaktadır.

Başkent Ankara’da düzenlenen kutlamalar nedeniyle 81 il’den seçilen temsilci gençler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni temsilen seçilen gençler, engelli ve çalışan gençliği temsilen seçilen gençler 15-21 Mayıs tarihleri arasında Ankara’da bir araya gelmektedirler.

Ankara'ya gelen temsilci gençler basta Cumhurbaşkanımız olmak üzere TBMM Başkanı, Başbakan tarafından kabul edilmektedirler. Temsilci gençler Ankara'da Anıtkabir'i ziyaret ettikten sonra Başkent Gençlik Haftası Kutlama Programında yer alan etkinliklere katılmaktadırlar. Gençler gençlik haftasının son günü ise tarihimize yön veren Çanakkale zaferinin yaşandığı toprakların görülmesi ve yaşanması amacıyla Çanakkale'ye götürülmektedirler.

Gençlik Kampları:

Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce gençlerin serbest zamanlarını kültürel ve sportif aktivitelerle değerlendirmelerini, farklı bölgelerden gelen gençler arasında kültürel etkileşimi, ülkemizin tarihi ve doğal güzelliklerinin gençler tarafından fark edilmesini sağlamak amacıyla her yıl 13-17 ve 18-24 yaş grubuna gençlik kampları açılmaktadır.

13-17 Yaş Ücretsiz Gençlik Kampları: 13-17 yaş grubuna dahil olup, maddi imkanı kısıtlı olan yasadışı köyden, beldeden veya ilden başka bir yeri görme imkanı bulamamış gençlerimiz ulaşım, yol harçlıkları ve kumanyaları da dahil olmak üzere hiçbir ücret ödemedi, tüm masrafları Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne karşılanmak suretiyle evlerinden alınarak kamp merkezlerine ulaştırılmakta ve kamp bitiminde de aynı şekilde evlerine dönüşleri sağlanmaktadır.

18-24 Yaş Ücretsiz Gençlik Kampları: 18-24 yaş grubundaki gençler için yaylarda doğa kampları açılmaktadır. Sembolik bir ücret ödenerek katılabilinen doğa kamplarında ülkemizin tarihi ve kültürel zenginlikleri ile doğal güzelliklerini ve yaylalarını tanıtan geziler düzenlenmekte, köylere gidilip, senliklere iştirak edilmektedir. 18 -24 yaş grubu gençlik kamplarında aşağıdaki sosyal ve sportif aktiviteler gerçekleştirilmektedir.

Sosyal Aktiviteler: Halk oyunları, Müzik, Tiyatro, El Sanatları.

Sportif Aktiviteler: Kano, rafting, kaya inişi, yapay duvar tırmanışı, paintball, okçuluk, çim kayağı, doğa yürüyüşü, oryantring, masa tenisi, badminton, satranç, dağ bisikleti (Gediz, 2012: 76).

3. YÖNTEM

Sportif rekreasyon uygulama politikaları üzerine yapılan bu araştırmada, sportif rekreasyon politikaları ölçeği kullanılarak var olan bir durum tespit edilmeye çalışılmış, bununla ilgili olarak araştırma için geliştirilen ölçeğe verilen cevaplar 12 alt problem olarak incelemeye alınmıştır. Araştırma bu yönüyle tarama modelindedir.

3.1. Araştırma Modeli

Betimsel bir nitelikte olan bu araştırmanın birinci aşamasında, günümüz spor teşkilatı içerisinde yer alan yöneticilerin, boş zaman ve rekreasyon kavramlarının alt boyutları ile birlikte anlamları konusunda yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarının araştırılması ile sportif rekreasyon uygulamalarının planlanması hususunda kendi üzerlerine düşen görevlere yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma tarama modelli bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2007).

Araştırmanın ikinci aşamasında, ilişkisel tarama modeline uygun bir şekilde, günümüz spor teşkilatı içerisinde görev yapan yöneticilerin cinsiyet, medeni durum, yaş, yetiştiği çevre, teşkilattaki görevi, hizmet süresi, mesleki kıdemi, ekonomik geliri, öğrenim düzeyi ve rekreasyon eğitim alma gibi demografik bilgileri ile ölçekte yer alan alt boyutlar (rekreasyon kavram bilgisi, istihdam, tesis, politikalar) çeşitli istatistiksel işlemler ile değerlendirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; Türk spor teşkilatı oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılan ölçme aracının geçerlilik ve güvenirlik çalışması yapılması amacıyla seçilen örneklem grubunu 141 (%73,4) erkek ve 51 (%26,6) kadın olmak üzere, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda görev

yapan şef, koordinatör, federasyon yönetim kurul üyesi, uzman, şube müdürü, genel sekreter, federasyon başkanı, daire başkanı ve diğer kademelerdeki toplam 192 kişi oluşturmuştur. Ölçme aracının geçerlilik ve güvenirlik çalışmasının ardından gerçekleştirilen araştırmanın örneklem grubunu ise 318 (%66,5) erkek ve 160 (%33,5) kadın olmak üzere Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda görev yapan toplam 478 yönetici oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde spor yöneticilerin demografik bilgileri, teşkilattaki görev tanımları ve süreleri ile, rekreasyon konusunda eğitimlerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise; ölçek geliştirme çalışması sonucunda oluşturulan, ülkemizin spor ve aynı zamanda sportif rekreasyon politikalarına yön veren yöneticilerin boş zaman ve rekreasyon kavramlarının alt boyutları ile birlikte anlamları konusunda yeterli bilgiye sahip olup olmadıkları ile sportif rekreasyon uygulamalarının planlanması hususunda kendi üzerlerine düşen görevlere yönelik farkındalık düzeylerini belirlemeye yönelik bazı ifadelerin yer aldığı sorulara yer verilmiştir.

Son bölümde yer alan ölçek, “Sportif Rekreasyon Uygulama Politikaları Ölçeği” olarak adlandırılmıştır. “Sportif Rekreasyon Uygulama Politikaları Ölçeği”, 26 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar (1) “İstihdam”, (2) “Kavram Bilgisi”, (3) “Politikalar” ve (4) “Tesis” alt boyutlarıdır. Ölçekteki maddeler, “Hiç Katılmıyorum (1)”, “Katılmıyorum (2)”, “Kararsızım (3)”, “Katılıyorum (4)” ve “Tamamen Katılıyorum (5)” şeklinde 5’li Likert tipi ölçek üzerinden değerlendirilmektedir.

3.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, alan ile ilgili literatür taraması yapılarak ve uzman görüşü alınarak, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde ise, likert tipi ölçek geliştirme yaklaşımında izlenmesi önerilen işlemler gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen bu işlemlerin aşamaları şu şekildedir;

1.Aşama: Bu aşamada araştırmanın problemi ve alt problemleri belirlenmiş ve bu aşamalarla ilgili alan taraması yapılmıştır. Elde edilen bilgilerden zaman, boş zaman, rekreasyon ve sportif rekreasyon ilişkisi ile ilgili çalışmalara odaklanılmıştır. Daha sonra bu çalışmalar incelenmiş ve veri toplama aracında yer alabileceği düşünülen maddelere yer verilmiştir.

2. Aşama: Deneme ölçeğinin düzenlenmesi ve deneme uygulaması olarak adlandırılan bu bölümde, ölçekte kullanılması planlanan toplam madde sayısının 5-6 katı kadar madde hazırlanmıştır. Buradaki amaç, deneme aşamasından sonra uygun olmayan ya da başka bir ifade ile geçerli ve güvenilir olmayan maddelerin oluşması durumuna göre tedbir almaktır. Oluşturulan havuzda yer alan maddeleri azaltmak veya yenilerini eklemek için alanda çalışan uzmanlara sunulmuştur.

3. Aşama: Bu aşamada, deneme çalışması sonucunda elde edilen veriler, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu test etmek amacıyla incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasındaki temel amaç var olan maddeler arasından en iyi psikometrik özelliklere sahip olan maddelerin seçilmesidir.

3.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler; Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda şef, koordinatör, federasyon yönetim kurul üyesi, uzman, şube müdürü, genel sekreter, federasyon başkanı, daire başkanı ve diğer kademelerde görev yapan 1717 kişiye, araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Anket doldurulmadan önce çalışmanın amacı ve içeriği katılımcılara anlatılmıştır. Geri dönüşü sağlanan 512 anket ile araştırmanın amacıyla yer alan alt problemlere uygun olarak toplanan veriler kontrol edilerek elektronik ortamda kayıt altına alınmıştır. Geri dönen 512 anketten 34 tanesi eksik doldurulduğu için işleme alınmamış olup; 478 anketin verileri çözümlenmeye alınmıştır. Kaydedilen verilerin çözümlenmesinde ise SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) programından faydalanılmıştır.

Katılımcıların demografik özelliklerine göre frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmış olup; araştırmanın amacına uygun olarak katılımcılara uygulanan “Sportif

Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” içerisinde yer alan alt boyutlara ve sorulara ilişkin dağılımları incelemek için ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin uygulanan “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutları ve içinde yer alan sorulara yönelik algı düzeyleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde; katılımcıların cinsiyet, medeni durum, teşkilattaki şuandaki görev, öğrenim süresince rekreasyon konusunda bilgi/egitim alma durumu değişkenlerine göre algı düzeyleri arasındaki farklılığa İndependent-Sample t-testi bakılmıştır, katılımcıların spor teşkilatındaki hizmet süresince rekreasyon konusunda bilgi/egitim konusunda algı düzeyleri arasındaki farklılıklara Mann-Whitney U Testi analizi ile bakılmıştır, katılımcıların yaş, halen yapmakta olunan görevdeki hizmet süresi, yetiştiği çevre, mesleki kıdem, ekonomik gelir, öğrenim düzeyi değişkenlerine göre algı düzeyleri arasındaki farklılığa One-Way ANOVA analizi ile bakılmıştır.

Bu analizler sonucu elde edile ortalama puanlar arasındaki karşılaştırma Çizelge 3.1’de yer alan kriterlere göre yorumlanmıştır.

Çizelge 3.1. Sportif rekreasyon politikaları ölçeğinden ortalama puanların yorumlanmasında kullanılan kriterler

<i>İfade</i>	<i>Algı</i>	<i>Kriter Aralığı</i>
Tamamen Katılıyorum	Çok Yüksek	4.20-5.00
Katılıyorum	Yüksek	3.40-4.19
Kararsızım	Orta düzeyde	2.60-3.39
Katılmıyorum	Düşük	1.80-2.59
Hiç Katılmıyorum	Çok Düşük	1.00-1.79

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Geçerliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin, yapı geçerliği faktör analizi ile test edilmiştir. Bu amaçla önce deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına bakılmıştır. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını gösteren Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett testlerinin sonuçları Çizelge 3.2’de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.2’de görüldüğü üzere, hesaplanan KMO uyum ölçüsü değeri 0,75’dir. Leech, Barrett ve Morgan (2005); Şencan (2005); Tavşancıl’a (2005) göre, kritik değer olarak 0,50’ye göre bu değer altında faktör analizi yapılamayacağını belirtmişlerdir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010: 207). Ölçeğe ait Kaiser-Meyer-Olkin değeri kritik değerler karşılaştırıldığında “0.70-0.80 Orta Düzey (Çokluk ve diğerleri, 2010: 207)” orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı veriler için hesaplanan Bartlett Küresellik Testi 1789,42 olup 0,01 düzeyinde manidardır ($X^2_{325}=1789,42$). Bu değerlere, deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine tabi tutulabileceğini göstermektedir. Uygulama yapılan örneklem sayısının faktör analizi yapabilmek için yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 3.2. KMO ve bartlett testi sonuçları

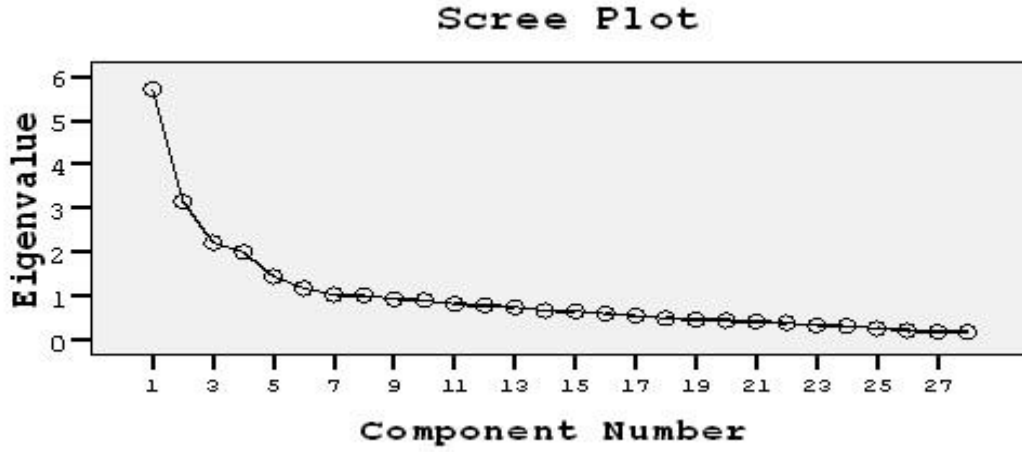
<i>Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Ölçüsü</i>		,75
Bartlett Küresellik Testi	X^2	1789,42
	Sd	325
	P	,000

Temel bileşenler analizi kullanılarak yapılan faktör analizi sonuçları aşağıda verilmiştir. Çizelge 3.3’de görüldüğü üzere, öz değeri 1’den büyük 4 faktör vardır. Bu dört faktörün açıkladığı varyans, toplam varyansın % 48,69’dur. Başlangıç öz değerleri dikkate alındığında, birinci boyuta ait öz değer (5,65) ikinci boyuta ait öz değerden (3,01), üçüncü boyuta ait öz değerden (2,16) ve dördüncü boyuta ait öz değerden (1,85) yüksek olması ölçeğin bir bütün olarak genel bir boyuta sahip olduğu biçiminde de yorumlanabilir. Ölçeğin 4 boyutunda açıklanan varyans %48,69 kabul edilebilir düzeyde açıklama varyansına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 3.3. Boyut özdeğerleri ve açıklama varyansları

Boyut	<i>Başlangıç Özdeğer</i>			<i>Döndürme Sonrası Toplam</i>		
	<i>Toplam</i>	<i>Vary %</i>	<i>Küm %</i>	<i>Toplam</i>	<i>Vary %</i>	<i>Küm %</i>
1	5,65	21,71	21,71	4,43	17,03	17,03
2	3,01	11,56	33,27	3,04	11,70	28,73
3	2,16	8,30	41,57	2,96	11,38	40,10
4	1,85	7,12	48,69	2,23	8,58	48,69

Deneme formunda yer alan maddelerin hangi faktör yük değerine sahip oldukları Çizelge 3.4’te verilmiştir.

Şekil 3.1. Scree-Plot grafiği

Scree-Plot grafiği incelendiğinde ölçek 4 büyük kırılma noktası gösterdiği, diğer kırılma noktaları da 1,5 öz değerden küçük olduklarından dolayı dikkate alınmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yüzden öz değeri 1,5 değerinden büyük sadece 4 kırılma noktasının olduğu ve ölçeğin 4 boyuttan ele alındığı bu grafikte de ifade edilmeye çalışılmıştır.

Çizelge 3.4'e baktığımızda 14., 16., 19., 20., 21., 22., 25., 28., 29., 30. ve 31. maddeler birinci boyutta; 1., 2., 4., 5. ve 8., maddeler ikinci boyutta; 10., 15., 24., 26., 27., 32. ve 33. maddeler üçüncü boyutta ve 9., 11. ve 12. maddeler dördüncü boyutta en yüksek faktör yük değerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birinci boyutta maddelerin faktör yüklerine bakıldığında ,47 ile ,76 arasında değişmektedir; ikinci boyutta maddelerin faktör yüklerine bakıldığında ,45 ile ,78 arasında değişmektedir; üçüncü boyutta maddelerin faktör yüklerine bakıldığında ,47 ile ,77 arasında değişmektedir ve dördüncü boyutta maddelerin faktör yük değerlerine bakıldığında ,57 ile ,75 arasında değişmektedir. Bu yük değerlerine göre ölçek dört boyutlu olup tüm maddeler ölçekte yer alabilecek yük değerine sahiptir. Faktör analizi yapılan 35 maddelik ölçekte 18., 7., 34., 23., 13., 6. ve 35. maddeler faktör yük değerleri sınır değeri olarak belirlenen ,45 faktör yükünün altında ve binişik maddeler olduklarından çalışmadan çıkarılmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2001)'e göre her bir maddenin yük değerinin 0,45 kritik değer olması halinde "vasat" olduğu belirlenmiştir (Akt: Büyüköztürk, Şekercioğlu ve Çokluk, 2010: 194). Belirlenen faktörün açıklama varyansını artırmak için sınır değeri olarak ,45 faktör yükü belirlenmiştir.

Madde ölçek korelasyonuna dayalı olarak yapılan madde analizi sonuçları çizelge 3.4’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre korelasyon değerleri $r=.30(m4)$ ile $r=.67(m22)$ arasında değişmektedir ve 0,05 düzeyinde anlamlıdır. Korelasyon değerlerine baktığımızda 3. ve 17. Maddelerin madde toplam korelasyonlarının .30 dan düşük olduğundan dolayı çalışmadan çıkarılarak tekrar faktör analizi yapılmış ve yukarıda yer alan faktör yük değerleri belirlenmiştir. Nihai ölçek formunda kalan 26 maddenin madde toplam korelasyonları kabul edilebilir niteliktedir, yani ölçeğin geneliyle ölçülebilecek özelliğin her bir madde ile ölçülmeye çalışılan özelliğin aynı olduğunu dolayısıyla 26 maddenin ölçekte yer alabilecek niteliğe sahip olduğunu söylenebilir.

Geçerlik çalışmaları sonucunda faktör yük değerleri ,45 ve üzerinde olan ve Büyüköztürk’e (2008) göre, madde toplam korelasyon değerleri .30 ve yüksek olan 26 madde 4 boyut altında toplanarak ölçeğe son şekli verilmiştir.

Çizelge 3.4. Maddelere ait faktör yük ve madde toplam korelasyon sonuçları

Madde no	1. Boyut (İstihdam)	2. Boyut (Kavram Bilgisi)	3. Boyut (Politikalar)	4. Boyut (Tesis)	r
m29	,76				,61(*)
m22	,73				,67(*)
m31	,71				,61(*)
m30	,69				,57(*)
m20	,62				,55(*)
m19	,62				,57(*)
m25	,57				,45(*)
m21	,56				,53(*)
m28	,49				,43(*)
m14	,47				,46(*)
m16	,47				,40(*)
m2		,78			,57(*)
m1		,74			,58(*)
m5		,66			,53(*)
m8		,57			,43(*)
m4		,45			,30(*)
m27			,77		,61(*)
m26			,71		,56(*)
m32			,70		,51(*)
m24			,57		,43(*)
m33			,56		,40(*)
m10			,55		,38(*)
m15			,47		,35(*)
m11				,75	,38(*)
m12				,68	,64(*)
m9				,57	,45(*)

*p<0,05

Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliliği için her bir boyuta ilişkin ve testin geneline ilişkin olarak belirlenen maddelerin Cronbachalpha iç tutarlılık katsayılarına bakılarak Çizelge 3.4’de gösterilmiştir. Bu katsayı, tüm sorular dikkate alınarak hesaplandığından, testin genel güvenirlilik yapısını diğer katsayılara göre en iyi yansıtan katsayıdır (Özdamar, 2004).

Çizelge 3.5’e göre Cronbachalpha iç tutarlılık katsayıları 1.Boyut için ,85 olarak; 2. Boyut için ,72; 3. Boyut için ,74 ile yüksek düzeyde güvenirliliğe sahip olduğu ve 4. Boyutta ,66 güvenirlilik katsayısı ile kabul edilebilir güvenirlilikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da ölçeğin tüm boyutları için kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu

söylenebilir. Maddeler kendi içersinde yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu aşağıda yer alan güvenilirlik katsayıları ile görülmektedir.

Çizelge 3.5 Boyutlara ait alfa güvenilirlik katsayıları

	1. Boyut (İstihdam)	2. Boyut (Kavram Bilgisi)	3. Boyut (Politikalar)	4.Boyut (Tesis)
<i>Madde Sayısı</i>	11	5	7	3
<i>Cronbach α</i>	,85	,72	,74	,66

Yapılan değerlendirmeler neticesinde, ölçekteki hangi maddelerin hangi alt boyuta dahil olduğu çizelge 3.6. da belirtilmiştir.

Çizelge 3.6 Maddelerin alt boyutlara göre dağılımı

	1. Boyut (İstihdam)	2. Boyut (Kavram Bilgisi)	3. Boyut (Politikalar)	4.Boyut (Tesis)
<i>Ölçek İçerisindeki Madde Numaralandırma Sırası</i>	14., 16., 19., 20., 21., 22., 25., 28., 29., 30. ve 31.maddeler	1., 2., 4., 5. ve 8., maddeler	10., 15., 24., 26., 27., 32. ve 33. maddeler	9., 11. ve 12. maddeler

4. BULGULAR

Çizelge 3.7'ye bakıldığında katılımcıların demografik özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde; cinsiyet değişkenine göre, 318 (%66,5) katılımcı erkek ve 160 (%33,5) katılımcı bayandır. Katılımcıların yaşlarına göre dağılım incelendiğinde; 108 (%22,6) katılımcı “30 yaşa kadar” yaş düzeyine sahip, 242 (%50,6) katılımcı “31-40 yaş” düzeyine sahip, 68 (%14,2) katılımcı “41-50 Yaş” düzeyine sahip ve 60 (%12,6) katılımcı “51 yaş ve üzeri” düzeye sahiptir. Medeni durum değişkenine göre katılımcıların dağılımları incelendiğinde; evli olan 337 (%70,5) katılımcı ve bekar olan 141 (%29,5) katılımcı bulunmaktadır. Halen yapmakta olunan görevdeki hizmet süresi değişkenine göre katılımcıların dağılımları incelendiğinde; “1 Yıldan Az” görev süresine sahip olan 58 (%12,1) katılımcı, “1-3 Yıl” görev süresine sahip olan 197 (%41,2) katılımcı, “4-6 Yıl” görev süresine sahip olan 121 (%25,3) katılımcı ve “7 Yıl ve Üzeri” görev süresine sahip olan 102 (%21,3) katılımcı bulunmaktadır. Teşkilatta şundaki görevlerine göre 1. Grupta yer alan 96 (%20,1) katılımcı ve 2. Grupta yer alan 382 (%79,9) katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların yetiştikleri yere göre dağılımları incelendiğinde; “Köy/İlçe” de yetişmiş olan 95 (%19,9) katılımcı, “İl” de yetişmiş olan 129 (%27,0) katılımcı ve “Büyükşehir” de yetişmiş olan 254 (%53,1) katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımları incelendiğinde; “1 Yıldan Az” mesleki kıdeme sahip 36 (%7,5) katılımcı, “1-5 Yıl” mesleki kıdeme sahip 116 (%24,3) katılımcı, “6-10 Yıl” mesleki kıdeme sahip 89 (%18,6) katılımcı, “11-15 Yıl” mesleki kıdeme sahip 131 (%27,4) katılımcı, “16-25 Yıl” mesleki kıdeme sahip 48 (%10,0) katılımcı ve “25 Yıl Üzeri” mesleki kıdeme sahip 58 (%12,1) katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların ekonomik gelir durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ekonomik geliri yeterli düzeyde olan 118 (%24,7) katılımcı, ekonomik geliri orta düzeyde yeterli olan 273 (%57,1) katılımcı ve ekonomik geliri yetersiz olan 87 (%18,2) katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların öğrenim düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde; lise düzeyinde öğrenime sahip olan 44 (%9,2) katılımcı, lisans düzeyinde öğrenime sahip olan 371 (%77,6) katılımcı ve yüksek lisans/doktora düzeyinde öğrenime sahip olan 63 (%13,2) katılımcı bulunmaktadır. Öğrenim süresince rekreasyon konusunda bilgi/eğitim alma durumlarına göre katılımcıların dağılımları incelendiğinde; öğrenim süresince rekreasyon konusunda bilgi/eğitim alan 184 (%38,5) katılımcı ve bilgi/eğitim almayan 294 (%61,5) katılımcı bulunmaktadır. Spor teşkilatındaki hizmet süresince rekreasyon konusunda bilgi/eğitim alma durumlarına göre katılımcıların

dağılımları incelendiğinde; evet cevabını veren 14 (%2,9) katılımcı ve hayır cevabını veren 464 (%97,1) katılımcı bulunmaktadır. Genel itibari ile bakıldığında 478 (%100,0) katılımcı araştırmaya katılmıştır.

Çizelge 3.7. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		<i>f</i>	%
<i>Cinsiyet</i>	Erkek	318	66,5
	Kadın	160	33,5
<i>Yaş</i>	30 Yaşa Kadar	108	22,6
	31-40 Yaş	242	50,6
	41-50 Yaş	68	14,2
	51 Yaş ve Üzeri	60	12,6
<i>Medeni Durum</i>	Evli	337	70,5
	Bekar	141	29,5
<i>Halen Yapmakta Olunan Görevdeki Hizmet Süresi</i>	1 Yıldan Az	58	12,1
	1-3 Yıl	197	41,2
	4-6 Yıl	121	25,3
	7 Yıl ve Üzeri	102	21,3
<i>Teşkilatta Şuandaki Görev</i>	Daire başkanı, federasyon başkanı, genel sekreter ve şube müdürü	96	20,1
	Uzman, federasyon yönetim kurul üyesi, koordinatör, şef ve diğer	382	79,9
<i>Yetiştigi Çevre</i>	Köy/İlçe	95	19,9
	İl	129	27,0
	Büyükşehir	254	53,1
<i>Mesleki Kıdem</i>	1 Yıldan Az	36	7,5
	1-5 Yıl	116	24,3
	6-10 Yıl	89	18,6
	11-15 Yıl	131	27,4
	16-25 Yıl	48	10,0
	25 Yıl Üzeri	58	12,1
<i>Ekonomik Gelir</i>	Yeterli	118	24,7
	Orta Düzeyde Yeterli	273	57,1
	Yetersiz	87	18,2
<i>Öğrenim Düzeyi</i>	Lise	44	9,2
	Lisans	371	77,6
	Yüksek Lisans/Doktora	63	13,2
<i>Öğrenim Süresince Rekreasyon Konusunda Bilgi/Eğitim</i>	Evet	184	38,5
	Hayır	294	61,5
<i>Spor Teşkilatındaki Hizmet Süresince Rekreasyon Konusunda Bilgi/Eğitim</i>	Evet	14	2,9
	Hayır	464	97,1
<i>TOPLAM</i>		478	100,0

Birinci Alt Problem: Katılımcıların “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları ne düzeydedir?

Çizelge 3.8’e bakıldığında katılımcıların sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin algılarına yönelik dağılım düzeyleri incelendiğinde; “İstihdam” alt boyutunda katılımcıların sportif rekreasyon politikaları bağlamında $\bar{X}=4,11$ düzeyinde (katılıyorum; yüksek algı=3,40-4,19) katıldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların istihdama yönelik algılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

“Kavram Bilgisi” alt boyutunda katılımcıların sportif rekreasyon politikaları bağlamında $\bar{X}=4,28$ düzeyinde (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı=4,20-5,00) tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların kavram bilgisine yönelik algılarının çok yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

“Politikalar” alt boyutunda katılımcıların sportif rekreasyon politikaları bağlamında $\bar{X}=2,84$ düzeyinde (kararsızım; orta düzey algı=2,60-3,39) kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların politikalara yönelik algılarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

“Tesis” alt boyutunda katılımcıların sportif rekreasyon politikaları bağlamında $\bar{X}=4,30$ düzeyinde (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı=4,20-5,00) tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların tesis kavramına yönelik algılarının çok yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 3.8. Katılımcıların Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Algılarına Ait Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>
<i>İstihdam</i>	478	3,00	5,00	4,11	,42
<i>Kavram Bilgisi</i>	478	3,20	5,00	4,28	,45
<i>Politikalar</i>	478	1,14	5,00	2,84	,75
<i>Tesis</i>	478	3,00	5,00	4,30	,53

İkinci Alt Problem: Katılımcıların cinsiyetlerine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.9’da katılımcıların cinsiyetlerine göre sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda erkek katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X} = 4,13$ (katılıyorum; yüksek algı) ile kadın katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X} = 4,08$ (katılıyorum; yüksek algı) arasında $t_{(476)} = 1,22$, $p = ,223 > ,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen erkek katılımcıların istihdama yönelik algılarının, kadın katılımcıların istihdama yönelik algılarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Kavram Bilgisi” boyutunda erkek katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X} = 4,29$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) ile kadın katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X} = 4,27$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) arasında $t_{(476)} = ,39$, $p = ,700 > ,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen erkek katılımcıların istihdama yönelik algılarının, kadın katılımcıların istihdama yönelik algılarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Politikalar” boyutunda erkek katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X} = 2,76$ (kararsızım; orta düzeyde algı) ile kadın katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X} = 3,01$ (kararsızım; orta düzeyde algı) arasında $t_{(476)} = 3,60$, $p = ,000 < ,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık; kadın katılımcıların sportif rekreasyonda politikalara yönelik algı düzeylerinin, erkek katılımcıların algı düzeylerinden çok daha yüksek olduğundan kaynaklanmaktadır.

“Tesis” boyutunda erkek katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X} = 4,30$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) ile kadın katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X} = 4,28$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) arasında $t_{(476)} = ,36$, $p = ,700 > ,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen erkek katılımcıların tesise yönelik algılarının, kadın katılımcıların tesise yönelik algılarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.9. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample T-Testi Sonuçları

	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
<i>İstihdam</i>	Erkek	318	4,13	,42	1,22	476	,223
	Kadın	160	4,08	,41			
<i>Kavram Bilgisi</i>	Erkek	318	4,29	,46	,39	476	,700
	Kadın	160	4,27	,44			
<i>Politikalar</i>	Erkek	318	2,76	,73	3,60	476	,000*
	Kadın	160	3,01	,76			
<i>Tesis</i>	Erkek	318	4,30	,53	,36	476	,716
	Kadın	160	4,28	,51			

*p<,05

Üçüncü Alt Problem: Katılımcıların medeni durumlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.10’a bakıldığında katılımcıların medeni durumlarına göre sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda evli olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}$ =4,12 (katılıyorum; yüksek algı) ile bekar olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}$ =4,10 (katılıyorum; yüksek algı) arasında $t_{(476)}=,44$, $p=,664>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen istihdam boyutunda katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımları arasındaki farklılığa bakıldığında; evli olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinin, bekar olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Kavram Bilgisi” boyutunda evli olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}$ =4,27 (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) ile bekar olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}$ =4,31 (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) arasında $t_{(476)}=,72$, $p=,475>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen evli olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinin, bekar olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinden daha düşük olduğu görülmektedir.

“Politikalar” boyutunda evli olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=2,86$ (kararsızım; orta düzeyde algı) ile bekar olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=2,80$ (kararsızım; orta düzeyde algı) arasında $t_{(476)}=,87$, $p=,383>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen evli olan katılımcıların politikalara yönelik algı düzeylerinin, bekar olan katılımcıların politikalara yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Tesis” boyutunda evli olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,27$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) ile bekar olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,36$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) arasında $t_{(476)}=1,78$, $p=,075>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen evli olan katılımcıların tesislere yönelik algı düzeylerinin, bekar olan katılımcıların tesislere yönelik algı düzeylerinden daha düşük olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.10. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample T-Testi Sonuçları

	<i>Medeni Durum</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
<i>İstihdam</i>	Evli	337	4,12	,43	,44	476	,664
	Bekar	141	4,10	,39			
<i>Kavram Bilgisi</i>	Evli	337	4,27	,45	,72	476	,475
	Bekar	141	4,31	,44			
<i>Politikalar</i>	Evli	337	2,86	,74	,87	476	,383
	Bekar	141	2,80	,75			
<i>Tesis</i>	Evli	337	4,27	,54	1,78	476	,075
	Bekar	141	4,36	,49			

* $p<,05$

Dördüncü Alt Problem: Katılımcıların yaşlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.11’e bakıldığında katılımcıların yaşlarına göre sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda katılımcıların yaşlarına göre algı düzeyleri arasında $F=3,71$, $p=,012<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. “İstihdam” boyutunda

katılımcıların yaşlarına ilişkin algı düzeyleri arasında ortaya çıkan bu anlamlı farklılık, “31-40” yaş düzeyine sahip olan katılımcıların algılarının $\bar{X}=4,16$ (katılıyorum, yüksek düzeyde algı), “51 yaş ve üzeri” sahip olan katılımcıların algılarından $\bar{X}=3,97$ (katılıyorum, yüksek düzeyde algı) daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Kavram Bilgisi” boyutunda katılımcıların yaşlarına göre algı düzeyleri arasında $F=,86$, $p=,460>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmasına rağmen, katılımcıların yaş düzeyleri arttıkça kavram bilgisine yönelik algı düzeyleri düşmektedir.

“Politikalar” boyutunda katılımcıların yaşlarına göre algı düzeyleri arasında $F=4,08$, $p=,007<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık; “30 yaşa kadar” olan katılımcıların algılarının $\bar{X}=3,03$ (Kararsızım, orta düzeyde algı), “31-40 Yaş” düzeyine sahip olan katılımcıların algılarından $\bar{X}=2,74$ (Kararsızım, orta düzeyde algı) büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Politikalar bağlamında katılımcıların yaş düzeyi arttıkça algı düzeylerinde düşüş görülmektedir.

“Tesis” boyutunda katılımcıların yaşlarına göre algı düzeyleri arasında $F=,50$, $p=,684>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmasına rağmen, katılımcıların yaş düzeyleri arttıkça tesise yönelik algı düzeyleri düşmektedir.

Çizelge 3.11. Katılımcıların Yaşlarına Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	S	F	p	Anlamlı Farklılık (Post Hoc)
<i>İstihdam</i>	30 Yaşa Kadar	108	4,08	,45	3,71	,012	2>4
	31-40 Yaş	242	4,16	,42			
	41-50 Yaş	68	4,15	,40			
	51 Yaş ve Üzeri	60	3,97	,33			
<i>Kavram Bilgisi</i>	30 Yaşa Kadar	108	4,29	,48	,86	,460	
	31-40 Yaş	242	4,30	,45			
	41-50 Yaş	68	4,28	,44			
	51 Yaş ve Üzeri	60	4,20	,42			
<i>Politikalar</i>	30 Yaşa Kadar	108	3,03	,77	4,08	,007	1>2
	31-40 Yaş	242	2,74	,74			
	41-50 Yaş	68	2,83	,70			
	51 Yaş ve Üzeri	60	2,93	,73			
<i>Tesis</i>	30 Yaşa Kadar	108	4,35	,50	,50	,684	
	31-40 Yaş	242	4,29	,51			
	41-50 Yaş	68	4,27	,58			
	51 Yaş ve Üzeri	60	4,26	,56			

*p<,05Kategoriler: 30 Yaşa Kadar=1; 31-40 Yaş=2; 41-50 Yaş=3 ve 51 yaş ve Üzeri=4

Beşinci Alt Problem: Katılımcıların yetiştikleri çevreye göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.12’ye bakıldığında katılımcıların yetiştikleri çevreye göre sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda katılımcıların yetiştikleri çevreye göre algı düzeyleri arasında $F=,38$, $p=,686>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen Büyükşehir ve illerde yetişmiş olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeyleri, köy/ilçelerde yetişmiş olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Kavram Bilgisi” boyutunda katılımcıların yetiştikleri çevreye göre algı düzeyleri arasında $F=,29$, $p=,746>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen Büyükşehir ve illerde yetişmiş olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeyleri, köy/ilçelerde yetişmiş olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Politikalar” boyutunda katılımcıların yetiştikleri çevreye göre algı düzeyleri arasında $F=1,69$, $p=,186>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen büyükşehir ve illerde yetişmiş olan katılımcıların politikalara yönelik algı düzeyleri, köy/ilçelerde yetişmiş olan katılımcıların politikalara yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Tesis” boyutunda katılımcıların yetiştikleri çevreye göre algı düzeyleri arasında $F=2,13$, $p=,120>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen illerde yetişmiş olan katılımcıların tesislere yönelik algı düzeyleri, köy/ilçede ve büyükşehirde yetişmiş olan katılımcıların tesislere yönelik algı düzeylerinden daha düşük olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.12. Katılımcıların Yetiştikleri Çevreye Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	<i>Yetiştigi Çevre</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
<i>İstihdam</i>	Köy/İlçe	95	4,08	,36	,38	,686
	İl	129	4,13	,47		
	Büyükşehir	254	4,12	,41		
<i>Kavram Bilgisi</i>	Köy/İlçe	95	4,26	,37	,29	,746
	İl	129	4,27	,48		
	Büyükşehir	254	4,30	,46		
<i>Politikalar</i>	Köy/İlçe	95	2,72	,71	1,69	,186
	İl	129	2,90	,78		
	Büyükşehir	254	2,86	,73		
<i>Tesis</i>	Köy/İlçe	95	4,32	,53	2,13	,120
	İl	129	4,22	,54		
	Büyükşehir	254	4,33	,51		

* $p<,05$

Altuncu Alt Problem: Katılımcıların teşkilattaki yaptıkları görevlere göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.13’ye bakıldığında katılımcıların teşkilattaki görev durumlarına göre sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin

dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda 1. Gruptan olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,02$ (katılıyorum; yüksek algı) ile 2. Gruptan olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,14$ (katılıyorum; yüksek algı) arasında $t_{(476)}=2,61$, $p=,664>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık 2. Grupta (Uzman, Federasyon Kurul Üyesi, Koordinatör, Şef ve Diğer) yer alan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinin, 1. Grupta yer alan (Daire Başkanı, Federasyon Başkanı, Genel Sekreter ve Şube Müdürü) katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

“Kavram Bilgisi” boyutunda 1. Gruptan olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,23$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı düzeyi) ile 2. Gruptan olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,30$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı düzeyi) arasında $t_{(476)}=1,38$, $p=,167>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen 2. Gruptan olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinin, 1. Gruptan olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Politikalar” boyutunda 1. Gruptan olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=2,95$ (kararsızım; orta düzeyde algı) ile 2. Gruptan olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=2,82$ (kararsızım; orta düzeyde algı) arasında $t_{(476)}=1,56$, $p=,119>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen 1. Gruptan olan katılımcıların politikalara yönelik algı düzeylerinin, 2. Gruptan olan katılımcıların politikalara yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tesis” boyutunda 1. Gruptan olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,28$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı düzeyi) ile 2. Gruptan olan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,30$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı düzeyi) arasında $t_{(476)}=,37$, $p=,709>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen 2. Gruptan olan katılımcıların tesislere yönelik algı düzeylerinin, 1. Gruptan olan katılımcıların tesislere yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.13. Katılımcıların Teşkilattaki Yaptıkları Görevlere Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample T-Testi Sonuçları

	<i>Teşkilattaki Görevi</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
<i>İstihdam</i>	1.Grup (Daire Başkanı, Federasyon Başkanı, Genel Sekreter ve Şube Müdürü)	96	4,02	,33	2,61	476	,009*
	2.Grup (Uzman, Federasyon Kurul Üyesi, Koordinatör, Şef ve Diğer)	382	4,14	,43			
<i>Kavram Bilgisi</i>	1.Grup (Daire Başkanı, Federasyon Başkanı, Genel Sekreter ve Şube Müdürü)	96	4,23	,43	1,38	476	,167
	2.Grup (Uzman, Federasyon Kurul Üyesi, Koordinatör, Şef ve Diğer)	382	4,30	,45			
<i>Politikalar</i>	1.Grup (Daire Başkanı, Federasyon Başkanı, Genel Sekreter ve Şube Müdürü)	96	2,95	,71	1,56	476	,119
	2.Grup (Uzman, Federasyon Kurul Üyesi, Koordinatör, Şef ve Diğer)	382	2,82	,75			
<i>Tesis</i>	1.Grup (Daire Başkanı, Federasyon Başkanı, Genel Sekreter ve Şube Müdürü)	96	4,28	,54	,37	476	,709
	2.Grup (Uzman, Federasyon Kurul Üyesi, Koordinatör, Şef ve Diğer)	382	4,30	,52			

*p<,05

Yedinci Alt Problem: Katılımcıların görevdeki hizmet süresine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.14’e bakıldığında katılımcıların görevdeki hizmet süresine göre sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda katılımcıların görevdeki hizmet sürelerine göre algı düzeyleri arasında $F=5,11$, $p=,002<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık; 1-3 yıl hizmet süresine sahip olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinin $\bar{X}=4,19$ (Katılıyorum, yüksek algı), 7 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinden $\bar{X}=4,00$ (Katılıyorum, yüksek algı) daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Kavram Bilgisi” boyutunda katılımcıların görevdeki hizmet sürelerine göre algı düzeyleri arasında $F=1,66$, $p=,176>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, görevdeki hizmet süresi arttıkça kavram bilgisine yönelik algı düzeyi düşüş göstermektedir.

“Politikalar” boyutunda katılımcıların görevdeki hizmet sürelerine göre algı düzeyleri arasında $F=3,62$, $p=,013<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, 1 yıldan az hizmet süresine sahip olan katılımcıların politikalarla yönelik algı düzeylerinin $\bar{X}=3,04$ (kararsızım, orta düzeyde algı), 4-6 yıl hizmet süresine sahip olan katılımcıların politikalarla yönelik algı düzeylerinden $\bar{X}=2,73$ (kararsızım, orta düzeyde algı) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

“Tesis” boyutunda katılımcıların görevdeki hizmet sürelerine göre algı düzeyleri arasında $F=,83$, $p=,478>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, görevdeki hizmet süresi arttıkça tesise yönelik algı düzeyi düşüş göstermektedir.

Çizelge 3.14. Katılımcıların Görevdeki Hizmet Süresine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Hizmet Süresi	N	$\bar{X}$	S	F	p	Anlamlı Farklılık (Post Hoc)
İstihdam	1 Yıldan az	58	4,04	,37	5,11	,002	2>4
	1-3 Yıl	197	4,19	,45			
	4-6 yıl	121	4,12	,41			
	7 Yıl ve Üzeri	102	4,00	,36			
Kavram Bilgisi	1 Yıldan az	58	4,27	,43	1,66	,176	
	1-3 Yıl	197	4,34	,45			
	4-6 yıl	121	4,26	,44			
	7 Yıl ve Üzeri	102	4,22	,46			
Politikalar	1 Yıldan az	58	3,04	,75	3,62	,013	1>3
	1-3 Yıl	197	2,79	,71			
	4-6 yıl	121	2,73	,76			
	7 Yıl ve Üzeri	102	2,97	,76			
Tesis	1 Yıldan az	58	4,32	,51	,83	,478	
	1-3 Yıl	197	4,34	,52			
	4-6 yıl	121	4,26	,51			
	7 Yıl ve Üzeri	102	4,26	,56			

Kategoriler: 1 Yıldan Az=1; 1-3 Yıl=2; 4-6 Yıl=3; 7 Yıl ve Üzeri=4

Sekizinci Alt Problem: Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.15’e bakıldığında katılımcıların mesleki kıdemlerine göre sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda katılımcıların mesleki kıdemlerine göre algı düzeyleri arasında $F=3,86$, $p=,002<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık; 25 yıl üzeri mesleki kıdemlerine göre sahip olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinin $\bar{X}=4,00$ (Katılıyorum, yüksek algı), 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinden $\bar{X}=4,16$ (Katılıyorum, yüksek algı) ve 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinden $\bar{X}=4,20$ (Tamamen Katılıyorum, çok yüksek algı) daha küçük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Kavram Bilgisi” boyutunda katılımcıların mesleki kıdemlerine göre algı düzeyleri arasında $F=,83$, $p=,530>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen katılımcıların mesleki kıdemleri arttıkça kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinde azalış olmaktadır.

“Politikalar” boyutunda katılımcıların mesleki kıdemlerine göre algı düzeyleri arasında $F=2,35$, $p=,040<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık; 1 yıldan az mesleki kıdeme sahip olan katılımcıların politikalarla yönelik algı düzeylerinin $\bar{X}=3,11$ (kararsızım, orta düzeyde algı), 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip olan katılımcıların politikalarla yönelik algı düzeylerinden $\bar{X}=2,70$ (kararsızım, orta düzeyde algı) büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Tesis” boyutunda katılımcıların mesleki kıdemlerine göre algı düzeyleri arasında $F=,96$, $p=,440>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen katılımcıların mesleki kıdemleri arttıkça tesislere yönelik algı düzeylerinde azalış olmaktadır. 25 yıl ve üzeri mesleki kıdeme geldiğinde tekrardan tesise yönelik algı düzeyinde bir artış olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.15. Katılımcıların Mesleki Kıdemlerine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Mesleki Kıdemleri	N	$\bar{X}$	S	F	p	Anlamlı Farklılık (Post Hoc)
İstihdam	1 Yıldan Az	36	4,04	,38	3,86	,002	2>6 4>6
	1-5 Yıl	116	4,20	,46			
	6-10 Yıl	89	4,13	,46			
	11-15 Yıl	131	4,16	,41			
	16-25 Yıl	48	4,00	,29			
	25 Yıl Üzeri	58	3,96	,33			
Kavram Bilgisi	1 Yıldan Az	36	4,26	,44	,83	,530	
	1-5 Yıl	116	4,34	,47			
	6-10 Yıl	89	4,27	,45			
	11-15 Yıl	131	4,31	,45			
	16-25 Yıl	48	4,23	,40			
	25 Yıl Üzeri	58	4,21	,45			
Politikalar	1 Yıldan Az	36	3,11	,78	2,35	,040	1>4
	1-5 Yıl	116	2,85	,65			
	6-10 Yıl	89	2,83	,76			
	11-15 Yıl	131	2,70	,78			
	16-25 Yıl	48	2,95	,77			
	25 Yıl Üzeri	58	2,94	,75			
Tesis	1 Yıldan Az	36	4,31	,44	,96	,440	
	1-5 Yıl	116	4,37	,51			
	6-10 Yıl	89	4,29	,47			
	11-15 Yıl	131	4,23	,55			
	16-25 Yıl	48	4,25	,61			
	25 Yıl Üzeri	58	4,32	,56			

Kategoriler: 1 Yıldan Az=1; 1-5 Yıl=2; 6-10 Yıl=3; 11-15 yıl=4; 16-25 Yıl=5; 25 Yıl ve Üzeri=6

Dokuzuncu Alt Problem: Katılımcıların ekonomik gelir düzeylerine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.16’ya bakıldığında katılımcıların ekonomik gelir düzeylerine ait sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda katılımcıların ekonomik gelirlerine ilişkin algı düzeyleri arasında $F=3,65$, $p=,027<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, ekonomik geliri yeterli olan katılımcıların istihdama

yönelik algı düzeylerinin $\bar{X}=4,20$ (Tamamen Katılıyorum, Çok Yüksek Düzeyde Algı), ekonomik geliri orta düzeyde yeterli olan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinden $\bar{X}=4,08$ (Katılıyorum, Yüksek Düzeyde Algı) daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Kavram Bilgisi” boyutunda katılımcıların ekonomik gelirlerine ilişkin algı düzeyleri arasında $F=1,07$, $p=,343>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen katılımcıların ekonomik gelir düzeyleri azaldıkça kavram bilgisine yönelik algıları da düşmektedir.

“Politikalar” boyutunda katılımcıların ekonomik gelirlerine ilişkin algı düzeyleri arasında $F=1,14$, $p=,321>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen katılımcıların ekonomik gelir düzeyleri azaldıkça politikalara yönelik algıları da düşmektedir.

“Tesis” boyutunda katılımcıların ekonomik gelirlerine ilişkin algı düzeyleri arasında $F=,15$, $p=,864>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen katılımcıların ekonomik gelir düzeyleri azaldıkça tesislere yönelik algıları da düşmektedir.

Çizelge 3.16. Katılımcıların Ekonomik Gelir Düzeylerine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Ekonomik Gelir	N	$\bar{X}$	S	F	p	Anlamlı Farklılık (Post Hoc)
İstihdam	Yeterli	118	4,20	,45	3,65	,027	1>2
	Orta Düzeyde Yeterli	273	4,08	,39			
	Yetersiz	87	4,10	,43			
Kavram Bilgisi	Yeterli	118	4,32	,44	1,07	,343	
	Orta Düzeyde Yeterli	273	4,29	,46			
	Yetersiz	87	4,23	,42			
Politikalar	Yeterli	118	2,93	,75	1,14	,321	
	Orta Düzeyde Yeterli	273	2,81	,72			
	Yetersiz	87	2,84	,82			
Tesis	Yeterli	118	4,30	,51	,15	,864	
	Orta Düzeyde Yeterli	273	4,30	,51			
	Yetersiz	87	4,27	,58			

Kategoriler: Yeterli=1; Orta Düzeyde Yeterli=2; Yetersiz=3

Onuncu Alt Problem: Katılımcıların öğrenim düzeylerine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.17’ya bakıldığında katılımcıların öğrenim düzeylerine ait sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ilişkin dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda katılımcıların öğrenim düzeylerine ilişkin algı düzeyleri arasında $F=1,11$, $p=,330>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, öğrenim düzeyi arttıkça istihdama yönelik algı artış göstermektedir.

“Kavram Bilgisi” boyutunda katılımcıların öğrenim düzeylerine ilişkin algı düzeyleri arasında $F=3,28$, $p=,038<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, Yüksek lisans/Doktora düzeyinde öğrenime sahip olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algılarının $\bar{X}=4,40$ (Tamamen Katılıyorum, Çok Yüksek Algı), lise düzeyinde öğrenime sahip olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algılarından $\bar{X}=4,19$ (Katılıyorum, Yüksek Algı) daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Politikalar” boyutunda katılımcıların öğrenim düzeylerine ilişkin algı düzeyleri arasında $F=4,30$, $p=,014<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, lise düzeyinde öğrenime sahip olan katılımcıların politikalara yönelik algılarının $\bar{X}=3,13$ (kararsızım, orta düzeyde algı), lisans düzeyinde öğrenime sahip olan katılımcıların politikalara yönelik algılarından $\bar{X}=2,83$ (kararsızım, orta düzeyde algı) ve lisansüstü/doktora düzeyinde öğrenime sahip olan katılımcıların politikalara yönelik algılarından $\bar{X}=2,72$ (kararsızım, orta düzeyde algı) daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Tesis” boyutunda katılımcıların öğrenim düzeylerine ilişkin algı düzeyleri arasında $F=3,28$, $p=,038<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, Yüksek lisans/Doktora düzeyinde öğrenime sahip olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algılarının $\bar{X}=4,40$ (Tamamen Katılıyorum, Çok Yüksek Algı), lise düzeyinde öğrenime sahip olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algılarından $\bar{X}=4,19$ (Katılıyorum, Yüksek Algı) daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 3.17. Katılımcıların Öğrenim Düzeylerine Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

	Öğrenim Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	F	p	Anlamlı Farklılık (Post Hoc)
İstihdam	Lise	44	4,16	,35	1,11	,330	
	Lisans	371	4,10	,43			
	Yükseklisans/Doktora	63	4,18	,42			
Kavram Bilgisi	Lise	44	4,19	,45	3,28	,038	1<3
	Lisans	371	4,27	,45			
	Yükseklisans/Doktora	63	4,40	,42			
Politikalar	Lise	44	3,13	,84	4,30	,014	1>2 1>3
	Lisans	371	2,83	,74			
	Yükseklisans/Doktora	63	2,72	,67			
Tesis	Lise	44	4,20	,47	4,57	,011	1<3 2<3
	Lisans	371	4,28	,53			
	Yükseklisans/Doktora	63	4,47	,47			

Kategoriler: Lise=1; Lisans=2; Yüksek lisans/Doktora=3

On Birinci Alt Problem: Katılımcıların öğrenim süresince rekreasyon konusunda eğitim alma durumlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.18’e bakıldığında katılımcıların öğrenim süresince rekreasyon konusunda eğitim alma durumlarına ilişkin sportif rekreasyon politikaları ölçeğinin alt boyutlarına göre algıları arasındaki farklılığa ait dağılım incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda eğitim alan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,16$ (katılıyorum; yüksek algı) ile eğitim almayan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,09$ (katılıyorum; yüksek algı) arasında $t_{(476)}=1,84$, $p=,066>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen öğrenim süresince rekreasyon konusunda eğitim alan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinin, eğitim almayan katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Kavram Bilgisi” boyutunda eğitim alan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,34$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) ile eğitim almayan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,25$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) arasında $t_{(476)}=2,10$, $p=,036<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, öğrenim süresince rekreasyon konusunda eğitim alan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinin, eğitim almayan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

“Politikalar” boyutunda eğitim alan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=2,76$ (kararsızım; orta düzeyde algı) ile eğitim almayan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=2,90$ (kararsızım; orta düzeyde algı) arasında $t_{(476)}=2,01$, $p=,045<,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılık, öğrenim süresince rekreasyon konusunda eğitim alan katılımcıların politikalara yönelik algı düzeylerinin, eğitim almayan katılımcıların politikalara yönelik algı düzeylerinden daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

“Tesis” boyutunda eğitim alan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,35$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) ile eğitim almayan katılımcıların algı düzeyleri $\bar{X}=4,26$ (tamamen katılıyorum; çok yüksek algı) arasında $t_{(476)}=1,78$, $p=,075>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen öğrenim

süresince rekreasyon konusunda eğitim alan katılımcıların tesislere yönelik algı düzeylerinin, eğitim almayan katılımcıların tesislere yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.18. Katılımcıların Öğrenimleri Süresince Rekreasyon Konusunda Eğitim Alma Durumlarına Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Independent-Sample T-Testi Sonuçları

	<i>Eğitim Alma Durumu</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
<i>İstihdam</i>	Evet	184	4,16	,43	1,84	476	,066
	Hayır	294	4,09	,41			
<i>Kavram Bilgisi</i>	Evet	184	4,34	,45	2,10	476	,036
	Hayır	294	4,25	,44			
<i>Politikalar</i>	Evet	184	2,76	,78	2,01	476	,045
	Hayır	294	2,90	,72			
<i>Tesis</i>	Evet	184	4,35	,52	1,78	476	,075
	Hayır	294	4,26	,53			

On İkinci Alt Problem: Katılımcıların spor teşkilatındaki hizmet süresince rekreasyon konusunda eğitim alma durumlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.19’a bakıldığında katılımcıların spor teşkilatındaki hizmet süresince rekreasyon konusunda eğitim alma durumlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri arasındaki farklılık incelendiğinde; “İstihdam” boyutunda eğitim alan katılımcıların algı düzeylerine ait sıra ortalamaları ile eğitim almayan katılımcıların algı düzeylerine ait sıra ortalamaları arasında $U=3130,50$, $p=,817>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, eğitim alan bireylerin istihdama yönelik algılarının, eğitim almayan bireylerin istihdama yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Kavram Bilgisi” boyutunda eğitim alan katılımcıların algı düzeylerine ait sıra ortalamaları ile eğitim almayan katılımcıların algı düzeylerine ait sıra ortalamaları arasında $U=3101,50$, $p=,770>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, eğitim alan bireylerin kavram bilgisine yönelik algılarının, eğitim

almayan bireylerin kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Politikalar” boyutunda eğitim alan katılımcıların algı düzeylerine ait sıra ortalamaları ile eğitim almayan katılımcıların algı düzeylerine ait sıra ortalamaları arasında $U=2562,50$, $p=,178>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, eğitim alan bireylerin politikalara yönelik algılarının, eğitim almayan bireylerin politikalara yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Tesis” boyutunda eğitim alan katılımcıların algı düzeylerine ait sıra ortalamaları ile eğitim almayan katılımcıların algı düzeylerine ait sıra ortalamaları arasında $U=3216,00$, $p=,949>,05$ ’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, eğitim alan bireylerin tesislere yönelik algılarının, eğitim almayan bireylerin tesislere yönelik algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.19. Katılımcıların Spor Teşkilatındaki Hizmet Süresince Rekreasyon Konusunda Eğitim Alma Durumlarına Göre Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Algıları Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	<i>Eğitim Alma Durumu</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplam</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
<i>İstihdam</i>	Evet	14	247,89	3470,50	3130,50	,817
	Hayır	464	239,25	111010,50		
<i>Kavram Bilgisi</i>	Evet	14	249,96	3499,50	3101,50	,770
	Hayır	464	239,18	110981,50		
<i>Politikalar</i>	Evet	14	288,46	4038,50	2562,50	,178
	Hayır	464	238,02	110442,50		
<i>Tesis</i>	Evet	14	237,21	3321,00	3216,00	,949
	Hayır	464	239,57	111160,00		

5. TARTIŞMA

Ekonomik refah ve gelişmişlik düzeyleriyle bu konuda örnek sayılabilecek ülkeler incelendiğinde, Alman Sporları Konfederasyonu (DSB), Ulusal Sosyalistlerin politik olarak modernize edene dek, 1933'e kadar birçok yola ayrılmış olan spor federasyonları, cimmastik ve spor kulüplerini bir çatı altında birleştiren milli bir organizasyon kurmayı ve ilgi alanlarını hem ulusal hem de uluslararası bir şekilde temsil eden örgüttür.

DSB, bugün kendisine bağlı 55 spor yönetim organı, 12 özel görevli federasyon, 6 bilim ve eğitim federasyonu, 2 sporu tanıtıcı federasyon ile Alman Gençlik Sporları ve Alman Eyalet Spor Birliği gibi örgütlerle çalışan, bağımsız ve özerk bir çatı örgüt olup, Milli Olimpiyat Komitesi, Alman Spor Yardım Fonu, Federal Devlet Spor Bakanlığı ve Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halindedir.

DSB'nin temel görevleri, spor ve fiziksel rekreasyonu besleyip koordine etmek, üye örgütlerin çıkarlarını gözetmek, genel sporun sorunlarıyla ulusal ve uluslararası alanda ilgilenmek, elit spora olimpik temeller katmak olarak özetlenebilir (Wegener, 1992).

DSB'nin temel görevleri baz alındığında “spor ve fiziksel rekreasyonu besleyip koordine etmek” ifadesi, Alman toplumunda var olan spor bilincinin ve bir çok sportif alanda bu bilinçle mümkün olan sportif başarının temelini ortaya çıkartmıştır. Bu temelin en tabanında ise asıl önemli değinilen nokta spor ile sportif rekreasyonun işbirliği içerisinde yürütülüyor olmasıdır. Tabi ki, hazırlanan spor politikalarının sadece ifade edilmekle kalmayıp, uygulamaya geçirilmesi esastır. Ülkemiz de spor ve rekreasyon alanındaki temel sorun, problemlerin tespiti ve çözüm yollarının tespit edilmiş olmasına rağmen çözüm aşamasında yeterli girişimin yapılmıyor olmasıdır.

Yine sportif anlamda başarılı ülkeler arasında yer alan Avustralya'da 1976 Montreal Olimpiyatlarındaki başarısızlıktan sonra spor sistemi yeniden yapılandırılmıştır. Avustralya Spor Enstitüsü sporun merkezini oluştururken, Avustralya Spor Komisyonu merkezi kontrolü elinde tutmaktadır.

Avustralya Spor Komisyonu, spor ve fiziksel aktiviteyi tüm Avustralyalılara ulaştırmak için iki organizasyon ile birlikte hareket etmektedir. Elit düzeydeki sporun yaygınlaşması ve geliştirilmesinden sorumlu olan Avustralya Spor Enstitüsü ve sporun gelişimini sağlamayı amaç edinen “Active Avustralya” programıdır.

“Active Avustralya” programı, 1997 yılında kurulmuştur. Active Australia, olabildiğince daha çok Avustralyalıyı spor ve fiziksel aktiviteye dahil etmeyi ve sağlıklı bir yaşamın oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bu amaçla; okullarla, spor kulüpleri ile, rekreasyon ve fitness kulüpleri ile, bölgesel ve eyalet hükümetleri ile bağlantılı olarak çalışmalarını yürütmektedir (İnternet: Australian Sports Commission, 2014).

Oluşumdan anlaşılacağı üzere, Avustralya’da toplumu spor ve fiziksel aktiviteye dahil etmeyi ve sağlıklı bir yaşamın oluşturulmasını sağlama görevi spor teşkilatı içerisinde farklı bir yapılanmaya devredilmiştir. İzlenen bu politika, okullarla, spor kulüpleri ile, rekreasyon ve fitness kulüpleri ile, bölgesel ve eyalet hükümetleri ile işbirliği içerisinde çalışmalarını düzenleyip, topluma gerekli hizmeti vermeyi amaç edinmektedirler.

Avusturalya örneği baz alındığında, ülkemizle spor teşkilatlanması anlamında farklılıklar gözlenilmesine rağmen, yerel yönetim bazında işbirliği ortak paydasında bulunduğu görülmektedir. Ancak, bu bağlamda Active Australia programının belirlenen amaca ulaşma hedefi doğrultusunda kendisine ortak benimsediği okullar, spor kulüpleri ile rekreasyon ve fitness kulüpleri ile yapmış olduğu işbirliğinin ülkemizde de yapıldığını söylemek pek mümkün değildir.

Yine sportif anlamda dünyanın örnek alınabilecek ülkelerinden birisi olan İngiltere’de spor yönetimi 1972 yılında kurulan “Spor Konseyi”nin denetimi altındadır. Hedefleri,

- Spor ve Fiziksel Rekreasyona katılımı artırmak,
- Spor tesislerinin kalite ve miktarını artırmak,
- Performans standartlarını yükseltmek,
- Sporla ilgili bilgileri sağlamak,
- Spor Konseylerinin hedeflerine ulaşabilmeleri için, yürüttükleri programlara ulusal yönetim yapılarında imkan sağlamak,
- Yeni tesis imkanı sağlamak,

- Katılımları teşvik için kampanya yürütmek,
- Ulusal Piyango'dan spor için sağlanan paraların sorumluluğunu taşımak olarak belirleyen “İngiltere Spor Konseyi”, toplumun spor ve fiziksel rekreasyona katılımını arttırmak hedefi doğrultusunda “Fiziksel Rekreasyon Merkez Konseyi” adı altında bir birimle bu görevi devam ettirmektedir. 1935 yılında kurulan “Fiziksel Rekreasyon Merkez Konseyi” 265 yönetsel organ ve 150,000 gönüllü spor kulübü ve milyonlarca katılımcı adına çalışmakta, gelirlerini kendisi oluşturmakta ve para veya ödenek dağıtmamaktadır (İnternet: Fiziksel Rekreasyon Merkez Konseyi, 2014).

Ülkemiz spor teşkilatlanması ile karşılaştırıldığında, İngiltere'nin rekreasyon alanında ayrı bir teşkilatlanma oluşturulmasının yanı sıra İngiltere'de ki yürütülen programlarda gönüllü çalışmanın ön plana çıkması dikkat çekicidir. Şüphesiz ki, bu tür programların oluşturulmasında ve devam ettirilmesinde ekonomik anlamda yeterlilik çok önemlidir. İngiltere Spor Konseyi'nin rekreasyon hizmetleriyle ilgili gelirini kendi oluşturabilen bir birime sahip olması çok büyük bir avantaj olup ülkemiz içinde bu şekilde oluşturulabilecek bir yapının var olması büyük bir avantaj olacaktır. Ancak bu avantajı var edebilmek için, öncelikle toplumumuzda spor ve boş zamanları kaliteli değerlendirme bilincinin oluşturulması gerekmekte ve toplumumuzu oluşturan bireylerin spor ve rekreasyon aktivitelerini yaşamlarına dahil etmeleri gerekmektedir.

Çeşitli ülkelerin spor teşkilatlanma yapılarının ve rekreasyona verdikleri önemin belirtilmesinden sonra ülkemizde yapılan çalışmalara göz atacak olursak, 1989-2011 yılları arasında topluma Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü adı altında hizmet veren spor teşkilatı üzerinde rekreasyon alanında bir araştırma yapan Başaran'a (1998) göre, “Anayasada ve spor kanunlarında bulunan sporun kitlelere ulaştırılması, alt yapının hazırlanması için tesis, malzeme ve personel ihtiyacının karşılanması, gençliğin ve tüm vatandaşların boş zamanlarını değerlendirecek spor ortamlarının hazırlanması, GSGM programlarında bulunmasına rağmen uygulamada yetersiz kaldığı” belirlenmiştir. 1998 yılında elde edilen bu sonuç ile yapılan bu araştırma ile elde edilen sonuç tam anlamıyla paralellik göstermiştir. Ancak, üstünde durulması gereken asıl unsur, bu süreç içerisinde spor teşkilatının rekreasyon alanında yaşadığı sorunların tespit edilmiş olmasına rağmen mevcut problemlerin çözümünde herhangi bir adım atılmamış olmamasıdır.

Yine araştırma konusu ile ilgili, yerel yönetimlerin halka rekreasyon hizmetleri sunumuyla alakalı yapılan bir araştırmada, Arslan'a (2010) göre, belediyenin sunduğu rekreasyon hizmetlerinde görev alan personelin, yetişkin eğitime ilişkin bilgi, beceri ve tutum düzeylerini artırabilmek için hizmet içi eğitim uygulamaları alması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu araştırma sonucu ile, halka rekreasyon hizmeti vermekle yükümlü, ister yerel ister merkez teşkilatında görev yapan ve öğretimleri süresince rekreasyon eğitim almamış yöneticilerin, en azından alınacak hizmet içi eğitimlerle, görev yaptıkları kurumlarda rekreasyon alanında ileriye dönük daha faydalı programlar yapabileceği konusunda sonuç anlamında olumlu anlamda bir paralellik sağlanmıştır.

Gül'ün (2008), "Türk Spor Teşkilatının Sorunları ve Yeniden Yapılanması" konu başlıklı araştırmasından elde etmiş olduğu sonuçlardan birisi de "Yüksek öğretim kurumları rekreasyon, turizm medya, sportif egzersizler, yaşlılar için spor gibi alanlara yönelik eleman yetiştirmeye yönelmelidir" olmuştur. Bu sonuç, rekreasyon öğrenimi alan ve alanlarında uzmanlaşan bireylere ne kadar ihtiyaç duyulduğunu açıkça ortaya koymuş olsa da, ne yazık ki rekreasyon bölümü mezunlarının istihdam ile ilgili sıkıntısı halen çözülememiştir.

Mersinli'nin, (2009) "Yerel yönetimlerde spora yönelik rekreasyon hizmetleri ve büyükşehir belediyelerinin rekreasyonel faaliyetlere olan yaklaşımlarının değerlendirilmesi" konu başlıklı araştırmasından elde ettiği sonuç ile "sadece rekreasyonel aktivitelerle ilgili bir birimin oluşturulması, faaliyetlerin daha etkin bir şekilde hazırlanıp, uygulanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir" ibaresine yer verilmiştir. Bu sonuç ile, topluma rekreasyon hizmeti sunmakla yükümlü kurumlarda, kurum içerisinde yer alacak bir rekreasyon biriminin, boş zamanları değerlendirme ve rekreasyon hizmeti sunma anlamında ciddi anlamda faydalı olacağı ve bunun bir gereklilik oluşturduğu gerçeği ortaya çıkmış olup, bu çalışma ile paralellik göstermiştir.

Nacar'ın (2011) "Türk spor eğitiminde spor tesislerinin yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi" konu başlıklı araştırmasından elde ettiği sonuca bakacak olursak, "Sporcu tesisleri planlanmasında, mevcut "tip projeler" nedeniyle, verimsiz ve çağın gelişmelerinin gereğine uygun olmayan, her bölgenin ilgi, istek ve ihtiyaçlarına cevap vermeyen spor tesisleri yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir" denilmektedir. Bu sonuç ile, yeni yapılacak tesislerin planlanmasında çevrenin talep ve isteklerinin göz önünde tutulması ve

özellikle çok kullanım amaçlı tesisler planlanması gerçeği bu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermiştir.

Yine ülkemiz spor tesisleri ile alakalı Demiröz'ün (2009) "Gençlik ve spor il müdürlüğü'ne ait spor tesislerinin, fiziksel özelliklerinin ve işletmecilik anlayışının, sporcu ve antrenörlerin ihtiyaç ve beklentileri açısından değerlendirilmesi (Kahramanmaraş ili örneği)" konu başlıklı çalışmasında "Spor tesislerinde aktivite yapılması için verilen sürenin ve kişilerin boş zamanlarında spor yapma isteği ile tesislerin gün içinde açık kalma ve uygun ortam oluşturabilme uyumunun yetersiz bulunduğu araştırmada görülmektedir" denilmektedir. Ülkemizde spor tesislerinin kullanımındaki sorunların en başında, tesislerin kullanılabilirlik saatlerinin arttırılması gelmektedir. Ne yazık ki, mesai sonrasında spor tesisinden faydalanmak isteyen bireyler için bu çok mümkün olmamaktadır. Bu konunun aşılması ve özellikle kapalı spor tesislerinin gün içerisinde daha fazla açık hale getirilmesi, toplumumuzda aktif spor yapma isteği içerisinde var olan bireylerin sayısını arttıracak, bu talebin karşılanabilmesi halinde de ülkemizdeki spor ve boş zamanları kaliteli değerlendirme bilinci gelişecektir.

Ülkemiz spor politikaları alanında "Avrupa birliği'nde spor eğitimi politikaları ve bu politikaların Türk spor eğitim sistemine uyumu" konu başlıklı bir araştırma yapan Karakaya (2012) ise araştırmasının neticesinde "Spor müfredat programları hazırlanırken ve geliştirilirken ülkenin sosyal, kültürel vb. değerleri göz önünde bulundurulmalıdır" ibaresine yer vermiştir. Bu sonuç, ülkemizde spor politikaları planlanırken toplumun gereksinim ve ilgi alanlarının göz önünde tutulması gerektiğini ve amaca uygun programlar geliştirilmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, çalışmamız ile Karakaya'nın (2012), çalışması sonuç olarak paralellik göstermiştir. Ancak, bu politika belirleme sürecinde spor ve rekreasyon alanında gelişmişlik gösteren ülkeler baz alınacaksa dikkat edilmesi gereken konu örnek alınacak politikaların ülkemizin sosyal ve kültürel değerlerine göre revize edilmesi gerekliliğidir.

Yine ülkemiz spor politikaları alanında "Türk spor politikalarında öngörülen hedeflerin gerçekleşme düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma (G.s.g.m. örneği)" konu başlığıyla yapılan bir araştırmada Aydın, (2001) araştırma neticesinde "Spor politikalarında öngörülen hedeflerin uygulamada istenilen düzeyde gerçekleşmediğini" tespit etmiş olup, bu sonuç Başaran, (1998)'ın araştırması neticesinde elde etmiş olduğu

“Anayasada ve spor kanunlarında bulunan sporun kitlelere ulaştırılması, alt yapının hazırlanması için tesis, malzeme ve personel ihtiyacının karşılanması, gençliğin ve tüm vatandaşların boş zamanlarını değerlendirecek spor ortamlarının hazırlanması, GSGM programlarında bulunmasına rağmen uygulamada yetersiz kaldığı” sonucu ile paralellik göstermiştir. Görülüyor ki, spor teşkilatımız üzerinde yapılmış araştırmalar, teşkilatımızın eksikliklerini ortaya çıkarmış olmasına rağmen herhangi bir iyileştirme yoluna gidilmemiş veya yapılan bu akademik çalışmalar dikkate alınmamıştır. Bu sebeple, spor teşkilatımızın sorunları hakkında yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçların spor politikalarının planlanmasında etkin rol oynayan kişi ve kurumlarca dikkat ve titizlikle değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde mevcut problemlerin ortadan kaldırılabilmesi veya çözüme kavuşturulabilmesi mümkün olacaktır.

Spor teşkilatında görev yapan yöneticilerin rekreasyon kavramına sadece bilgi bazında sahip olmaları yeterli olmamakla beraber, bu kavramı öncelikle kendi yaşamlarına ve aile yaşamlarına dahil etmeleri gerekmektedir. Ancak bu sayede, rekreasyonun yaşam içerisindeki önemine sahip olup; meslek hayatları süresince etkin bir şekilde görev alacağı plan ve programlarda rekreasyon aktivitelerinin gerekliliğinden bahsedebilecek ve toplumumuza bu konuda sunulacak hizmetlerin var olmasına öncülük edebileceklerdir.

Teşkilat içerisinde rekreasyon öğrenimi almış bireylerin istihdamının sağlanacağı birimler kurularak, bu birimlerin organize edeceği aktivitelerle öncelikle teşkilat çalışanlarının rekreatif etkinliklere katılımı ve rekreasyon bilinci sağlanmalıdır. Teşkilat içerisinde var olacak bir rekreasyon birimi, spor teşkilatının topluma sunacağı hizmetler konusunda önemli rol oynayacaktır. Bu anlamda, şube müdürlüğü, koordinatörlük, daire başkanlığı veya genel müdürlük bazında bir rekreasyon biriminin kurulması öncelikle sağlanmalıdır.

Spor ve rekreasyon tesislerinin halka arzında önemli değişiklikler yapılmalıdır. Spor tesisleri yapımı planlanırken, tesislerin tek branşa özgü değil, çok amaçlı kullanımı göz önüne alınmalı ve halkın kolaylıkla ulaşabileceği yerler tespit edilmelidir. Ayrıca tesisi yapılacağı bölge şartlarının ve ihtiyacın göz önüne alınması, o bölge yaşayanlarının tesis kullanımındaki artışına neden olabilecektir.

Spor teşkilatımızın, rekreasyon kavramını toplumumuza yaymak için bu konuda eğitim veren üniversitelerimizle ortak çalışma içinde olması gerekir. Toplumumuzun bu konuda

aydınlatılması yapılacak, sempozyum, konferans, seminer, bilgilendirme etkinlikleri ve değişik organizasyonlarla daha fazla mümkün olabilecektir.

Hükümet bazında, refah düzeyi yüksek ülkelerin boş zaman ve rekreasyon konusunda politikaları örnek alınmalıdır. ancak toplumumuza uygunluğu ve uygulanabilirlik durumu dikkatlice değerlendirilmelidir.

Hükümet bazında uygulanacak rekreasyon ve boş zaman politikaları, seyirci rolünde yapılan pasif katılımlı etkinlikler yerine daha çok aktif katılımlı etkinlikler olarak planlanmalıdır. Toplumumuzun öncelikle aktif rekreasyon faaliyetlerine katılımı için spor teşkilatımızca özendirici çalışmalar üzerinde durulmalı ve organizasyonlar tertip edilmelidir.

Spor teşkilatımız, yerel yönetimlerimiz ile daha fazla iş birliği içinde bulunarak organize plan ve programlar yapılmalıdır. Bu konuda üzerine büyük yük düşen Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerinin öncelikli amacı bulundukları ildeki lisanslı sporcu sayısını arttırmak değil, spor yapan birey sayısını arttırmak olmalıdır.

Hükümet bazında, toplumun kentleşme ve buna bağlı olarak yaşadığı sorunlar göz önüne alarak, bireylerin boş zamanlarını aktif şekillerde değerlendirebileceği alanlar planlaması gerekmekte olup; bu konu ile ilgili, yerel yönetimlerle ciddi plan ve programlama içine girilmelidir.

Yine hükümet bazında, yerel yönetimlere açık veya kapalı sportif rekreasyon alanları ile ilgili yapılan ödeneklerin arttırılması sağlanmalıdır.

Sonuç olarak; spor teşkilatımızda değişik kademelerde görev yapan yöneticilerinin, yüksek öğrenim veya teşkilat içerisinde almış oldukları öğrenim neticesinde rekreasyon kavramı konusunda bilgiye çok yüksek düzeyde sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu düzeyin çok yüksek oranda çıkmasının en büyük sebebi, günümüz spor teşkilatında Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunlarının istihdam edilmesi ve yönetici kademesinde görevler almış olmalarıdır. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunlarının spor teşkilatımız içerisinde yönetici olarak var olmaları, öğrenimleri süresince almış oldukları rekreasyon eğitimini, spor ile birleştirerek sportif rekreasyon adı altında meslek yaşantılarına ve içerisinde var

olacağı plan ve programlara aktarabilecek olmaları konusunda çok olumlu bir adımdır. Politikalar ve İstihdam alt boyutlarına göre yöneticilerimizin çok yüksek oranda farkındalık düzeyine sahip olduğu bir diğer alt boyut, tesisler olarak göze çarpmaktadır. Ülkemizde var olan spor ve boş zamanları kaliteli anlamda değerlendirme bilincinin eksiliğinin giderilmesi ancak toplumumuzun spor ve rekreasyon tesislerine yönelmesiyle mümkün olabilecektir. Bu anlamda; ülkemizde spor tesislerinin yetersizliği ve mevcut tesislerin kullanımındaki zorluklar, yöneticilerimizin öncelikli olarak düzeltilmesi ve iyileştirilmesi hususunda görüş belirttiği önemli bir noktadır. Rekreasyon alanında eğitim almış bireylerin kamu ve özel kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmesinin gerekliliği yöneticilerimizin vermiş olduğu cevaplar neticesinde, yüksek farkındalık düzeyiyle ortaya konulmuştur. Yöneticiler hem kendi iş, aile ve sosyal yaşantılarında özellikle sportif rekreasyon faaliyetlerinin gerekliliği ihtiyaç olarak dile getirmiş, hem de spor teşkilatında organize edilecek sportif rekreasyon faaliyetlerinin topluma sunulması konusunda kendi üstlerine düşen bir görevin farkındalığını ortaya koymuşlardır. Yöneticilerimiz, yüksek oranlarda yöneticilerin farkındalık düzeylerine sahip oldukları analiz edilen diğer alt boyutlara karşın, politikalar bazında orta düzeyde farkındalıklarını belirtmişlerdir. Toplum anlamında; büyük bir çoğunlukla spor bilincinden uzak, rekreasyon aktivitelerine aktif olarak katılmayan, katılsa bile pasif etkinlikleri seçen ve ülke bazında sportif başarılarla imza atmaktan uzak olmamız, spor ve boş zamanları değerlendirme konusundaki yürütülen politikalar bazında başarılı olamadığımızın bir kanıtıdır. Spor teşkilatımızın değişik kademelerinde görev yapan yöneticilerimizin bu konuda farkındalık düzeylerinin olması gerektiğinin altında olması ise üzücü bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç,

Bu araştırmada, spor teşkilatımız içerisinde şef, koordinatör, federasyon yönetim kurul üyesi, uzman, şube müdürü, genel sekreter, federasyon başkanı, daire başkanı ve diğer kademelerinde aktif görev yapan yöneticilerin boş zaman ve rekreasyon kavramlarının alt boyutları ile birlikte anlamları konusunda yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarının araştırılması ile sportif rekreasyon uygulamalarının planlanması hususunda kendi üzerlerine düşen görevlere yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmış olup; bu amaca yönelik olarak araştırmacı tarafından geliştirilen sportif rekreasyon politikaları ölçeği kullanılmış ve var olan bir durum tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma için geliştirilen ölçeğe verilen cevaplar 12 alt problem olarak incelemeye alınmış ve aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

Birinci Alt Problem: Katılımcıların “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları ne düzeydedir?

Hazırlanan ölçeğin geçerliği ve güvenilirliğinin sağlanmasıyla; 26 madde ile, katılımcıların rekreasyon kavram bilgisi, tesis, istihdam ve politikalar olmak üzere 4 boyut hakkında algıları hususunda kendi üzerlerine düşen görevlere yönelik farkındalık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Katılımcılara “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri ile ilgili sorulan sorulara vermiş olduğu cevapların analizleri sonucunda; istihdama yönelik algılarının yüksek olduğu, kavram bilgisine yönelik algılarının çok yüksek olduğu, politikalara yönelik algılarının orta düzeyde olduğu ve tesis kavramına yönelik algılarının çok yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuç ile, spor teşkilatında görev yapan ve rekreasyon kavram bilgisine yüksek düzeyde sahip olan yöneticilerin ülkemiz mevcut spor tesisleri ve rekreasyon alanlarının, sporcu yetiştirme politikası dışında öncelikli bir toplum gereksinimi olarak toplumun hizmetine sunulması

hususunda fikirlerini ortaya koymuştur. Ülkemizde eksikliği büyük ölçüde hissedilen spor bilincinin oluşturulması konusunda toplumun, spor ve rekreasyon tesislerine yönlendirilmesinin mevcut sorunu ortadan kaldırabilmek adına yüksek öncelikli çözüm olarak gördükleri belirlenmiştir. Yöneticiler, rekreasyon eğitimi alan bireylerin, mezuniyetleri sonrası istihdam konusunda sıkıntı yaşadıklarına farkındalıklarını belirtmiş ve kamu veya özel kuruluşlarda öncelikli olarak görev almaları gerektiği konusunda fikir beyan etmişlerdir. Yöneticiler, ülkemizin spor ve rekreasyon politikaları hususunda ise genel anlamda kabullenir bir tavır sergilemiş ve ülkemizin spor ve rekreasyon politikalarından bir memnuniyetsizlik duymadıklarını ifade ettikleri gibi; üst düzeyde memnun olmadıklarını da belirtmişlerdir. Bu anlamda, ülkemiz spor teşkilatı içerisinde yönetici kademelerinde görev yapan bireylerin, sportif rekreasyon alanındaki mevcut politikaların değiştirilmesine veya geliştirilmesine öncelik duymadıkları sonucu, zaten aktif rekreatif etkinliklere katılmayan veya spor yapmayan toplumumuza kötü bir örnek teşkil edebilecektir.

İkinci Alt Problem: Katılımcıların cinsiyetlerine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Erkek yöneticilerin istihdama yönelik algılarının, kadın katılımcılarının istihdama yönelik algılarından daha yüksek olmasının sebebi; erkeklerin kamu veya özel sektör kuruluşlarında var olacak rekreasyon birimleri ile daha aktif bir sosyal hayata sahip olacakları hususunda ve meslek yaşantılarına olumlu etkilerinin farkındalığını ortaya koyarken, kadın yöneticilerin iş hayatlarının yanı sıra annelik ve ev hayatları ile daha ağır bir yükün altına olmaları sebebiyle iş dışında kalan zamanlarını bu ağır yükün kendileri üzerinde etkisini sadece dinleme ile geçirmek istedikleri şeklinde açıklanabilir. Kavram bilgisi hususunda, ülkemiz kadınların henüz istenilen seviyede yüksek öğrenime ulaşamamış olması ve bu sebeple rekreasyon kavramı konusunda erkeklere nazaran daha az bilgiye sahip oldukları sonucuna varılabilir. Kadınların politikalar hususunda değişimin ve yenileşmenin gerekliliğine inanmaları, yoğun iş ve ev hayatından olumsuz etkilenen kadınların, sportif aktivitelerle bu yoğun tempodan uzaklaşma istedikleri sonucuna varılabilir. Erkeklerin boş zamanlarının, kadınlara göre daha fazla olması ve iş saatleri dışında kadınlara göre daha az görev ve sorumluluklarının olması, spor ve rekreatif tesislere katılımlarına daha fazla olanak sağlamaktadır.

Üçüncü Alt Problem: Katılımcıların medeni durumlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Evli olan katılımcıların, gelecek neslin ve hatta kendi çocuklarının üniversite eğitimi sonrasında dahi iş bulma kaygısı yaşayacağına farkında olması ve bu sorunun kendi aile düzenlerini olumsuz etkileyeceğini biliyor olmaları, zaten şu an yönetici pozisyonuna ulaşmış ve iş kaygısı olmayan bekar yöneticilere nazaran istihdam sorununu daha çok önemsedikleri sonucuna varılabilir. Bekar olan katılımcıların kavram bilgisine yönelik algı düzeylerinin evli katılımcılara göre yüksek olmasının sebebi ise, bekar diyebileceğimiz kesimin evli olanlara göre daha genç olması ve günümüzün önemli kavramlarından biri olan rekreasyonu evlilere göre daha fazla boş zamanı olması sayesinde, aktif veya pasif katılımlarla daha fazla yaşıyor olması ile açıklanabilir. Evli olan katılımcılar politikalar hususunda, yine hem kendilerinin hem de gelecek neslin sağlıklı yaşayabilmesinin öncelikli olarak kaliteli boş zaman geçirebilme ve spor yapabilme ile mümkün olabileceğini, bunun da mevcut politikaların iyileştirilmesi ile yapılabileceğini verdiği cevaplarla ortaya koymaktadır. Bekar katılımcıların evli katılımcılara göre daha fazla boş zamanının olması ve bu boş zamanlarını aktif veya pasif katılımlı olarak değerlendirme talebinin ancak tesislerin var olması veya bireylere sunumunun iyileştirilmesi ile mümkün olabileceği gerçeğiyle bekar katılımcılar tesis konusunda evli katılımcılara göre daha fazla algı ve farkındalık düzeyine sahiptirler.

Dördüncü Alt Problem: Katılımcıların yaşlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

31-40 yaş aralığındaki yöneticiler, 51 yaş ve üzeri yöneticilere nazaran iş yaşantılarında veya boş zamanlarında aktif veya pasif katılımlı rekreatif etkinliklere hem fiziki hem de zihinsel olarak daha uygun olduklarından, rekreasyon eğitimi almış bireylerin kamu ve özel kuruluşlarda istihdamının gerekliliği hususunda algı düzeyleri ve farkındalıkları yüksek olarak belirlenmiştir. Ülkemizde henüz popülerleşen rekreasyon kavramı 51 ve üzeri yaş grubunda çok bilindik bir kavram değildir. Politikalar hususunda ise 31-40 yaş aralığı kesim, 51 yaş ve üzerine göre daha katılımcı olan ve daha fazla spor ve rekreasyon etkinlikleri içinde bulunmayı hedefleyen bir kesim olarak göze çarpmaktadır. Yine 31-40 yaş aralığı kesimin, 51 yaş ve üzerine göre fiziki anlamda daha yeterli olması tesislerden faydalanmayı daha fazla istediklerini ortaya koymuştur.

Beşinci Alt Problem: Katılımcıların yetiştikleri çevreye göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Büyükşehir ve illerde daha sosyal daha ekonomik anlamda özgür yetişmiş olan katılımcıların, rekreasyon alanındaki istihdamın, kendilerinin iş, sosyal ve aile hayatlarına olumlu katkılarına farkındalıklarını göstermektedir. Rekreasyon ülkemizde yeni yeni popüler olan bir kavramdır. Tabi ki bu bilinirlik öncelikle sosyal hayatın ve ekonomik refahın yüksek olduğu yerden başlayacaktır. Bu sebeple büyükşehir ve illerde yaşayan yöneticiler aktif ve pasif katılımlarıyla rekreasyon kavramının daha çok içinde ve farkındadırlar. Büyükşehir ve illerde yaşayan katılımcılar, kentleşme, monoton yaşam ve sağlıksız beslenme sorunlarından kurtulabilmek için daha fazla sosyallik, daha fazla aktivite ihtiyacı içindedirler. Bu ihtiyaçlar ancak, spor ve boş zamanları kaliteli değerlendirme politikalarının iyileştirilmesiyle mümkün olabilecektir. Büyükşehir ve illerde yaşayan katılımcıların kentleşme sorunları ve açık alan ihtiyaçları nedeniyle, aktif veya pasif katılımlı aktivite gereksinimlerini tesislerle giderebilmeleri mümkündür.

Altıncı Alt Problem: Katılımcıların teşkilattaki yaptıkları görevlere göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Uzman, Federasyon Kurul Üyesi, Koordinatör, Şef ve diğer katılımcıların istihdama yönelik algı düzeylerinin, Daire Başkanı, Federasyon Başkanı, Genel Sekreter ve Şube Müdürlerinden yüksek çıkması, diğerlerine göre alt kademelerde görev yapan yöneticilerin yeni ve daha dinamik neslin bir an önce eskilerin yerine gelmesi ve daha atılgan bir kadro oluşturulması şeklinde açıklanabilir. Daire Başkanı, Federasyon Başkanı, Genel Sekreter ve Şube Müdürlerinin kavram bilgisinin yüksek olması, katılımcıların üst yönetici grubunda olmaları ve çalışanların iş, aile ve sosyal hayatlarının düzenli olabilmesi için kaliteli boş zaman geçirme ihtiyaçlarının farkındalığını edinmiş olduğu iş tecrübesiyle ortaya koymaktadır. Uzman, Federasyon Kurul Üyesi, Koordinatör, Şef ve diğer katılımcıların iş, aile ve sosyal yaşamlarında çevreleri ile daha fazla etkileşim içine olmayı istediklerini ve bunun içinde spor ve boş zaman politikalarının iyileştirilerek aktif veya pasif katılımlı etkinliklerin kendilerine sunulmasını beklediklerini ortaya çıkarmaktadır. Daire Başkanı, Federasyon Başkanı, Genel Sekreter ve Şube Müdürlerinin gelecek nesil dinamik gençliğin nasıl oluşturulacağı ve mevcut toplumun nasıl spor ve rekreasyona

yönlendirileceği hususunda edinmiş oldukları iş deneyimi ve tecrübesi diğer gruba göre daha yüksektir. Toplumun, ancak olumlu yönlendirmelerle spor bilinci kazanacağı bir gerçektir. Spor bilincinin oluşturulmasındaki en temel ve en basit çözüm de bireyleri spor ve boş zamanlarını kaliteli geçireceği tesislere yönlendirmektir.

Yedinci Alt Problem: Katılımcıların görevdeki hizmet süresine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Spor teşkilatındaki görev yaptığı birimdeki görev süresi fazla olan yöneticilerin rekreasyon eğitimi almış bireylerin istihdamı konusundaki algı düzeylerinin daha az görev süresine sahip olan yöneticilere göre düşük olmasının sebebi, monoton bir iş hayatı sayesinde, yeniliklerden ve insanların güncel ihtiyaçlarından uzak yani kara düzen bir çalışma şekli sürdürmesi şeklinde açıklanabilir. Yine görev yaptığı birimdeki görev süresi fazla olan yöneticilerin rekreasyon kavram bilgisinin eksikliği, politikalar konusundaki düşük algı düzeyi ve tesislerin kullanımı hususundaki farkındalık düzeylerinin düşüklüğü kendilerini toplumun güncel ihtiyaçlarına göre yenileyemedikleri ve özellikle çalışan bireylerin iş, aile ve sosyal yaşamlarında sportif rekreasyon etkinlikleriyle daha başarılı olacakları ile ilgili bilgi eksiklikleri şeklinde açıklanabilir.

Sekizinci Alt Problem: Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Teşkilatta 1-3 yıl gibi kısa bir deneyime sahip olan yöneticilerin toplumlarda popülerlik ve gereklilik önemini kazanan rekreatif etkinliklerle çalışan bireylerin daha başarılı olabileceklerine ilişkin güncel bilgisi mevcuttur. Bu sebeple teşkilatta 1-3 yıl gibi kısa bir deneyime sahip olan yöneticilerin, 7 yıl ve üzeri iş tecrübesine sahip yöneticilere nazaran rekreasyon eğitimi almış bireylerin kamu ve özel kuruluşlarda istihdamına yönelik farkındalık düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir. Yıl bazında daha fazla görev süresine sahip yöneticilerde rekreasyon kavramının yeni yöneticilere nazaran düşük çıkmasının sebebi, rekreasyon kavramının ülkemizde henüz yeni sayılabilecek bir popüleriteye sahip olması ve geçmiş yıllarda bu kavramla ilgili eski yöneticilerin herhangi bir eğitim alamamış olması ile açıklanabilir. Teşkilatta yeni sayılabilecek yöneticiler politikalar konusunda daha yenilikçi ve iyileştirilebilir planlara ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, genç sayılabilecek yönetici kesiminin, toplumumuzun spor bilincinden yoksun

olarak yetişmesinden duydukları rahatsızlıkla açıklanabilir. Yine genç sayılabilecek yönetici kesimi, tesislerin vatandaşlara sunumun gerekliliğini ortaya koymuş ve ancak bu sayede toplumumuzun refaha ulaşmakta kolaylık edinebileceğini ve sportif rekreasyonla hayatlarına yeni bir boyut kazandırabilecekleri yönünde görüş belirtmişlerdir.

Dokuzuncu Alt Problem: Katılımcıların ekonomik gelir düzeylerine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Yöneticilerin gelir seviyeleri yükseldikçe sportif, sosyal ve kültürel anlamda aktif veya pasif katılımlı etkinliklerde bulunması daha mümkün olmaktadır. Yöneticilerin rekreasyon kavram bilgisi düzeylerinin gelir seviyesi düştükçe azaldığının ortaya çıkması, ekonomik yönden yetersizlik hisseden yöneticilerin hayat zorluklarıyla daha fazla mücadele etme gerekliliği ve bu sebeple boş zamanı kaliteli değerlendirme düşüncesinden uzaklaştıkları ve bu konuyla ilgili herhangi bir bilgi edinme gerekliliği hissetmedikleri şeklinde açıklanabilir. Rekreasyon ve spor etkinlikleri, özellikle sosyal bir yaşam içerisinde var olan bireylerin yaşam şartlarının ve refah düzeyinin yükselmesiyle daha anlamlı ve katılımı yüksek bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu konu, gelir seviyesi diğerlerine göre daha düşük olan bireylerin rekreasyon ve spor politikalarının iyileştirilmesinden önce kendi yaşam şartlarını yükseltmeyi ve kendileri ile birlikte ailelerini ekonomik anlamda rahatlatmaya odaklandıkları ile açıklanabilir. Tesis konusunda yürütülen politikalar ile ilgili farkındalık düzeyinin yönetici kesiminde gelir seviyesine göre düşmesinin sebebi, mevcut tesislere katılımın ekonomik refahla mümkün olması şeklinde açıklanabilir.

Onuncu Alt Problem: Katılımcıların öğrenim düzeylerine göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Yukarıdaki açıklamalarda da değinildiği üzere, rekreasyon kavramı ülkemize bu kavramın geç geliş sebebi ile yeni yeni toplumumuzda bir gereksinim olarak kabul görmeye başlayan ve toplumumuzun hayatlarına dahil etmeye çalıştığı bir olgu olarak gözlemlenmektedir. Bu farkındalık öğrenim düzeyi yükseldikçe kendini belirgin olarak ortaya çıkarmaktadır. Gelir ve refah seviyesi yüksek ülkeler ile ülkemiz arasında bu konudaki en büyük farklılık, yabancı devletlerde rekreasyon ve spor kavramlarının daha çocukluk çağlarından itibaren topluma empoze edilmiş olması; bizde ise henüz üniversite

bazında bu kavramların hak ettikleri yeri bulmuş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple; spor teşkilatında görev yapan yöneticilerimizin, rekreasyon kavramı, rekreasyon eğitimi almış bireylerin kamu ve özel sektörde istihdamı, sportif rekreasyon uygulama politikaları ve tesislerin daha fazla halka arzı ile toplumumuz tarafından kullanımının arttırılması konusundaki farkındalık düzeyi tamamen öğrenim seviyesinin farklılığından ve güncel eğitim konularına yabancı kalmalarından kaynaklandığı şeklinde açıklanabilir.

On Birinci Alt Problem: Katılımcıların öğrenim süresince rekreasyon konusunda eğitim alma durumlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Günümüze kadar gelen süre içerisinde spor teşkilatında görev yapmış ve hatta spor teşkilatının en üst seviyesinde görev almış çoğu yöneticilerin ne yazık ki, beden eğitimi ve spor yüksek öğrenimi görmemiş olmaları üzücü bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok eski olmamasına karşın, 2001 yılında spor teşkilatına alınan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunu 500 spor uzmanı ile, teşkilatın çehresinin değiştiği bir gerçektir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunlarının istihdamından sonra, mütemadiyen spor alanında yüksek öğrenim görmüş bireylerin alımı devam etmiş ve bu durum teşkilata bir dinamizm kazandırılmıştır. Teşkilata dinamizm kazandıran bu bireylerin öğrenimleri süresinde rekreasyon alanında da öğrenim almış olmaları teşkilat ve ileride yüksek makamlarda görev alarak topluma hizmet verecek bu kişiler için hem kendi iş, aile ve sosyal yaşamlarında, hem de topluma rekreasyon konusunda verecekleri hizmetlerle ilgili büyük bir kazanımdır. Bu yöneticilerin, rekreasyon alanında kendilerini yetiştirmiş bireylerin kamu ve özel sektörde istihdamlarının gerekliliği yönündeki fikirleri, aldıkları eğitimle bire bir örtüşmektedir. Beden Eğitimi ve Spor öğrenimleri süresinde rekreasyon kavramıyla iç içe olan yöneticilerin kavram bilgisi yönünden diğer yöneticilere göre farklılıklarının yüksekliği olması gereken bir sonuç olarak tanımlanabilir. Rekreasyon eğitimi almış bireyler rekreasyon ihtiyacının farkındadırlar. Bu bağlamda; yöneticilerin politikalar ve tesislerin kullanımı yönünde vermiş olduğu cevaplar göstermektedir ki; öğrenimleri süresince rekreasyon eğitimi alan yöneticiler, rekreasyon eğitimi almayan yöneticilere göre, hem ülke bazında yürütülen politikaların yetersizliği ve yenilik ihtiyacı, hem de tesislerin halka sunumunun yetersizliği ve daha cazip hale getirilmesi konularında endişelerini dile getirmiş ve bu konuda değişimlerin ve yeniliklerin yapılması gerekliliğini ortaya koymuşlardır

On İkinci Alt Problem: Katılımcıların spor teşkilatındaki hizmet süresince rekreasyon konusunda eğitim alma durumlarına göre “Sportif Rekreasyon Politikaları Ölçeğinin” alt boyutlarına ilişkin algıları arasında farklılık var mıdır?

Geçmişten bu güne spor teşkilatımız ele alındığında, teşkilatta görev alan yöneticiler için verilmesi gereken rekreasyon eğitimi bir kenara, rekreasyon kavramının bile çok yabancı olduğu üzücü bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır. Unutulmamalıdır ki, her hangi bir konuda bilgi sahibi olmayan bireylerin, o konuda topluma bir fayda sağlaması ve öncülük yapması söz konusu bile değildir. Günümüz spor teşkilatında yöneticiler ve teşkilat çalışanları için organize edilen rekreatif faaliyetler yetersizliği ve katılımın düşüklüğü ile göze çarpmaktadır. Bu nedenle, spor teşkilatımızda görev yapan yöneticilerin rekreatif faaliyetlere zorunlu olarak katılımlarının sağlanılmaya çalışılmasından önce, rekreasyon eğitiminin gerekliliği konusunda gerekli bilgilendirmenin yapılması daha gerçekçi ve uygun olacaktır. Bu konuda spor teşkilatımızın bir takım eğitimler verdiği ancak bu eğitimlerin eski programlarda var olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda, hizmet sürelerince rekreasyon eğitimi almış yöneticilerin, rekreasyon eğitimi almış bireylerin kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda istihdam edilmesine dair farkındalık düzeylerinin yüksekliği, almış oldukları eğitimin ne kadar gerekli ve uygun olduğu şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu eğitimi almış yöneticilerin rekreasyon kavram bilgisi konusunda algı düzeylerinin yüksekliği, eğitimlerinin olumlu sonuçları olarak göze çarpmaktadır. Bu eğitimi almış yöneticilerin, rekreasyon ve spor aktivitelerinin hem birey, hem de toplum bazında vazgeçilmez bir unsur olarak politikalar bazında var olması gerektiği konusundaki algı düzeylerinin yüksek çıkması almış oldukları eğitimle olumlu anlamda örtüşür bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine tesislerin kullanımı hususunda, yüksek öğrenimleri sürelerince rekreasyon eğitimi almamalarına karşın, meslek yaşamlarındaki kısa bir öğrenimle dahi, rekreasyonun önemini kavramış olmaları, spor ve rekreasyon tesislerinin kullanımları ile halka sunumlarının iyileştirilmesi konusundaki olumlu görüşlerini ortaya koymaktadır.

Öneriler,

- Ülkemiz Spor Teşkilatı içerisinde rekreasyon eğitimi almış bireylerin istihdam edileceği birimler oluşturulmalıdır.

- Spor ve rekreasyon tesisleri yapımı planlanırken, tesislerin tek branşa özgü değil, çok amaçlı kullanımı göz önüne alınmalı ve halkın kolaylıkla ulaşabileceği yerler tespit edilmelidir
- Spor teşkilatımızın, rekreasyon kavramını toplumumuza yaymak için bu konuda eğitim veren üniversitelerimizle ortak çalışma içinde olması gerekir.
- Hükümet bazında, refah düzeyi yüksek ülkelerin boş zaman ve rekreasyon konusunda politikaları örnek alınmalıdır.
- Hükümet bazında uygulanacak rekreasyon ve boş zaman politikaları, seyirci rolünde yapılan pasif katılımlı etkinlikler yerine daha çok aktif katılımlı etkinlikler olarak planlanmalıdır.
- Spor teşkilatımız, yerel yönetimlerimiz ile daha fazla iş birliği içinde bulunarak organize plan ve programlar yapılmalıdır.
- Hükümet bazında, toplumun kentleşme ve buna bağlı olarak yaşadığı sorunlar göz önüne alarak, bireylerin boş zamanlarını aktif şekillerde değerlendirebileceği alanlar planlanmalıdır.
- Yine hükümet bazında, yerel yönetimlere açık veya kapalı sportif rekreasyon alanları ile ilgili yapılan ödeneklerin arttırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acar, M. (1993). *Sporda Hedefler ve Politikalar*. Yayın ve Temsil Daire Başkanlığı, Ankara, 3-16.
- Akasen, A. (1978). *Türkiye'de Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları*. (Örnek: Uludağ Ulusal Parkı) İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul, 30-32.
- Apak, R. (1993). Onbeş Yıl ve Türk Spor. *Ülkü, Seçilmiş Spor Makaleleri*, Derleyen: Karaküçük, S., Ankara, 99.
- Applebaum, H. (1997). İş ve Boş Zaman. Çeviren: Saatçioğlu N. İçinde: Şimşek I, editör. Çalışmak: Yorar. *Cogito: Üç Aylık Düşünce Dergisi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları; 12, 47-51.
- Arslan, S. (2010). *Yetişkin Kent Halkının Belediyelerin Serbest Zaman Eğitimi İle Rekreasyon Etkinliklerinin Sunumuna ve Yaşam Kalitesine Etkisine İlişkin Görüşleri (Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği)*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 189-190.
- Aslan, L., N. (1994). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi*. Doktora Tezi, İzmir: 9 Eylül Üniversitesi, 38-39.
- Aydın, A., D. (2001). *Türk Spor Politikalarında Öngörülen Hedeflerin Gerçekleşme Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma (G.S.G.M. Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 58.
- Balcı, V. (2003). Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı:158, 162.
- Balcı, V., İlhan, A. (2006). Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi. *Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. IV, (1), 11-18.
- Batlaş, A., Baltaş, Z. (1987). *Başarılı ve Sağlıklı Olmak İçin Stres ve Başarma Yolları*. 5.Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul, 241.
- Başaran, Z. (1990). *Tarihi Gelişimi Açısından Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Kanunlarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 28, 30-34, 38, 39.
- Başaran, Z. (1998). *Türk Spor Örgütlenme Sürecinde Rekreasyon Anlayışı ve Bugünkü Uygulanabilirliği*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-54, 38-96.
- Baydar, N. (1992). Bir Spor Günü Sonunun Düşünceleri. *Türk Spor Kurumu Dergisi*, Seçilmiş Makaleler, Derleyen: S. Karaküçük, Ankara, s.367-369.

- Baydar, N. (1992). Bir Spor Günü Sonunun Düşünceleri. *Türk Spor Kurumu Dergisi*, Seçilmiş Makaleler, Derleyen: S. Karaküçük, Ankara, 367-369.
- Boud, B., M., Lawson, F. (2002). *Tourism and Recreation: Handbook Of Planning and Design*. Architectural Press, 1.
- Broadhurst, R. (2001). Managing Environments For Leisure and Recreation. GBR. London: Routledge, 3.
- Bull, C., Hoose, j., Weed, M. (2003). *An Introduction To Leisure Studies*. Pearson Education Limited, First Published, United Kingdom, 60.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Cin, H. (1989). Gençleri Çocukluk Çağından İtibaren, Ömür Boyu Spor Yapmaya İnanmış Nesiller Olarak Yetiştirmeliyiz. II. Beden Eğitimi ve Spor Kongresi, *Türkiye Amatör Spor Dergisi*, Sayı:32, Ankara, 13.
- Colwell, P., F., Dehring, C., A. and Turnbull, G., K. (2002). Recreation Demand and Residential Location, *Journal Of Urban Economics*, 51(3), 419.
- Cooper, C.,L., Cartwright, S. (1994). Stress-Management Interventions in the Workplace: Stress Counselling and Stress Audits. *British Journal of Guidance and Counselling*; 22(1), 65-73.
- Cordes, İ., A., K., İbrahim, H. (1996). *Applications in Recreation and Leisure for Today and the Future*. California, 124, 133, 152-158, 262.
- Cordes, K., A., İbrahim, H., M. (1999). *Applications In Recreation and Leisure: For Today and Future*. (2nd Edition) Mc Graw Hill Companies. 3-7.
- Currell, S. (2005). *The March of Spare Time*. Pennsylvania: Univ of Pennsylvania Pres, 51.
- Çağlar, B., K. (1992). “Spora Gönüllü katılma”. *Türk Spor Kurumu Dergisi*, Seçilmiş Spor Makaleleri, Derleyen. S. Karaküçük, Ankara, 14, 27, 43, 142 .
- Çimen, K. (1992). *Kitle Sporunun Teşviki Açısından Tesis Politikaları. Zonguldak İli Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 20-22.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik, SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Birinci Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çolakoğlu, T. ve Yenel, F. (2003, 1-22 Mayıs). *Üniversite Öğrencilerinin Orienteering Sporuna Katılım Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Bir araştırma*. I. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Gazi Üniversitesi. Ankara:Türk Hava Kurumu Basımevi, 147.

- Dağlı, N., Aktürk, B. (1988). *Hükümetler ve Programları* (1980-1987), Cilt:III, TBMM Basımevi, Ankara, 19, 56, 100.
- Dağlı, N., Aktürk, B. (1988). *Hükümetler ve Programları*. (1960-1980), Cilt: II, TBMM Basımevi, Ankara, 95, 96, 143-145, 183, 225, 283, 391.
- Demir, Ö., Acar, M. (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. (6. Baskı). Ankara: Adres Yayınları, 445.
- Demirel, M. (2009). *Rekreasyonel Etkinliklere Katılım ve Çevresel Duyarlılık*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 7-25.
- Demiröz, M., V. (2009). *Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne Ait Spor Tesislerinin, Fiziksel Özelliklerinin ve İşletmecilik Anlayışının, Sporcu ve Antrenörlerin İhtiyaç ve Beklentileri Açısından Değerlendirilmesi (Kahramanmaraş İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 69.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1973). Yeni Strateji ve Kalkınma Planı. Üçüncü Beş Yıl (1973-1977), *DPT Yayınları*, Yayın No: 1272, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 789-792.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1979). Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983). *DPT Yayınları*, Yayın No: 1644, Ankara, 285.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1985). Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989). *DPT Yayınları*, Yayın No: 1974, Ankara, 149-150.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1989). Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı. (1990-1994) *DPT Yayınları*, Yayın No: 2174, Ankara, 297.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1996). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996- 2000), *DPT Yayını*, Ankara, 31-32.
- Doğan, İ. (2000). *Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar*, Sistem Yayınları, İstanbul, 447.
- Doğan, İ. (2000). *Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar*. (Beşinci Baskı). Ankara: Pagem A Yayıncılık, 446-448.
- Dumazedier, J. (1967). *Towards A Society Of Leisure*. New York: The Free Pres, 63-113.
- Ekici, S. ve Yenel, F. (2002). Yükseköğretim Gençliğinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları ve Turizme Katılımları Üzerine Bir Araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt:6, Sayı:1, Nisan 2002, 124.
- Erbeşler, A. (1987). İşgücünün Zaman Kullanımı ve İş Verimliliğini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler. *Ankara: Milli Produktivite Merkezi Yayınları*, 28-32.
- Eren, E. (1993). *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul, 5.
- Erkal, M. (1982). *Sosyolojik Açıdan Spor*. Filiz Kitapevi, İstanbul, 119, 120, 129, 135-137.

- Ertem, M. (2000). *Futbolcuların Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimleri Araştırması*. Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Muğla, 17.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayını No:4, 7.
- Fisher, C., E. (1986). *Growth and Development in Recreational Sports*, Oregon, 196.
- Fişek, K. (1983). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapılarıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetim. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını*, Ankara, 347-356.
- Fişek, K. (1983). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapılarıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını*, Ankara, 347-356.
- Fox, K., Rickards, L. (2004). *Sport and Leisure*. National Statics, United Kingdom, 13.
- Gediz, S. (2012). *Kamu Hizmeti Olarak Rekreasyon Etkinlikleri Kapsamında “Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri Batı Akdeniz Bölgesi Gençlik Merkezleri Analizi”*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 5-78.
- Gibson, J., Wood, I. (2000). *Vocational A Level Leisure and Recreation*, Longman, Pearson Education Limited, England, 46.
- Godbey, G.C.; Caldwell, L.L.; Floyd, M. ve Payne, L.L. (2005). Contributions of Leisure Studies and recreation and park management research to the active living agenda. *American journal of preventive medicine*, 28(2), 150-158.
- Gökmen, H., Açıkalın, A., Koyuncu, N., Saydar, Z. (1985). *Yükseköğrenim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri, Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri*. Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 10-22.
- Gül, Ç. (2008). *Türk Spor Teşkilatının Sorunları ve Yeniden Yapılanması*. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 14-27.
- Gülbahçe, Ö. (1996). *Boş Zamanları Değerlendirme Alışkanlıkları (Türkiye Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 28-34.
- Güngörmüş, H., A. (2007). *Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreasyonel Egzersize Güdüleyen Faktörler*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 14-42.
- Güvenç, B. (1972). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi; 132.
- Hacıoğlu, N., Gödeniz, A., Dinç, Y. (2003). *Bos Zaman & Rekreasyon Yönetimi (Örnek Animasyon Uygulamaları)*, Detay Yayıncılık, Ankara, 53.
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve Animasyon*. Ankara (Detay Yayıncılık), 22, 58-65.
- Howe, C., Z. and Carpenter, G., M. (1985). *Programming Leisure Experiences*. New Jersey: Prentice Hall Inc., 3.

Hükümet Programı. (13 Temmuz 1997). *RESMÎ Gazete*. Sayı. 23048, 11.

Hükümet Programı. (6 Temmuz 1993). *RESMÎ Gazete*. Sayı. 21629, , 8.

Hükümet Programı. (13 Mart 1996). *RESMÎ Gazete*. Sayı. 22579, 14-15.

İkizler, H.,C. (2002). *Spor Sağlık ve Motivasyon*. I. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları, 25.

İlban, O., M., Özcan, K. (2003). *Demografik Özelliklere Göre Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerindeki Farklılaşma Üzerine Bir Araştırma Nevşehir Örneği*. I. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, 21-22 Mayıs, Gazi Üniversitesi. Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi, 200.

İnternet: Dokuzuncu Kalkınma Planı. (2006). Kültürün Korunması ve Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi. *Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı*, web: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/1/plan9.pdf> adresinden 24 Temmuz 2014 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Onuncu Kalkınma Planı. (2013). Spor. *Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı*, web: http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu_Kalkınma_Planı.pdf adresinden 24 Temmuz 2014 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Australian Sports Commission. (2014), web: <http://www.ausport.gov.au/domains/activeoverview.asp> adresinden 26 Ekim 2014 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Fiziksel Rekreasyon Merkez Konseyi. (2014). web: http://www.turkhukuksitesi.com/makale_700.htm adresinden 14 Eylül 2014 tarihinde alınmıştır.

John, N., J. (1956). *Introduction to Recreation*. W.B. Saunders Company, Philadelphia and London, USA, Virginia, 15-18, 43, 44, 48.

Johnson, J., Bourke, M., Morisson, D., Macintosh, J., Dale, G. (2000). *Advanced Leisure&Recreation*. Oxford University Press, First Published, Cambridge, 7.

Juniu, S.; Samdahl, D.M.; Scott, D. ve Weissinger, E. (2000). Downshifting: regaining the essence of leisure. *Journal of Leisure Research*, 32(1), 69-73.

Karakaya, T., E. (2012). *Avrupa Birliği'nde Spor Eğitimi Politikaları ve Bu Politikaların Türk Spor Eğitim Sistemine Uyum*. Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, 388.

Karaküçük, B.,M. (2008). *Kentlerde Spor Amaçlı Rekreasyonel Tesislerin Potansiyel Değerlendirmesi: Keçiören Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 27.

Karaküçük, S. (1993). Boş Zamanları Değerlendirme ve Sporun Topluma Yaygınlaştırılması. *Spor Yorum Dergisi*, Ankara, 22-23.

- Karaküçük, S. (1996). Stresle Başa Çıkmada Rekreasyonun Faktörü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara, 55–64.
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme, Kavram, Kapsam ve Bir Araştırma*. 2. Baskı, Ankara, 1-117.
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon*. Seren Ofset, Ankara, 102-109.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon Bos Zamanları Değerlendirme*. Bağırhan Yayınevi, Ankara, 3, 312.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. 5. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi, 24-94.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. 6.Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi 123-362.
- Karaküçük, S., Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve Kent(li)leşme*. Ankara: Gazi Kitabevi, 19-45.
- Karaküçük, S., Şenel, Ö. (1998). Üniversitelerarası Spor Organizasyonlarına Katılan Sporcu-Öğrencilerin Katılım Amaçları ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*; 3(3), 29-38.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kathleen, A., C. and Ibrahim, H., M. (2002). *Applications In Recreation and Leisure*. (3rd Edition). New York: Mc Graw HillCompanies, 11.
- Kemp, K., Pearson, S. (1997). *Leisure and Tourism*. Great Britain: Longman Press, 2.
- Kılbaş, Ş. (2010). *Rekreasyon, Boş Zamanı Değerlendirme*. Gazi Kitabevi, 4.Baskı, Ankara, 267.
- Kilpatrick, M., Heberd, E., Bartholomew, J., B. (2005). College Students Motivation for Physical Activity: Differentiating Mens and Womens Motives for Sport Partipication and Exercise. *Journal of American College Health*; 54(2), 87-94.
- Kongar, E. (1979). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul. Remzi Kitabevi, İstanbul, 34–35.
- Kozak, N., Kozak, M.,A., Kozak, M. (2000). *Genel turizm*. Eda Matbaası, Ankara, 23.
- Köknel, Ö. (1985). *Gençlik Çağında Kız-Bay Arkadaşlığı*. Gençlik Yılı Konferansı, İstanbul, 22-23.
- Köktaş, S., K. (2004). *Rekreasyon, Boş Zaman Değerlendirme*. Ankara:Nobel Yayın Dağıtım, 16.

- Küçüktopuzlu, F., Gözek, K. ve Uğurlu, A. (2003). *Boş Zaman Rekreasyon İlişkisi ve Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma*. I. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Gazi Üniversitesi. Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi, 33.
- Lengkeek, J. (1993). *Collective and Private Interest in Recreation-the Dutch Case': Leisure Studies*, The Netherlands, 7-32.
- Loehr, J.,E. (1999). *Stres Altında Başarılı Olmak: Stresi Pozitif Enerjiye Dönüştürme Yöntemi*. I. Baskı. Çeviren: Büykkonat T. İstanbul: Beyaz Yayınları; 18-19.
- Madrigal, R. (2006). Measuring The Multidimensional Nature Of Sporting Event Performance Consumption. *Journal Of Leisure Research*, 58, 3, 267-268.
- Masteralexis, L.P., Barr, C.,A., Hums, M., A. (2005). *Principles and Practice of Sports Management*. Maryland: Apsen Publication, 34-65.
- Mersinli, D. (2009). *Yerel Yönetimlerde Spora Yönelik Rekreasyon Hizmetleri ve Büyükşehir Belediyelerinin Rekreasyonel Faaliyetlere Olan Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 12-56.
- Meyer, H., D. (1942). *A Preview Of Community Recreation*. Social Forces, 20:1(4), 357.
- Müftügil, S. (1993). *Dinlence ve Turizm İlişkisi*. İçinde: Yarcın Ş. Seyahat Yönetimi. I. Baskı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları; 63-71.
- Nacar, E. (2011). *Türk Spor Eğitiminde Spor Tesislerinin Yeterlilik Düzeylerinin Belirlenmesi*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, 228.
- Nygaard, G., Bone, T., H. (1985). *Coches Guide to Sport Law*. USA; Champaion, 105.
- Özbey, S., Çelebi, M. (2003). *Rekreasyon. Spor Bilimlerine Giriş*. Mirzeoğlu, N. (Ed.). Ankara: Bağırğan Yayınevi, 230-231.
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi I*. Eskişehir, Kaan Kitapevi.
- Özdemir, A., Karaküçük, S., Gümüş, S., Kıran, M. (2006). *Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğünde Çalışan Yer Altı İşçilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıklarının Belirlenmesi*. 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım 2006. Muğla, 10.
- Özen, G. (2011). *Rekreasyon Bölümü Mezunlarının İstihdam Durumunun Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 26-31.
- Özkul, M. (1997). *Çalışma Sosyolojisi*. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, 1. Baskı, Isparta, 138.

- Ramazanoğlu, F., Altungül, O., Özer, A. (2004). Sportif Açıdan Rekreasyon Etkinliklerinin Değerlendirmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 177-178.
- Robers, K. (1992). "Young Adults in Europe": In *Vereniging voor de Vrijtijdssector, Internationalisation and Leisure Research*, Proceedings of a Conference: Tilburg.
- Robers, K., York C.S., Brodie D.A. (1988). *Participant Sport in the Commercial Sector*. Leisure Studies, 7, 145-157.
- Roberts, K., Brodie D., A. (1992). *Inner-City Sport: Who Plays and What are the Benefits?*. Culemborg, Giordano Bruno, 3-4.
- Russel, R., V. (1996). *The Context of Contemporary Leisure*. Brown&Benchmark Publishers, USA, 32.
- Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve Turizm*, Cumhuriyet Basımevi, İzmir, 87-89.
- Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve Turizm*. İzmir: Cumhuriyet Kitabevi.
- Sayın, O. (1987). *Toplumun İşleyişini ve Değişimini Belirleyen Toplumsal Eylemin Özü*. *Sosyoloji Dergisi*,; No:1, 11.
- Sayiner, Ü. (1973). *Boş Zamanlar Sorunu*. Gençlik Lideri El Kitabı, GSB Yayını, Ankara, 76-80.
- Scoot, M. (1995). *Zaman Yönetimi*. İstanbul: Rota Yayın Yapım Tanıtım, 9.
- Seçkin, H. (1996). *Ortaöğretim Kurumlarında Eğitsel Kol Çalışmalarının Boş Zaman Değerlendirmesine Katkıları (İzmir Örneği)*. Doktora Tezi, 9 Eylül Üniversitesi, İzmir, 53.
- Shivers, J.,S. ve Deisle, L. J. (1997). *The story of leisure: context, concepts and current controversy*. Human Kinetics Publishers.
- Smith, H., Hyrum, W. (1998). *Hayatı ve Zamanı Yönetmenin 10 Doğal Yasası: Üretkenliği ve İç Huzuru Arttırmak İçin Kanıtlanmış Stratejiler*. (Çev:Adalet Çelbiş). İstanbul: Sistem Yayıncılık, 24.
- Smith, J. (1998). *Zaman Yönetimi*. (Çev:Ali Çimen). İstanbul: Timaş Yayınları, 4.
- Soyer, F. ve Can, Y. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıkları ve Sportif Eğilimlerinin Mesleki Yönelişlerine Göre Karşılaştırılması*. I. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu. Gazi Üniversitesi. Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi, 106.
- Suiçmez, H. (2000). *Türkiye ve İngilteredeki Sportif Rekreasyon Yöneticilerinin Karakteristik Özellikleri*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 85-87.

- Şahin, H. (1997). *Sporcuların Performans Sporunu bıraktıktan Sonraki Yaşamlarında Boş Zaman Değerlendirme İlgilerinin Araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 25-43.
- Şipal, M., C. (1976). Herkes İçin Spor Nedir. *Beden Eğitimi Dergisi*, Sayı. 38-39, Ankara, 19-26 .
- Tam, M. (1981). *Toplum Bilime Giriş*. Ankara: A.Ü.E.B. Fak. Yayını, 147.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Dördüncü Baskı, Ankara: Nobel, Yayın Dağıtım.
- TBBM Zabıt Ceridesi, (1938). *3530 Sayılı Kanun Gerektirisi*. Cilt:26, Dönem: 5, Yasama Yılı: 3, S Sayısı: 332.
- Tekin, A., Ramazanoğlu, F., Tekin, G. (2004). *Fiziksel Egzersiz İçeren Serbest Zaman Aktiviteleri ve Stres İlişkisi*. Sporda Sosyal Alanlar Seçme Konular 1 (Ed: Ramazanoğlu F.), Bıçaklar Kitapevi, Ankara, 86-87,
- Tel, M., Öcalan, M., Yaman, M. (2000). Taekwondocuların Bu Spor Tercih Etme Nedenleri ve Sosyo-Ekonomik Durumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3, Sayı:3.
- Tezcan, M. (1991). Gençlik Sosyolojisi Yazıları. *Ankara: Gündoğan Yayınları*; 25-26.
- Tezcan, M. (1994). *Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi*. 4.Baskı, Ankara: Atilla Kitabevi; 26-68.
- Tezcan, N. (2007). *Rekreasyon Etkinliklerinin Çalışanların Performansları Üzerine Etkilerinin İncelenmesi: (Kocaeli Trakya Birlik)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 30-38.
- Tillman, K., G., Voltmer, E.F., Esslinger, A.A., Mccue, B.F. (1995). *The Administration of Physical Education, Sport and Leisure Programs*. Sixth Edition, Boston, 397-398.
- Tinsley, H., E., A., Tinsley, D. J.(1986). *A theory of the attributes, benefits, and causes of leisure experience*. Leisure Sciences, 1-45.
- Tolukan, E. (2008). *Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıklarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 24-26.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management*. (5th Edition). Routledge. NewYork:Taylor and Francis Group, 10-11, 22, 43, 46.
- Tör, V., T. (1996). *Boş Zamanları Değerlendirmede Telkin Vasıtalarının Rollerini*. Boş Zamanları Değerlendirme Semineri, HSEK Yayını, İstanbul, 62.

- Tunçtan, B. (1995). *Sporun Kitlelere Ulaştırılması ve Spor Politikaları. Çankırı İli Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 43.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe sözlük*, Ankara, 2495.
- Ulubey, E. (2010). *Uluslararası Seyahate Katılan Gençlerin Konaklamaları Boyunca Katıldıkları Boş Zaman Aktivitelerine İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 17-24.
- Veal, A., J. (2006). *Reserch Methods for Leisure and Turism*. Prentice Hall, Third Published, England, 33.
- Wegener. G., J. (1992). *'Sports in the Member States of European Community'*, Netherlands Sports Confederation, European Commisison Holland.
- Wilson, J. (1980). *Sociology of Leisure*. Annual Review of Sociology Vol.6; 28.
- Yetim, A. (2000). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Topkar Matbaacılık, 48–130.
- Yetiş, Ü. (2008). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimleri (Ankara Örneği)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 22-48.
- Zelinski, E.,J. (2004) *Çalışma(ma)'nın Keyfi: İşkolikler, İşsizler ve Emekliler İçin Bir Rehber*. I. Baskı. Çeviren: Çolakoğlu D. İstanbul: Boyner Yayınları, 16-17.
- Zorba, E. (2002). *Türkiye'de Rekreasyona Bakış, Gelişimi ve Beklentiler*. 7.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi 27-29 Ekim 2002, Antalya, 217-226.
- Zorba, E., Bakır, M. (2004). *Serbest Zaman Kavramı*. Sporda Sosyal Alanlar Seçme Konular 1 (Ed: Ramazanoğlu F.), Bıçaklar Kitabevi, Ankara, 106-108.
- Zorba, E., Kartal, R. (1997). *Sağlığınız ve Egzersiz*. Ankara, 10-11.

EKLER

EK-1. Kişisel bilgi formu

Değerli katılımcı,

Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında "**Sportif Rekreasyon Uygulama Politikaları Üzerine Bir Araştırma**" konusunda doktora çalışması yapmaktayım. Bu çalışma bilimsel bir amaçla kullanılacak olup; verdiğiniz cevaplar başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Ölçek içerisinde adı geçen "Boş Zaman, Rekreasyon ve Sportif Rekreasyon" terimlerinin anlamları aşağıda belirtilmiştir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi sizlerin işbirliği ve yardımı ile mümkün olabilecektir. Araştırma açısından büyük önem taşıyan ilgi, destek ve katkılarınız için içtenlikle teşekkür ederim.

Danışman

Prof.Dr.Suat KARAKÜÇÜK

Doktora Öğrencisi

Sefa Şahan BİROL

Boş Zaman (Leisure Time): Yapılması zorunlu olan eylemlerin olmadığı, istenildiği gibi kullanılan bir zaman dilimi.

Rekreasyon : Boş zamanların bireyin tercih ettiği spor, sanat, kültürel vb. gibi etkinliklerle değerlendirilmesidir.

Sportif Rekreasyon : Boş zamanın, özgürce seçilmiş, gönüllü olarak yapılan, aktif veya pasif katılımlı sportif etkinliklerle değerlendirilmesi.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu bölümdeki sorular çoktan seçmeli olarak sunulmuştur. Size uygun gelen seçeneğin yanındaki ayraçın içerisine (x) işareti koyarak belirtiniz.

- 1- Cinsiyetiniz nedir? () Erkek () Kadın
- 2- Medeni durumunuz? () Evli () Bekar
- 3- Kaç yaşındasınız?
 () 26 yaş'a kadar () 26-30 yaş () 31-40 yaş
 () 41-50 yaş () 51-60 yaş () 61 yaş ve üzeri
- 4- Hangi çevrede yetiştiniz?
 () Köy () İlçe
 () İl () Büyük şehir (Metropol)
- 5- Teşkilattaki şu andaki göreviniz?
 () Daire Başkanı () Federasyon Başkanı
 () Genel Sekreter () Şube Müdürü
 () Uzman () Federasyon Kurul Üyesi
 () Koordinatör () Şef
 () Diğer

EK-1. (devam) Kişisel bilgi formu

- 6- Halen yapmakta olduğunuz görevinizdeki hizmet süreniz?
☐ 1 yıldan az ☐ 1-3 yıl ☐ 4-6 yıl
☐ 7-9 yıl ☐ 10 yıl ve üzeri
- 7- Mesleki kıdeminiz?
☐ 1 yıldan az ☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl
☐ 11-15 yıl ☐ 16-25 yıl ☐ 25 yıl ve üzeri
- 8- Ekonomik gelir düzeyiniz? (Ülke geneli içindeki durumunuz)
☐ Yeterli ☐ Orta düzeyde yeterli ☐ Yetersiz
- 9- Öğrenim düzeyiniz?
☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise
☐ Lisans ☐ Yüksek lisans/Doktora
- 10- Lisans veya lisansüstü öğrenim alanınızı lütfen belirtiniz.
(Lütfen 9. sorudaki cevabınıza göre bu soruya cevap veriniz)
.....
- 11- Öğreniminiz süresince rekreasyon konusunda bilgi/eğitim aldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır
- 12- Spor teşkilatındaki hizmet sürenizce rekreasyon konusunda herhangi bir hizmet içi eğitim aldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır
- 13- Yaşamınızdaki sportif rekreasyon etkinliklerini belirtiniz.
.....

EK-2. Sportif rekreasyon uygulama politikaları ölçeği

	Değişkenler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1-	Rekreasyon aktivitelerinin asıl amacı bireyin katılmış olduğu aktiviteden keyif ve haz almasıdır.					
2-	Rekreasyon aktiviteleri isteğe bağlı ve gönüllü olarak yapılan aktivitelerdir.					
3-	Boş zaman; olumsuz (içki, kumar vb.) etkinlikler için de uygun ortamlar olduğundan, dikkatle planlanması gerekir.					
4-	Kamu ve özel kuruluşlarda organize edilecek rekreasyon ve spor aktiviteleri ile çalışanların stresten uzak ve daha özverili çalışacaklarına inanıyorum.					
5-	Kamu ve özel kuruluşlarda organize edilecek rekreasyon ve spor aktiviteleri ile çalışanların, sağlıklı yaşam olgusunu öncelikle kendi hayatlarına daha sonra da aile yaşantılarına daha çabuk dahil edebildiklerine inanıyorum.					
6-	Rekreasyon ve spor amaçlı tesisler planlanırken, çok amaçlı kullanımın mümkün olabileceği şekilde planlanmalıdır.					
7-	Spor Teşkilatı halka boş zaman ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli hizmeti ve tesisi sunmaktadır.					
8-	Spor tesisleri planlanırken, düşük maliyetli, yapılış amacına uygun ve halkın herhangi bir külfet ödemeksizin yararlanabileceği tesisler şeklinde planlanması gerektiğine inanıyorum.					
9-	Spor tesisleri planlanırken, tesislerin bireyleri sadece spor seyircisi olma rolünden çıkarıp, aktif olarak spor yapan bireyler olmalarına olanak sağlaması gerektiğine inanıyorum.					

EK-2. (devam) Sportif rekreasyon uygulama politikaları ölçeği

10-	Kamuda ve özel sektörde görev yapan yöneticilerin belirli periyotlarla rekreasyon eğitimi almasının faydalı olacağına inanıyorum.					
11-	Rekreasyon bilincinin oluşmasında üniversitemizde yer alan rekreasyon bölümlerinin yeterli sayıda uzman personel yetiştirdiğine inanıyorum.					
12-	Üniversitelerin rekreasyon bölümünden mezun olan bireyler istihdam konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar.					
13-	Kamu kurum/kuruluşları ile özel sektörde yer alan şirketlerde mutlaka rekreasyon alanında yetişmiş uzman kişilerin istihdam edilmesi gerekmektedir.					
14-	Kamu kurum/kuruluşları ile özel sektörde yer alan şirketlerde rekreasyonel faaliyetler organize edecek birimler oluşturulmalıdır.					
15-	Genç nüfusa verilecek rekreasyon eğitimi için örnek teşkil edebilecek “Gençlik Kampları”nın sayısının artırılmasının gerekliliğine inanıyorum.					
16-	Devletimizin hazırlayacağı kalkınma programlarında rekreasyon aktivitelerinin daha geniş yer bulması gerektiğine inanıyorum.					
17-	Ülkemizde bir devlet politikası olarak rekreasyon aktivitelerinin vatandaşlara sunumunun yeterli olduğuna inanıyorum.					
18-	Ülkede spor alanında uzun süreli başarıların elde edilmesi ve sporun topluma yaygınlaştırılması da öncelikli olarak rekreasyon bilincinin oluşturulmasına bağlıdır.					

EK-2. (devam) Sportif rekreasyon uygulama politikaları ölçeği

19-	Spor faaliyetlerini idare eden bir kurum olarak Spor Genel Müdürlüğü'nün, şu anda ve gelecek için yeterli ölçüde hizmet sunabildiğine inanıyorum.					
20-	Spor teşkilatımızın merkez ve taşra uygulamalarında "Rekreasyonel Spora" gerekli önem verilmektedir.					
21-	Spor ve boş zamanları değerlendirme aktiviteleri tabana yaygınlaştırılmadan, spor alanında gelecek için üstün başarılar beklenilmemelidir.					
22-	Spor teşkilatındaki birimler arasında koordinasyon görevi yapacak ve kitleye dönük, rekreasyon organizasyonları düzenleyecek bir birime ihtiyaç vardır.					
23-	Anayasamızda, toplumumuzun ihtiyaçlarına cevap verecek rekreasyonel aktivitelerle ilgili yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.					
24-	Ülkemizde rekreasyon bilincinin kazanılması ve yaygınlaştırılması için Spor Teşkilatındaki üst düzey yöneticilerin, bu konuda daha detaylı eğitim alması gerektiğine inanıyorum.					
25-	"Herkes İçin Spor" sloganı ve ilgili spor federasyonu toplumumuzun spor ihtiyacını karşılamaya yönelik hizmetlere yeterli derecede öncülük etmektedir.					
26-	"Sağlık İçin Spor" sloganı ile toplumumuzda yeni bir akım oluşturulmuştur.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : BİROL, Sefa Şahan
 Uyuğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 15/12/1977 Amasya
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 0 (338) 226 21 11
 Faks : 0 (338) 226 21 19
 e-posta : sahanbirol@kmu.edu.tr

Eğitim Derecesi

Okul/Program

Mezuniyet yılı

Doktora	Gazi Üniversitesi/Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	Devam ediyor
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı	2007
Lisans	Anadolu Üniversitesi/Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	2000

İş Deneyimi, Yıl

Çalıştığı Yer

Görev

2013- devam ediyor	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi/ BESYO	Öğr. Gör.
2001-2013	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü	Spor Uzm.

Yabancı Dili

İngilizce

Hobiler

Yüzme, Masa tenisi, Sinema